

Ett förebyggande perspektiv på ekonomiskt bistånd

En kunskapsöversikt om insatser som kan motverka
eller minska behovet av ekonomiskt bistånd.

Gunilla Bergström
Malin Isaksson
Ella Petrini
2022

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Göteborgsregionen 2022
FoU, Arbetsmarknad och social välfärd
Box 5073, 402 22 Göteborg
gr@goteborgsregionen.se
Text: Gunilla Bergström
Malin Isaksson
Ella Petrini
Layout: Göteborgsregionen

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	7
Inledning	10
Bakgrund	10
Syfte och frågor	12
Områdesbeskrivning	13
Kunskapsläget	13
Tidigare studier	14
Hur kan ett förebyggande perspektiv definieras?	16
Metod	17
Vilka slags studier ingår?	17
Sökstrategi	18
Sökord	18
Databaser	18
Sökning av "grå litteratur"	18
Urval	19
Första urval utifrån granskning av titel och abstract	20
Andra urval efter sammanställning och kategorisering av studier	20
Tredje urval utifrån studiedesign	21
Fjärde urval efter noggrann genomläsning	22
Utgångspunkter för resultatredovisning och analys	24
Resultat	25
Tematisk analys av 16 studier	35
Tema 1 – Individual placement and support (IPS) för alternativa målgrupper.	36
Tema 2 – Personer långt från arbetsmarknaden	45
Tema 3 – Tidiga insatser	52
Slutsatser	67
Avslutande reflektioner	71
Referenslista	73
Bilaga 1 – Sammanfattningar inkluderade studier	77
Bilaga 2 – Sökord	143
Bilaga 3 – Inklusions- och exklusionskriterier	146
Bilaga 4 – Sökdokumentation	149

Förord

Att kunna försörja sig själv har stor betydelse, både för en persons faktiska självständighet och autonomi, men också för självförtroende och självkänsla. Att bli beroende av ekonomiskt bistånd, särskilt över längre tid, kan vara psykiskt och socialt nedbrytande. Det är därför viktigt att arbeta för att förebygga detta och roligt att här kunna presentera en kunskapsöversikt om hur ett sådant arbete kan se ut.

Förebyggande arbete är ett ständigt återkommande tema inom socialt arbete. I utredningen om en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) poängteras detta perspektiv starkare än på länge. Mer sällan, och inte heller i utredningen, har det dock diskuterats i relation till ekonomiskt bidragsberoende, trots att detta utgör en mycket stor del av kommunernas arbete och kostnader inom det sociala området. Socialtjänsten i Stockholm tog därför, inom ramen för Partnerskapet för kunskapsbaserad socialtjänst, initiativ till att göra en fördjupning inom området. Utgångspunkten var att arbetet måste vila på faktisk och aktuell kunskap. Den här kunskapsöversikten är ett konkret resultat av detta initiativ och Stockholms stad har också finansierat arbetet med densamma.

Kunskapsöversikten har utgått ifrån ett tvådelat förebyggande perspektiv: Dels handlar det, i ett mer generellt perspektiv, om att förebygga uppkomst av ekonomisk utsatthet med medföljande behov av ekonomiskt bistånd. Dels handlar det, när behov ändå uppstått, om att förebygga långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

Det här dubbla perspektivet har inneburit att sökljuset har behövt vidgas utanför Socialtjänstens område, och vi ser också att kunskapsöversikten därmed bör vara relevant för ett bredare fält av organisationer.

Att ta fram en kunskapsöversikt är ett systematiskt sätt att, med hjälp av modern teknik, gå igenom all vetenskaplig litteratur som har publicerats inom ett specifikt område, att undersöka vad denna litteratur samlat visar och att presentera det i kondenserad form. Detta görs i regel inom akademiska institutioner och resultatet riktar sig också ofta till andra forskare och institutioner inom akademien.

FoU i Väst, liksom andra forsknings- och utvecklingsverksamheter inom välfärdsområdet, befinner sig i skärningspunkten mellan praktik och forskning. Vi arbetar vetenskapligt, men med fokus på kommunernas behov och intressen, och detta dubbla fokus har vi haft med oss i arbetet med den här kunskapsöversikten. Vi har velat ta fram en vetenskapligt solid översikt, men som också utgår ifrån och är relevant för den praktik som dagligen ställs inför de frågor den handlar om – en praktknära kunskapsöversikt. Det finns här tre aspekter som vi vill lyfta fram:

- Översikten bygger inte enbart på vetenskapligt publicerade texter utan även på annan litteratur som bedömts kunna bidra med intressant och relevant kunskap.
- Rapporten presenteras i ett format som vi hoppas gör den tillgänglig och intressant för såväl akademi som praktik.
- Den referensgrupp som varit knuten till arbetet har bestått av såväl vetenskapligt kunniga inom området, som av erfarna företrädare för den praktiska verksamhet som berörs.

Följande personer har ingått i referensgruppen: Åke Bergsmark, professor, institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet; Nils Stenström, Fil dr., projektledare, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); Samira Aqil, utredare, Avdelningen för kunskapsstyrning för socialtjänsten, Socialstyrelsen och Ulrica Runemar, utredare, Utbildning och arbetsmarknad, Sveriges kommuner och regioner (SKR). Socialförvaltningen i Stockholms stad har representerats av fyra personer: Anna Rinder von Beckerath, enhetschef inom Enheten för uppföljning och samordning, Julia Sandahl, utredare FoU, samt Maja Bjarneby och Hillevi Andersson, båda utredare inom Kompetenscenter vuxna.

Med hopp om god läsning!

Göteborg i februari 2022
Margareta Forsberg
FoU-chef 2019 – 2022

Göteborg i mars 2022
Jenny Rangmar
Tf FoU-chef 2022

Sammanfattning

I den här rapporten redovisas en kunskapsöversikt som sammanställer och tillgängliggör befintlig kunskap om insatser som kan ses som förebyggande i förhållande till ekonomiskt bistånd. Det handlar både om insatser som kan motverka att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår och insatser som kan minska behovet av det ekonomiska biståndet för personer som ansökt om och beviljats ekonomiskt bistånd. Rapporten är framtagen på initiativ från Partnerskapet för kunskapsstyrning inom socialtjänsten och med finansiering från Stockholms stad. FoU i Väst inom Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) har genomfört arbetet med stöd från informationsspecialister från Socialstyrelsen och i dialog med en referensgrupp bestående av företrädare från de praktiska verksamheter som berörs och vetenskapligt sakkunniga.

Kunskapsöversikten omfattar totalt 51 studier. Det är ett variationsrikt underlag som spänner över ett brett spektrum avseende såväl målgrupper som insatser och typ av studier. Att på ett kärnfullt, och för såväl praktiken som det vetenskapliga sammanhanget, meningsfullt sätt ge en sammanvägd bedömning av ett sådant underlag är inte helt enkelt. Av det skälet har de 51 studierna sammanfattats deskriptivt, dels i en kortfattad tabell, dels mer utförligt i bilaga 1. Utöver dessa sammanfattningar har ett urval av 16 studier valts ut för en mer utförlig beskrivning och tematisk analys. De teman som ingår är: IPS (Individual Placement and Support) som är riktad till alternativa målgrupper, insatser riktade till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, samt ett tredje tema som omfattar insatser som kan betraktas som mer uttalat förebyggande eller tidiga i förhållande till att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår. Detta tema omfattar primärt insatser riktade till gruppen unga.

Med reservation för att bredden och variationen i underlaget begränsar möjligheterna att dra långtgående slutsatser görs följande bedömning utifrån de sexton studierna i den tematiska analysen:

- IPS kan vara en fungerande insats även för de alternativa målgrupper som inkluderats i de undersökta studierna. Effekterna är genomgående starka, men allra starkast för gruppen unga i social utsatthet, vilket är särskilt intressant ur ett förebyggande perspektiv.
- Inslag som liknar någon av de åtta principerna som ligger till grund för IPS förekommer i flera insatser som inte gör anspråk på att vara IPS-inspirerade. Detta är också inslag som författarna av studierna pekar ut som tänkbara förklaringar till de positiva resultat som påvisas. Det handlar om parallella insatser, som i det här fallet handlar om att språkinsatser och arbetsinsatser ges samtidigt. Detta kan knytas till principen om integrerat arbetsstöd och behandling (princip 5). Det tydliga arbetsgivarfokuset kan kopplas till den första och den fjärde IPS-principerna (reguljär anställning som mål, respektive snabbt jobbsökarstöd). Förstärkta förmedlingsinsatser knyter an till principen om individanpassat stöd (princip 8). Individanpassning är ytterligare ett centralt inslag i IPS som lyfts fram i många av de studerade insatserna.
- Ett dilemma när det gäller IPS-inspirerade insatser är att forskning visat på tydliga samband mellan hög programtrohet och goda resultat (Drake, Bond och Becker, 2012). De anpassningar som görs innebär inte bara en risk för avsteg från potentiellt verkamma mekanismer, utan också ett problem i utvärderingen av insatsen. Om de anpas-

sade programmen ska kunna utvärderas på samma sätt som traditionell IPS behöver sannolikt reviderade principer och mått för att mäta programtrohet tas fram. Det behövs också fler studier av god kvalitet för att kunna dra mer säkra slutsatser om hur IPS fungerar för olika målgrupper och vilka anpassningar som är relevanta för vilka individer.

- I arbetet med kunskapsöversikten har inga studier hittats som har ett uttalat förebyggande perspektiv i förhållande till att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår. Studier som undersöker insatser riktade till gruppen unga är de som bedömts bäst kunna fånga detta perspektiv. De inkluderade studierna med fokus på unga är av varierande karaktär, men några resultat kan ändå lyftas fram. När det gäller de kombinerade arbetsinriktade program tycks högintensiva insatser med flera komponenter som innehåller både klassrums- och arbetsplatsförlagda moment kunna ge positiva effekter på sysselsättning. I den studie som undersöker avgränsade insatser dras slutsatsen att det finns evidens för lönetillägg och jobbsökarstöd, men inte för arbetsmarknadsutbildning och arbetsträning i offentlig eller ideell sektor. Vår bedömning är också att Independent Living Service, ILS (eget boende med stöd) är en intressant insats, trots att resultaten i de inkluderade studierna pekar i olika riktning. ILS riktas till unga som lämnar familjehemssystem och innebär att boendestöd kompletteras med olika former av arbetsfrämjande och utbildningsinriktade aktiviteter.
- Ytterligare en slutsats som dras är att tajming är en aspekt som bör uppmärksammas. Att insatserna sätts in vid rätt tillfälle är något som lyfts fram i flera av studierna. Om insatserna startar för tidigt, innan individer upplever att de har ett behov av stöd och är motiverade att delta, riskerar de att bli verkningslösa. Om insatserna ges för sent missar de sitt förebyggande syfte, och följderna blir sannolikt att individerna behöver ett mer omfattande stöd eller andra typer av insatser.

- Kunskapsöversikten visar också på att det finns en betydande förbättringspotential när det gäller att uppmärksamma könsperspektivet i designen av insatser och program. I linje med tidigare forskning visar flera av studierna i den tematiska analysen att insatserna ger olika effekter för kvinnor och män.
- Två aspekter som varken berörs i kunskapsöversikten som helhet eller den tematiska analysen, bör också lyftas fram. Den ena handlar om att viktiga utfallsmått såsom psykisk hälsa, boendestabilitet och allmän livskvalitet inte analyseras närmare. Det betyder inte att dessa aspekter betraktas som oviktiga. Att kunskapsöversikten enbart omfattar försörjningsrelaterade utfallsmått handlar om att få fram ett hanterbart underlag som kan presenteras och analyseras på ett meningsfullt sätt. Den andra aspekten som inte berörs är resultat i termer av rimliga inkomster och kvalitet i arbetet. Att en insats exempelvis resulterar ökade sysselsättningsnivåer är inte detsamma som att den ekonomiska utsattheten upphört. Om resultatet av arbetsfrämjande insatser är att individerna går över till arbeten med osäkra anställningsvillkor, ogynnsam arbetsmiljö och låga lönenivåer, är risken för fortsatt exkludering från de inkomstbaserade trygghetssystemen betydande. Därmed kvarstår också en förhöjd risk för behov av ekonomiskt bistånd. Om syftet är att undersöka insatser som motverkar att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår så behöver utfallsmått som fångar antalet arbetade timmar, anställningsform, arbetsinkomst, men också arbetets kvalitet inkluderas.

Avslutningsvis kan det vara viktigt att lyfta fram det faktum att kunskapsöversikten syftar på att spanna över två förebyggande perspektiv, dels förebyggande i förhållande till att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår, dels förebyggande i förhållande till att behovet blir långvarigt för dem som redan är mottagare av ekonomiskt bistånd. Att kunskapsöversikten omfattar båda dessa perspektiv för med sig att resultatet är relevant för ett bredare spektrum av verksamheter än Socialtjänsten och verksamheten ekonomiskt bistånd. De insatser som studeras riktas inte enbart till försörjningsstödmottagare, utan till olika grupper som löper förhöjd risk att hamna i behov av ekonomiskt bistånd. De studier som inkluderas undersöker inte heller bara insatser som organiseras och genomförs av verksamheten ekonomiskt bistånd eller Socialtjänsten, utan i många fall insatser som organiseras och genomförs av andra organisationer och myndigheter, exempelvis Arbetsförmedlingen eller motsvarande organisation i andra länder.

Vi vill också lyfta fram värdet av den arbetsmodell som tillämpats i arbetet med denna kunskapsöversikt. Vi har valt att kalla det för en praktisknära kunskapsöversikt. Det handlar bland annat om valet att inkludera så kallad grå litteratur. Syftet med det är att fånga upp potentiellt värdefulla, om än inte vetenskapligt validerade, resultat som publiceras i andra kanaler än vetenskapliga tidskrifter. En betydande del av de studier som ingår i kunskapsöversikten (15 av 51) är också grå litteratur. Det handlar även om att kunskapsöversiktens innehåll och framställning tagits fram i nära dialog med en referensgrupp bestående av företrädare för den praktiska verksamheten som berörs och med vetenskapligt sakkunniga på området. Referensgruppens samlade kunskap och engagemang har utgjort ett värdefullt stöd under hela processen och påtagligt bidragit till kunskapsöversiktens utformning.

Inledning

Inom ramen för Partnerskapet till stöd för kunskapsstyrning inom socialtjänsten¹ (Partnerskapet) har Stockholms stad tagit initiativ till ett projekt som rymmer olika aktiviteter för att öka kunskapsbasen avseende förebyggande arbete inom områdena skadligt bruk och beroende, samt ekonomiskt bistånd. En av dessa aktiviteter är att sammanställa befintlig kunskap om förebyggande arbete för att motverka långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. FoU i Väst, som är en forskningsenhet inom Göteborgsregionens kommunalförbund (GR), har fått i uppdrag att planera och genomföra arbetet. Ansvariga för genomförandet av arbetet är fil dr Gunilla Bergström, samt forskningsassistenterna Malin Isaksson och Ella Petrini.

Bakgrund

Hur socialtjänsten ska kunna arbeta mer förebyggande har utretts vid flera tillfällen (exempelvis SOU 1994:139; SOU 1999:97), men det förebyggande arbetet har inte fått något större genomslag i praktiken (SOU 2018:32). Frågan har aktualiserats på nytt genom den nyligen genomförda utredningen av socialtjänsten: Framtidens socialtjänst. Enligt utredningens delbetänkande (SOU 2018:32) bör en socialtjänst eftersträvas som i högre grad motverkar sociala problem och social utestängning – något som beskrivs som en perspektivförskjutning jämfört med dagens arbetssätt. I socialtjänstlagen finns visserligen skrivningar som pekar på att socialtjänstens uppgift är att arbeta förebyggande (1 kap. 1§, 3kap. 1§), men i praktiken ägnar man sig åt insatser av mer reaktiv karaktär. Här menar utredningen att det krävs en omställning där verksamheten konsekvent arbetar med frågeställningen: Hur kan socialtjänsten arbeta för att på bästa sätt minska framtida behov av individuella insatser (SOU 2018:32 sida 43)? Utredningen omfattar emellertid inte verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd. Mot den bakgrunden väcktes diskussioner i Partnerskapet kring behovet av ett förebyggande arbete även inom ekonomiskt bistånd – framför allt när det gäller långvarigt biståndsmottagande. I det sammanhanget lyftes också frågan om kunskapsbasen avseende det förebyggande arbetet. Utgångspunkten var att ett förebyggande perspektiv behövs, men innan konkreta initiativ tas bör ett kunskapsunderlag tas fram som belyser vilka förebyggande insatser som finns eller har funnits, och hur det vetenskapliga stödet för dessa insatser ser ut. FoU i Väst fick uppdraget att ta fram ett sådant underlag. I uppdraget betonades vikten av att kunskapsunderlaget skulle vara tydligt användbart för praktiken, både till innehåll och framställning, men utan att göra avkall på vetenskaplig kvalitet.

Den inledande dialogen mellan FoU i Väst och representanter för Partnerskapet handlade till stor del om hur det förebyggande perspektivet kan definieras mot bakgrund av att det ekonomiska biståndet till sin karaktär är reaktivt. Ekonomiskt bistånd är en insats som ges då problemet, det vill säga den ekonomiska utsattheten, redan uppstått och en ansökan inkommit. Vi återkommer till den här diskussionen lite längre fram i rapporten, men

---

¹ Se <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/verksamhetsutveckling/partnerskapet-till-stod-for-kunskapsstyrning-inom-socialtjansten>. Länk hämtad 22-03-24.

redan här kan det finnas anledning att fastslå att det primära ansvaret för att förhindra ekonomisk utsatthet och därmed förebygga behovet av ekonomiskt bistånd, inte ligger på verksamheten ekonomiskt bistånd. Ett reellt förebyggande perspektiv förutsätter en bredare utgångspunkt och kunskapsöversikten kan då inte avgränsas till insatser som ges eller kan ges inom ramen för verksamheten ekonomiskt bistånd. Samtidigt är det viktigt att även fånga upp den typen av insatser, men då handlar det mer om insatser som syftar till att minska behovet av det ekonomiska biståndet. Det är också så Socialstyrelsen beskriver det förebyggande arbetet *inom* verksamhetsområdet. Här handlar det om att motverka att den enskildes problem förvärras eller utvidgas och att förebygga *långvarigt* biståndsberoende (Socialstyrelsen 2020).

Vi återkommer som sagt till den här diskussionen, men inför den fortsatta läsningen kan det vara viktigt att ha med sig insikten att kunskapsöversikten primärt fokuserar på insatser som kan förhindra ekonomisk utsatthet. Det innebär ett fokus på insatser riktade till andra målgrupper än mottagare av ekonomiskt bistånd, eller försörjningsstödmottagare som är den benämning som i huvudsak används i den här kunskapsöversikten. Eftersom andra målgrupper än försörjningsstödmottagare² står i fokus inkluderar kunskapsöversikten också insatser som genomförs av andra myndigheter och organisationer än verksamheten ekonomiskt bistånd. Det handlar generellt om insatser som främjar egen försörjning och som riktas till grupper som löper en förhöjd risk att långvarigt hamna utanför arbetsmark-

---

2 Mottagare av ekonomiskt bistånd och försörjningsstödmottagare används synonymt i kunskapsöversikten. Försörjningsstödmottagare är den benämning som brukar användas, men försörjningsstöd motsvarar egentligen bara en av de två delar som ingår i det ekonomiska biståndet. Den andra delen är bistånd för livsföring i övrigt. Försörjningsstödet ska tillgodose hushållets mer regelbundna utgifter. <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/ekonomiskt-bistand/ekonomiskt-bistand-for-privatpersoner/>. Länk hämtad 22-03-25.

naden och i förlängningen i behov av ekonomiskt bistånd. Men kunskapsöversikten fokuserar också på insatser som syftar till att minska behovet av ekonomiskt bistånd, det vill säga insatser riktade till försörjningsstödmottagare och insatser som utförs eller kan utföras av verksamheten ekonomiskt bistånd.

Syfte och frågor

Syftet med kunskapsöversikten är att sammanställa och tillgängliggöra befintlig kunskap om insatser som kan förebygga att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår och insatser som kan förebygga att behovet blir långvarigt för dem som ansökt om och beviljats ekonomiskt bistånd.

Följande frågor är vägledande för kunskapsöversikten:

- Vilka studier kan identifieras som belyser insatser som kan:
  - förhindra att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår?
  - minska behovet av det ekonomiska biståndet för personer som redan är mottagare av ekonomiskt bistånd?
- Vilken kunskap och vilka kunskapsluckor kan pekas ut utifrån de studier som identifierats?

Frågorna ovan beskriver det omedelbara syftet med kunskapsöversikten. På sikt är målet också att kunskapsöversikten ska kunna utgöra ett steg i riktning mot en mer förebyggande och vetenskapligt grundad praktik i arbetet med att såväl förhindra att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår, och i arbetet med att minska behovet när det väl uppstått och en individ ansökt och beviljats ekonomiskt bistånd. Förhoppningen är också att resultatet ska kunna ligga till grund för att formulera framtida forskningsinitiativ. Slutligen är ambitionen också att pröva en arbetsmodell där kunskapsöversiktens innehåll och framställning tas fram i nära dialog med företrädare för både den praktiska verksamhet som berörs och med vetenskapligt sakkunniga på området. Tanken med arbetsmodellen är att den ska bidra till att kunskapsöversikten blir tydligt användbar för praktiken, både till innehåll och framställning, samtidigt som den håller hög vetenskaplig kvalitet.

Kunskapsöversikten är disponerad på följande sätt: Inledningsvis beskrivs området ekonomiskt bistånd, hur kunskapsläget ser ut och vilken tidigare forskning som finns. Hur det förebyggande perspektivet definieras i den här kunskapsöversikten förklaras också närmare. Därefter följer ett metodavsnitt som beskriver tillvägagångssättet, samt vilka överväganden som gjorts längs vägen. Sedan presenteras kunskapsöversiktens resultat. Resultatavsnittet inleds med en översiktlig redogörelse för de studier som inkluderats. En utförligare sammanfattning av dessa studier finns i bilaga 1. Efter den översiktliga redogörelsen följer ett avsnitt som mer ingående beskriver 16 studier som bedömts särskilt relevanta utifrån kunskapsöversiktens syfte. I rapportens avslutande avsnitt diskuteras kunskapsöversiktens resultat och vilka slutsatser som kan dras.

Områdesbeskrivning

Ekonomiskt bistånd brukar beskrivas som välfärdssystemets yttersta skyddsnät. Den grundläggande principen är att individen i första hand ska försörja sig själv genom arbete eller via generella statliga bidragsformer såsom arbetslöshets- eller sjukförsäkring. Vid behov och efter individuell prövning kan sedan det kommunalt finansierade ekonomiska biståndet vara ett tillfälligt stöd under kortare perioder av försörjningsproblem. Det är i alla fall så det är tänkt att fungera. I praktiken ser det annorlunda ut. Antalet hushåll som upp- bär ekonomiskt bistånd har visserligen minskat under senare tid, men andelen hushåll med stadigvarande behov har ökat markant (Socialstyrelsen 2020). Utvecklingen beskrivs som en förskjutning mot ökad marginalisering där svårigheterna att nå självförsörjning för dem som mottar ekonomiskt bistånd har förstärkts (Salonen 2017; Bergmark, Bäckman och Minas, 2013). För individen är detta självklart bekymmersamt. Ekonomisk utsatthet innebär i sig en svår situation, men hänger också samman med social, fysisk och psykisk utsatthet – tillstånd som också tenderar att förstärka varandra (Socialstyrelsen 2010). Utvecklingen innebär även utmaningar för kommunernas socialtjänst, som har ansvar för att arbeta med ekonomiskt bistånd. Här har socialtjänsten det dubbla uppdraget att dels utreda och besluta om rätten till bistånd, dels att ge stöd för att öka biståndstagarens möjligheter att bli självförsörjande.

Kunskapsläget

Ekonomiskt bistånd hanteras vanligtvis av socialtjänstens individ- och familjeomsorg och utgör en stor andel av verksamheten både kostnadmässigt och i antal klienter. Handläggning av ekonomiskt bistånd är också en av de vanligaste arbetsuppgifterna för anställda inom kommunens socialtjänst och är ett vanligt ingångsjobb för nyutexaminerade socionomer (Bergmark, Bäckman och Minas, 2013). Trots omfattning och betydelse finns ytterst lite kunskap om arbetet med ekonomiskt bistånd, de insatser som ges, och vilka effekter dessa har (Salonen och Ulmestig, 2004; SOU 2007:2; Thorén, 2012; Lundin, 2018). Ekonomiskt bistånd tycks också vara en verksamhet med färre och i lägre grad utvecklade områdesspecifika metoder jämfört med andra områden inom socialtjänsten (Bergmark och Lundström, 2008). Det är visserligen oklart vad som krävs för att vissa ”handgrepp och förhållningssätt” ska betraktas som en metod (Bergmark, Bäckman och Minas, 2013), men inom socialt arbete i bredare bemärkelse brukar metod som begrepp användas för mer eller mindre sammansatta interventioner där avsikten är att utreda individens situation eller i något avseende förmå dem att förändra sitt beteende eller påverka deras livsvillkor. Vanligtvis förutsätts också någon form av varaktighet, att interventionen inte bara inträffar tillfälligtvis. Här menar alltså forskare att det inom övriga delar av socialtjänstens individ- och familjeomsorg (IFO) har introducerats ett antal olika modeller för diagnostisering, handläggning och behandling under senare tid, men att det är betydligt mer tunnsätt inom arbetet med ekonomiskt bistånd.

Att det saknas områdesspecifika metoder bekräftas av en studie som initierades inom ramen för samma initiativ som ligger bakom föreliggande kunskapsöversikt (Lumell Associates, 2021). Syftet med studien var att utifrån ett praktikerperspektiv undersöka vilket tidigt stöd riktat till vuxna (över 18 år) som verkar vara verksamt inom bland annat området eko-

ekonomiskt bistånd, samt vilka former av tidigt stöd som inte verkar vara verksamt och därför bör fasas ut. I studien intervjuades ett antal medarbetare och chefer inom ekonomiskt bistånd i nio kommuner. Resultatet visar att intervjupersonerna tycker sig sakna kunskap om vilka insatser som är effektiva. Intervjupersonerna ger också uttryck för att de insatser som erbjuds inte självklart är utformade med individens behov som den primära utgångspunkten. De beskriver att omgivande faktorer har stor betydelse för vad som kan ingå i utbudet av insatser, exempelvis att det är svårare att erbjuda boendestöd i en tätbefolkad kommun, medan arbetspraktik är svårare att erbjuda i en glesbefolkad kommun. Utbudet beskrivs också som präglad av lokala chefers intressen, kunskaper och tidigare arbetslivserfarenheter.

Även om det är brist på områdesspecifika metoder inom ekonomiskt bistånd så finns det kunskap om vilken typ av insats som vanligtvis riktas till personer som mottar ekonomiskt bistånd. Det handlar om insatser som går under benämningen aktivering. Aktiveringspolitikens genomslag bottnar i ett initiativ som togs på EU-nivå (Europeiska Unionen) och inom OECD-länderna (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling) under första hälften av 1990-talet. Aktivering har efter hand blivit den dominerande strategin i arbetet med arbetslösa mottagare av ekonomiskt bistånd, både i Sverige och i andra delar av världen (van Berkel och Borghi, 2008; Bergmark, Bäckman och Minas, 2017). Utgångspunkten är att arbetslöshet och marginalisering behöver mötas med aktiva arbetsmarknadsinsatser i kombination med tydliga incitament för individen att arbeta. Innehållet i insatserna kan variera, men förvärvsarbete är det gemensamma målet, åtminstone på sikt. Att individens deltagande i insatsen är ett villkor för ekonomiskt stöd är ett annat gemensamt inslag. I det svenska sammanhanget finns en lång tradition av aktiva arbetsmarknadsinsatser, men då främst inom ramen för den statliga arbetsmarknadspolitiken, där individens ersättning inte lika tydligt villkoras av medverkan i insats. Att ställa krav på medverkan i insats som villkor för ekonomiskt bistånd blev formellt möjligt för kommunerna först 1998 i samband med att socialtjänstlagen reviderades. I praktiken tillämpade då flera kommuner liknande rutiner och lagändringen har beskrivits som en anpassning till rådande praxis (Salonen och Ulmestig, 2004).

I likhet med andra insatser riktade till mottagare av ekonomiskt bistånd är kunskapen om aktiveringspolitikens effekter bristfällig. I en aktuell kunskapsöversikt (Panican och Ulmestig, 2019) konstateras att det är en generell brist på studier som belyser insatsernas effekter. Författarna lyckades bara identifiera en handfull studier av hög kvalitet och den sammanvägda bedömningen av dessa är att insatsernas effekter varierar mellan ”kontraproduktiva och blygsamt positiva på självförsörjning” (se sida 117).

Tidigare studier

Sammantaget framstår kunskapen om verksamheten ekonomiskt bistånd som både begränsad och spretig (Björk, Bergström Casinowsky och Håkansson, 2016; Salonen, 2010). Det är också något som uppmärksammas från nationellt håll genom att Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har fått uppdraget att kartlägga kunskapsläget inom socialtjänstens olika områden. I en relativt färsk rapport redogör SBU för ”Kunskap om utfall av utredning och insatser riktade mot självförsörjning för mottagare av ekonomiskt bistånd” (SBU 2018). Syftet med rapporten var att kartlägga kunskapsläget utifrån

systematiska översikter³ som utvärderar utfall av utredning och insatser och som skulle kunna genomföras i eller på uppdrag av socialtjänsten. Kartläggningen fokuserade på utredningar och insatser inom åtta förutbestämda områden eller domäner indelade i två grupper:

1. Utredning, kartläggning och uppföljning av behov
2. Insatser och arbetssätt

Första gruppen innehöll domänerna *behovsbedömning av klient, behovsbedömning av barn, samt uppföljning av behov av insatser*. Den andra gruppen innehöll *boendeinsatser, insatser för att öka möjligheten till arbete och sysselsättning, stöd, råd och information (skuldsanering), samverkan på individnivå (case management), samt samverkan på myndighetsnivå*. Domänerna togs fram i dialog med sakkunniga inom ämnesområdet och granskades av representanter för såväl professionen som brukare. De sökningar som genomfördes var övergripande med avsikten att fånga in samtliga relevanta översikter.

Resultatet av SBU:s arbete blev relativt begränsat på så sätt att enbart sex systematiska översikter med hög eller medelhög kvalitet kunde identifieras. Fyra av dessa handlade om insatser för att bli självförsörjande, en handlade om boendeinsatser och en om samverkan på individnivå. Inga systematiska översikter kunde identifieras inom övriga domäner. SBU drar slutsatsen att det finns betydande kunskapsluckor inom området, men påpekar samtidigt att en vetenskaplig kunskapslucka inom en viss domän inte är detsamma som att det saknas studier. Eftersom rapporten avgränsades till systematiska översikter indikerar resultatet primärt att den typ av studier som brukar ingå i dessa översikter, det vill säga *effektstudier* av insatser och behandlingar, förekommer i liten utsträckning (se SBU 2018, sida 33).

SBU:s rapport har sannolikt en hög täckningsgrad när det gäller kunskapen på området utifrån systematiska översikter, men litteratursökningen genomfördes 2017 och det kan tänkas att ytterligare systematiska översikter har genomförts sedan dess. Här kan den aktuella kunskapsöversikten ge en uppdaterad, men också bredare bild eftersom ett bredare spektrum av studier inkluderas, såväl systematiska översikter som primärstudier⁴. Den omfattar också både vetenskapligt publicerade studier, och så kallad grå litteratur. Med vetenskapligt publicerade studier avses studier som genomgått en process där externa forskare granskar texten innan den publiceras i en vetenskaplig tidskrift, medan grå litteratur är studier som inte genomgått samma typ av granskning och som publiceras i andra former. Exempel på grå litteratur är avhandlingar, utvärderingsrapporter, rapporter från myndigheter och liknande.

Ytterligare en skillnad i förhållande till SBU:s rapport är att denna kunskapsöversikt fokuserar på förebyggande insatser. Vad förebyggande insatser eller ett förebyggande arbete kan vara i relation till ekonomiskt bistånd är emellertid inte självklart. Som redan nämnts i bakgrundsbeskrivningen ovan har det förebyggande perspektivet inte fått något större genomslag i praktiken. Det finns inte heller någon given vetenskaplig begreppsbyggnad.

---

3 En systematisk översikt är en genomgång av existerande forskning som följer ett antal metodsteg (se exempelvis SBU:s metodbok 2020).

4 Primärstudie är en studie där individdata samlas in. Termen används för att särskilja mot sekundärstudier som innebär analyser av tidigare insamlade studier, exempelvis en kunskapsöversikt.

Hur det förebyggande perspektivet kan definieras i relation till ekonomiskt bistånd är också en fråga som ägnades en hel del diskussion i planeringen av kunskapsöversikten. I avsnittet som följer redogörs för dessa diskussioner och den utgångspunkt som dessa utmynnade i.

Hur kan ett förebyggande perspektiv definieras?

Ekonomiskt bistånd är i huvudsak en reaktiv insats - en insats som ges då problemet, det vill säga den ekonomiska utsattheten, redan uppstått. Ett förebyggande perspektiv som avgränsas till verksamheten ekonomiskt bistånd kan därmed inte omfatta ett reellt förebyggande arbete i förhållande till problemet. Det handlar då snarare om att begränsa eller förkorta behovet. Att det förebyggande perspektivet begränsas till det långvariga biståndsmottagande har sin grund i att det är andra, icke-behovsprövade, statligt finansierade ersättningsformer, som mer uttalat syftar till att förebygga ekonomisk utsatthet, exempelvis arbetslöshets- eller sjukförsäkring. Det är också andra myndigheter, såsom Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, som ansvarar för insatser riktade till personer som uppbär dessa ersättningar. Tanken med ekonomiskt bistånd är, som sagt, att det ska fungera som det yttersta skyddsnätet – ett tillfälligt stöd som ges under kortare perioder av försörjningsproblem. Att det långvariga mottagandet av ekonomiskt bistånd ökat under senare tid är delvis ett uttryck för förändringar som innebär att allt fler faller utanför de generella statliga ersättningsystemen och därmed hänvisas till ekonomiskt bistånd för att klara sin försörjning (exempelvis Salonen, 1997). Detta har emellertid inte föranlett någon omfördelning på systemnivå; kommunerna har fortfarande varken tilldelats ansvar eller resurser för att bedriva ett förebyggande arbete.

Med utgångspunkt i det ekonomiska biståndets reaktiva karaktär, och att andra myndigheter har det primära ansvaret för att förhindra ekonomisk utsatthet, utmynnade diskussionerna mellan FoU i Väst, Partnerskapet och referensgruppen i att både inkludera insatser som ligger inom ramen för verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd och insatser som i mer uttalad bemärkelse kan betraktas som förebyggande. Det förebyggande perspektivet inom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd definierades som ”tidigt stöd”. Det handlar då primärt om insatser som syftar till att minska behovet av ekonomiskt bistånd. Strategin för att inkludera studier med ett mer uttalat förebyggande perspektiv blev att komplettera det organisatoriska perspektivet med verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd som utgångspunkt och i första hand fokusera på insatser riktade till grupper med förhöjd risk för ekonomisk utsatthet. Att sammanställa kunskap om insatser riktade till dessa grupper och som syftar till att individen (på kort eller längre sikt) ska uppnå egen försörjning är det som står i fokus för kunskapsöversikten.

Metod

En kunskapsöversikt kan ha olika karaktär, men innebär allmänt en metodisk genomgång av existerande forskning med syfte att tillgängliggöra forskningsfältets resultat i mer överskådlig form (Gough, Oliver och Thomas, 2012). Den aktuella kunskapsöversikten genomfördes med vägledning av både SBU:s metodbok (2020a) och Folkhälsomyndighetens handledning för litteraturöversikter (2017), men följer inte strikt någon av de metoder som beskrivs där. Det tillvägagångssätt som tillämpats ligger närmast den som i Folkhälsomyndighetens handledning beskrivs som omfattande kartläggande litteraturöversikt (kapitel 4, sida 64–82).

En uttalad ambition med kunskapsöversikten var att innehållet skulle vara relevant för praktiker. Tanken var att ta fram en för praktiken användbar kunskapsöversikt som samtidigt håller hög vetenskaplig kvalitet. Ett led i den ambitionen var att knyta en referensgrupp till arbetet. Referensgruppen bestod av två vetenskapligt sakkunniga forskare och sex representanter med kunskap om ekonomiskt bistånd. Dessa sex personer representerar verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd inom Stockholms stad, Socialstyrelsen, samt SKR. Möten med referensgruppen hölls regelbundet under arbetets gång, sammanlagt vid åtta tillfällen. Därutöver bistod informationsspecialister från Socialstyrelsen med expertis i planering och genomförande av litteratursökningen.

Vilka slags studier ingår?

Avsikten var att kunskapsöversikten skulle innehålla ett brett spektrum av studier. I avsnittet ovan om tidigare studier ställs värdet av kunskapsöversikten i relation till en studie genomförd av SBU (2018), just utifrån argumentet att ingången här är bredare i olika avseenden. Det handlar dels om att både primärstudier och systematiska översikter inkluderas, men den främsta skillnaden gäller publikationstyper, där både studier som publicerats i vetenskapliga tidskrifter och så kallad grå litteratur inkluderas⁵. Att grå litteratur inkluderas är ett viktigt strategiskt val. När det gäller insatser som riktas till personer som uppstår ekonomiskt bistånd, eller som riskerar framtida behov av ekonomiskt bistånd, bedrivs ett omfattande arbete för att bygga kunskap om vad som fungerar för vem och under vilka omständigheter, men resultaten publiceras inte alltid i vetenskapliga tidskrifter. I många fall rör det sig om regelrätta forskningsstudier, men de publiceras i interna rapportserier. Ett exempel är de studier som genomförs av Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), som primärt återfinns i deras egen rapportserie. Även Arbetsförmedlingen och dess nordiska motsvarigheter, liksom Socialstyrelsen och liknande myndigheter, bedriver ett betydande arbete för att bygga kunskap, men resultaten genomgår inte samma granskning som föregår publicering i vetenskapliga tidskrifter och de publiceras ofta på respektive myndighets hemsida. Detsamma gäller för många av de granskningar eller utvärderingar som genomförs av landets FoU-miljöer. Att avgränsa kunskapsöversikten till enbart vetenskapligt granskade publikationer skulle innebära att alla dessa studier

---

5 Även SBU lyfter fram betydelsen av grå litteratur, bland annat i utvärderingar som rör socialtjänst och angränsande områden (se SBU Arbetsrapport, diarienummer 2018/813). "Grå litteratur" inkluderas dock vanligtvis inte i de rapporter där SBU sammanställer kunskap om effekter av olika insatser eftersom dessa studier sällan motsvarar den typ av kvalitetskrav som SBU ställer.

exkluderades och därmed många potentiellt värdefulla, om än inte vetenskapligt validerade, resultat. Som vi kommer att se i resultatredovisningen är det också nära en tredjedel av de studier som inkluderats i kunskapsöversikten som utgörs av grå litteratur.

Sökstrategi

Sökord

I den inledande fasen av arbetet med kunskapsöversikten diskuterades studiens utgångspunkter och hur det förebyggande perspektivet skulle definieras. Som beskrivs ovan landade diskussionerna i att det förebyggande perspektivet *inom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd* som kan definieras som ”tidigt stöd”. Där handlar det om insatser riktade till personer som redan är mottagare av ekonomiskt bistånd och där insatserna avser att minska behovet av ekonomiskt bistånd. För att fånga upp studier med ett mer uttalat förebyggande perspektiv blev utgångspunkten att fokusera på insatser riktade till grupper med förhöjd risk för ekonomisk utsatthet. Med dessa två perspektiv som utgångspunkt togs en lista fram med sökord. Listan togs fram tillsammans med referensgruppen och preciserades i dialog med informationsspecialisterna från Socialstyrelsen (se bilaga 2).

Sökorden delades upp utifrån ett så kallat PICO. PICO är en förkortning för population, intervention, comparison och outcome, (målgrupp, insats, jämförelse och utfallsmått) (se SBU 2020a). Att använda frågeformatet innebär att dessa fyra aspekter får leda vägen för att söka fram relevant litteratur. I denna kunskapsöversikt användes emellertid inte comparison/jämförelse i formuleringen av sökstrategin.

Med stöd i aspekterna målgrupp, insats och utfallsmått kombinerades sökorden till en så kallad blocksökning. Efter en inledande testsökning genomförde informationsspecialisterna i samarbete med FoU i Väst den huvudsakliga sökningen i databaserna.

Databaser

Följande vetenskapliga databaser användes i sökningen: SocIndex, Social Science Premium Collection, PsycInfo och PsycArticles, Swepub, DIVA, Campbell, Prospero, Social care online samt de nordiska databaserna NAV (Arbets- och velferdsförvaltning, Norge), Cristin (Current research information systems in Norway), VIVE (Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd, Danmark), NORA (National Open Research Analytics, Danmark), Juuli publication information portal, Finland.

Sökning av ”grå litteratur”

Att inkludera grå litteratur var ett viktigt strategiskt val och systematiska sökningar genomfördes även i relevanta myndigheters och organisationers publikationsdatabaser. Sökningarna genomfördes av informationsspecialisterna.

Följande svenska myndigheter/organisationer ingick i sökningarna: SKR (Sveriges kommuner och regioner), SBU (Statens beredning för medicinsk och social utvärdering), Socialstyrelsen, IFAU (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering), Forte

(Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd), MUCF (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor), FoU Välfärd, FoU Helsingborg, FoU Sörmland, FoU Nordost, FoU – Centrum för vård, omsorg och socialt arbete, FoU Nordväst, FoU Västernorrland, FoU Region Gävleborg, FoU i Väst.

Följande nordiska myndigheter/organisationer ingick: Fafo (Fafosinstituttet for arbeidsmarknad- og sosial forskning, Norge), NAV (Arbeids- og velferdsetaten, Norge), AFI (Arbeidsforskningsinstituttet, Norge), Nordisk ministerråd, VIVE (Det nationale forsknings- og analysecenter for vaelfaerd, Danmark).

Huvudsökningen av grå litteratur kompletterades med ytterligare sökningar av FoU i Väst. Skälet till den kompletterande sökningen är att det i resultatet av huvudsökningen visade sig finnas rapporter där det refererades till intressanta studier, men dessa fanns inte med i huvudsökningens resultat. Det handlade om studier publicerade inom IFAU (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering), NAV (Arbeids- og velferdsetaten, Norge), AFI (Arbeidsforskningsinstituttet, Norge), Nordisk ministerråd, VIVE (Det nationale forsknings- og analysecenter for vaelfaerd, Danmark). Kompletterande sökningar genomfördes i dessa organisationers publikationsdatabaser.

Sökresultatet från huvudsökningen och den kompletterande sökningen av grå litteratur dokumenterades (se bilaga 4).

Urval

I arbetet med en kunskapsöversikt innebär urvalsprocessen en systematisk genomgång av alla studier och en bedömning av vilka studier som är relevanta och vilka som kan sorteras bort. Utgångspunkten för sorteringen är studiens inklusions- och exklusionskriterier. I likhet med sökorden användes frågeformatet PICO för att ta fram inklusions- och exklusionskriterier, men utan att använda aspekten jämförelse. De populationer eller målgrupper som inkluderades är de som utifrån tidigare forskning visat sig löpa en förhöjd risk att omfattas av långvarigt ekonomiskt bistånd. De insatser som inkluderades är de insatser som riktar sig till dessa grupper och som antingen syftar till att förhindra att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår, eller som syftar till att förhindra att behovet blir långvarigt för dem som redan är mottagare av ekonomiskt bistånd. Ingången när det gäller såväl population (P) som insats (I) är därmed bred, men utfallsmåttet (O) är mer begränsat. Relevanta utfall definieras som inkomst, minskat behov av ekonomiskt bistånd, samt egen försörjning. Ytterligare kriterier handlar om tid, språk och kontextuell relevans. Enbart studier publicerade mellan år 2000 och 2021, skrivna på svenska, norska, danska eller engelska inkluderades. Studier som är starkt avvikande från svensk kontext och inte applicerbara samt icke-västerländska studier exkluderades. En mer detaljerad beskrivning av de inklusions- och exklusionskriterier som tillämpats redovisas i bilaga 3.

För att synliggöra hur arbetet med kunskapsöversikten gått till är det viktigt att betona det processorienterade förhållningssättet. Varje steg i arbetet har diskuterades med referensgruppen och det gäller inte minst inklusions- och exklusionskriterierna. Inför litteratursökningen diskuterades och preciseras kriterierna också i dialog med informationsspecialisterna.

Farhågan inför litteratursökningen var att den breda ingången avseende såväl publikationstyper som målgrupper och insatser skulle medföra ett mycket stort antal studier. Så blev det också och en stor del av arbetet med kunskapsöversikten har handlat om att sortera fram de mest relevanta studierna. I resten av detta avsnitt ges en beskrivning av den stegvisa arbetsprocess som tog vid från den punkt då litteratursökningen var genomförd. Processen sammanfattas också i ett flödesschema (se ”Figur 2. Flödesschema över urvalsprocessen” på sida 23).

Första urval utifrån granskning av titel och abstract

Samtliga träffar i litteratursökningen importerades till referenshanteringsprogrammet Endnote där dubletter rensades bort. Kvarvarande 3 737 träffar exporterades sedan till Rayyan, ett digitalt verktyg för att granska och hantera resultat av litteratursökningar. Forskare och en av forskningsassistenterna på FoU i Väst granskade sedan oberoende av varandra titlar och abstract⁶. I de fall då abstract saknades lästes studiens inledning och slutsatser översiktligt. Båda granskarna bedömde sedan oberoende av varandra vilka av studierna som uppfyllde de fastställda inklusionskriterierna. Relevanta studier inkluderades och studier som inte bedömdes relevanta exkluderades. Forskaren och forskningsassistenten jämförde därefter sina inklusionslistor. I de fall då olika bedömningar gjorts diskuterades dessa till dess att man var överens.

Ett stort antal studier exkluderades i detta skede, totalt 3 364 stycken. Orsakerna till exklusion dokumenterades inte, vilket inte heller rekommenderas (se exempelvis SBU 2020a, sida 43). Det var emellertid uppenbart att en betydande andel av de exkluderade studierna handlade om insatsen Individual Placement and Support (IPS) riktad till personer med allvarlig psykisk ohälsa eller sjukdom. Insatsen IPS är relevant för kunskapsöversikten och har inkluderats som specifikt sökord, men inte målgruppen med allvarlig psykisk ohälsa eller psykisk sjukdom. Andra exempel på studier som exkluderades är amerikanska studier med fokus på målgrupper som inte riktigt går att överföra till det svenska sammanhanget, exempelvis krigsveteraner. Ytterligare ett exempel på studier som kunde sorteras bort i det här skedet är studier som saknade relevant utfallsmått, exempelvis studier med fokus på vilka individfaktorer som hänger samman med risk för ekonomisk utsatthet.

Det slutgiltiga resultatet av första urvalet var 415 referenser som togs fram i fulltext av informationsspecialisterna på Socialstyrelsen.

Andra urval efter sammanställning och kategorisering av studier

De 415 studierna sammanställdes i en tabell med information om publiceringsår, i vilket land studien var genomförd, om det handlade om en vetenskapligt publicerad studie eller om det handlade om grå litteratur, målgrupp, typ av insats, och utfallsmått. Därefter genomfördes ett andra urval baserat på översiktlig läsning av studierna. Det visade sig att 281 studier inte motsvarade inklusionskriterierna. I några fall saknades en relevant utfallsvariabel, i andra fall handlade det om en insats som inte svarade mot inklusionskriterierna. I nå-

---

6 Ett abstract är en kort sammanfattning av studiens syfte, metod, resultat och slutsatser.

got fall var också framställningen av rapporten så bristfällig att det inte gick att bedöma hur studien var genomförd. Det primära exklusionskriteriet handlade emellertid om målgrupper, där ett betydande antal studier omfattade insatser riktade till personer med allvarlig psykisk ohälsa eller psykisk sjukdom. Orsakerna till inkludering/exkludering dokumenterades. Parallellt förfinades av inklusions- och exklusionskriterierna. Det handlade framför allt om en gränsdragning mellan psykisk ohälsa (inkluderade målgrupper) och allvarlig psykisk ohälsa (exkluderade målgrupper). Exempel på ohälsotillstånd som definierades som allvarlig psykisk ohälsa i detta skede är schizofreni och psykos.

Efter detta andra urval kvarstod 134 referenser.

Tredje urval utifrån studiedesign

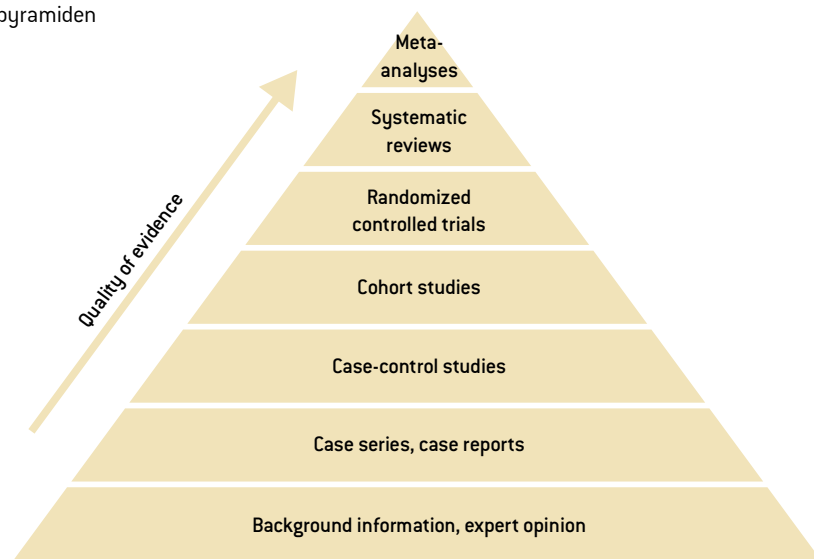
I enlighet med de metodsteg som tillämpas i det som Folkhälsomyndigheten beskriver som en omfattande kartläggande litteraturöversikt (Folkhälsomyndigheten 2017, sida 77) görs ingen formaliserad kvalitetsbedömning av de studier som ingår i den här kunskapsöversikten. Det är en skillnad mot de metodsteg som tillämpas i SBU:s översikter (SBU:s metodbok 2020a). Där bedöms kvaliteten i termer av risk för att resultaten i de inkluderade studierna har snedvridits på något sätt. Med ett vetenskapligt begrepp kallas detta för risk för bias när det gäller studier med kvantitativa metoder. För studier med kvalitativa metoder finns inget vedertaget begrepp, men SBU använder begreppet ”risk för att metodbrister påverkar fynden” (sida 44). Studiens design, de metoder som används, och genomförandet är exempel på moment där snedvridning kan uppstå, men även framställningen är viktig. Att studien är rapporterad på ett tydligt sätt är avgörande för att de forskare som sammanställer kunskapsöversikten ska kunna bedöma hur säkra resultaten är.

Bedömning av risk för bias eller kvalitativa metodbrister är en tidskrävande process som inte rymdes inom arbetet med den aktuella kunskapsöversikten. Ambitionen var dessutom att fånga en bredd av studier, såväl vetenskapligt publicerade studier, som grå litteratur. Sannolikt hade en hel del av den bredden gått förlorad om mer strikta metoder för kvalitetsbedömning hade tillämpats. Samtidigt är det viktigt att de studier som inkluderas är av en sådan kvalitet att resultaten framstår som tillförlitliga. Frågan om studiernas kvalitet diskuterades också med de vetenskapligt sakkunniga i referensgruppen. Diskussionerna utmynnade i beslutet att göra ett urval baserat på den indelning av olika slags studiedesign som brukar tillämpas vid en så kallad evidensgradering. Utgångspunkten var den så kallade evidenspyramid som illustreras i ”Figur 1. Evidenspyramiden” på sida 22. I evidenspyramiden rangordnas olika typer av studiedesign utifrån kvalitet i bemärkelsen hur säkra resultat som *potentiellt* kan genereras i en studie som tillämpar en viss design.

Beroende på studiedesign finns alltså förutsättningar för olika grad av säkerhet i resultaten. Sedan måste studierna givetvis vara väl genomförda för att designens kvalitetsmässiga förutsättningar ska realiseras. I urvalsprocessen gjordes emellertid ingen systematisk bedömning av kvaliteten avseende genomförande. Urvalet baserades enbart på studiedesign, med utgångspunkten att endast inkludera studier där designen innefattade en kontrollgrupp.

Studierna sorterades in i kategorierna meta-analyser och systematiska översikter, randomiserade kontrollerade studier (RCT-studier), kvasiexperimentella studier, samt övriga studier. Kategorin övriga studier exkluderades (totalt 59 stycken). Det handlade om studier genomförda med vitt skilda metoder, men med den gemensamma nämnaren att studiede-

Figur 1. Evidenspyramiden

Källa: Department of Social Policy and Intervention, Oxfords Universitet.

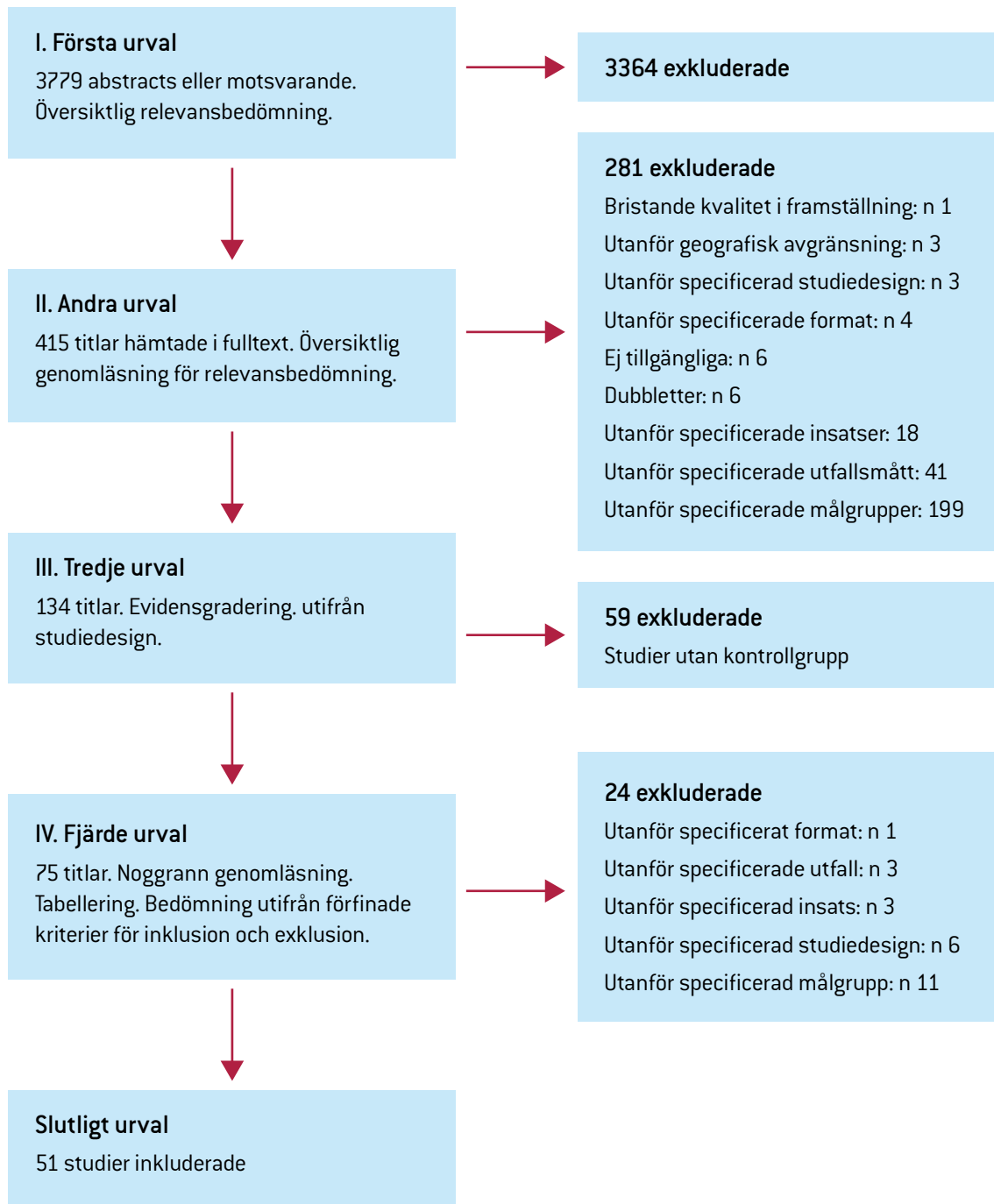
signen inte omfattade någon kontrollgrupp, exempelvis studier baserade på mätning före och efter en insats (så kallad pre-post-design), i vissa fall med resultat redovisade som enkel "pinnstatistik" över andelen deltagare i insats som gått vidare till arbete direkt efter insats, eller resultat ett år efter insats. I andra fall handlar det om studier som undersöker samband mellan demografiska faktorer, insats och utfall med statistiska metoder. I det här skedet exkluderades även översikter som vid en noggrann läsning inte kunde klassificeras som systematiska översikter. Det handlade om översikter där metodstegen inte var tillräckligt tydligt beskrivna eller där de var tydligt beskrivna, men där det framgick att det handlade om en mer översiktlig skanning av forskningsläget inom ett visst område.

Efter exkluderingen baserat på studiedesign kvarstod 75 studier.

Fjärde urval efter noggrann genomläsning

De 75 kvarstående studierna lästes noggrant och fördes in i en tabell med följande rubriker: författare, titel, publiceringsår, populationens hemvist, språk, format, studiedesign, tidskrift eller myndighet/organisation där studien publicerats, målgrupp, insats, utfallsvariabel. Parallellt förfinades inklusions- och exklusionskriterierna ytterligare i samråd med referensgruppen. Den noggranna läsningen föranledde återigen diskussioner kring gränsdragningen mellan psykisk ohälsa och allvarlig psykisk ohälsa, exempelvis om insatser riktade till personer med en första episod av schizofreni skulle betraktas som relevanta utifrån perspektivet "förebyggande insats i förhållande till (allvarlig) psykisk ohälsa" eller om alla stadier av schizofreni skulle betraktas som allvarlig psykisk ohälsa och ett skäl till exkludering. Resultatet av diskussionerna blev att definitionen av psykisk ohälsa kom att snävas in så att studier med målgrupper som omfattades av något slags allvarligare psykiatriskt tillstånd så som schizofreni eller psykos exkluderades. Här ska dock påpekas att enstaka studier som omfattar personer med allvarligare psykisk ohälsa har inkluderats. Det handlar om studier med flera målgrupper, varav minst en utgör en för kunskapsöversikten relevant målgrupp, och där det varit möjligt att urskilja resultaten för de olika delgrupperna. I den typen av studier förekommer även andra målgrupper som normalt sett skulle exkluderats,

Figur 2. Flödesschema över urvalsprocessen

exempelvis personer med allvarlig psykisk ohälsa, fysiska sjukdomstillstånd eller funktionshinder.

I det fjärde och sista urvalssteget exkluderas sammanlagt 24 studier. Det slutliga urvalet består av 51 studier. Nedan visas ett flödesschema som sammanfattar de olika stegen i urvalsprocessen.

Utgångspunkter för resultatredovisning och analys

De 51 studier som urvalsprocessen genererade utgör kunskapsöversiktens vetenskapliga underlag. Det är ett omfattande material som spänner över ett brett spektrum avseende såväl målgrupper som insatser och typ av studier. När det gäller typ av insatser är det en ganska brokig samling av både mer avgränsade insatser och breda program bestående av olika komponenter. Samma sak gäller för de utfallsvariabler som studeras. Det förekommer flera utfallsmått av olika karaktär, exempelvis ökad inkomst, anställning, minskat mottagande av ekonomiskt bistånd, självförsörjning och så vidare. I många fall används också flera utfallsmått i samma studie. Resultaten är också varierande. Det finns exempel på studier som visar såväl positiva som negativa signifikanta effekter, eller endast positiva effekter för delar av urvalet. Det finns också studier där inga signifikanta effekter har kunnat påvisas och studier där olika utfallsmått visar på olika effekter.

Att på ett kärnfullt, och för såväl praktiken som det vetenskapliga sammanhanget, meningsfullt sätt sammanfatta och tillgängliggöra ett så omfattande och varierande underlag är inte helt enkelt. Det är också ett arbete som ägnats mycket tid och här har dialogen med referensgruppen varit helt central. Utifrån underlagets karaktär var det ganska givet att resultatredovisningen skulle bli av en beskrivande karaktär men en så kallad narrativ eller berättande analys (se Folkhälsomyndigheten, 2017, sida 56 för resonemang kring lämpliga analysmetoder). Men tanken var också att göra någon form av tematisk analys för att kunna säga något om vilka insatser som tycks verksamma för vilka grupper när det gäller att förhindra att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår och att minska behovet för personer som redan är mottagare av ekonomiskt bistånd. Omfattningen och bredden i underlaget föranledde emellertid diskussioner kring hur detta kunde göras på bästa sätt. Diskussionerna resulterade i ett upplägg där samtliga 51 studier sammanfattas deskriptivt. Dessa sammanfattningar redovisas kortfattat i tabell 1 nedan och mer utförligt i bilaga 1. Utöver dessa sammanfattningar har 16 studier valts ut för en tematisk analys och sammanvägd bedömning. Utgångspunkten för val av tematik baserades på relevans för praktiken och utifrån kunskapsöversiktens fokus på ett förebyggande perspektiv. De teman som ingår är dels insatsen IPS (Individual Placement and Support), dels ett tema där olika insatser riktade till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden ingår, samt ett tredje tema som omfattar insatser som mer uttalat kan betraktas som förebyggande. Respektive tema beskrivs utförligt i resultatavsnittet.

För tydlighetens skull är det viktigt att nämna att alla studier som kan sorteras in under de tre temana inte ingår inte i den tematiska analysen. Et urval inom respektive tema har gjorts baserat på kontextuell relevans, det vill säga överförbarhet till det svenska sammanhanget, och kvalitet i bemärkelsen tydlighet i framställningen.

Resultat

I tabell 1 nedan ges en översiktlig sammanfattning av de 51 studier som ingår i kunskapsöversikten. Tabellen är indelad i sex teman baserad på vanligt förekommande målgrupper i de inkluderade studierna, samt ett sjunde tema för studier som fokuserar på andra målgrupper, eller studier med flera målgrupper där ingen är tydligt dominerande. De handlar om följande teman:

1. Unga som varken arbetar eller studerar (12 studier)
2. Nyanlända/utrikes födda (7 studier)
3. Långtidsarbetslösa (7 studier)
4. Försörjningsstödmottagare (10 studier)
5. Personer med beroendesyndrom (7 studier)
6. Personer med psykisk ohälsa eller andra hälsorelaterade problem (5 studier)
7. Övriga (3 studier)

Målgruppsdefinitionerna är vida. Första temat – unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) – omfattar både studier där målgruppen uttalat är UVAS, eller NEET på engelska, (Youth Not in Employment, Education or Training), och studier där målgruppen är unga, men där författarna inte använder något av dessa begrepp, utan exempelvis ”utsatta unga”. Temat nyanlända/utrikes födda omfattar studier där målgruppen beskrivs med något av alla de begrepp som används för personer som inte är födda i det land där de tar del av insatsen. Utöver nyanlända och utrikes födda kan det handla om invandrare, deltagare i etableringsprogram och liknande. Det finns också viss överlappning mellan temana – målgrupperna är sällan renodlade i bemärkelsen att de endast omfattas av en (1) riskfaktor. Det är exempelvis vanligt att UVAS också omfattas av psykisk ohälsa, att utrikes födda personer är långtidsarbetslösa, att långtidsarbetslösa också är försörjningsstödmottagare, att personer med beroendesyndrom både är långtidsarbetslösa och försörjningsstödmottagare, och så vidare. Vilka studier som hamnat under vilket tema har baserats på hur författarna själva beskriver studiens målgrupp – vilken riskfaktor som lyfts fram.

Utöver målgrupper innehåller tabell 1 information om författare, studiens titel och publiceringsår, i vilket land studien är genomförd, vilken typ av insats det handlar om, och en kort summering av vilka resultat som studien visar på. Åtta av studierna är helt och hållet genomförda i Sverige och i fyra av de systematiska översikterna ingår studier av insatser genomförda i Sverige. Ytterligare tolv studier är genomförda i de andra nordiska länderna. Sammantaget är det alltså en betydande andel av det insamlade underlaget som belyser insatser genomförda i ett för svenska förhållanden jämförbart sammanhang. Något som inte anges i tabellen, men som kan vara intressant att notera, är att femton av de 51 studierna är så kallad grå litteratur. Alla dessa 15 studier är genomförda i något av de nordiska länderna varav sju i Sverige. Detta är studier med kontextuell relevans för det svenska sammanhanget som inte hade kommit med om arbetet med kunskapsöversikten hade följt de gängse kriterierna för en systematisk översikt (se exempelvis SBU:s metodbok, 2020a).

Tabell 1. Unga som varken arbetar eller studerar

Studiens nummer	Referens	Populationens hemvist	Målgrupp	Insats	Resultat
1	Alegre, M. À., Casado, D., Sanz, J., & Todeschini, F. A. (2015) The impact of training-intensive labour market policies on labour and educational prospects of NEETs: Evidence from Catalonia (Spain).	Spanien	UVAS	Arbetsmarknadsutbildning	Positiva effekter: - Ökat deltagande i formell utbildning - Arbetskraftsdeltagande för yngsta gruppen (16–18 år) Inga signifikanta effekter på arbetskraftsdeltagandet för insatsgruppen som helhet.
2	Andersen, T. P. J. H. L. (2012) Virker aktivering för utsatte unge? En vidensopsamling om effekten af beskæftigelsesindsatser rettet mod utsatte unge.	Storbritannien, Frankrike, Sverige, Italien, Tyskland, Portugal, Nederländerna, Belgien, Finland, Danmark, Norge, Australien	Utsatta unga med annan problematik utöver arbetslöshet.	Olika insatser: lönetillägg, jobbsökarstöd, arbetsmarknadsutbildning, arbetsträning	Positiva effekter av lönestöd och jobbsökarstöd: - Reguljär anställning Negativa effekter av arbetsträning: - Reguljär anställning Inga signifikanta effekter av arbetsmarknadsutbildningar
3	Ferguson, M. K., Xie, B. & Glynn, S. (2012) Adapting the individual placement and support model with homeless young adults.	USA	Unga hemlösa med psykisk ohälsa.	Individual Placement and Support (IPS) anpassat till målgruppen	Positiva effekter: - Anställning överhuvudtaget - Anställning vid uppföljning
4	Ferguson, K. M. (2018). Employment outcomes from a randomized controlled trial of two employment interventions with homeless youth.	USA	Unga hemlösa med psykisk ohälsa.	Individual Placement and Support (IPS) eller Social Enterprise Intervention (SEI)	Inga signifikanta effekter.
5	Grace, M., & Gill, P. R. (2014) Improving outcomes for unemployed and homeless young people: Findings of the YP ⁴ clinical controlled trial of joined.	Australien	Unga hemlösa i arbetslöshet	Intensive case management (Intensiv samverkan på individnivå)	Inga signifikanta effekter på arbetsinkomst och mottagande av försörjningsstöd.
6	Grace, M., & Gill, P. R. (2016). Client-centred Case Management: How Much Makes a Difference to Outcomes for Homeless Jobseekers?	Australien	Unga hemlösa med psykisk ohälsa.	Case management (Samverkan på individnivå)	Positiva effekter: - Ökad inkomst för deltagare med <40 kontakter med handläggare Negativa effekter: - Minskad inkomst för deltagare med >40 kontakter
7	Hardoy, I., Røed, K., von Simson, K., & Zhang, T. (2016) En komparativ analyse av effekter av insats för å inkludere utsatte unge i arbeid i Norden.	Norge, Sverige, Danmark, Finland, Island, Tyskland, Storbritannien och Nederländerna	UVAS	Olika aktiveringsinsatser: disciplinätgarder, ungdomsgarantier, arbetspraktik, lönetillägg, arbetsmarknadsutbildningar, starta företag-tillägg	Positiva effekter av arbetsmarknadsutbildningar och lönetillägg: - Sysselsättning Negativa effekter av arbetspraktik/placeringar i offentlig sektor: - Sysselsättning
8	Kim, Y., Ju, E., Rosenberg, R., & Farmer, E. M. Z. (2019) Estimating the effects of independent living services on educational attainment and employment of foster care youth.	USA	Unga som lämnar familjehemssystem (17-18 år vid insatsstart)	Independent living services for foster youth, ILS	Positiva effekter: - Heltidsarbete - Gymnasieexamen - Deltagande i högre utbildning

Unga som varken arbetar eller studerar

Studiens nummer	Referens	Populationens hemvist	Målgrupp	Insats	Resultat
9	Mawn, L., Oliver, E.J., Akhter, N., Bamba, C.L., Torgerson, C., Bridle, C. & Stain, H.J. (2017). Are we failing young people not in employment, education or training (NEETs)? A systematic review and meta-analysis of re-engagement interventions.	Australien, Argentina, Colombia, Dominikanska Republiken, USA, Storbritannien.	UVAS	Olika insatser: aktiviteter för ökad social kompetens, yrkesträning, utbildning, rådgivning och one-to-one stöd, praktik, placering, arbetsträning, yrkessträning, ekonomiska incitament, handläggning och individbaserad stöd	Positiva effekter: - Anställning (3 av 9 studier) - Inkomst (3 av 9 studier) - Mottagande av försörjningsstöd (6 av 9 studier)
10	Sveinsdóttir, V., Lie, S. A., Bond, G. R., Eriksen, H. R., Tveito, T. H., Grasdal, A. L., & Reme, S. E. (2020) Individual placement and support for young adults at risk of early work disability (the SEED trial) A randomized controlled trial.	Norge	UVAS med sociala- och eller hälsoproblem, med risk för arbetshindrande funktionshinder	Individual Placement and Support (IPS), anpassad till målgruppen	Positiva effekter: - Reguljär anställning - Arbetade timmar/vecka
11	Wehman, P., Chan, F., Ditchman, N., & Kang, H.-J. (2014) Effect of Supported Employment on Vocational Rehabilitation Outcomes of Transition-Age Youth With Intellectual and Developmental Disabilities: A Case Control Study	USA	Unga med intellektuella funktionshinder	Supported employment (SE)	Positiva effekter: - Reguljär anställning
12	Zinn, A., & Courtney, M. (2017) Helping foster youth find a job: A random assignment evaluation of an employment assistance programme for emancipating youth.	USA	Unga över 16 som ingår i familjehemssystem vid studiens början	Independent Living - Employment Service (IL-ES) Arbetsfrämjande stödinsatser, individuellt jobbsökarstöd och förberedelser och workshops som syftade till att arbetsrelaterade kompetenser	Inga signifikanta effekter för sysselsättning (anställning) och självförsörjning (arbetsinkomst, nettoförmögenhet, ekonomiska svårigheter, boendestabilitet)

Nyanlända / Utrikes födda

Studiens nummer	Referens	Populationens hemvist	Målgrupp	Insats	Resultat
13	Andersson Joona, P., & Nekby, L. (2009) Kan introduktionsprogrammen förbättras? Utvärdering av ett randomiserat experiment – försöksverksamheten för vissa nyanlända invandrare.	Sverige	Nyanlända.	Introduktionsprogram: parallell språkundervisning och arbetsmarknadsinsatser	Positiva effekter: - Reguljär anställning
14	Dahlberg, M., Egebark, J., Vikman, U. & Özcan, G. (2020) Arbetsmarknadsetablering av nyanlända lågutbildade flyktingar.	Sverige	Arbetslösa nyanlända.	Introduktionsprogram: språkundervisning, arbetssträning, praktik och matchning	Positiva effekter: - Reguljär anställning
15	Hallsten, L., Isaksson, K., Andersson, H. (2002) Rinkeby Arbetscentrum - verksamhetsidéer, genomförande och sysselsättningseffekter av ett projekt för långtidsarbetslösa invandrare	Sverige	Långtidsarbetslösa utrikesfödda.	Introduktionsprogram: arbets- och språkträning, vägledning, arbetsökning samt praktik	Negativa effekter: - Reguljärt arbete - Reguljära studier - Självförsörjning
16	Johansson, P. & Åslund, O. (2006) Arbetsplatsintroduktion för vissa invandrare - teori, praktik och effekter.	Sverige	Utrikesfödda/flyktinginvandrade med risk för långtidsarbetslöshet.	Förstärkt jobbsökarstöd, matchning och coaching	Inga signifikanta effekter
17	Kennerberg, L., Åslund, O. (2010) SFI och arbetsmarknaden.	Sverige	Utrikesfödda.	Svenska för invandrare (SFI)	Positiva effekter: - Sysselsättning (förvärvsarbete) efter 10 år Inga signifikanta effekter på förvärvsinkomst
18	Sveinsdottir, V., Fyhn, T., Frangakis, M., & Opsahl, J. (2020) Effektvärdering av Raskt i jobb för flyktingar.	Norge	Flyktingar.	Individual Placement and Support (IPS), anpassad till målgruppen	Positiva effekter: - Reguljär anställning och arbetade månader när deltagare med bristande kunskaper i norska/engelska exkluderats
19	Thuesen, F., Rotger, G. P., & Jakobsen, V. (2020) En brancheorienteret tilgang til at få flygtninge og indvandrere i job : evaluering af et initiativ støttet af SIRI.	Danmark	Flyktingar, familjeåterförenade och icke-västerländska invandrare med "andra problem än arbetslöshet".	Branschinriktade projekt inom ramen för arbetsmarknadsinriktade integrationssatser	Positiva effekter: - Reguljär anställning - Ökat oberoende av offentliga transfereringar för kvinnor

Långtidsarbetslösa

Studiens nummer	Referens	Populationens hemvist	Målgrupp	Insats	Resultat
20	Albæk, K., Bjerregaard Bach, H., Jensen, S. (2012) Effekter af mentorstøtte for udsatte ledige	USA, Storbritannien	Arbetslösa i risk för behov av försörjningsstöd (personer som lämnat kriminalvårdssystemet, långtidsarbetslösa, ensamstående föräldrar), försörjningsstödmottagare	Mentorsinsatser	Positiva effekter: - Sysselsättning för långtidsarbetslösa och personer som lämnat fängelse. - Ökad inkomst, minskat mottagande av försörjningsstöd för långtidsarbetslösa.
21	Johansson, P., Langensköld, S. (2008) Ett alternativt program för äldre långtidsarbetslösa - utvärdering av Arbetstorget för erfarna.	Sverige	Äldre långtidsarbetslösa (över 50 år)	Instensifierad vägledning- och förmedling	Inga signifikanta effekter på anställning. Positiva effekter: - Jobbsökaraktivitet, antal jobbintervjuer.
22	Kleif, R. H. J. H. B. (2017) Effekten af indsatser for langtidsledige og ledige i risk for langtidsledighed: Litteraturreview.	Storbritannien, Tyskland, Belgien, Sverige, Schweiz, Nya Zeeland, Danmark, Frankrike, USA, Australien	Långtidsarbetslösa eller personer som riskerar att bli långtidsarbetslösa	Olika insatser: 1) lönebidrag, 2) verksamhetspraktik, 3) samtalsstöd, 4) kurser, projekt och kompetensutveckling, 5) vanlig utbildning	Positiva effekter av 1) lönebidrag, 2) verksamhetspraktik och 3) samtalsstöd på kort sikt: - Anställning, anknytning till arbetsmarknaden och löneinkomst. Positiva effekter av 4) kurser, projekt och kompetensutveckling kort och lång sikt: - Anställning, anknytning till arbetsmarknaden och löneinkomst. Positiva effekter av 5) vanliga utbildning: - Anställning, anknytning till arbetsmarknaden och löneinkomst för vissa grupper av långtidsarbetslösa.
23	Liljeberg, L. & Lundin, M. (2010) Jobbnätet ger jobb: effekter av intensifierade arbetsförmedlingsinsatser för att bryta långtidsarbetslöshet	Sverige	Långtidsarbetslösa	Förstärkt matchning och förmedling, jobbsökarstöd, förberedande anställning, fördjupande uppföljning	Positiva effekter: - Förkortad tid till reguljär anställning - Förkortad tid till reguljär anställning eller subventionerad anställning.
24	Liljeberg, L., Sjögren, A., Vikström, J. (2012) Leder nystartsjobben till högre sysselsättning?	Sverige	Långtidsarbetslösa, nyanlända, sjukskrivna, personer som lämnat kriminalvårdssystemet	Nystartsjobb, subventionerade anställningar	Positiva effekter: - Reguljär anställning
25	Schuring, M., Burdorf, A., Voorham, A. J., der Weduwe, K., & Mackenbach, J. P. (2009) Effectiveness of a health promotion programme for long-term unemployed subjects with health problems: A randomised controlled trial.	Nederländerna	Långtidsarbetslösa med kroniska hälsobesvär (psykiska eller fysiska), som mottog "social security"	Hälsopromotion	Inga signifikanta effekter på återgång i arbete (reguljärt/subventionerat, heltid/deltid) eller jobbsökaraktivitet.
26	Vuori, J., Silvonen, J., Vinokur, A. D., & Price, R. H. (2002) The Työhön Job Search Program in Finland: Benefits for the Unemployed With Risk of Depression or Discouragement.	Finland	Långtidsarbetslösa	Työhön job search program, tidiga och förebyggande insatser som jobbsökarstöd och kompetensutveckling	Positiva effekter: - Reguljär, fast anställning Inga signifikanta effekter på reguljär anställning, lönenivåer eller nöjdhet med arbetet.

Försörjningsstödmottagare

Studiens nummer	Referens	Populationens hemvist	Målgrupp	Insats	Resultat
27	Ashworth, K., Cebulla, A., Greenberg, D., & Walker, R. (2004). Meta-evaluation: Discovering What Works Best in Welfare Provision.	USA	Försörjningsstödmottagare.	Olika obligatoriska welfare-to-work insatser.	Positiva effekter: - Reguljär anställning, dock bara på kort sikt, försvann efter 5,5 år
28	Dahl, E., & Lorentzen, T. (2005) What works for whom? An analysis of active labour market programmes in Norway.	Norge	Försörjningsstödmottagare.	Subventionerade anställningar eller arbetsmarknadsutbildning.	Positiva effekter av arbetsmarknadsutbildning: - Bruttoinkomst/månad - Minskat mottagande av försörjningsstöd Ingen signifikant effekt av subventionerade anställningar
29	Huber, M., Lechner, M., Wunsch, C., & Walter, T. (2011). Do German Welfare-to-Work Programmes Reduce Welfare Dependency and Increase Employment?	Tyskland	Försörjningsstödmottagare.	Olika Welfare-to-work-insatser, 1) kort utbildning, 2) längre utbildning, 3) workfare, one-euro jobs	Positiva effekter av kortare utbildning: - självförsörjande anställning Inga signifikanta effekter av längre utbildning eller one-euro jobs
30	Lorentzen, T. & Dahl, E. (2005). Active labour market programmes in Norway: are they helpful for social assistance recipients?	Norge	Försörjningsstödmottagare.	Olika insatser: 1) tillfälliga anställningar: 2) arbetsmarknadsutbildning, 3) arbetsträning, 4) lönesubventioner.	Positiva effekter: - Av deltagande i något av programmen, på arbetsaktivitet och inkomst Arbetsmarknadsutbildning + arbetsträning, arbetsmarknadsutbildning + lönesubvention positiva effekter på inkomster och arbetsaktivitet - Ingen effekt av tillfälliga anställningar eller tillfälliga anställningar + arbetsmarknadsutbildning
31	Malmberg-Heimonen, I., & Tøge, A. G. (2016) Effects of individualised follow-up on activation programme participants' self-sufficiency: A cluster-randomised study.	Norge	Försörjningsstödmottagare.	Kompetensutveckling för socialarbetare, arbetsmarknadsutbildning.	Positiva effekter: - Självförsörjning: anställning och inget försörjningsstöd
32	Meckstroth, A., Moore, Q., Burwick, A., Heflin, C., Ponza, M., & McCay, J. (2019) Experimental Evidence of a Work Support Strategy That Is Effective for At-Risk Families: The Building Nebraska Families Program.	USA	Försörjningsstödmottagare med svag anknytning till arbetsmarknaden som bor på landsbygden.	Kompetensutveckling, hembesök, mentorskap och coachning.	Positiva effekter: - Anställning - Lägre fattigdomsnivå och högre hushållsinkomst Inga signifikanta effekter på inkomst
33	Ravn, R., & Nielsen, K. (2019) Employment effects of investments in public employment services for disadvantaged social assistance recipients.	Danmark	Försörjningsstödmottagare.	Färre klienter per handläggare, intensifierade insatser.	Positiva effekter: - Anställning - Arbetade timmar/vecka - Minskat mottagande av försörjningsstöd

Försörjningsstöds­mottagare

Studiens nummer	Referens	Populationens hemvist	Målgrupp	Insats	Resultat
34	Rønsen, M. & Skarðhamar, T. (2009). Do welfare-to-work initiatives work? Evidence from an activation programme targeted at social assistance recipients in Norway.	Norge	Försörjningsstöds­mottagare.	Förstärkt ALMP-program (Active Labour Market Program, kan översättas till aktiveringsinsatser) och ökad samverkan mellan socialtjänst och arbetsförmedling.	Positiva effekter: <ul style="list-style-type: none"> - Sysselsättning (reguljär anställning, subventionerad anställning, deltagande i utbildning) Negativa effekter: <ul style="list-style-type: none"> - Sysselsättning för unga Inga signifikanta effekter: <ul style="list-style-type: none"> - Sysselsättning för ensamstående mammor och migranter
35	Schafft, A., Skardhamar, T., Zhang, T. (2012) Ny evaluering av Tiltakssatsingen for sosialhjelpsmottakere.	Norge	Försörjningsstöds­mottagare: långvariga försörjningsstöds­mottagare, utrikesfödda, unga med försörjningsstöd, personer med läkemedelsassisterad rehabilitering, personer som lämnat kriminalvårdssystemet.	Olika arbetsmarknadsåtgärder som syftade till att öka självförsörjning genom arbete, del av Tiltakssatsningen.	Positiva effekter: <ul style="list-style-type: none"> - På kommunnivå: reguljär anställning eller reguljär utbildning Inga signifikanta effekter på individnivå
36	Smedslund, G., Birger Hagen, K., Steiro, A., Johme, T., Dalsbø, T.K. & Rud, M.G. (2006). Work Programmes for Welfare Recipients.	USA	Försörjningsstöds­mottagare.	Olika welfare-to-work-insatser: time limited work experience, jobbsökarstöd, grundläggande utbildningsinsatser, Job clubs, ekonomiska incitament, tidsbegränsningar av bistånd, eller yrkesutbildning.	Positiva effekter: <ul style="list-style-type: none"> - Reguljär anställning - Inkomst

Personer med beroendesyndrom

Studiens nummer	Referens	Populationens hemvist	Målgrupp	Insats	Resultat
37	Harrison, J., Krieger, M. J., & Johnson, H. A. (2020) Review of individual placement and support employment intervention for persons with substance use disorder.	USA	Personer med skadligt bruk av narkotika/alkohol, med eller utan psykisk ohälsa	Individual Placement and Support (IPS), Supported Employment (SE)	Positiva effekter av IPS: - Reguljärt arbete/studier Positiva effekter av SE: - Reguljärt arbete/studier
38	Lones, C. E., Bond, G. R., McGovern, M. P., Carr, K., Leckron-Myers, T., Hartnett, T., & Becker, D. R. (2017) Individual Placement and Support (IPS) for methadone maintenance therapy patients: A pilot randomized controlled trial.	USA	Arbetslösa personer med opiodberoende och pågående metadonbehandling	Individual Placement and Support (IPS), metodonbehandling	Positiva effekter: - Anställning - Arbetade dagar - Timlön
39	Morgenstern, J., Hogue, R., Dauber, S., Dasaro, C.R. & McKay, J.R. (2009). Does Coordinated Care Management Improve Employment for Substance-Using Welfare Recipients?	USA	Personer med skadligt bruk av narkotika och försörjningsstöd	Coordinated care management (Intensiv samverkan på individnivå)	Positiva effekter: - Anställning för kvinnor Inga signifikanta effekter på anställning för urvalet som helhet
40	Morgenstern, J., Neighbors, C. J., Kuerbis, A., Riordan, A., Blanchard, K. A., (2009) Improving 24-Month Abstinence and Employment Outcomes for Substance-Dependent Women Receiving Temporary Assistance for Needy Families With Intensive Case Management.	USA	Kvinnor med narkotika-beroendesyndrom och försörjningsstöd	Intensive case management (ICM, kan översättas till Intensiv samverkan på individnivå)	Positiva effekter: - Anställning och arbetade dagar/månad efter 2 år - Heltidsanställning
41	Saal, S., Forschner, L., Kemmann, D., Zlatosch, J., & Kallert, T. W. (2016) Is employment-focused case management effective for patients with substance use disorders? Results from a controlled multi-site trial in Germany covering a 2-years-period after inpatient rehabilitation.	Tyskland	Arbetslösa med skadligt bruk av alkohol	Case management to improve return to employment (CMRE)	Inga signifikanta effekter på reguljär anställning eller andra sysselsättningsrelaterade utfallsmått
42	Saleh, S. S. P., Vaughn, T. P., Hall, J. P., Levey, S. P., Fuortes, L. P., & Uden-Holmen, T. P. (2002). Effectiveness of Case Management in Substance Abuse Treatment.	USA	Personer med skadligt bruk av droger/narkotika	Coordinated care management (Intensiv samverkan på individnivå), utfört antingen av behandlingsklinik eller socialkontor	Positiva effekter: - Anställning för gruppen som fick ICM från behandlingskliniken
43	Wickizer, T. M., Campbell, K., Krupski, A., & Stark, K. (2000) Employment Outcomes among AFDC Recipients Treated for Substance Abuse in Washington State.	USA	Personer med skadligt bruk av narkotika	Tre alternativa behandlingar mot skadligt bruk: 1) outpatient treatment, 2) inpatient treatment, 3) metodonbehandling	Positiva effekter: - Anställning (inkomst från arbete) för alla insatser. Starkast effekt av inpatient treatment. - Årsinkomst, för alla insatser. Starkast effekt av metodonbehandling.

Personer med psykisk ohälsa eller andra hälsoproblem

Studiens nummer	Referens	Populationens hemvist	Målgrupp	Insats	Resultat
44	Bond, G. R., Drake, R. E., & Pogue, J. A. (2019) Expanding individual placement and support to populations with conditions and disorders other than serious mental illness.	Norge, Danmark, Sverige, USA	1) Personer med psykisk ohälsa förutom allvarliga psykiska sjukdomar, 2) personer med beroendesyndrom, 3) muskuloskeletala eller neurologiska störningar	Individual Placement and Support (IPS) eller anpassad IPS	Positiva effekter: - Reguljär anställning.
45	Gimm, G., Ireys, H., Gilman, B., & Croake, S. (2011) Impact of early intervention programs for working adults with potentially disabling conditions: Evidence from the national DMIE evaluation.	USA	Vuxna med risk för arbetshindrande funktionshinder	Demonstration to maintain independence and employment (DMIE)	Positiva effekter: - Minskat behov av statliga ersättningar för funktionsnedsatta. - Anställning (preciserar inte närmare) i en av fyra delstater. Inga signifikanta effekter på anställning i övriga delstater.
46	Hellström, L., Bech, P., Hjorthøj, C., Nordentoft, M., Lindschou, J., & Eplöv, L. F. (2017) Effect on return to work or education of Individual Placement and Support modified for people with mood and anxiety disorders: results of a randomised clinical trial.	Danmark	Personer med psykisk ohälsa, affektiva störningar och ångestproblematik	Individual Placement and Support (IPS), anpassad till målgruppen	Inga signifikanta effekter på reguljär anställning eller utbildning
47	Lammerts, L., Schaafsma, F. G., Bonefaas-Groenewoud, K., van Mechelen, W., & Anema, J. R. (2016) Effectiveness of a return-to-work program for workers without an employment contract, sick-listed due to common mental disorders.	Nederländerna	Sjukskrivna personer med psykisk ohälsa som saknar ett fast anställningskontrakt	Return-to-work, yrkesrehabilitering	Inga signifikanta effekter på återgång till arbete.
48	O'Day, B., Kleinman, R., Fischer, B., Morris, E., & Blyler, C. (2017) Preventing unemployment and disability benefit receipt among people with mental illness: Evidence review and policy significance.	USA	Personer med psykisk ohälsa: 1) personer som haft en första psykosepisod 2) anställda med risk att förlora arbetet till följd av psykisk ohälsa, 3) individer som är eller har risk att bli långvariga patienter inom psykiatri, med behov av statliga ersättningar	Blandade insatser: Individual Placement and Support (IPS), Supported Employment (SE), andra arbetsfrämjande och yrkesinriktade insatser	Positiva effekter av IPS: - Anställning för gruppen (3) med allvarlig psykisk ohälsa. Positiva effekter av SE: - Anställning för gruppen (1) med tidiga psykosymptom.

Övriga målgrupper

Studiens nummer	Referens	Populationens hemvist	Målgrupp	Insats	Resultat
49	Ponka, D., Agbata, E., Kendall, C., Stergiopoulos, V., Mendonca, O., Magwood, O., Saad, A., Larson, B., Sun, A. H., Arya, N., Hannigan, T., Thavorn, K., Andermann, A., Tugwell, P., & Pottie, K. (2020) The effectiveness of case management interventions for the homeless, vulnerably housed and persons.	Kanada	Hemlösa eller personer med osäker boendesituation.	Case management (Samverkan på individnivå), fyra olika varianter: 1) Standard case management (SCM) 2) Intensive case management (ICM), 3) Assertive community treatment (ACT), 4) Critical time intervention (CTI)	Positiva effekter av 1) SCM - Anställning (1 av 5 studier, i övrigt inga signifikanta effekter) Positiva effekter av 1) SCM och 2) ICM: - Anställning och inkomst Inga signifikanta effekter av 3) ACT och 4) CTI: - Inkomst
50	Poremiski, D., Stergiopoulos, V., Braithwaite, E., Distasio, J., Nisenbaum, R., & Latimer, E. (2016) Effects of Housing First on employment and income of homeless individuals: Results of a randomized trial.	Kanada	Hemlösa med psykisk ohälsa.	Housing first, lett av antingen assertive community treatment-team (ACT) eller intensive case management-team (ICM).	Inga signifikanta effekter på reguljär anställning för insatsgruppen som helhet. Positiva effekter av Housing first + ICM: - Reguljär anställning. Positiva effekter av Housing first + ICM eller + ACT: - Reguljär anställning för unga och män.
51	Schafft, A, & Spjelkavik, Ø. (2006) På vei til jobb? Evaluering av arbeidsmarkedssatsingen for sosialhjelpsmottakere.	Norge	Unga, ensamstående föräldrar, långvariga mottagare av försörjningsstöd, invandrare och personer med läkemedelsassisterad rehabilitering.	Olika arbetsmarknadsåtgärder riktade till mottagare av försörjningsstöd, med särskilt fokus på individuell uppföljning.	Positiva effekter: - Reguljär eller subventionerad anställning. Inga signifikanta effekter: - Endast reguljär anställning - Mottagande av försörjningsstöd

Utöver sammanställningen i tabell 1 ovan finns utförligare sammanfattningar av de 51 studierna i bilaga 1. Bilagan följer samma tematik och numrering som i tabell 1, men innehåller fler rubriker och mer information under respektive rubrik. Sammanfattningarna innehåller också korta noteringar om studiernas begränsningar, bortfall och liknande, men i huvudsak baserat på författarnas egna resonemang. I övrigt görs ingen bedömning av studiernas kvalitet eller betydelsen av studiens resultat.

Tanken är att bilaga 1 ska kunna användas som en slags katalog för inspiration till ytterligare läsning och fördjupning på egen hand. Den tematiska analysen i avsnittet som följer nedan ger en mer lättillgänglig fördjupning och en sammanvägd bedömning av 16 studier som bedömts som särskilt intressanta.

Tematisk analys av 16 studier

I den tematiska analysen ingår ett urval av studier som rör något av följande teman: *IPS för alternativa målgrupper*, insatser riktade till *personer som står långt från arbetsmarknaden* och *tidiga insatser*. Temana är av lite olika karaktär. Det handlar dels om en specifik insats (IPS), dels insatser riktade till en viss målgrupp, och slutligen insatser som mer uttalat kan betraktas som förebyggande i förhållande till behovet av ekonomiskt bistånd. Gränserna mellan temana är inte helt tydliga och det förekommer en del överlappningar. Exempelvis finns studier som belyser insatser riktade till nyanlända flyktingar både inom IPS-temat och inom temat *personer långt ifrån arbetsmarknaden*. Ett annat exempel på överlappning är att insatser riktade till unga med psykisk ohälsa både finns under IPS-temat och *tidiga insatser*.

Valet av teman avviker från upplägget i tabell 1 och bilaga 1 och det kan tyckas förvirrande. Det hade kanske varit enklare med ett upplägg utifrån målgrupper även här. Det är en utgångspunkt som också diskuterats, inte minst eftersom den övergripande strategin i kunskapsöversikten som helhet har varit att ta avstamp i de grupper som utifrån forskning kan sägas löpa en förhöjd risk att hamna i ekonomisk utsatthet och (långvarigt) behov av ekonomiskt bistånd. Bedömningen är emellertid att de tre teman som valts ut är de som tillsammans bäst motsvarar ambitionen att fånga det tudelade förebyggande perspektiv som kunskapsöversikten tar avstamp i, det vill säga att sammanställa kunskap om insatser som kan förhindra att behov av ekonomiskt bistånd uppstår, och kunskap om insatser som kan förhindra att ett redan beviljat ekonomiskt bistånd blir långvarigt. Argumentet för att inkludera IPS i analysen är att det är en särskilt intressant insats eftersom det är en av få manualbaserade och evidensbaserade arbetsinriktade metoder (se Nygren, 2012). Metoden är utvecklad för personer med allvarlig psykisk ohälsa, men intresset är stort för att tillämpa metoden för en bredare målgrupp. I vilken mån IPS fungerar även för alternativa målgrupper blir då en viktig fråga att titta närmare på. Temat *personer långt ifrån arbetsmarknaden* motiveras av att arbetslöshet är det främsta skälet till att personer ansöker om ekonomiskt bistånd⁷. Personer som har svårt att få sitt första jobb och som blir arbetslösa under en längre tid sammanfaller till stor del med de personer som är långvariga mottagare av ekonomiskt bistånd. Temat *tidiga insatser* har valts ut baserat på ambitionen att lyfta fram insatser som mer uttalat kan sägas vara förebyggande i förhållande till behov av

---

⁷ Se Socialstyrelsens rapport Försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd 2020. www.socialstyrelsen.se.

ekonomiskt bistånd. Insatserna betraktas vara tidiga utifrån mottagarnas ålder och det är i huvudsak insatser riktade till unga personer som ingår i detta tema, men ett par studier belyser också insatser som är tidiga utifrån andra aspekter.

De 16 studierna i den tematiska analysen är ett urval - alla studier i underlaget som kan sorteras in under något av de tre temana har inte inkluderats i den tematiska analysen. Urvalet är baserat på kontextuell relevans och tydlighet i framställningen. Kontextuell relevans handlar om överförbarheten till det svenska sammanhanget. Utformningen av välfärds-systemet, exempelvis socialförsäkringen, arbetslöshets- och sjukförsäkringen, men också arbetslöshetsnivåer, kan påverka utfallet och liknande insatser kan få olika effekter i olika nationella kontexter (Sörnsen, 2009). I en antologi med fokus på den svenska socialtjänsten står exempelvis att "Den nationella kontexten och organisationernas sammansättning innebär att den globala generaliserbarheten alltid bör ifrågasättas" (Bergmark, Lundström, Minas och Wiklund, 2008, sida 21). Samtidigt påpekar författarna att internationell forskning ofta innehåller element som gör att den är intressanta även utanför landets gränser och att god forskning som säger något meningsfullt är intressant oavsett organisatorisk inramning eller nationellt sammanhang. Men generaliserbarheten ökar trots allt med ökad kontextuell likhet och av det skälet har studier som genomförts i länder med välfärdssystem som liknar det svenska prioriterats. Det innebär exempelvis att studier som rör målgruppen unga från framför allt Norden, men också Australien och Storbritannien, har bedömts vara överförbara i högre grad än studier genomförda i Sydeuropa. Urvalskriteriet *tydlighet i framställningen* handlar om att studier med tydliga beskrivningar av insatserna har prioriterats⁸. Tydligheten är viktigt ur ett vetenskapligt perspektiv. Det handlar bland annat om att andra forskare ska ges möjlighet att bedöma studiens kvalitet och också möjlighet att replikera studien för att bygga på kunskapen om den specifika insatsen. Tydligheten är också viktig för praktiken. Det gäller inte minst insatsens innehåll. Att de olika komponenterna framgår är en förutsättning för att praktiker ska kunna inspireras och ges möjlighet att implementera insatserna i den egna verksamheten.

I texten som följer presenteras de 16 studier som valts ut för den tematiska analysen. Varje tema inleds med en kort introduktion och avslutas med en sammanfattning och analys. Varje studie har ett nummer som också återfinns i tabell 1 och bilaga 1.

Tema 1 – Individual placement and support (IPS) för alternativa målgrupper.

Individual placement and support⁹ är ett program som syftar till att deltagarna snabbt ska komma i reguljärt arbete genom individanpassade, understödda anställningar. IPS är en inriktning inom supported employment (SE). SE är en idé eller rörelse som initierades i USA under tidigt 80-tal med ambitionen att stötta människor med olika funktionshinder till ett fungerande arbetsliv (Hernes, Stiles och Bollingmo, 1996). Just IPS utvecklades av Becker och Drake (1994; 2003). Målsättningen var att hitta strategier för att människor

---

8 Detta gäller framför allt primärstudierna. I de systematiska översikterna är beskrivningarna av insatserna vanligtvis inte lika detaljerade.

9 Översätts till individanpassat stöd till arbete enligt Socialstyrelsen. Se <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evindensbaserad-praktik/metodguiden/individpassat-stod-till-arbete/>. IPS är dock en relativt vanlig förkortning också i Sverige. Länk hämtad 22-03-25.

med allvarlig psykisk sjukdom skulle kunna få och behålla en anställning på den öppna arbetsmarknaden. Metoden tog avstamp i en kritik mot den tidens dominerande insatser, som innebar att individen skulle ”stöpas om” genom omfattande arbetsträning och successiv utslussning. SE bygger i stället på att individen snabbt får ett arbetsinriktat stöd. Valet av arbete utgår från individens motivation och intressen och det är en särskild stödperson med specifik utbildning i metoden som ger stödet och vägleder individen i att hitta och behålla arbetet. Principen om att snabbt komma ut på arbetsmarknaden och att stöd ges när individen är i arbete brukar kallas ”Place then Train”, och kan ställas i kontrast till metoder där jobbsökandet föregås av olika förberedande insatser.

IPS bygger på åtta principer:

1. Reguljär anställning som mål
2. Programmet är öppet för alla, (benämns ”zero-exclusion”, vilket betyder att inga exklusionskriterier tillämpas, men individen ska vara motiverad att delta) och deltagande är baserat på frivillighet
3. Individuella preferenser och önskemål angående arbete
4. Snabbt jobbsökarstöd
5. Integrerat arbetsstöd och behandling
6. Individuell bidragsrådgivning
7. Anpassad arbetsutveckling
8. Individanpassat, långsiktigt stöd utan tidsbegränsningar (Drake, Bond och Becker, 2012, se även Socialstyrelsen 2012)

Metoden har utvärderats i många studier med positiva resultat och är därmed en av få manualbaserade, evidensbaserade arbetsinriktade metoder för personer med psykiska funktionsnedsättningar (Se exempelvis Nygren, 2012)). Av det skälet har programtrohet blivit en central fråga. Programtroheten mäts genom olika mått kopplade till de åtta principerna.

Under senare tid har IPS börjat tillämpas för andra grupper än den ursprungliga målgruppen, framför allt för personer med andra typer av funktionsnedsättning än allvarlig psykisk ohälsa, men även arbetslösa utan vare sig funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa. För dessa alternativa målgrupper är det vetenskapliga stödet för insatsen inte lika gediget, men det finns studier som visar att IPS kan vara en effektiv insats även för personer med andra typer arbetshinder, exempelvis personer med en första episod av psykos (Bond et al, 2015), hemlösa med psykisk ohälsa (Ferguson, 2018; Poremski, Rabouin, och Latimer, 2017) unga med autism, krigsveteraner med posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) (Davies et al., 2012), personer med opioidberoende (Lones et al, 2017) samt personer med ryggmärgsskador (Ottomanelli et al., 2012, Ottomanelli et al., 2014). En del av dessa studier finns också med i kunskapsöversikten (se tabell 1 och bilaga 1), men i den tematiska analysen ingår de fyra studier som undersöker IPS riktad till några av de mest centrala riskgrupperna när det gäller behovet av ekonomiskt bistånd. Det handlar om följande grupper, som vi kommer beskriva i kommande avsnitt:

- Personer med mindre allvarlig psykisk ohälsa (en systematisk översikt, en primärstudie)

- Nyanlända flyktingar (en primärstudie)
- Unga i social utsatthet (en primärstudie)

Personer med mindre allvarlig psykisk ohälsa

För personer med mindre allvarlig psykisk ohälsa har vi tittat närmare på en systematisk översikt som omfattar fyra relevanta primärstudier, varav en också kom med som enskild primärstudie i litteratursökningen.

Studie nr 44. Bond, Drake och Pogue (2019) genomförde en systematisk översikt av forskning om IPS för tre alternativa målgrupper: 1) personer med psykisk ohälsa förutom allvarliga psykiska sjukdomar, 2) personer med beroendesyndrom, 3) personer med muskel- och skelettbesvär, eller neurologiska störningar.

I studien ingick nio kontrollerade experimentstudier. Totalt antal deltagare i studierna var n=2899. Författarna bedömde att kvaliteten i dessa studie var tillräckligt hög för att genomföra en metaanalys. Som komplement gjordes även en narrativ analys av kvantitativa observationsstudier. Studiernas uppföljningstid varierade från sex månader som minst och tolv månader som längst. Åtta av de nio studierna visade på signifikanta positiva effekter på andelen som erhållit anställning. Författarna genomförde även en metaanalys, det vill säga en statistisk sammanvägning av resultaten för samtliga studier, som visade att IPS gav bättre effekter på anställning jämfört med andra insatser. Författarna pekar ut vissa metodologiska begränsningar som de menar påverkar den systematiska översiktens kvalitet; de inkluderade studierna baserades vanligtvis på små urval och det fanns även svårigheter att säkerhetsställa programtroheten till IPS. Studierna omfattade också korta uppföljningsperioder, vilket gör att mer långsiktiga effekter inte går att bedöma.

Den sammanvägda bedömningen som Bond, Drake och Pogue (2019) gör omfattar olika målgrupper. Nedan redovisas därför de enskilda studier som enbart berör personer med mindre allvarlig psykisk ohälsa. Det handlar om en observationsstudie och tre RCT-studier.

En svensk observationsstudie (Nygren et al., 2011) med målgruppen sjukskrivna till följd av framför allt depression och ångest (affektiva störningar) visade ökad sysselsättning efter avslutat IPS-program. Efter ett år hade 25 procent av deltagarna (n=65) i IPS en anställning och 14 procent hade påbörjat en formell utbildning. Studien saknade emellertid kontrollgrupp.

En norsk RCT-studie (Remé et al., 2015) undersökte IPS för personer med vanligt förekommande psykisk ohälsa. I studien inkluderades personer med risk för sjukskrivning, sjukskrivna, samt personer med en ersättningsform som benämns long-term disability benefits¹⁰. Studien hade n=1193 deltagare. De som mottog long-term disability benefits hade oftast en mer varaktig funktionsnedsättning till följd av sin psykiska ohälsa och kan

---

10 Denna ersättningsform saknar en direkt svensk motsvarighet. Aktivitetsersättning ges till personer mellan 19 och 29 år som har en sjukdom eller en funktionsnedsättning som gör att de inte kan arbeta under minst ett år. Sjukersättning ges till personer som aldrig kommer kunna arbeta till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning. För personer som varit sjukskrivna längre än ett år ges sjukpenning på fortsättningsnivå, vilket motsvarar 75 procent av SIG, eller sjukpenning på normalnivå, vilket ger 80 procent av SIG för personer med allvarlig sjukdom. <https://www.forsakringskassan.se/privatpers/sjuk/anstalld/sjukpenning>
<https://www.forsakringskassan.se/privatpers/funktionsnedsattning/aktivitetsersattning-och-sjukersattning>

därmed betraktas som den mest utsatta av de tre målgrupperna. Programmet som Remé et al. (2015) studerade hade två komponenter, där IPS var den ena och arbetsfokuserad kognitiv beteendeterapi den andra. Det rörde sig alltså inte om ett renodlat IPS program, utan IPS i kombination med ytterligare en programkomponent. I programmet erbjöds först den arbetsfokuserade kognitiva beteendeterapin, och därefter IPS. Totalt 32 procent av insatsgruppen deltog i IPS, varav majoriteten hade haft ersättningen under en längre tid. Resultaten visade positiva, signifikanta effekter på andelen som var anställda vid de båda uppföljningstillfällena (12 respektive 18 månader efter insatsens start). För hela urvalet var skillnaden i andelen anställda i insatsgruppen jämfört med kontrollgruppen vid 12 månader sju procentenheter (44 procent respektive 37 procent). För gruppen med mer varaktig funktionsnedsättning var skillnaderna större, både efter 12 månader (24 procent jämfört med 12 procent) och efter 18 månader (30 procent jämfört med 11 procent). IPS-erbjöds i högre grad till personer med varaktig funktionsnedsättning jämfört med personer med risk för sjukskrivning och sjukskrivna personer utan long-term disability benefits.

I en annan norsk RCT-studie (Overland et al., 2018) genomfördes en mer långsiktig uppföljning av samma IPS-intervention som i Remé et al. (2015). Urvalet var alltså detsamma i båda studierna, n=1193 deltagare. I Overland et al. (2018) visar det sig att det efter 46 månader fanns statistiskt signifikanta resultat för gruppen med varaktig funktionsnedsättning till följd av psykisk ohälsa när det gäller utfallsmått för inkomst, antal månader med anställning och antal månader utan sjukersättning. När hela urvalet inkluderades i analysen fanns inga statistiska skillnader för något av dessa utfallsmått. Resultaten bör dock tolkas försiktigt, eftersom programtroheten till IPS inte mättes på ett systematiskt sätt. Programmet som Remé et al. (2015) och Overland et al. (2018) studerar hade också ytterligare en komponent utöver IPS – arbetsinriktad kognitiv beteendeterapi- och det är svårt att särskilja effekterna mellan de båda komponenterna. Författarna menar att detta begränsar möjligheten dra slutsatser kring betydelsen av IPS i relation till den kognitiva beteendeterapin.

Studie nr 46. Hellström et al. (2017) är en dansk RCT-studie som ingår i den systematiska översikten (Bond, Drake och Pogue, 2019), men som också fångades in som enskild studie i litteratursökningen för kunskapsöversikten. Av det skälet finns tillgång till en mer utförlig beskrivning av den insats och de resultat som ingår i Hellström et al. (2017) jämfört med övriga studier som ingår i Bond, Drake och Pogue (2019). Det Hellström et al. (2017) undersöker är effekterna av IPS anpassad till personer med depression och ångest. Insatsen benämns IPS-MA. Vid tidpunkten för publikation var detta den första experimentstudien av IPS för den specifika målgruppen. Studien hade n=326 deltagare.

I insatsen IPS-MA erbjöds deltagarna individbaserat mentorstöd av mentorer med psykiatrisk kompetens. De erbjöds också yrkesvägledning, stöd att hantera sin privatekonomi, kontakt med arbetsgivare med syfte att få och behålla jobb. Koordinering av erbjudna insatser och vårdkontakter var också en del av insatsen. Betydande anpassningar av IPS gjordes. Det handlade framför allt om ett tydligare fokus på koordinering eftersom målgruppen fick stöd från flera olika aktörer, exempelvis de danska motsvarigheterna till Arbetsförmedlingen, Socialtjänsten, Försäkringskassan och vårdgivare. Deltagarna förväntades också själva söka och hitta jobb. Ekonomisk rådgivning erbjöds bara om det i kartläggningen av deltagarens privatekonomi blev tydligt att det fanns ett sådant behov. Kontrollgruppen fick stan-

dardinsatser, vilket inkluderade praktik, subventionerade anställningar, kompetensutveckling, mentorskap och gradvis ökad anställningsgrad. Insatser gavs som längst under ett år.

Resultatet av studien visar att 44,4 procent av insatsgruppen var sysselsatta efter 24 månader jämfört med 37,8 procent av kontrollgruppen. Skillnaden på 6,6 procent är emellertid inte statistiskt säkerställd, vilket författarna menar kan kopplas till ett storleksmässigt begränsat urval. I en av de andra RCT-studierna som ingår i översikten av Bond, Drake och Pogue (2019), där urvalet är betydligt större, påvisas liknande skillnader (7 procent), men med statistisk säkerställda resultat (se Remé et al., 2015). Utöver det begränsade urvalet diskuterar Hellström et al. (2017) tre huvudsakliga anledningar till att signifikanta effekter uteblev i studien. För det första var samordningen mellan IPS-MA och vården för psykisk ohälsa bristfällig. För det andra uppfattades implementering av stöd på arbetsplatserna som otillfredsställande. För det tredje visade det sig att en betydande andel av deltagarna fortfarande led av ångest och depression efter två år, vilket tyder på att deras behov av behandling för den psykiska ohälsan var större än vad som erbjöds. Författarna påpekar också att resultaten inte är generaliserbara till IPS i allmänhet på grund av de omfattande anpassningarna.

Nyanlända flyktingar

Den andra alternativa målgruppen i fördjupningstemat är nyanlända flyktingar. Här går vi igenom resultaten från en relativt nyligen publicerad studie.

Studien nr 18. Sveinsdottir et al. (2020a) är en norsk RCT-studie där ett IPS-inspireerat program, Raskt i jobb, undersöks. Insatsen riktades till nyanlända flyktingar över 18 år. Alla nationaliteter inkluderades. Studien hade n=66 deltagare.

Insatsen innebar att IPS implementerades som en del av det introduktionsprogram som riktas till nyanlända flyktingar i Norge. Det ordinarie introduktionsprogrammet liknar till stora delar det som tillämpas i Sverige. Efter permanent uppehållstillstånd placeras nyanlända i en mottagarkommun, varefter ett tvåårigt introduktionsprogram påbörjas. Programmet inleds med språkundervisning, följt av arbets- och språkpraktik och andra arbetsmarknadsinsatser. Vid programmets slut ska deltagarna vara redo att gå över till reguljärt arbete eller reguljär utbildning. Som en del av introduktionsprogrammet ska en individuell plan upprättas i dialog med den enskilde deltagaren.

En viktig skillnad mellan ordinarie introduktionsprogram och Raskt i jobb är att språkundervisning gavs parallellt med att deltagarna arbetade. Jobbspecialisterna hade också en framträdande roll. De hade stark lokal förankring och kunskap om arbetsmarknaden. Varje jobbspecialist arbetade med maximalt 20 deltagare, betydligt färre jämfört med handläggarna i ordinarie introduktionsprogram, vilket möjliggjorde anpassning till deltagarnas önskemål och individuell uppföljning både under jobbsökarprocessen och när de väl börjat arbeta. En viktig anpassning i förhållande till IPS var att principen om integrerad behandling (princip 5) utgick. Trots att 13 procent av deltagarna i introduktionsprogrammet som helhet hade problem med ångest och depression, och trots att 18 procent uppfyllde diagnoskriterierna för posttraumatiskt stressyndrom (PTSD), var bedömningen att målgruppen inte hade behov av den typen av behandling. Ytterligare en anpassning handlade om "zero-exklusion" (princip 2), det vill säga att inga krav utöver motivation att arbeta ska ställas på individen.

Ett villkor för deltagande i Raskt i jobb var att kunna konversera på norska eller engelska. Kontrollgruppen deltog i det ordinarie introduktionsprogrammet.

Studien av Raskt i jobb visar att drygt hälften, 51,4 procent, av deltagarna i insatsgruppen fick ett reguljärt arbete inom 12 månader, jämfört med 44,8 procent i kontrollgruppen. Vanligast var arbete inom hotell- och restaurangnäringen, följt av företagstjänster samt tjänster inom hälsa och omsorg. Vid samma uppföljningstillfälle hade deltagarna i insatsgruppen i snitt varit anställda i 2,81 månader och kontrollgruppen 1,59 månader. Här ska dock noteras att kontrollgruppen som helhet hade sämre psykisk hälsa jämfört med insatsgruppen. I kontrollgruppen omfattades 19 procent av ångest och depression, jämfört med sex procent i insatsgruppen. I kontrollgruppen omfattades 27 procent av PTSD jämfört med 11 procent i insatsgruppen. Författarna påpekar också att denna snedvridning kan ha påverkat resultaten och bidragit till sämre sysselsättningsresultat för kontrollgruppen. Skillnaderna i sysselsättningsgrad gick emellertid inte att säkerhetsställa statistiskt. Även välbefinnande var ett utfall som följdes upp i studien och där visade resultaten på positiva och statistiskt säkerställda effekter för deltagargruppen jämfört med kontrollgruppen.

Utöver skillnader i hälsa mellan insatsgruppen och kontrollgruppen diskuterar Sveinsdottir et al. (2020a) ett par aspekter i insatsens genomförande som kan ha påverkat resultaten. Ett av kriterierna för deltagande i insatsen var att kunna konversera på norska eller engelska, men i realiteten inkluderades personer med mer begränsade språkkunskaper. En del av dessa hade svårigheter att fullfölja programmet. Enligt författarna är det sannolikt att detta påverkade resultaten negativt. Av det skälet genomfördes en så kallad per protokollanalys¹¹ - en analys där bara deltagare som fullföljt programmet ingick. I den analysen exkluderades därmed deltagare med bristande språkkunskaper. Resultaten från per protokollanalysen visade att signifikant fler i insatsgruppen (50 procent) var i arbete vid uppföljningstillfället jämfört med kontrollgruppen (17,2 procent). Det fanns då också statistiskt säkerställda skillnader i antal arbetade månader mellan insats- och kontrollgruppen.

Inte bara språkkunskaper utan även avsteget från principen om integrerad behandling (princip 5) är en aspekt som författarna menar kan ha påverkat resultaten. Under programmets tid märkte jobbspecialisterna att det var många deltagare som hade varit med om trauman, led av psykisk ohälsa eller upplevde andra hälsoproblem. Detta är intressant eftersom man vid programstart gjorde bedömningen att integrerad behandling med psykiatri inte skulle vara nödvändig. Efter hand som dessa problem upptäcktes försökte jobbspecialisterna samarbeta med andra delar av de norska motsvarigheterna till Socialtjänsten och Arbetsförmedlingen för att deltagarna skulle få kontakt med psykiatri. Detta skedde emellertid utanför programmets ramar.

Trots en del tveksamheter i insatsens genomförande är författarnas slutsats att IPS är en lovande insats för nyanlända flyktingar, men att vissa anpassningar kan behövas för att insatsen ska fungera optimalt för målgruppen. Det kan exempelvis handla om att ställa vissa krav på språkkunskaper för att deltagarna ska kunna dra nytta av det arbetsintegrerade stödet, menar författarna. Samtidigt betonas att anpassningar medför utmaningar när det gäller att mäta programtroheten. Forskarna understryker att anpassningar alltid bör

---

11 Den initiala analysen kallas avsikt att behandla-analys, som innebär att alla deltagare som randomiserats till studien ingår, även de som inte fullföljer programmet.

övervägas noga och bör ske i enlighet med de åtta grundprinciperna i IPS. Avslutningsvis påpekas att fler studier med fler deltagare behövs för att ge ett säkrare underlag.

Unga i social utsatthet

Den sista studien i detta fördjupningstema belyser ett IPS-program riktat till unga i social utsatthet. Övriga insatser riktade till unga tas upp under det tredje och sista fördjupningstemat (*tidiga insatser*), men just insatsen IPS redovisas alltså här. Det rör sig om en (1) studie av Sveinsdottir et al. (2020b).

Studie nr 10. Sveinsdottir et al. (2020b) är en norsk RCT-studie av ett anpassat IPS-program där målgruppen är unga med risk för arbetshindrande funktionsnedsättningar. Studiens baslinjemätning visar att en majoritet av deltagarna hade psykisk ohälsa, men mindre allvarliga tillstånd dominerade. Även erfarenheter av mobbing och bruk av alkohol var vanligt förekommande. Det var fler män än kvinnor i deltagargruppen (68 procent), vilket beskrivs som representativt för målgruppen i stort. Studien hade totalt n=96 deltagare.

Insatsen innebar att deltagarna erbjöds ett anpassat IPS-program som genomfördes av yrkesrehabiliterande verksamheter inom ramen för den norska Arbeids- og velferdsforvaltningen/NAV, som bland annat innefattar motsvarigheterna till svenska Arbetsförmedlingen och Socialtjänsten. Eftersom målgruppen bestod av unga, varav många hade annan typ av problematik än psykisk ohälsa, ingick inte behandling per automatik, utan erbjöds endast till deltagare med diagnosticerad psykisk ohälsa. Därmed avvek programmet från principen om integrerat arbetsstöd och behandling (princip 5). Avsteg gjordes även från principen om obegränsat stöd (princip 8) i och med att programmet hade en tidsgräns på tre år. Utöver avsteg från princip 5 och 8 var uppföljningen av deltagarna inte så omfattande och noggrann som föreskrivs. Sammantaget var programtroheten därmed relativt låg. Kontrollgruppen fick traditionell yrkesrehabilitering, det vill säga en av de standardinsatser som ges inom NAV. Först upprättades en aktivitetsplan för behandling och yrkesrehabilitering, varefter deltagarna gick över till "traineeship in a sheltered business" (kan översättas till skyddad arbetsträning). Insatsen gavs som längst under två år. Deltagarna förväntades delta i en omfattning om minst halvtid.

Studien av insatsen visar att 48 procent av insatsgruppen antingen hade eller hade haft reguljär anställning efter 12 månader jämfört med 8 procent av kontrollgruppen. Detta är en betydligt större skillnad mellan grupperna jämfört med resultaten i de andra studierna som belyser IPS för alternativa målgrupper i den tematiska analysen. En signifikant större andel av IPS-deltagarna hade också arbetat mer än 20 timmar per vecka, 33 procent jämfört med 5 procent av kontrollgruppen. Författarna menar att resultaten i deras studie är jämförbara med en svensk studie av IPS (Bejerholm et al., 2017) för mer traditionella målgrupper (personer med mer allvarlig psykisk ohälsa). Även i den studien var skillnaden i anställningsgrad för insatsgruppen 48 procent jämfört med 8 procent för kontrollgruppen.

Författarna konstaterar att deras studie visar att IPS var en mer effektiv insats för att öka sysselsättningen jämfört med standardinsatserna, och drar slutsatsen att IPS är en lovande insats för att förebygga arbetshindrande funktionsvariationer bland unga. De menar också att studiens resultat ger stöd för slutsatsen att den snabba introduktionen till reguljärt arbete är en av IPS' främsta styrkor. Grunden för den slutsatsen är att kontrollgruppens insats

innebar arbetsträning i en skyddad miljö och att skillnaderna i resultat mellan grupperna var så tydliga vid uppföljningstillfället. Här menar författarna att medan skyddade arbeten och arbetsträning skapar inlåsningseffekter och kan bidra till stigma, har det snabba stödet som ges inom IPS en förebyggande funktion. En begränsning som lyfts fram är att studien mätte effekterna på relativt kort sikt, men Sveinsdottir et al. (2020b) skriver att resultaten från en mer långsiktig uppföljning kommer att publiceras längre fram.

Sammanfattning och analys

Redogörelsen ovan visar att IPS kan vara en fungerande insats även för de alternativa målgrupper som inkluderats i studierna. Det rör sig visserligen om enstaka studier, men med det sagt kan det konstateras att de starkaste effekterna påvisas för gruppen unga i social utsatthet. I den studien (studie nr 10, Sveinsdottir et al., 2020b) ligger effekterna i linje med resultat från studier av IPS för traditionella målgrupper. Vad gäller nyanlända flyktingar och personer med mindre allvarlig psykisk ohälsa är skillnaderna i resultaten mindre mellan insats- och kontrollgrupper. Det finns sannolikt flera orsaker till dessa skillnader i effektstyrka. Det kan exempelvis handla om skillnader kopplade till hur studierna av insatsen genomförts. Ett exempel på den typen av skillnader handlar om de insatser som erbjuds kontrollgruppen. I studien om unga i social utsatthet erbjöds kontrollgruppen skyddad arbetsträning, vilket författarna själva menar kan ha skapat inlåsningseffekter som påverkat resultaten. I de övriga studierna fick kontrollgrupperna ta del av standardinsatser, som kanske inte lika tydligt avvek från de IPS-inspirerade insatserna som skyddad arbetsträning. Andra tänkbara förklaringar till skillnaden i effektstyrka kan vara att IPS är ett särskilt lämpligt program för gruppen unga, eller att den specifika anpassning som gjordes i det här fallet var mer gynnsam än de anpassningar som gjordes i de övriga studierna. Trots skillnaderna i effektstorlek kan det konstateras att effekterna fortfarande är anmärkningsvärt stora även i de studier som omfattar andra målgrupper än unga i social utsatthet och därför kan IPS betraktas som en lovande insats även för nyanlända flyktingar och personer med mindre allvarlig psykisk ohälsa.

Något ytterligare bör sägas om anpassningar av IPS. Eftersom IPS är en av få evidensbaserade arbetsinriktade metoder finns stora förhoppningar om att anpassade IPS-program ska kunna ge positiva resultat för alternativa målgrupper. Dilemmat är att forskning visat på tydliga samband mellan hög programtrohet goda resultat (Bond, Becker och Drake, 2014; Bond et al., 2011). I studierna som ingår i fördjupningstemat har betydande anpassningar gjorts och ibland också avsteg från programmets grundprinciper. Det innebär inte bara en risk för avsteg från potentiellt verksamma mekanismer, utan också ett problem i utvärderingen av insatsen. Att IPS är en manualbaserad metod som ramas in av tydligt beskrivna principer har möjliggjort systematiska utvärdering och forskning, vilket är en förutsättning för evidensbaseringen. Ambitionen i de IPS-program som undersöks i fördjupningsstudierna har sannolikt varit att göra väl genomtänkta anpassningar baserat på den specifika målgruppens behov, men författarna av studierna pekar på en del frågetecken. Behandlingskomponenten tycks vara den komponent som ofta justeras, exempelvis genom att erbjuda andra typer av behandling eller ingen behandling alls. Det kanske inte är helt överraskande med tanke på att den traditionella målgruppen är personer med allvarlig psykisk ohälsa. Samtidigt visar det sig att de alternativa målgrupperna, som de undersökta IPS-programmen riktade sig till, ofta omfattades av psykisk ohälsa. I vissa fall tycks det vara så att den

psykiska ohälsan upptäcktes efter hand och att avsteget från behandlingskomponenten handlade om otillräcklig kännedom om målgruppen vid insatsens start, men exempelvis i studie nummer 46 (Hellström et al., 2017) gavs ingen behandling parallellt med arbetsstödet, trots kännedom om att en betydande andel av deltagarna led av psykisk ohälsa. Sammantaget indikerar de studier som ingår i fördjupningstemat att behovet av behandling bör uppmärksammas även när IPS riktas till alternativa målgrupper. Som Sveinsdotter et al. (2020b) föreslår kan det behövas mer strukturerade rutiner för att integrera behandling av olika hälsotillstånd i de anpassade IPS-programmen. En annan väg framåt kan vara att involvera personer med expertkunskaper av olika slag, exempelvis psykiatrisk kompetens, kunskap om arbetsmarknad och matchning och liknande.

Utöver frågetecken kring relevansen i de anpassningar som gjort framhåller författarna av studierna att det förekommer brister i implementeringen som i viss mån också kan sägas reducera graden av programtrohet. Det handlar exempelvis om lägre tillgänglighet bland personalen eller otillräcklig uppföljning av deltagarna. Samtidigt är ju själva utgångspunkten att viss anpassning är rimlig eftersom de handlar om alternativa målgrupper, men om de anpassade programmen ska kunna utvärderas och beforskas på samma sätt som traditionell IPS, behöver sannolikt reviderade principer och mått för att mäta programtrohet tas fram.

Något bör också sägas om den kontextuella överförbarheten. IPS utvecklades i USA och överförbarheten till länder med mer generösa välfärdsmodeller och starkare anställningsskydd, som exempelvis Sverige, har ifrågasatts (Bond, Drake och Becker, 2012). Utgångspunkten här är att mer generösa sjukförsäkringar och ersättningar för personer med funktionsnedsättning kan inverka negativt på personers vilja att arbeta. När det gäller ett starkare anställningsskydd är utgångspunkten att arbetsgivare blir mer tveksamma att anställa personer med funktionsnedsättningar eller med en historia av psykisk ohälsa. Det skulle helt enkelt medföra en risk att "bli sittande" med en anställd som inte presterar som förväntat. Brinchman et al. (2020) har emellertid visat att det inte finns något stöd för att IPS skulle vara mindre effektivt i länder med mer generösa välfärdssystem. Ett starkt anställningsskydd, däremot, kan göra IPS något mindre effektiv, men det rör sig om ganska små effekter och enligt Brinchman et al. (2020) bör IPS ses som en effektiv insats även i länder med ett starkare anställningsskydd.

Avslutningsvis kan det vara på sin plats att återkomma till det faktum att temat IPS för alternativa målgrupper omfattar ett fåtal studier – detta trots den breda sökstrategi som tillämpades i litteratursökningen. En slutsats är att en betydande del av befintlig forskning på området fångats upp. Det tyder i sin tur på att kunskapsunderlaget är begränsat och att det behövs fler studier för att kunna säga något om hur IPS fungerar för olika målgrupper och vilka anpassningar som är relevanta för vilka individer. Det kan också behövas reviderade principer och reviderade mått för att mäta programtrohet och för att kunna genomföra systematisk utvärdering av anpassade IPS-program.

Tema 2 – Personer långt från arbetsmarknaden

Arbetslöshet är idag den vanligaste orsaken till att en person ansöker om ekonomiskt bistånd¹². Det handlar framför allt om personer som av olika skäl har svårt att få ett första jobb och som därmed inte kvalificerar sig för icke behovsprövade, generella ersättningar, såsom arbetslöshetsförsäkring eller sjukpenning. Flykting- och anhöriginvandrade personer, unga som saknar fullgjord gymnasieutbildning och personer med funktionsnedsättningar är betydande riskgrupper i det här sammanhanget (Nordström Skans, Eriksson och Hensvik, 2017). I det föregående temat – IPS för alternativa målgrupper – förekommer studier som omfattar dessa grupper. Utgångspunkten i temat *personer långt ifrån arbetsmarknaden* är att redogöra för relevanta studier som belyser andra typer av insatser riktade till dessa riskgrupper. Insatser riktade till gruppen unga finns emellertid inte med här. De ingår i stället i det tredje och sista fördjupningstemat (tidiga insatser).

De studier som redovisas nedan belyser primärt insatser riktade till *nyanlända* eller *utrikes födda*, men även studier riktade till *långtidsarbetslösa* personer. Något bör sägas om de begrepp som beskriver de här målgrupperna.

När det gäller nyanlända finns ingen entydig definition av begreppet, men ur ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv kan en person betraktas som nyanländ så länge hen omfattas av det så kallade etableringsprogrammet¹³, det vill säga som längst 36 månader efter att en person som migrerat till Sverige har fått sitt personnummer. I arbetsmarknadsstatistiken definieras individen därefter som ”utrikes född”. Utrikes född omfattar alla personer födda utanför Sverige. Det utgör en mycket heterogen grupp avseende vilket land personen kommer ifrån, orsak till migration, utbildningsnivå, och inte minst hur länge personen bott i Sverige. Just vistelsetid är den faktor som har störst förklaringskraft när det gäller skillnader mellan olika utrikes födda personers etablering på arbetsmarknaden (se Franzén, 2002). Trots heterogeniteten omfattas utrikes födda som grupp av generellt sett sämre möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Det visar sig bland annat i lägre sysselsättningsgrad¹⁴, högre arbetslöshetsnivåer och högre risk för långvarig arbetslöshet (se exempelvis Forslund, Liljeberg och Åslund, 2016; Nordström Skans, Eriksson och Hensvik, 2017). Till viss del förklaras det sämre utfallet av ett kompetensglapp, men forskning visar att även utrikes födda personer med efterfrågad kompetens har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden jämfört med personer födda i Sverige med motsvarande kompetens. Utrikes födda arbetar också i högre grad inom yrken som inte motsvarar deras utbildning. De befinner sig oftare i otrygga anställningar, har lägre inkomster och löper större risk för fattigdom¹⁵ (Stadin och Videnord, 2017). Som en följd av dessa generellt sämre förutsättningar är utrikes födda också en grupp som är överrepresenterade som mottagare av ekono-

---

12 Se Socialstyrelsens rapport *Försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd 2020*.
www.socialstyrelsen.se.

13 Etableringsprogrammet riktar sig till personer som har fyllt 20 men inte 65 år och som nyligen fått uppehållstillstånd som flykting, skyddsbehövande eller anhörig. Man vara med i etableringsprogrammet i sammanlagt 24 månader inom en period av 36 månader räknat från den tid då individen fick sitt personnummer. <https://arbetsformedlingen.se/for-arbets sökande/stod-och-ersattning/att-delta-i-program/etableringsprogrammet>. Hämtad 2019-04-17.

14 Sysselsättningsgraden visar hur stor andel av befolkningen inom en viss grupp som är sysselsatta, antingen genom arbete eller studier.

15 Risk för fattigdom definieras här som de personer som tjänar mindre än 60 procent av medianinkomsten.

miskt bistånd. ¹⁶Arbetsmarknadsinsatser riktade till nyanlända kan därmed ses som viktiga insatser med potential att motverka uppkomsten av detta behov.

”Långtidsarbetslösa” är också begrepp som inte har någon entydig definition (se Mångs, 2017). Den officiella arbetslöshets- och sysselsättningsstatistik i Sverige baseras på Arbetskraftsundersökningarna (AKU) som Statistiska centralbyrån (SCB) genomför. Där definieras en person som långtidsarbetslös när hen varit arbetslös en sammanhängande period om 27 veckor (sex månader) eller mer. I internationell statistik används vanligtvis 12 månader av sammanhängande arbetslöshet som gräns. I Sverige har Arbetsförmedlingen valt ytterligare ett alternativ. I myndighetens definitioner används olika tidsperspektiv för unga och äldre arbetslösa. Arbetsförmedlingen har också valt att använda sig av specifika formuleringar i sina definitioner. I stället för långtidsarbetslösa eller långtidsarbetslöshet används formuleringen ”lång tid utan arbete”. För ungdomar (yngre än 25 år) definieras lång tid som att personen varit inskriven på Arbetsförmedlingen som arbetslös med en sammanhängande tid utan arbete i mer än sex månader. För personer som är äldre än 25 år handlar det om att ha varit inskriven som arbetslös en sammanhängande tid utan arbete i mer än 12 månader.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att nyanlända och utrikes födda är problematiska begrepp, men det är begrepp som används inom både offentlig statistik och i forskning och som därför varit nödvändiga att tillämpa i litteratursökningen. Vi har också valt att i beskrivningen av respektive studie hålla oss till de begrepp som författarna av de olika studierna själva använder.

Även när det gäller långtidsarbetslösa är utgångspunkten att författarnas definition av målgruppen som långtidsarbetslös gäller, oavsett vilken tidsgräns som ligger till grund för den definitionen.

Fördjupningstemat *personer långt ifrån arbetsmarknaden* belyser insatser riktade till följande målgrupper:

- Nyanlända invandrare (två primärstudier)
- Långtidsarbetslösa (två primärstudier)

Nyanlända invandrare

Nedan beskrivs resultaten från de två primärstudier som rör insatser riktade till nyanlända invandrare. Båda rapporterna kan kategoriseras som grå litteratur. De har tagits fram och publicerats av forskare knutna till IFAU (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering).

Studie nr 13. Andersson Joona och Nekby (2009) är en RCT-studie av det svenska programmet Försöksverksamheten för vissa nyanlända invandrare (FNI). Studien hade n=1335 deltagare.

Programmet FNI drevs av ett antal Arbetsförmedlingskontor i Stockholmsområdet under perioden 2006–2008. FNI syftade till att tillvarata deltagarnas tidigare arbetslivserfar-

---

¹⁶ Se Socialstyrelsens Statistik om ekonomiskt bistånd 2020, tabell 2.

enheter, yrkeskunnande och utbildning. Programmet byggde på att erbjuda undervisning i svenska och tidiga arbetsmarknadsinsatser parallellt - en viktig skillnad mot hur etableringsprogrammet vanligtvis är designat. Där förväntas deltagarna avsluta sin språkundervisning innan några arbetsmarknadsinsatser ges.

I FNI upprättades en individuell handlingsplan för varje deltagare. Innehållet var en kombination av olika lämpliga arbetsmarknadsinsatser, exempelvis validering av tidigare utbildning och arbetslivserfarenheter, aktivt jobbsökarstöd, praktik, utbildning, samt rehabilitering för personer med den typen av behov. FNI innebar också en satsning på relationen med handläggarna. Deltagarna parades ihop med en personlig coach. Arbetsförmedlingen rekryterade nya handläggare för att jobba specifikt med FNI. Antalet ärenden per handläggare reducerades också från cirka 150–250 till 35–40. Programmet inleddes tre månader efter personerna fått permanent uppehållstillstånd. Ett villkor för deltagande var att deltagarna skulle ha arbetslivserfarenhet och/eller utbildning inom ett visst yrkesområde. En kontrollgrupp deltog i det ordinarie etableringsprogrammet.

Studien av FNI visade att 14 procent av insatsgruppen hade påbörjat ett reguljärt arbete efter 15 månader, jämfört med 9,4 procent i kontrollgruppen - en skillnad på 4,3 procent. Skillnaden var signifikant. Det fanns även några små, positiva, men inte signifikanta skillnader mellan insats- och kontrollgrupp vad gäller subventionerat arbete och reguljär utbildning. Efter en längre uppföljningstid - 30 månader - uppmättes en positiv och signifikant skillnad på så sätt att 7 procent fler i insatsgruppen hade reguljärt arbete jämfört med kontrollgruppen. Den starkaste programeffekten som författarna lyfter fram rör andelen som hade påbörjat en arbetsmarknadsutbildning. Efter 15 månader hade 11,2 procent av insatsgruppen påbörjat en sådan utbildning, jämfört med 2,4 procent av kontrollgruppen. Det ger en skillnad på 8,8 procent. Efter 30 månader var skillnaden ännu större. Runt 10 procent fler i insatsgruppen deltog i en arbetsmarknadsutbildning jämfört med kontrollgruppen.

När författarna kontrollerade för kön, syntes ingen signifikant effekt för kvinnor avseende arbete, men en positiv och signifikant effekt för män. Männen står därmed för en stor del av ökningen i andelen med reguljärt arbete. Författarna ser det som oroande att FNI inte hade någon långsiktig effekt på nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden, utifrån mätningarna som gjordes efter 30 månader. De menar att FNI inte var anpassat efter nyanlända kvinnors behov, och att nya program och insatser behöver utvecklas för att möta kvinnornas behov. Sammantaget drar författarna ändå slutsatsen att FNI kan ses som ett effektivt program för att ökat deltagande på den reguljära arbetsmarknaden, dock i betydligt högre grad för män än för kvinnor. De framhåller att FNI innebär en betydande förbättring jämfört med ordinarie introduktionsprogram, eftersom dessa resulterat i att en mycket liten andel av deltagarna fått reguljär anställning. Författarna menar att en framgångsfaktor i FNI kan vara att deltagarna fick mer intensiv handledning eftersom handläggarna hade en reducerad arbetsbörda och kunde lägga mer tid på varje enskild deltagare. En annan möjlig framgångsfaktor som diskuteras är att arbetsmarknadsinsatserna inleddes i ett tidigt skede av programtiden.

Studie nr 14. Dahlberg et al. (2020) genomförde en experimentstudie för att undersöka effekterna av ett nytt insatspaket, Välkommen till Framtiden. Studien hade n=140 deltagare.

Insatsen erbjöds inom Arbetsförmedlingens etableringsprogram och hade tre huvudsakliga komponenter: 1) intensiv språkundervisning, 2) arbetspraktik med handledare 3) matchning till arbetsplats. Språkundervisningen gavs på heltid under insatsens tre första månader. Därefter fortsatte deltagarna att gå i Svenska för invandrare (sfi) två till tre dagar i veckan. Efter tre månader inleddes praktikperioden. Tre av fem dagar i veckan praktiserade deltagarna inom det kommunala bostadsbolagets verksamhet, antingen med fastighetsskötsel, lokalvård eller utemiljö. Man försökte se till att deltagarna blev tilldelade en praktikplats nära sitt eget bostadsområde. De olika komponenterna bildade en tydlig kedja där deltagarna visste vad nästa steg skulle vara. Insatserna var inte nya i sig men gavs med högre intensitet i denna satsning. Satsningen innebar också ett ökat samarbete med arbetsgivarsidan, som aktivt bidrog till utformningen av programmet. Insatsen var ett samarbete mellan Arbetsförmedlingen, Göteborgs Stad och ett kommunalt bostadsbolag. Göteborgs Stad ansvarade för språkundervisningen, bostadsbolaget för praktiken samt kontakter med arbetsgivare i branscher med brist på arbetskraft. Arbetsförmedlingen stod för stöd och matchning under det sista steget. Mot praktikperiodens slut, tio månader efter insatsstart, inleddes matchning till arbetsplatser. Matchningen utfördes av en arbetsförmedlare och personer från bostadsbolaget med insyn i vilka delar av arbetsmarknaden där det fanns efterfrågan på arbetskraft.

Studiens resultat visar att sysselsättningen är betydligt högre i insatsgruppen än i kontrollgruppen. Andelen som hade anställning hade nästan fördubblats för insatsgruppen. Vid insatsstart var sysselsättningsnivån för både insats- och kontrollgrupp under 10 procent. I samband med matchningsfasen, det vill säga mellan den tionde och den tolfte programmånaden, ökade sysselsättningen med cirka 25 procent för insatsgruppen. Ökningen gick långsammare för kontrollgruppen. Där var sysselsättningen cirka 10 procent 12 månader efter baslinjemätningen, och 21 procent efter 24 månader. Det kan jämföras med att cirka 32 procent av insatsgruppen var sysselsatta 12 månader efter baslinjemätningen och 38 procent efter 24 månader. Resultaten var signifikanta. Däremot gäller motsatt förhållande subventionerade anställningar. Resultaten visar att fler i kontrollgruppen hade subventionerade anställningar jämfört med insatsgruppen. Under det sista halvåret under studieperioden hade cirka 10 procent fler av kontrollgruppen en subventionerad anställning (så kallade extratjänster¹⁷ i detta fall).

Författarna skriver att insatsen ledde till signifikant högre sysselsättning för både män och kvinnor, men att nivåerna är högre för män. Att deltagarna förväntades delta i insatserna på heltid pekas ut som en styrka med insatsen. Även samarbetet med bostadsbolaget var lyckat, anser författarna. Bostadsbolaget kunde bidra med ett tydligt arbetsgivarperspektiv och en koppling till den lokala arbetsmarknaden. Det konstateras slutligen att i jämförelse med liknande insatser var kostnaderna för Välkommen till Framtiden förhållandevis låga.

---

¹⁷ Extratjänst är en anställningsform riktad till personer som varit arbetslösa länge eller som är nya i Sverige. Extratjänster beviljas inom offentlig och ideell sektor. Lönesubventionen omfattar 100 procent av lönekostnaden. Se *Extratjänst, faktablad för arbetsgivare*. www.arbetsformedlingen.se. Hämtad 22-03-25.

Långtidsarbetslösa

Studie nr 15. Hallsten, Isaksson och Andersson (2002) undersöker effekterna av programmet Rinkeby arbetscentrum i en kvasi-experimentell studie. Studien hade n=497 deltagare.

Programmet Rinkeby arbetscentrum var ett initiativ som bedrevs i samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunen. Programmets kärna beskrivs som kompetensutveckling och innefattade insatser som arbets- och språkträning, vägledning, arbetssökning samt praktik. Målgruppen för programmet var utrikes födda personer som var eller riskerade att bli långtidsarbetslösa där otillräckliga kunskaper i svenska bedömdes vara ett hinder för att få arbete. Bakgrunden till programmet var uppfattningen att det behövdes mer insatser för denna målgrupp utöver de kortsiktiga arbetsmarknadsinsatserna som normalt erbjuds vid den tidpunkten. På arbetscentret satsades särskilt på nära arbetslivskontakter och att deltagarna skulle ha god tillgänglighet till personalen. Personalstyrkan bestod av arbetsförmedlare, socialsekreterare, arbeidskonsulent, lärarpersonal, arbetsledare och administratörer. Deltagarna ägnade hälften av tiden åt studier i svenska, samhällskunskap och datakunskap, och hälften åt jobbsökning och arbetspraktik inom olika områden som snickeri, restaurang, textil och trädgård. Det fanns visst utrymme att utforma schemat och aktiviteterna efter individens preferenser och behov. Ogiltigt frånvaro riskerade att leda till indraget försörjningsstöd. Det fanns ingen tidsbegränsning av programmet. Rinkeby arbetscentrum var på flera sätt ett relativt traditionellt arbetsmarknadsprogram, men utmärkte sig genom de omfattande arbetslivskontakterna.

Studien visar att 31,8 procent av insatsgruppen hade arbete, jämfört med 43,6 procent av kontrollgruppen vid det sista uppföljningstillfället tre år efter insatsstart. Skillnaden var signifikant och alltså negativ. Därtill hade 19,9 procent av insatsgruppen fast arbete, jämfört med 28,3 procent av kontrollgruppen. 36 procent av insatsgruppen räknades som självförsörjande, jämfört med 50,4 procent av kontrollgruppen. Mönstret var liknande vid de tidigare uppföljningstillfällena, med stora skillnader mellan insats- och kontrollgrupp. För personer utan svenskt medborgarskap och låg utbildningsnivå var skillnaderna ännu större mellan insats- och kontrollgrupp. Enkätdata visade att det fanns signifikanta samband mellan deltagarnas självskattade hälsa, självförtroende och sysselsättning. Däremot fanns inga positiva samband mellan deltagarnas subjektiva lärande/kompetensutveckling och sysselsättning. Vid baslinjemätningen hade insatsgruppen sämre kunskaper i svenska jämfört med kontrollgruppen vilket delvis kan förklara resultaten, enligt författarna.

Sammantaget visar resultaten från studien om Rinkeby arbetscentrum att programmet ledde till sämre sysselsättningsutfall jämfört med de standardinsatser som kontrollgruppen deltog i. Utöver skillnader i språkkunskaper kunde inga skillnader som hade kunnat påverka resultaten mellan deltagare och kontrollgrupp identifieras vid baseline. Författarnas slutsats är att den verksamhetsidé som insatsen vilade på, det vill säga att den kompetensutveckling som erbjöds skulle underlätta möjligheterna till sysselsättning, inte erhöll något tydligt stöd. Rinkeby arbetscentrum beskrivs som "ett väl genomfört men ineffektivt och feltänkt projekt" (sida 41).

Studie nr 23. Liljeberg och Lundin (2010) undersöker i en kvasi-experimentell studie effekterna av programmet Jobbnätet. Studien hade n=1528 deltagare.

Jobbnätet var ett program inom ramen för Växtkraft Mål-3 som finansierades av Europeiska Socialfonden. Programmet riktades till långtidsarbetslösa och syftade till att förbättra och snabba på matchningsprocessen mellan arbetssökande och arbetsgivare. Förstärkta förmedlingsinsatser var kärnkomponenten. Programmet genomfördes i två omgångar och i den första ingick fyra arbetsförmedlingar i södra Stockholm. I den andra omgången involverades fler arbetsförmedlingar i Stockholmsområdet.

Programmet inleddes med en kartläggning för att få klarhet i om den arbetssökande var redo att ingå i matchningsinsatserna och om arbetssättet i Jobbnätet skulle vara till nytta för den arbetssökande. Det var alltså relativt ”jobbklara” personer som valdes ut till programmet, men handläggarna försökte också att skapa en heterogen grupp av deltagare som skulle vara representativa för de som var inskrivna vid de lokala arbetsförmedlingarna. Efter kartläggningen hade programmet tre faser. I den första fasen deltog de arbetssökande i Jobbforum, vilket innebar en strukturerad heltidsaktivitet bestående av dels av jobsökande, dels av coachande samtal individuellt och i grupp. Handläggarna ägnade stor del av sin arbetstid till kontakt med arbetsgivare. I den andra fasen erbjöds deltagarna förberedande anställning hos arbetsgivare med ett uttalat rekryteringsbehov. Anställningen inleddes med fyra veckors introduktionspraktik med handledning. Den tredje och avslutade fasen bestod av fördjupande uppföljning och utvecklingssamtal med förmedlare, arbetsgivare och den arbetssökande.

Studien visar att insatsgruppen kom i arbete snabbare än kontrollgruppen. Efter ett år visar mätningarna att deltagande i Jobbnätet förkortade den förväntade tiden att hitta reguljärt arbete med ungefär sex procent. Omräknat till tid i arbetslöshet motsvarar detta cirka tre veckors kortare arbetslöshet jämfört med kontrollgruppen. Utifrån ett mått för sysselsättning som inkluderade både reguljärt och subventionerat arbete, hade tiden i arbetslöshet förkortats med 15 procent för insatsgruppen, vilket motsvarar 55 dagar. Författarna menar att det ska ses som en betydande effekt av insatsen. Även varaktigheten i anställningarna mättes. Här visar resultaten att Jobbnätet ökade deltagarnas sannolikhet att ha en reguljär anställning som var mellan 90–120 dagar lång med fem procent.

Eftersom målgruppen bestod av personer som står långt från arbetsmarknaden och förstärkta förmedlingsinsatser likt den i Jobbnätet i regel är billigare än andra arbetsmarknadspolitiska insatser, anser författarna att effekterna av programmet bör ses som goda. En framgångsfaktor som lyfts fram är att handläggarna ägnade mycket tid till kontakter med arbetsgivare. Efter en rad olika tester bedömer forskarna att deras resultat är robusta och tillförlitliga. Samtidigt påpekas att studien genomfördes under en högkonjunktur, vilket kan påverkat resultaten, och författarna menar att det är svårt att veta om Jobbnätet hade varit lika effektivt även i en lågkonjunktur.

Sammanfattning och analys

Till skillnad från IPS utgör de insatser som redovisas ovan inte något tydligt program baserat på gemensamma principer. Av studierna att döma finns också viktiga skillnader mellan målgrupperna, även om de kan definieras som att befinna sig långt ifrån arbetsmarknaden.

Deltagarna i Jobbnätet beskrivs exempelvis som att de är redo att gå ut i arbete ganska omgående, medan FNI och Välkommen till Framtiden riktades till nyanlända invandrare inom etableringsprogrammet och Rinkeby arbetscentrum riktades till personer som bedömdes behöva förstärkta insatser över en längre tid. Att göra en sammanvägd analys eller dra mer generella slutsatser blir därmed svårt, men det finns en del återkommande inslag som kan vara intressanta att titta närmare på. Det handlar dels om parallella insatser, som här innebär att språkinsatser och arbetsinriktade insatser ges samtidigt. Det gäller framför allt FNI, men även Välkommen till Framtiden eftersom den inledande språkinsatsen fortsatte parallellt med att de arbetsinriktade insatserna inleddes. Ett annat återkommande inslag handlar om ett tydligt arbetsgivarfokus, antingen genom utbildning eller validering mot bristyrken, eller att arbetsgivare med rekryteringsbehov direkt involveras i insatsen. Detta inslag ingår i alla de fyra insatser som redovisas. Förstärkta förmedlingsinsatser i olika former kan också sägas ingå i samtliga insatser. I FNI handlar det om ett att handläggarna fick ett reducerat antal deltagare att arbeta med, men också ett fokus på relationen mellan deltagare och handläggare. I Rinkeby arbetscentrum framhålls god tillgänglighet till personal som ett viktigt inslag. I Jobbnätet var förstärkta förmedlingsinsatser själva kärnkomponenten. I Välkommen till Framtiden ingick inte förstärkta förmedlingsinsatser som komponent, men här var i stället en konkret arbetsgivare direkt involverad i insatsen.

Något som kan vara intressant att reflektera över är att de återkommande inslagen knyter an till några av de principer som IPS baseras på. Parallella insatser, som i det här fallet handlar om att språkinsatser och arbetsinsatser ges samtidigt, kan knytas till principen om integrerat arbetsstöd och behandling (princip 5). Det tydliga arbetsgivarfokusets kan kopplas till den första och den fjärde principen (reguljär anställning som mål, respektive snabbt jobbsökarstöd). Förstärkta förmedlingsinsatser knyter an till principen om individanpassat stöd (princip 8). Samtidigt finns tydliga skillnader i förhållande till IPS. Långsiktigt stöd utan tidsbegränsningar är kanske den mest påtagliga och genomgripande skillnaden. I vilken mån deltagandet i de studerade insatserna var baserat på frivillighet uppges inte i de tre studierna. I två fall (FNI och Välkommen till Framtiden) handlar det om insatser inom ramen för etableringsprogrammet, vilket sannolikt innebär ett visst mått av frivillighet. Jobbnätet riktades till långtidsarbetslösa personer och personer som riskerade att bli långtidsarbetslösa. Även om det inte sägs något huruvida dessa personer också var försörjningsstödmottagare (och om deltagandet i insatsen i så fall var ett villkor för att beviljas det ekonomiska biståndet), är det troligt att detta var fallet för åtminstone en del. I vilken mån det i så fall kan ha påverkat resultatet i negativ riktning går inte att säga - studien visar trots allt på positiva effekter av insatsen.

Viktigt att uppmärksamma är det faktum att studien av Rinkeby arbetscentrum visar på negativa resultat på så sätt att sysselsättningsutfallet för de personer som deltog i insatsen var sämre jämfört med utfallet för kontrollgruppen som deltog i standardinsatser. Innehållsmässigt tycks Rinkeby arbetscentrum inte avvika markant från de tre insatserna där positiva effekter påvisats, men frivilligheten tycks ha varit klart begränsad eftersom ogiltig frånvaro riskerade att leda till indraget försörjningsstöd. Om och i så fall hur det villkorande inslaget kan ha påverkat resultaten diskuteras inte i studien. De förklaringar som författarna resonerar kring är i stället att insatsens innehåll inte var ändamålsenligt och att insatsen genomfördes under en period av massarbetslöshet och oro på arbetsmarknaden.

En annan aspekt som är viktig att lyfta fram är de könsrelaterade skillnaderna i effekter som visas i studierna av både FNI och Välkommen till Framtiden. I studien av FNI syntes positiva, signifikanta effekter endast för män, inte för kvinnor. I studien av Välkommen till Framtiden var sysselsättningseffekterna starkare för männen, även om insatsen gav positiva och signifikanta effekter också för kvinnor. Det här är också problem som författarna av studierna lyfter fram – särskilt i ljuset av tidigare forskning som under en längre tid visat att såväl etableringsprogrammet som Arbetsförmedlingens insatser generellt verkar gagna män mer än kvinnor (Borrman, Cheung och Larsson, 2017)

En sista reflektion är att jämförelsen med IPS går som en röd tråd i ovanstående sammanfattning och analys. Ett viktigt förbehåll i det sammanhanget är att det inte finns någon evidens för att IPS är en metod som är lämplig för alla målgrupper och att de insatserna som ingår i *personer långt ifrån arbetsmarknaden* inte heller är utformade med IPS som förlaga. Men analysen visar att det finns en del gemensamma inslag i de studerade insatserna som ligger i linje med några av IPS-principerna. Utifrån det skulle man kunna säga att insatserna delvis har ett "evidensinformerat" innehåll. Detta innehåll lyfts också fram som potentiella framgångsfaktorer i de tre studier som visar på positiva effekter av insatserna (FNI, Välkommen till Framtiden, Jobbnätet). Vilka programkomponenter eller kombinationer av programkomponenter som är verksamma för vilka målgrupper går emellertid inte att säga utifrån ett så pass begränsat underlag, men det finns goda skäl att närmare undersöka den frågan.

Tema 3 – Tidiga insatser

Det tredje och sista temat har fått rubriken *tidiga insatser*. Det är ett tema som påtagligt knyter an till den inledande diskussionen om hur ett förebyggande perspektiv kan definieras när det handlar om ekonomiskt bistånd. Det handlar om att ekonomiskt bistånd är en reaktiv insats och att ansvaret för arbete som kan betraktas som förebyggande i förhållande till att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår inte ligger på verksamheten ekonomiskt bistånd, utan andra myndigheter och organisationer såsom exempelvis Arbetsförmedlingen. Mot bakgrund av att det inte finns något uttalat förebyggande uppdrag för verksamheten ekonomiskt bistånd har vi i litteratursökningen tagit avstamp i begreppet riskgrupper. Vid sidan av försörjningsstödmottagare har grupper inkluderats som enligt forskningen löper en förhöjd risk att omfattas av ekonomisk utsatthet. I vilken mån dessa riskgrupper redan är mottagare av ekonomiskt bistånd framgår inte alltid i de studier som ingår i kunskapsöversikten, men sannolikt finns en betydande överlappning. Temat *tidiga insatser* har valts ut för att lyfta fram insatser som mer uppenbart kan betraktas som förebyggande. "Tidiga" utgår här primärt ifrån ålder – av de riskgrupper som kunskapsöversikten bygger på så är unga den grupp där insatserna mer entydigt kan betraktas som förebyggande i förhållande till ekonomiskt bistånd.

UVAS, det vill säga unga som varken arbetar eller studerar, är en viktig målgrupp. I Sverige är var tionde ungdom någon gång utanför både arbete och studier (se MUCF 2020). För de flesta är det en tillfällig situation, men i MUCF:s rapport konstateras att nästan en fjärdedel av alla UVAS fortfarande står utanför arbete och studier vid 29 års ålder. Situationen på arbetsmarknaden är därmed betydligt sämre för unga som varken arbetar eller studerar jämfört med andra ungdomar även på längre sikt. Det finns en del forskning om vilka

insatser som är effektiva för att hjälpa ungdomar att gå från arbetslöshet till arbete. I en kunskapssammanställning som forskare vid IFAU tagit fram på initiativ från Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) (Forsslund och Liljeberg, 2021) konstateras att ungdomar i likhet med exempelvis äldre arbetslösa, hjälps av arbetsförmedlingsinsatser och subventionerade anställningar. Även arbetsmarknadsutbildning kan vara en effektiv insats, medan tillfälliga offentliga jobb däremot verkar sakna positiva effekter. Kunskapssammanställningen är intressant, men ingår inte i som inkluderad studie denna kunskapsöversikt eftersom den inte följer de metodsteg som krävs för att betraktas som en systematisk översikt. I urvalet, och i den tematiska analysen, ingår däremot två andra systematiska översikter om UVAS. *Tidiga insatser* omfattar emellertid inte bara studier av insatser riktade till UVAS. Här finns även studier av insatser riktade till unga som omfattas andra former av social utsatthet, exempelvis hemlöshet eller hälsorelaterade problem. Det finns också ett par studier som inte undersöker insatser riktade till unga. Det är studier riktade till målgrupper som inte riktigt motsvarar de riskgrupper som kunskapsöversikten fokuserar på, men där författarna beskriver insatsen som uttalat förebyggande. Målgruppen i den första studien är personer som nyligen blivit arbetslösa och i den andra handlar det om personer med funktionsnedsättning som har en anställning, men där bedömningen är att det finns en risk för att de framöver ska förlora sitt arbete därmed bli beroende av offentlig försörjning

De studier som ingår i fördjupningstema *tidiga insatser* fokuserar på följande målgrupper:

- Unga som varken arbetar eller studerar/UVAS (två systematiska översikter)
- Unga som lämnar familjehemssystem (två primärstudier)
- Unga hemlösa (två primärstudier)
- Förebyggande insatser riktade till nyligen arbetslösa (en primärstudie)
- Förebyggande insatser riktade till personer med funktionsnedsättning (en primärstudie)

Unga som varken arbetar eller studerar, UVAS.

Två systematiska översikter som beskriver program riktade till gruppen unga som varken arbetar eller studerar.

Studie nr 2. Pilegaard Jensen och Lindegaard Andersen (2012) genomförde en systematisk översikt av studier om insatser för att öka utsatta ungas sysselsättning. Översikten inkluderade både vetenskapligt granskade artiklar och grå litteratur med RCT- eller kvasi-experimentell design. Mer specifikt rörde det sig om ungdomar mellan 16 och 25 år, som varken arbetade eller studerade, och som hade någon annan typ av problematik än enbart arbetslöshet. De olika typerna av utsatthet som inkluderades var a) låg utbildning och begränsad arbetslivserfarenhet, b) psykiska problem, c) sociala problem som skadligt bruk av alkohol eller narkotika, eller kriminalitet. Totalt antal deltagare i studierna framgår ej.

Översikten begränsades till europeiska och anglo-amerikanska studier för att uppnå en högre grad av överförbarhet till den danska kontexten. I övrigt hade den ett brett anslag och undersökte effekterna av olika arbetsmarknadsprogram. Författarna gjorde följande kategorisering för att kunna systematisera sina resultat:

- Lönetillägg: insatser som syftar till att öka efterfrågan på arbetskraft inom privat eller offentlig sektor genom temporära, subventionerade anställningar eller praktik med lönebidrag.
- Jobbsökarstöd: insatser i syfte att öka deltagarnas motivation och förmåga att söka jobb. Inkluderar insatser som jobbsökarkurser, handledning, mentorskap och övervakad jobbsökaraktivitet.
- Arbetsmarknadsutbildningar: traditionella arbetsmarknadspolitiska program, inriktade på kompetensutveckling, uppkvalificering och utbildning. Korta utbildningar specifikt riktade till utsatta unga arbetslösa.
- Arbetsträning: tillfälliga arbetstillfällen inom offentlig eller ideell sektor riktade till de mest utsatta arbetslösa ungdomarna - med syfte att bryta passivitet och öka deltagarnas anställningsbarhet.

Lönetillägg

Tio studier från fem länder studerade effekterna av lönetillägg. Författarna bedömer att det finns medelstark evidens för att lönetillägg under cirka sex månader kan ge positiva effekter på anställningsgraden bland unga arbetslösa. Effekterna ses framför allt på relativt lång sikt, cirka fyra år efter insatsstart. Författarna skriver att bland de inkluderade studierna fanns de starkaste positiva effekterna för lönetillägg inom privat sektor. Det verkade som att lönetillägg inom offentlig sektor gav svagare effekter.

- Två belgiska studier undersökte ett program med lönetillägg. Den ena visade på starka positiva sysselsättningseffekter för unga män, men att effekterna uteblev för unga kvinnor. Den andra studien undersökte mer långsiktiga effekter och fann då positiva signifikanta sysselsättningseffekter för alla deltagare.
- En fransk studie hittade också starka positiva effekter på övergången till ordinär utbildning särskilt för unga män utan vidareutbildning, men däremot inga positiva effekter för unga med teknisk examen.
- En finsk studie visade på positiva effekter på sysselsättningen av ett program med lönetillägg för anställningar i privat, kommunal och statlig sektor.
- Tre studier utvärderade det brittiska programmet New deal for young people och fann att lönetillägg var den mest effektiva av de olika insatser som erbjöds inom ramen för programmet.
- Bland tre norska studier visade en på positiva effekter särskilt för unga män. En annan studie visade att det var kvinnor och unga mellan 16–20 år som stod för nästan hela ökningen av sysselsättningsgraden för insatsgruppen. Den tredje norska studien visade inte på några signifikanta effekter av lönetillägg. En svensk studie visade inte heller på några signifikanta effekter. Två danska studier undersökte särskilt risken att lönetillägg skapar undanträngningseffekter, det vill säga att reguljära arbetstillfällen ersätts av subventionerade anställningar. De finner dock inga empiriska belegg för att så är fallet.

Författarna påpekar också att det oftast inte är de mest utsatta unga som får tillgång till lönetillägg. Det finns alltså en positiv selektion, så kallad creaming, som innebär att de unga med minst arbetshinder väljs ut för lönetillägg, jämfört med arbetsträning, arbetsmarknadsutbildning och jobbsökarstöd. Författarna resonerar kring att detta kan bidra till

en skevhet i resultaten, det vill säga att de positiva resultaten av lönetillägg överskattas i de studier som gör jämförelser mellan olika typer av insatser.

Jobsökarstöd

I nio studier från fyra länder studerades jobsökarstöd. Författarna anser att det finns medelstark evidens för att jobsökarstöd leder till små positiva effekter på utsatta unga sysselsättning, men effekterna är oftast kortsiktiga och avtar med tiden.

- Två brittiska studier pekade på att jobsökarstöd, vägledning och mentorskap bidrog starkt till de positiva effekterna av New deal for young people.
- Fyra svenska studier undersöker ungdomsgarantin, som på många sätt liknar det brittiska programmet. Ungdomsgarantin innehåller både komponenter som övervakat jobsökarstöd, praktik och kompetensutvecklande insatser. Författarna till dessa studier menar att de positiva effekterna framför allt syns innan de aktiva aktiveringsinsatserna (praktik och kompetensutveckling) inleds, och drar därmed slutsatsen att de positiva resultaten framför allt kan härledas till jobsökarstödet. En annan svensk studie av ett annat jobsökarprogram kom fram till när jobsökaraktiviteter intensifieras från en redan hög nivå ger detta inte förstärkta effekter.
- En studie från Portugal undersökte ett program som kombinerade tidigt jobsökarstöd med hot om hårda sanktioner och fann inga positiva effekter.
- En dansk studie visade däremot på positiva resultat av jobsökarstöd, med vissa tecken på att hotet om sanktioner var effektivt för att öka sysselsättningen. Ytterligare en dansk studie visar att jobsökarstöd inte gav effekter för unga utan kvalificerad utbildning.

Här skriver författarna att konjunkturläget verkar ha en tydlig påverkan på jobsökarstödet effekter. Under högkonjunkturer finns fler arbeten att söka, vilket ökar de arbetssökandes chanser till anställning.

Arbetsmarknadsutbildningar

Elva studier från sex länder behandlade arbetsmarknadsutbildningar. Utifrån dessa studier, bedömer författarna att det finns medelstark evidens för att arbetsmarknadsutbildningar inte ger några positiva långsiktiga effekter på ungas sysselsättning.

- Tre studier från Sverige och två från Finland visade att programmen inledningsvis hade inlåsningeffekter, som mot förväntan inte heller vägdes upp av positiva långsiktiga effekter på sysselsättningen. I de svenska studierna dras slutsatsen att det antagligen rör sig om motivationseffekter, det vill säga att ungas motivation att söka arbete ökar inför att aktiveringsinsatser ska påbörjas. En av de finska studierna diskuterar den optimala tidpunkten för att starta kompetenshöjande insatser, och författarna menar att för de yngsta (15–19 år) kan insatserna med fördel inledas tidigt, till exempel efter tre månaders arbetslöshet, medan för unga 20–24 år minskar inlåsningeffekterna om insatserna påbörjas först efter ett halvår, eftersom många unga kan hitta arbete efter en relativt kort period av arbetslöshet.
- Två studier från Storbritannien undersökte programmet New deal for young people, och visar att kompetenshöjande aktiviteter hade jämförbara sysselsättningseffekter

med arbetsträning inom offentlig sektor, men svagare effekter än lönetillägg.

- Två norska studier av program som kombinerar arbetsmarknadsutbildning och praktik visade inte på några positiva, signifikanta effekter för urvalen som helhet.
- En italiensk studie hittade inte heller några effekter av uppkvalificerings- och praktikprogram.
- En tysk pilotstudie visade på mycket starka positiva effekter av omskolning i kombination med efterföljande tillfälliga anställningar. Författarna menar att det samlade underlaget från studierna visar att arbetsmarknadsutbildningar tycks bli mer effektiva om de kombinerades med exempelvis vägledning och mentorsstöd, praktik, eller lönebidrag.

Författarna påpekar att generellt har utbildning och kompetenshöjande aktiviteter positiva effekter för unga vad gäller anknytning till arbetsmarknaden, hälsa och minskad risk för kriminalitet. Knäckfrågan är vilken typ av utbildningsinsatser som ska erbjudas och om de ska kombineras med andra typer insatser, som praktik och subventionerade anställningar, där kompetens får omsättas i praktiken. Ett annat viktigt argument som författarna lyfter för värdet av kompetensutveckling och utveckling för utsatta unga är det ger större effekter än när personerna är äldre, då både arbetslöshet och annan problematik är mer befästa. Författarna framhåller också att det är viktigt att ta ungas olika startpunkter i beaktning. Små sysselsättningseffekter för utsatta unga kan vara mer betydelsefullt än samma sysselsättningseffekter för unga utan annan problematik än arbetslöshet.

Arbetsträning inom offentlig eller ideell sektor

Endast fyra studier berörde arbetsträning inom offentlig eller ideell sektor, vilket ger ett litet evidensunderlag. Studierna undersökte program som One-euro jobs i Tyskland, New deal for young people i Storbritannien, ett franskt workfare¹⁸ -program och ett norskt program för socialt utsatta personer. Resultaten från dessa studier pekar på att arbetsträning inom offentlig sektor har negativa effekter på sysselsättning. Det ger en indikation om att det inte finns stöd för att arbetsträning leder till positiva sysselsättningsresultat, bedömer författarna.

- One-euro jobs (den tyska studien) verkar ge särskilt starka inlösningseffekter för unga mellan 15–24 år, jämfört med de i mellan 25–35 år. Mer positiva resultat fanns för kvinnor än för män, vilket författarna menar kan bero på att kvinnor oftare fick arbetsträna inom äldre- eller barnomsorg, där efterfrågan på arbetskraft var hög.
- New deal for young people i Storbritannien tycks som helhet ha lett till positiva sysselsättningseffekter, men när man jämförde resultaten från de olika insatserna som erbjöds blev det tydligt att arbetsträning inom offentlig sektor i så kallade miljöjobb gav betydligt sämre resultat än deltagande i subventionerade anställningar, tillfälliga arbeten inom ideell sektor eller utbildningsinsatser.
- Den franska studien av work fare-programmet visar att särskilt för unga med teknisk utbildning var arbetsträning stigmatiserande. För urvalet som helhet gav arbetsträning

---

¹⁸ Workfare är en förkortning för work-for-your-welfare. Begreppet kommer ursprungligen från USA där welfare är motsvarigheten till ekonomiskt bistånd. Work-fare-programm utformas olika i olika länder, men fyra kännetecken brukar pekas: omfattar arbetsföra personer, deltagande i insats ett villkor för ersättning, sämre arbetsvillkor jämfört med reguljära arbetsmarknaden, låg ersättning jämfört med andra offentliga försörjningssystem (se Kindal 2001).

inga signifikanta effekter.

- Det norska arbetsträningsprogrammet, som riktade sig särskilt till personer med beroendesyndrom, var däremot effektivt för att öka sysselsättningsgraden bland deltagarna.

Även om arbetsträning sällan ger signifikanta effekter på sysselsättning och självförsörjning, menar författarna att arbetsträning kan vara ett steg till att vara redo att delta i exempelvis en arbetsmarknadsutbildning eller att få en subventionerad anställning.

Studie nr 9. I en systematisk översikt av Mawn et al. (2017), undersöktes olika insatser för målgruppen UVAS. Översikten inkluderade nio RCT-studier och nio kvasi-experimentella studier. Inga begränsningar vad gäller land eller insatstyp gjordes. De olika insatserna inkluderade aktiviteter med syfte att öka social kompetens: yrkesträning, utbildning, rådgivning och one-to-one stöd, praktik, placering, arbetsträning, ekonomiska incitament, handläggning och individbaserat stöd. Totalt ingick mellan n=122 488 och 131 337 deltagare i studierna.

I översikten ingick studier med mellan 32 och 54 923 deltagare, varav 13 hade data om anställning. De flesta av dessa studier visade inte signifikanta effekter av insatserna. Av de 13 studierna var det endast tre som bedömdes ha tillräckligt hög kvalitet för att inkluderas i en meta-analys.

De tre studierna i metaanalysen undersökte insatser med flera komponenter. Samtliga innehöll en kombination av utbildnings- och arbetsinriktade insatser. Meta-analysen visade på en liten men signifikant ökning på fyra procent av anställning vid uppföljning efter insatsen. Tidpunkten för uppföljningen varierade mellan en mätning direkt efter insatsens slut och efter 48 månader.

Författarna gjorde även en narrativ analys av samtliga studier. Av de 13 studier som hade data om anställning var det tio som rörde insatser med flera komponenter. Nio av dessa undersökte insatser som innehöll en kombination av utbildnings- och arbetsinriktade komponenter. Av dessa nio hade tre studier positiva effekter på anställning, en visade positiva effekter på anställning endast för kvinnor, fyra visade inga signifikanta effekter och en visade negativa effekter. Den sista studien visade positiva effekter av en kombination av one-to-one stöd och finansiella incitament för att börja arbeta. Tre av de 13 studierna undersökte endast en insats. En av dessa visade positiva resultat för jobbsökarstöd, och två studier visade uteblivna effekter för handledning och individuell uppföljning.

Nio av studierna i översikten inkluderade utfallsmått för inkomst. Av dessa visade tre på positiva inkomsteffekter. En av de tre studierna visade signifikanta effekter endast för kvinnor. En studie hade genomgående positiva och signifikanta effekter för alla utfallsmått och subgrupper. På grund av bristande kvalitet i studiedesignen gjordes ingen meta-analys för utfallsmåttet inkomst.

Sex studier redovisade effekter på mottagande av försörjningsstöd. Inte heller här var datakvaliteten tillräcklig för att genomföra en meta-analys. Två studier fann att insatserna hade signifikanta effekter som innebar en minskning av försörjningsstödmottagande.

Författarnas slutsats är att högintensiva insatser med flera komponenter, som innehåller både klassrums- och arbetsplatsförlagda moment, kan ge positiva effekter på sysselsättning. Men slutsatsen är också att de mest utsatta ungdomarna mer sällan nåddes av och fullföljde

insatserna. Det rörde bland annat unga med sämre läskunnighet, unga som suttit i fängelse, unga med lägre socioekonomisk status och unga som tillhörde en etnisk minoritet.

Unga som lämnar familjehemssystem

Studie nr 8. Kim, Rosenberg och Farmer (2017) I en amerikansk RCT-studie undersöks effekterna av Independent Living Services (ILS) riktat till unga som lämnar familjehemssystem. Studien hade n=4 206 deltagare.

Insatsen ILS riktades till ungdomar i åldern 17 och 18 år. Författarna till studien beskriver detta som en viktig övergångsfas mot vuxenlivet och att unga som tillbringat hela eller delar av sin uppväxt i familjehem ofta går in i denna fas med sämre förutsättningar eftersom boendeinstabilitet och frekventa skolbyten kan skapa otrygghet. En mer splittrad skolgång ökar risken för ofullständiga betyg, vilket ger sämre förutsättningar både för vidare studier och på arbetsmarknaden. ILS är ett boendestöd som syftar till att ge dessa ungdomar stöd för en mer gynnsam övergång. Ungdomarna erbjuds boende samt olika insatser som studiestöd, karriärvägledning, anställnings- eller yrkesprogram, mentorskap eller finansiellt studiestöd.

Studien visar på positiva och signifikanta resultat för anställning vid uppföljningstillfället, då deltagarna uppnått en ålder av 21 år. Insatsgruppen hade 24 procent högre sannolikhet att vara anställda vid uppföljningstillfället jämfört med kontrollgruppen. Studiens resultat visade också på signifikanta samband mellan deltagande i ILS och fullgjord gymnasieexamen. Deltagarna i insatsgruppen hade 25 procent högre sannolikhet att ha tagit gymnasieexamen än kontrollgruppen. Det fanns också signifikanta samband mellan ILS och deltagande i högre utbildning, insatsgruppens hade 1,2 högre odds att delta i högre utbildning än kontrollgruppen. Även efter matchning finns det vissa faktorer som påverkar resultaten. För unga som tidigare varit placerade i grupphem eller hade bytt familjehem ofta, unga som upplevt perioder av hemlöshet eller som suttit i fängelse, var effekterna av ILS mindre. Resultaten visar också att en kombination av ILS och utbildningsinsatser hade särskilt goda effekter på deltagande i högre utbildning och heltidsarbete. Yrkesinriktade insatser i kombination med ILS gav inga tydliga effekter för heltidsarbete. Forskarna menar att deras resultat indikerar vikten av både utbildnings- och yrkesinriktade insatser för unga i etableringsåldern, men i synnerhet utbildningsinriktade insatser.

Studie nr 12. Zinn och Courtney (2017). I en kvasiexperimentell studie undersöks effekterna av ett amerikanskt Independent Living Services program, med integrerade arbetsfrämjande insatser. Studien hade n=262 deltagare.

Insatsen gick under namnet Independent Living - Employment Services (IL-ES). Deltagarna i insatsen var unga över 16 år som ingick i familjehemssystem. Ungefär hälften av deltagarna led av någon typ av psykisk ohälsa vid insatsstart. Som ett första steg fick deltagarna genomgå en individuell bedömning av sina stödbehov och vägledning i att sätta upp mål för sina arbetsliv. Därefter erbjöds de arbetsfrämjande insatser, såsom individuellt jobbsökarstöd, workshops som syftade till att utveckla arbetsrelaterade kompetenser, samt hjälp med praktiska förberedelser inför arbetsintervjuer.

Studien redovisar resultat från en uppföljning två år efter insatsens start. Då hade ungefär 60 procent av samtliga deltagare arbetat någon gång under det senaste året och cirka 40 procent hade en pågående anställning vid själva uppföljningstillfället. Cirka 30 procent hade avslutat gymnasiet och cirka 60 procent gick i skolan för tillfället. Skillnaderna mellan insatsgrupp och kontrollgrupp var marginella, endast runt någon procent eller mindre. Analysen visade därmed inte några statistiskt signifikanta skillnader i sysselsättnings- eller självförsörjningsutfall för insats- och kontrollgrupp. Något större skillnad syns mellan insats- och kontrollgrupp vad gäller ekonomiska svårigheter. Men här handlar det om att en större andel i insatsgruppen (31,4 procent) upplevde ekonomiska svårigheter jämfört med kontrollgruppen (26,1 procent). I insatsgruppen hade också 14,4 procent hade någon typ av ekonomiskt stöd från staten, jämför med 11,2 procent i kontrollgruppen.

Författarna menar att en anledning till de uteblivna positiva effekterna av IL-ES kan vara att endast en låg andel av insatsgruppen (18,4 procent) deltog i de mer intensiva insatserna som erbjöds inom IL-ES, såsom jobbsökarstöd, workshops eller hjälp med inköp. Det låga deltagandet kan vara ett tecken på att ungdomarna inte hade möjlighet, kapacitet eller motivation att delta utifrån sina förutsättningar. Däremot var det vanligt att ungdomarna deltog i arbetsfrämjande insatser genomförda av andra aktörer, såsom skolor, andra omsorgsgivare eller lokala ideella organisationer. Här resonerar författarna kring värdet av att undersöka samverkansmöjligheter eller överväga att stötta redan existerande arbetsfrämjande insatser i stället för att ge ett integrerat boende- och anställningsstöd. Författarna menar också att det kan ha varit för tidigt att börja arbetsfrämjande insatser när ungdomarna var 16 år. Motivation till arbete förväntas öka när ungdomarna närmar sig myndighetsåldern. En av slutsatserna är att tajming är viktig för att nå önskade effekter när det kommer till förebyggande insatser för unga.

Unga hemlösa

Studie nr 5. Grace och Gill (2014). I en RCT-studien undersöks effekterna av Intensive Case Management (ICM) bland unga hemlösa i Australien. Studien hade n=422 deltagare.

ICM - intensiv samverkan på individnivå på svenska - innebär att alla insatser som erbjuds en individ samordnas genom en och samma handläggare. ICM bygger på tanken om vikten av en stabil relation mellan deltagaren och handläggaren, samt att prioritera deltagarnas behov framför byråkratiska rutiner hos de olika behandlingsinstanserna. I ICM samordnades insatserna boendestöd, vägledning och behandling av psykisk ohälsa. Samma insatser fanns tillgängliga även för kontrollgruppen. Skillnaden var att insatsgruppen fick samordnat stöd medan kontrollgruppen fick stöd från många olika aktörer. ICM pågick i upp till två och ett halvt år. Under den tiden fanns inga begränsningar för behandlingstid eller intensitet i insatser. Det ställdes heller inga krav på ungdomarna att nå vissa mål under programmets tid.

Studien visar att både insats- och kontrollgruppen ökade sina arbetsinkomster avsevärt under de två åren som programmet pågick, men ökningen var större för insatsgruppen. Den genomsnittliga årsinkomsten från arbete ökade från cirka 500 australienska dollar (AD) per år till över 2500 AD per år för insatsgruppen. Men för den treåriga uppföljningsperioden som helhet visade inte analysen på signifikanta skillnader mellan grupperna. Mot-

tagandet av försörjningsstöd ökade under det första året för både insats- och kontrollgruppen, men efter två år vände trenden och insatsgruppens mottagande av försörjningsstöd sjönk. Dock var andelen som mottog försörjningsstöd fortfarande högre än vid insatsstart. Det fanns emellertid inga signifikanta skillnader i hur mycket andelen med försörjningsstöd ökade över tid för insatsgruppen jämfört med kontrollgruppen. Vad gäller boendesituation ökade boendestabiliteten för båda grupperna, men något mer för insatsgruppen. Däremot ökade andelen av deltagarnas inkomster som gick till hyra från 51 procent i genomsnitt vid baslinjemätningen till 60 procent efter två år. Författarna menar att detta visar på svårigheterna för unga hemlösa att hitta boenden med rimliga hyror i relation till deras inkomster. Forskarna resonerar också kring hur höga hyror bidrar till försörjningsproblem och påverkar utsikterna för gruppens framtida boendestabilitet och deras behov av försörjningsstöd.

Författarna menar att deras resultat inte ger stöd för att intensiv samverkan på individnivå är en effektiv insats för målgruppen jämfört med standardinsatser. Efter avslutat program kunde inga signifikanta skillnader påvisas mellan insats- och kontrollgrupp vad gäller möjligheter till försörjning eller boendestabilitet. Vad gäller studiens kvalitet skriver författarna att det finns viss risk för att även kontrollgruppen kan ha påverkats av ICM-metodiken (så kallad kontaminering) eftersom deltagarna i insats- och kontrollgrupp rekryterades från samma socialkontor. Det fanns också viss snedvridning vid indelning till insats- och kontrollgrupp på så sätt att fler deltagare rekryterades till insatsgruppen eftersom handläggarna utgick från att ICM skulle vara en bättre och mer effektiv insats.

Studie nr 6. Grace och Gill, (2016). Detta är ytterligare en RCT-studien som undersöker effekterna av ICM för unga hemlösa i Australien. Studien hade n=224 deltagare.

Det här ICM-programmet gick under namnet YP4 och riktade in sig på sysselsättning, boende och personligt stöd. Programmet utgick från sex principer: 1) integrerat boende-, anställnings- och personligt stöd, levererat som ett sammansatt stödpaket 2) integrering av boende, anställning och personligt stöd på alla nivåer, inte bara vad gäller handläggning, 3) stabil anställning som ett övergripande mål, 4) fokus på relationsbyggande, inte den ekonomiska transaktionen av försörjningsstöd, 5) lokalt anpassade och lokalt integrerade insatser, 6) koordinerad handläggning är centralt och måste ges tillräckliga resurser för att säkerställa individanpassat, snabbt och flexibelt stöd. Deltagarna mottog stöd mellan 18 månader och 2,5 år, beroende på när de började i programmet.

Insatsgruppen delades in i subgrupper med olika grader av intensitet i kontakten med handläggaren. a) Låg nivå av kontakter, upp till fem kontakter b) medellåg nivå av kontakter, mellan sex och 20 kontakter, c) medelhög nivå av kontakter, mellan 21 och 40 kontakter, d) hög nivå av kontakter, över 41 kontakter. Graden av kontakt med handläggaren berodde på deltagarnas preferenser och behov.

I studien undersöktes vilken nivå av kontakter som var mest gynnsam för deltagarna. Mätningar gjordes vid insatsens start, samt efter ett, två och tre år. Insatsgruppen som helhet ökade sina inkomster från arbete betydligt mer än kontrollgruppen. Efter tre år hade medianinkomsterna från arbete ökat med a) 35,9 procent för gruppen med upp till fem kontakter, b) 51,3 procent för gruppen med mellan sex och 21 kontakter, c) 57,25 procent för gruppen med 21 och 40 kontakter, d) för gruppen med över 41 kontakter minskade medianinkomsten från arbete med 21,3 procent.

- Gruppen med lägst kontaktnivå (upp till 5 kontakter) ökade sina inkomster från arbete och bidrag marginellt, förändringen är inte signifikant. Gruppen deltog i låg utsträckning i programmet och verkar i stället ha fått mer stöd från sina familjer och sociala nätverk.
- För gruppen med medellåg nivå (6–20 kontakter) syntes en svag ökning av arbetsinkomster. Initialt ökade deras mottagande av bidrag, men denna ökning avtog efter hand.
- Gruppen med medelhög kontaktnivå (21–40) hade särskilt positiva resultat. Deras arbetsinkomster ökade genomgående under hela mätperioden. För hela gruppen med färre än 41 kontakter (även låg och medellåg kontaktnivå) minskade inkomsterna från bidrag.
- För gruppen med den högsta kontaktnivå (41 eller fler kontakter) ökade inkomsterna från arbete starkt under programmets tid, men vissa förbättringar gick förlorade när handläggningen avslutades. Trots det var deras arbetsinkomster högre efter tre år jämfört med vid baslinjemätningen. Då ökade i stället deras inkomster från bidrag, vilket kan bero på att denna subgrupp hade ett större och mer långsiktigt behov av stödinsatser. Även när det kommer till boendesituation verkar denna grupp behöva en längre kontaktperiod än de två år som erbjöds i ICM-programmet.

De starkaste positiva resultaten syntes för gruppen med medelhög nivå av kontakter (21–40), vilket författarna menar ger stöd för ett mer uppsökande förhållningssätt från handläggarnas sida. Resultaten för kontrollgruppen framgår ej mer specifikt – i studien görs jämförelser främst mellan de olika subgrupperna med olika kontaktintensiteter. Det kan emellertid konstateras att ICM-programmet som helhet generellt visade på positiva effekter med mer gynnsamma resultat för insatsgruppen jämfört med kontrollgruppen.

Förebyggande insatser

Studie nr 25. Vuori, Silvonen, Vinokur och Price (2002). I en finsk RCT-studie undersöks ett program med förebyggande insatser för nyligen arbetslösa med risk för depression – Työhön job search program. Studien hade n=1261 deltagare.

Työhön job search program var en anpassad version av det amerikanska programmet Michigan Prevention Research Center Job program. Programmets syfte var att få deltagarna att gå från passiv arbetslöshet till aktivt jobbsökande och att förebygga de negativa konsekvenser som en mer varaktig arbetslöshet kan ha på individers psykisk hälsa. De huvudsakliga aktiviteterna i programmet var fem gruppssessioner med fokus på jobbsökaraktivitet. Programmet utvecklades utifrån teorier om aktivt lärande, social modellering, gradvis inläring av kompetenser, stöd vid motgångar.

Studien visar att 34 procent av insatsgruppen var anställda efter sex månader jämfört med 31,9 procent av kontrollgruppen. Skillnaderna mellan grupperna var inte signifikanta. Inte heller för lönenivåer, nöjdhet med arbetet eller depressiva symptom syntes signifikanta, positiva programeffekter. Däremot påvisades positiva effekter av insatsen på fast anställning och minskade psykiska besvär. Här är skillnaderna mellan insats- och kontrollgrupp också signifikant. Resultaten skiljer sig emellertid mellan olika grupper i programmet. Insatsen hade positiva effekter på lönenivåer och nöjdhet i arbetet för de som var mer pas-

siva i sitt jobbsökande vid baslinjemätningen. För gruppen som varit arbetslösa kortast tid, mellan tre månader och ett år, ökade anställningsgraden som en följd av insatsen.

Resultaten skiljer sig från effektutvärderingar av den amerikanska förlagan till programmet. I Michigan hade programmet generellt signifikanta positiva effekter på anställning och minskade depressiva symptom. Författarna resonerar kring om detta kan bero på institutionella och kontextuella skillnader mellan länderna. I USA är ersättningsnivåerna lägre för arbetslösa, vilket gör att människor kan vara mer angelägna om att snabbt hitta anställning. Arbetslöshet är då sannolikt också en mer stressande situation som kan ha en starkare påverkan på det psykiska måendet. Att ersättningsnivåerna är högre och att det tar längre innan arbetslösa riskerar att förlora ersättning i Finland skulle då kunna förklara avsaknaden av positiva effekter på anställningsgraden i Finland trots positiva effekter i USA av samma program. På motsvarande sätt kan det starkare anställningsskyddet i Finland ha bidragit till att den signifikanta positiva effekten på andelen med fast anställning.

Studie nr 45. Gimm, Irely, Gilman och Croake's (2011). I en amerikansk RCT-studie undersöks en insats riktad till personer som var anställda vid insatsstart, men som riskerade att förlora sitt arbete till följd av funktionsnedsättning. Studien hade n= 4054 deltagare.

Programmet Demonstration to maintain independence and employment (DMIE) bestod av tidiga interventioner för vuxna mellan 18 och 64 år med risk för arbetshindrande funktionsnedsättning. Programmet infördes 1999. Insatsen syftade uttryckligen till att förebygga behov av ersättningarna "supplemental security income" (SSI) eller "social security disability insurance" (SSDI). Deltagarna arbetade heltid vid insatsstart och mottog varken SSI eller SSDI. De hade olika typer av funktionshinder, det rörde sig både om fysisk och psykisk ohälsa. Genom programmet erbjöds hälso- och arbetsstödande insatser med syfte att deltagarna skulle kunna behålla sin anställning. DMIE var konstruerat som ett komplement till andra försäkringssystem, vilket innebar att det var möjligt att delta i programmet samtidigt som man mottog statliga ersättningar.

Fyra stater ingick i studien: Kansas, Minnesota, Texas och Hawaii. Staterna använde olika strategier för att identifiera personer med risk för arbetshindrande funktionshinder. I Minnesota och Texas fokuserade man främst på personer med diagnosticerad psykisk ohälsa. I Kansas handlade det framför allt om personer med fysiska hälsoproblem som identifierats som hög risk av sjukförsäkringsbolagen. I Hawaii riktade man särskilt in sig på personer med diabetes. Deltagarna i Minnesota och Texas befann sig i en mer socioekonomiskt utsatt position jämfört med deltagarna i Kansas och Hawaii.

I studien följdes resultaten av programmet upp ett år efter start. Vid den tidpunkten var det endast en liten andel av såväl insats- som kontrollgrupperna saknade anställning. I Kansas fanns statistiskt signifikanta skillnader mellan insats- och kontrollgrupp. Där var det 2,0 procent av insatsgruppen som inte arbetade, jämfört med 6,6 procent av kontrollgruppen. För de övriga staterna var skillnaderna mellan insats- och kontrollgrupp avseende detta utfallsmått inte statistiskt signifikanta. Vad gäller resultaten för antal arbetade timmar per månad syntes signifikanta skillnader bara i Hawaii, där insatsgruppen arbetade mindre än kontrollgruppen, det vill säga en negativ programeffekt. Insatsgruppen arbetade i genomsnitt 128 timmar per månad, jämfört med 160 timmar för kontrollgruppen. När det kommer till behov av SSI eller SSDI visade resultaten att 4,8 procent av insatsgruppen

och 6,9 procent av kontrollgruppen hade ansökt om stöd ett år efter baslinjemätningen och skillnaden var statistiskt säkerställd. Författarna jämförde också insats- och kontrollgrupp i respektive stat och fann då att skillnaderna mellan insats- och kontrollgrupp inte var signifikanta och rörde sig mellan 0,5 procent (Kansas) till 2,6 procent (Minnesota).

Sammanfattningsvis fanns det svaga positiva effekter av programmet på kort sikt. Författarna påpekar att mer forskning behövs för att kartlägga programmets långsiktiga effekter. Vidare diskuterar de svårigheten i att bedöma om DMIE erbjöds vid rätt tidpunkt för sitt syfte som förebyggande insats. Det är möjligt att DMIE antingen gavs för tidigt, innan deltagarna upplevde att de hade behov av denna typ av stöd. Författarna menar att det kan ha varit fallet i Hawaii, där nästan alla deltagare hade en relativt hög funktionsnivå, men omfattades av diabetes. De rekommenderar därför att DMIE erbjuds när deltagarna upplever högre grad av funktionshinder. Men författarna menar också att DMIE i vissa fall kan ha inletts för sent, vid en tidpunkt när deltagarna upplevde att det var bättre att få statliga ersättningar för att klara sin försörjning.

Sammanfattning och analys

I det här temat ingår studier som undersöker insatser riktade till unga, men också ett par studier av insatser riktade till andra grupper. Deltagarna i insatserna omfattas av lite olika problembilder, men den gemensamma nämnaren är att problemen innebär en risk för ekonomisk utsatthet och framtida behov av ekonomiskt bistånd. Den gemensamma nämnaren i insatserna är att de på ett eller annat sätt avser att främja egen försörjning. I övrigt avspeglar sig de olika problembilderna i insatsernas innehåll och fokus, vilket ger en betydande variation. Bredden i underlaget gör det svårt att på ett enkelt sätt sammanfatta vilken typ av insatser det handlar om och i vilken riktning resultaten pekar. Med avstamp i de olika målgrupper som förekommer gör vi ändå ett försök att summera resultaten.

Studierna som undersöker insatser riktade till gruppen UVAS belyser dels fyra enskilda insatser; lönetillägg, jobbsökarstöd, arbetsmarknadsutbildningar och arbetsträning i offentlig och ideell sektor, dels insatser bestående av ett flera olika komponenter. När det gäller de kombinerade insatserna dras den övergripande slutsatsen att högintensiva insatser med flera komponenter, som innehåller både klassrums- och arbetsplatsförlagda moment, kan ge positiva effekter på sysselsättning. I den studie som undersöker avgränsade insatser dras slutsatsen att det finns evidens för lönetillägg och jobbsökarstöd, men inte för arbetsmarknadsutbildning och arbetsträning i offentlig eller ideell sektor.

Två studier rör insatser riktade till unga som lämnar familjehemssystem. I båda fallen handlar det om så kallade Independent-living-insatser (ILS) där boendestöd kompletteras med olika former av arbetsfrämjande och utbildningsinriktade aktiviteter. Här pekar resultaten i olika riktning. I det ena fallet påvisas positiva effekter för såväl anställning, fullgjord gymnasieutbildning och deltagande i högre utbildning. Den andra studien visar inte på några positiva effekter. Författarnas slutsatser kring avsaknaden av positiva effekter är att det var få deltagare som deltog i de mer intensiva insatser som erbjöds inom programmet. Deltagarna kan också ha varit för unga för arbetsfrämjande insatser (16 år och uppåt). Det var också så att deltagarna deltog i parallella insatser som genomfördes av andra aktörer. Här pekar författarna på vikten av samverkan och att undersöka om bästa vägen är att stötta befintliga insatser (i den mån de är välfungerande) i stället för att initiera nya.

Två studier handlar om insatser riktade till unga i hemlöshet. I båda fallen handlar det om så kallad ICM (intensiv samverkan på individnivå) och det är inte insatsernas effektivitet som står i fokus utan den samverkande funktionen. I den ena studien undersöks effekterna av ICM jämfört med att få ta del av samma insatser utan samordningen. I den andra studien undersöks effekterna av olika intensitet i kontakten med samordnaren. Resultaten för de båda studierna pekar i olika riktning. I den första är slutsatsen att ICM inte är en effektiv insats, eftersom det inte fanns några signifikanta skillnader mellan insats- och kontrollgruppen. I studien av olika intensitetsnivåer påvisas allmänt positiva effekter för insatsgruppen jämfört med kontrollgruppen. När det gäller intensiteten i kontakten är slutsatsen författarna att det inte finns en (1) lämplig kontaktnivå för alla, utan det måste anpassas efter individens förutsättningar och behov.

Två studier undersöker uttalat förebyggande insatser, men det handlar om helt olika insatser riktade till helt olika målgrupper. Den ena handlar om fem gruppsessioner med jobbsökarstöd riktade till nyligen arbetslösa med syftet att de ska gå från passiv arbetslöshet till aktivt jobbsökande. Insatsen kunde inte knytas till några effekter avseende lönenivåer eller depressiva symptom syntes. Däremot påvisades positiva effekter av insatsen på fast anställning och minskade psykologiska besvär för vissa subgrupper. Författarna kommenterar att resultaten skiljer sig från effektutvärderingar av den amerikanska förlagan till programmet där signifikanta positiva effekter på anställning och minskade depressiva symptom kunde påvisas generellt. Författarna resonerar kring om detta kan bero på institutionella och kontextuella skillnader mellan USA och Finland där den aktuella studien genomfördes.

Den andra studien belyser en hälso- och arbetsstödande insats riktad till personer som hade en anställning, men som bedömdes omfattas av risk för arbetshindrande funktionsnedsättning. Syfte var att deltagarna skulle kunna behålla sin anställning. Programmet ge-

nomfördes i fyra amerikanska delstater med olika riskgrupper. Resultatet visar på svaga positiva effekter av programmet på kort sikt. Författarna diskuterar svårigheten i att bedöma om insatsen erbjöds vid rätt tidpunkt. De menar att insatsen i vissa fall kan ha satts in för tidigt, innan deltagarna upplevde att de hade behov av denna typ av stöd, men i andra fall kan insatsen ha inletts för sent. Allmänt rekommenderar författarna att insatsen erbjuds när deltagarna upplever "rätt" nivå av funktionshinder och att det kan skilja sig åt beroende på vilken risk som individen omfattas av.

Underlaget är som sagt varierande både avseende målgrupper och insatsernas karaktär, men några intressanta teman kan ändå urskiljas. Ett sådant handlar om tajming. I flera av studierna förs resonemang kring betydelsen av att insatserna sätts in vid rätt tillfälle – och det inte givet att ju tidigare desto bättre. Om insatserna startar för tidigt, innan individer upplever att de har ett behov av det stöd som ges, riskerar de att bli verkningslösa och deltagares motivation att delta kan också förväntas vara mindre. Om insatser ges "för sent" missar de sitt förebyggande syfte, och följderna blir sannolikt att individerna behöver ett mer omfattande stöd eller andra typer av insatser. Betydelsen av tajming illustreras framför allt i studien av Gimm, Ireys, Gilman och Croakes (2011) där insatsen DMIE tycks ha påbörjats för sent för personer med psykisk ohälsa eller sjukdom. Då hade deltagarna redan börjat uppleva stora funktionshinder. För personer med diabetes gäller det motsatta. Där gavs insatserna när det upplevda behovet av stöd var lågt. Även Zinns och Courtneys (2017) studie av bland annat arbetsfrämjande insatser indikerar att det var för tidigt att erbjuda de dessa insatser till ungdomar som lämnar familjehemssystem i 16 års-åldern.

Flera studier pekar även på vikten att kunna anpassa insatser efter individers olika behov. Det här är inget nytt och ambitionen att arbeta med individanpassade insatser är något som åtminstone fått stort genomslag i retoriken kring insatser både inom ekonomiskt bistånd och andra verksamheter med uppdrag för att främja egen försörjning. Om den praktiska tillämpningen av arbetsfrämjande insatser ligger i linje med retoriken är emellertid oklart. Betydelsen av individanpassning är i alla fall något som lyfts fram i ett par av studierna av tidiga insatser, exempelvis Grace och Gill (2016), som visar att den mest utsatta gruppen unga behöver en högre intensitet av kontakter med handläggare och en längre stödperiod.

I likhet med fördjupningstemat som handlar om *personer långt ifrån arbetsmarknaden* visar studierna av de tidiga insatserna på betydelsen av ett genusperspektiv i arbetet med att motverka och begränsa behovet av ekonomiskt bistånd. Exempelvis visar studien av Pilegaard Jensen och Lindegaard Andersen (2012) att vissa av insatserna riktade till UVAS verkar ge starkare effekter för män och andra ger starkare effekter för kvinnor versa. Detta visar på vikten av genusmedvetenhet när olika insatser och program designas. När det rör insatser som lönetillägg kan det exempelvis handla om vilka arbetsmarknadskontakter som prioriteras. Likaså behöver arbetsmarknadsutbildningar vara anpassade efter både kvinnors och mäns preferenser och kompetenser.

När det gäller insatser riktade till unga som lämnar familjehemssystem pekar resultaten från de två inkluderade studierna i olika riktning, men här kan det vara värt att även lyfta fram en kunskapsöversikt från SBU (2020 b).¹⁹ Resultaten visade på små positiva effekter avseende sysselsättning, utbildningsnivå, boendesituation samt de ungas upplevda själv-

---

¹⁹ Utfallsmått i SBU:s studie är konstruerade på ett sätt som gör att översikten inte föll inom ramen för inklusionskriterierna i denna kunskapsöversikt.

bestämmande och livskvalité, men relation till överriskerna för hemlöshet, arbetslöshet, bristande försörjningsförmåga, fysiska och psykiska problem och kontakt med straffrätts-systemet som dessa ungdomar står inför vid inträdet i vuxenlivet menar SBU att även små effekter kan vara värdefulla. Enligt SBU satsar samhället också mycket resurser på dessa ungdomar fram till dess att de når myndighetsålder, men få kommuner erbjuder stöd till unga för att hantera övergången från samhällsvård till självständigt vuxenliv. Utifrån detta bör stöd under övergångsfasen mellan barndom och vuxenliv för unga som lämnar familjehemssystem prioriteras, och ILS kan, trots små effekter, ses som en lovande insats för att förbättra dessa ungdomars förutsättningar, i arbetslivet och i stort.

Avslutningsvis kan det också vara viktigt att lyfta betydelsen av andra utfall än de som mer påtagligt kan kopplas till egen försörjning. I den här kunskapsöversikten har vi valt att fokusera på försörjning, men särskilt när det gäller gruppen unga är det viktigt att inte bara rikta in sig på inkomst- eller anställningsrelaterade utfall. Ett ensidigt fokus på att så fort som möjligt komma ut i arbete kan till och med vara kontraproduktivt eftersom utbildning kan vara den mest effektiva insatsen för att öka individens långsiktiga möjligheter till självförsörjning. Som Kim, Rosenberg och Farmer (2017) framhåller, är det viktigt att både erbjuda arbetsfrämjande insatser och utbildningsinsatser, eller insatser som syftar till att hjälpa unga vidare till reguljär utbildning. Även Mawn et al. (2017) betonar att en kombination av utbildnings- och arbetsfrämjande insatser är att föredra för målgruppen UVAS.

Slutsatser

I den här kunskapsöversikten har ett omfattande och mångfacetterat underlag samlats in. Att ge en sammanfatta resultatet från de inkluderade studierna är inte helt enkelt. Av det skälet har 16 studier valt ut för en tematisk analys och sammanvägd bedömning. Här finns en del aspekter som behöver uppmärksammas när det gäller möjligheten att dra slutsatser. Exempelvis finns en betydande variation i innehållet i de insatser som studeras. I några fall handlar det om sammansatta insatser eller program bestående av flera delar och det är svårt att särskilja om resultaten kan knytas till enskilda komponenter eller om det är kombinationen som är verksamt. Insatserna erbjuds också till olika målgrupper. Variationen begränsar möjligheterna att väga samman eller jämföra resultaten från de olika studierna. Ett annat dilemma handlar om kontextuella skillnader avseende hur välfärds- och arbetsmarknadssystemen är utformade, men också övergripande strukturella faktorer som konjunktursvängningar. Skillnader av detta slag medför att samma typ av insats kan få olika utfall. Med reservation för dessa begränsningar och dilemman finns ändå intressanta resultat som är värda att lyfta fram.

Den sammanvägda bedömningen är att IPS kan vara en fungerande insats även för de alternativa målgrupper som inkluderats i de undersökta studierna. Effekterna är genomgående starka, men allra starkast för gruppen unga i social utsatthet, vilket är särskilt intressant ur ett förebyggande perspektiv.

Inslag som liknar någon av de åtta principerna som ligger till grund för IPS förekommer också i flera insatser som inte gör anspråk på att vara IPS-inspirerade. Det gäller särskilt de insatser som redovisas under temat *personer långt ifrån arbetsmarknaden*. Det handlar om parallella insatser, som i det här fallet handlar om att språkinsatser och arbetsinsatser ges samtidigt, och som kan knytas till principen om integrerat arbetsstöd och behandling (princip 5). Det tydliga arbetsgivarfokuset kan kopplas till den första och den fjärde IPS-principerna (reguljär anställning som mål, respektive snabbt jobbsökarstöd). Förstärkta förmedlingsinsatser knyter an till principen om individanpassat stöd (princip 8). Detta är också inslag som författarna av studierna pekar ut som tänkbara förklaringar till de positiva resultat som påvisas.

Individanpassning är ytterligare ett centralt inslag i IPS som också lyfts fram i många av de studerade insatserna. Det här är inget nytt eller unikt vare sig för IPS eller de andra insatserna. Ambitionen att arbeta med individanpassade insatser är något som åtminstone fått stort genomslag i retoriken kring insatser både inom ekonomiskt bistånd och andra verksamheter med uppdrag att främja egen försörjning. Den praktiska tillämpningen ligger sannolikt inte alltid i linje med retoriken och här finns lärdomar att hämta från IPS. Där är individanpassningen en central utgångspunkt och metoden utvärderas också utifrån den princip som omfattar individanpassning. Ett dilemma när det gäller IPS-inspirerade insatser, eller enstaka inslag av IPS-principer är att forskning visat på tydliga samband mellan hög programtrohet och goda resultat (Drake, Bond och Becker, 2012). De anpassningar som görs innebär inte bara en risk för avsteg från potentiellt verksamma mekanismer, utan också ett problem i utvärderingen av insatsen. Om de anpassade programmen ska kunna utvärderas på samma sätt som traditionell IPS behöver sannolikt reviderade principer och mått för att mäta programtrohet tas fram. Det behövs också fler studier av god kvalitet för

att kunna säga något om hur IPS fungerar för olika målgrupper och vilka anpassningar som är relevanta för vilka individer. När det gäller program med inslag av enstaka IPS-principer kan utvärderingen bli än mer problematisk. Vilka programkomponenter eller kombinationer av programkomponenter som är verksamma för vilka målgrupper går inte att säga, åtminstone inte utifrån det underlag som samlats in i den här kunskapsöversikten, men det finns goda skäl att närmare undersöka den frågan.

Utöver de slutsatser som dras kring IPS för alternativa målgrupper och IPS-inspirerade insatser är en slutsats att insatser med ett uttalat förebyggande perspektiv i förhållande till behovet av ekonomiskt bistånd är ovanligt. Det visar sig genom att ingen av 51 studierna i kunskapsöversiktens undersöker insatser som beskrivs som förebyggande i förhållande till ekonomiskt bistånd. Två av studierna har visserligen ett förebyggande perspektiv enligt författarna, men det handlar inte specifikt om att förebygga behov av ekonomiskt bistånd. I den ena studien handlar det om insatser riktade till nyligen arbetslösa med risk för depression. Den andra handlar om hälso- och arbetsstödande insatser riktade till anställda personer som omfattas av risk för arbetshindrande funktionsnedsättning. Studier som undersöker insatser riktade till gruppen unga är de som mer uttalat kan sägas fånga ett förebyggande perspektiv i förhållande till behovet av ekonomiskt bistånd, även om syftet med insatserna inte är formulerat utifrån den utgångspunkten. Bredden i de inkluderade studierna med fokus på unga försvårar möjligheten att dra mer sammanfattande slutsatser, men det finns en del intressanta resultat som kan lyftas fram. När det gäller de kombinerade arbetsinriktade programmen tycks högintensiva insatser med flera komponenter som innehåller både klassrums- och arbetsplatsförlagda moment kunna ge positiva effekter på sysselsättning. I den studie som undersöker avgränsade insatser dras slutsatsen att det finns evidens för lönetillägg och jobbsökarstöd, men inte för arbetsmarknadsutbildning och arbetsträning i offentlig eller ideell sektor.

En insats riktad till unga som kan lyftas fram, trots att resultaten i de inkluderade studierna pekar i lite olika riktning, är ILS. ILS riktas till unga som lämnar familjehemssystem och innebär att boendestöd kompletteras med olika former av arbetsfrämjande och utbildningsinriktade aktiviteter. Bedömningen att detta är en intressant insats görs med stöd i en kunskapsöversikt från SBU (2020b). SBU:s kunskapsöversikt visade visserligen på små positiva effekter avseende olika utfallsmått, men mot bakgrund av de överrisker för hemlöshet, arbetslöshet, bristande försörjningsförmåga, fysiska och psykiska problem och kontakt med straffrättssystemet som dessa ungdomar står inför vid inträdet i vuxenlivet bör ILS ändå ses som en lovande insats.

Ytterligare en slutsats som kan dras utifrån den tematiska analysen är att tajming är en aspekt som bör uppmärksammas. Betydelsen av tajming i bemärkelsen att insatserna sätts in vid rätt tillfälle är något som lyfts fram i flera av studierna och det är inte givet att ju tidigare desto bättre. Om insatserna startar för tidigt, innan individer upplever att de har ett behov av stöd och är motiverade att delta, riskerar de att bli verkningslösa. Om insatserna ges för sent missar de sitt förebyggande syfte, och följderna blir sannolikt att individerna behöver ett mer omfattande stöd eller andra typer av insatser. Detta illustreras exempelvis i studien av den förebyggande insatsen riktad till anställda med risk för arbetshindrande funktionsnedsättning (studie nummer 45. Gimm, Irej, Gilman och Croake's, 2011), men också i en studie av arbetsfrämjande insatser riktad till ungdomar som lämnar familjehemssystem (studie nummer 12. Zinn och Courtney, 2017).

Betydelsen av ett genusperspektiv är också något som bör uppmärksammas. Flera av studierna i den tematiska analysen visar att insatserna ger olika effekter för kvinnor och män. I ett par svenska studier som undersöker insatser riktade till nyanlända invandrare (studie nummer 13 av Andersson Joonas och Nekby, 2009, samt studie nummer 14 av Dahlberg et al., 2020), visas antingen enbart positiva, signifikanta effekter för män eller starkare effekter för män jämfört med kvinnor. Det här ligger i linje med tidigare forskning som under en längre tid visat att såväl etableringsprogrammet som Arbetsförmedlingens insatser generellt verkar gagna män mer än kvinnor (Borrman, Cheung och Larsson, 2017). Även studie nummer 2 (Pilegaard Jensen och Lindegaard Andersen, 2012) visar på olika effekter för kvinnor och män i de insatser riktade till UVAS som undersöks. Sammantaget är slutsatsen att det fortfarande finns en betydande förbättringspotential när det gäller att uppmärksamma könsperspektivet i designen av olika insatser och program.

Ett par aspekter som inte berörs i den tematiska analysen, bör nämnas här eftersom de är centrala när det gäller människors möjligheter att försörja sig själva. Det handlar exempelvis om psykisk hälsa, boendestabilitet och allmän livskvalitet. Flera av studierna inkluderar den här typen av utfallsmått, men de analyseras inte närmare i den här kunskapsöversikten. Det betyder inte att dessa aspekter är oviktiga. Särskilt när det gäller gruppen unga kan det vara vanskligt att ensidigt fokusera på inkomst- eller anställningsrelaterade utfall. Flera av studierna i kunskapsöversikten visar på att en snabb väg ut i arbete till och med kan vara kontraproduktiv eftersom utbildning kan vara den mest effektiva insatsen för att öka individens långsiktiga möjligheter till självförsörjning. Att vi i denna kunskapsöversikt ändå valt att enbart inkludera försörjningsrelaterade mått handlar om att få fram ett hanterbart underlag som kan presenteras och analyseras på ett meningsfullt sätt.

En annan viktig aspekt när det gäller människors möjligheter att försörja sig själva är vad som händer när individer lämnar ekonomiskt bistånd. Det är ett tema som inte lyfts specifikt i kunskapsöversikten, men exempelvis Lorentzon och Dahl (2005) visar att trots att andelen med sysselsättning ökat till följd av ett aktiveringsprogram så bestod fattigdom-

snivåerna. Det här visar på vikten av att inkludera utfallsmått som fångar antalet arbetade timmar, anställningsform, arbetsinkomst, men också arbetskvalitet - om målet är att undersöka insatser som motverkar ekonomisk utsatthet. Om resultatet av arbetsfrämjande insatser är att individen går över till arbeten med osäkra anställningsvillkor, ogynnsam arbetsmiljö och låga lönenivåer, är risken för fortsatt exkludering från de inkomstbaserade trygghetssystemen betydande. Därmed kvarstår också en förhöjd risk för behov av ekonomiskt bistånd vid framtida arbetslöshet.

Avslutande reflektioner

Avslutningsvis vill vi förmedla några övergripande reflektioner kring den här kunskapsöversikten.

Syftet är att sammanställa och tillgängliggöra befintlig kunskap om insatser som kan förebygga behovet av ekonomiskt bistånd. Det handlar dels om insatser med ett mer direkt förebyggande perspektiv, det vill säga insatser som kan motverka att behovet av ekonomiskt bistånd uppstår, dels handlar det om insatser som förebygger ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd, det vill säga insatser som minskar behovet av det ekonomiska biståndet när det väl beviljats.

Att kunskapsöversiktens syfte spänner över båda dessa perspektiv innebär att resultatets relevans sträcker sig utanför Socialtjänsten och verksamheten ekonomiskt bistånd. De insatser som studeras riktas inte enbart till försörjningsstödmottagare, utan till olika grupper som löper förhöjd risk att hamna i behov av ekonomiskt bistånd. De studier som inkluderas undersöker inte heller bara insatser som organiseras och genomförs av verksamheten ekonomiskt bistånd eller Socialtjänsten, utan i många fall insatser som organiseras och genomförs av andra organisationer och myndigheter, exempelvis Arbetsförmedlingen eller motsvarande organisation i andra länder.

Att kunskapsöversiktens resultat är relevant för ett brett spektrum av verksamheter är delvis ett uttryck för det faktum att det ekonomiska biståndet inte fungerar som det var tänkt, det vill säga att utgöra ett tillfälligt stöd under kortare perioder av försörjningsproblem. Arbetslöshet är numera det vanligaste skälet till att människor ansöker om ekonomiskt bistånd.²⁰ Det hänger i sin tur samman med att allt fler människor faller utanför den statliga arbetslöshetsersättningen (exempelvis Salonen, 1997). Den förändringen har emellertid inte föranlett någon omfördelning på systemnivå som ger verksamheten ekonomiskt bistånd utökad ansvar eller resurser för att bedriva ett förebyggande arbete. Det här är en fråga för socialpolitiska initiativ och ingenting som kunskapsöversikten berör, men klart är att en sammanställning av befintlig kunskap om vilka insatser som kan vara förebyggande i förhållande till ekonomiskt bistånd förutsätter ett underlag som omfattar fler målgrupper än försörjningsstödmottagare och fler verksamheter än de som ansvarar för att utreda och besluta om rätten till bistånd, och att ge stöd för att öka biståndstagarens möjligheter att bli självförsörjande.

Avslutningsvis vill vi också säga några ord om den modell som tillämpats i arbetet med att ta fram kunskapsöversikten. Vi har valt att kalla det för en praktisknära kunskapsöversikt. En del i detta handlar om inklusionen av så kallad grå litteratur där syftet är att fånga upp potentiellt värdefulla, om än inte vetenskapligt validerade, resultat som publiceras i andra kanaler än vetenskapliga tidskrifter. Att det finns intressant och relevant grå litteratur som kan öka kunskapen om vilka insatser som kan motverka eller minska behovet av ekonomiskt bistånd, visar sig bland annat genom att 15 av de inkluderade studierna i kunskapsöversikten är just grå litteratur. En annan del i den praktisknära kunskapsöversikten är själva arbetsmodellen och den är egentligen mycket enkel. Det handlar om att innehåll och framställning tagits fram i nära dialog med en referensgrupp bestående av företrädare för

---

²⁰ Se Socialstyrelsens rapport Försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd 2020. www.socialstyrelsen.se

den praktiska verksamhet som berörs och med vetenskapligt sakkunniga på området. Att knyta en referensgrupp till ett forsknings- eller utvecklingsprojekt är sannolikt regel snarare än undantag, men att samla rätt personer och att åstadkomma en tillräcklig frekvent och konstruktiv dialog är ingen självklarhet. I arbetet med den här kunskapsöversikten har det fungerat mycket väl. Referensgruppens samlade kunskap och engagemang har utgjort ett värdefullt stöd under hela processen och påtagligt bidragit till kunskapsöversiktens utformning. Ambitionen med den praktiktäna kunskapsöversikten är att innehållet ska vara relevant för praktiken och att framställningen är tillgänglig och meningsfull, samtidigt som den håller hög vetenskaplig kvalitet och även väcker intresse bland forskare. Vi hoppas att kunskapsöversikten svarar upp mot den ambitionen.

Gunilla Bergström

Malin Isaksson

Ella Petrini

Referenslista

- Becker, D.R., & Drake, R.E. (1994). Individual placement and support: A community mental health center approach to vocational rehabilitation. *Community Mental Health Journal*, 30(2), 193-206.
- Becker, D.R., & Drake, R.E. (2003). *A working life for people with severe mental illness*. Oxford: University Press.
- van Berkel, R. & Borghi, V. (2008) The Governance of Activation. *Social Policy and Society*, 7 (3) pp 393-402.
- Bergmark, Å., Bäckman, O. & Minas R. (2013) *Vägar ur socialbidrag. Om socialtjänstens insatser och det ekonomiska biståndets varaktighet*. Rapport i socialt arbete, nr 143. Stockholms universitet.
- Bergmark, Å. & Lundström, T. (2008) "Socialtjänstens individ- och familjeomsorg. Om det sociala arbetet och dess förutsättningar". I Bergmark, Å., Lundström, T., Minas, R. & Wiklund S. (red.) *Socialtjänsten i blickfånget. Organisation, resurser och insatser*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Bergmark, Å., Lundström, T., Minas, R. & Wiklund, S. (2008). *Socialtjänsten i blickfånget: organisation, resurser och insatser*. Stockholm: natur och Kultur.
- Björk, C., Bergström Casinowsky, G. & Håkansson, H. (2016) *Forskning om ekonomiskt bistånd. En översikt av forskning om verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd*. Göteborg: FOU i Väst, Göteborgsregionens kommunalförbund.
- Bond, G. R., Drake, R. E., & Luciano, A. E. (2015). Employment and educational outcomes in early intervention programmes for early psychosis: A systematic review. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 24, 446–457.
- Bond, G.R., Drake, R.E., & Becker D.R. (2012). Generalizability of the Individual Placement and Support (IPS) model of supported employment outside the US. *World Psychiatry*, 11, 32 -39.
- Borrman, T., Cheung, M. & Larsson, J. K. (2017). *Arbetsförmedlingens Återrapportering 2017 Handlingsplan för att fler utrikes födda kvinnor ska vara sysselsatta i arbete eller studier, 2017–2018*. Stockholm: Arbetsförmedlingen.
- Brinchmann, B., Widding, Havneraas, T., Modini, M., Rinaldi, M., Moe, C., McDaid, D., & Mykletun, A. (2020). A meta regression of the impact of policy on the efficacy of individual placement and support. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 141(3), ss. 206-220.
- Bergmark, Å., Bäckman, O. & Minas, R. (2017) Organizing local social service measures to counteract long-term social assistance receipt. What works? Experiences from Sweden. *European Journal of social Work*, vol 20, no 4.
- Davis, L.L., Leon A.C., & Toscano R. (2012), A randomized controlled trial of supported employment among veterans with posttraumatic stress disorder. *Psychiatr Serv* 63, 464–470.

- Drake, R.E., Bond, G.R., & Becker, D.R. (2012). *Individual placement and support: An evidence-based approach to supported employment*. Oxford: Oxford University Press.
- Ferguson, K. M. (2018). Employment outcomes from a randomized controlled trial of two employment interventions with homeless youth. *Journal of the Society for Social Work and Research*. Vol 9, no 1.
- Folkhälsomyndigheten (2017) *Handledning för litteraturöversikter. Förutsättningar och metodsteg för kunskapsframtagande baserat på forskningslitteratur vid Folkhälsomyndigheten*. www.folkhalsomyndigheten.se
- Forslund, A & Liljeberg, L. (2021) *Unga som varken arbetar eller studerar – en kartläggning och kunskapsöversikt*. Forte – Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd.
- Forslund, A., Liljeberg, L. & Åslund, O. (2017) *Flykting- och anhöriginvandrades etablering på den svenska arbetsmarknaden*. Rapport 2017:14. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (FAU).
- Franzén, E. (2002). *I välfärdsstatens väntrum – studier av invandrades socialbidragsgående*. Doktorsavhandling. Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete.
- Gough, D., Oliver, S & Thomas, J. (2012) *An Introduction to systematic reviews*: London, SAGE Publications Ltd.
- Hernes, T., Stiles, K., & Bollingmo, G. (1996). *Vägen till arbete: Nytt perspektiv på rehabilitering*. Stockholm: Johansson och Skyttmo Förlag AB
- Kindal, N. (2001). *Workfare Tendencies in Scandinavian Welfare Policies*. International Labour Office (ILO), Geneva.
- Lones, C. E., Bond, G. R., McGovern, M. P., Carr, K., Leckron-Myers, T., Hartnett, T., & Becker, D. R. (2017) Individual Placement and Support (IPS) for methadone maintenance therapy patients: A pilot randomized controlled trial. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Service Research*, 44, 359-364.
- Lorentzon, T. & Dahl, E. (2005) Active labour market programmes in Norway: are they helpful for social assistance recipients? *Journal of European Social Policy*. Vol, 15 (1).
- Lundin, M. (2018) *Arbetsmarknadspolitik för arbetslösa mottagare av försörjningsstöd*. Rapport 2018:12. Uppsala: IFAU.
- Lumell Associates (2021) *Tidigt stöd för att minska långvarigt behov av försörjningsstöd. Effektiva tidiga insatser inom socialtjänsten*. Rapport 2. Stockholms stad. Dnr: 3.1-1-832/2020
- MUCF (2020) *Ett långvarigt utanförskap. Olika utmaningar för unga som varken arbetar eller studerar*. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF).
- Mångs, A. (2017) *Perspektiv på långtidsarbetslösheten*. Arbetsförmedlingen.
- Nordström Skans, O., Eriksson, S. & Hensvik, E. (2017), *Åtgärder för en inkluderande arbetsmarknad*. Stockholm: SNS Förlag.

Nygren, U. (2012) *Individual Placement and Support (IPS) i en socialpsykiatrisk kontext En väg till arbete för personer med psykiskt funktionshinder?* Umeå University Medical Dissertations, New Series No 1509.

Ottomanelli, L., Goetz, L. L., Suris, A., Mc Geough, C., Sinnott, P. L., Toscano, R., & Thomas, F.P. (2012). Effectiveness of supported employment for veterans with spinal cord injuries: Results from a randomized multisite study. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 93(5), 740–747.

Ottomanelli L, Barnett SD, & Toscano, R. (2014) Individual placement and support (IPS) in physical rehabilitation and medicine: the VA spinal cord injury experience. *Psychiatr Rehabil* 37, 110–112.

Panican, A. & Ulmestig, R. (2019) Vad är nytt? – kunskapssammanställning av kommunal arbetsmarknadspolitik. *Arbetsmarknad och arbetsliv*, årgång 25 2019.

Poremski, D., Rabouin, D. & Latimer, E. (2017) A Randomised Controlled Trial of Evidence Based Supported Employment for People Who have Recently been Homeless and have a Mental Illness. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Service Research*, 44, 2917-224.

Salonen, T. (1997) Övervältringar från socialförsäkringar till socialbidrag. *Meddelanden från Socialhögskolan*; Vol. 1997, Nr. 8, Socialhögskolan, Lunds universitet.

Salonen, T. (2010) Svensk socialbidragsforskning under 200-talets första årtionde. *Socionomens forskningssupplement* nr 27.

Salonen, T. (2017) ”Socialt arbete och ekonomisk utsatthet i ett strukturellt perspektiv”. I Lalander, P. och Svensson, B. (red). *Perspektiv på social utsatthet*. Lund: Studentlitteratur.

Salonen, T. & Ulmestig, R. (2004) *Nedersta trappsteget. En studie om kommunal aktivring*. Växjö universitet, institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete.

SBU (2018) *Ekonomiskt bistånd. Kunskapsläget för utredning och insatser. Vetenskaplig kunskap och kunskapsluckor utifrån systematiska översikter*. Rapport 274/2018. Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU).

SBU (2020a) *SBU:s metodbok*. Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU). <https://www.sbu.se/sv/metod/sbus-metodbok/>.

SBU. (2020b). *Stöd till unga som ska flytta från placering i social dygnsvård. En systematisk översikt*. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2020. SBU-rapport nr 316. ISBN 978-91-88437-58-7.

Socialstyrelsen (2010). *Social rapport 2010*.

Socialstyrelsen (2012). *Individanpassat stöd till arbete enligt IPS-modellen – vägledning för arbetscoacher*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2020) *Öppna jämförelser 2020*. Art.nr: 2020-6-6770. Stockholm: Socialstyrelsen.

SOU 1994:139. *Ny socialtjänstlag: huvudbetänkande*. Stockholm: Fritzes.

SOU 1999:97. *Socialtjänst i utveckling: slutbetänkande*. Stockholm: Fritzes.

SOU 2007:2. *Från socialbidrag till arbete*, Stockholm: Fritzes.

SOU 2018:32. *Ju förr desto bättre: vägar till en förebyggande socialtjänst*. Delbetänkande. Stockholm: Nordstedts juridik.

SOU 2020:47. *Hållbar Socialtjänst – en ny socialtjänstlag. Slutbetänkande av utredningen Framtidens socialtjänst*. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Stadin, K. & Videnord, E. (2017) *Integration och matchning på arbetsmarknaden*. Rapport 26. Ratio, Uppsala.

Sörnsen, L. (2009). ”De olika världarna av aktivering - Ett komparativt perspektiv”. I Johansson, H. och Hornemann Möller, I. (red). *Aktivering – Arbetsmarknadspolitik och socialt arbete i förändring*. Liber: Malmö.

Thorén, K. (2012) *Kommunal arbetsmarknadspolitik - en kunskapsöversikt över åtgärder för arbetslösa socialbidragstagare, i Arbetsmarknadspolitik i kommunerna*. Rapport från Riksdagen 2011/2012: RFR 15.

Bilaga 1 – Sammanfattningar inkluderade studier

I denna bilaga presenteras sammanfattningar av de 51 studier som inkluderats i kunskapsöversikten. Bilagan följer samma tematik och numrering som i tabell 1 på sida 26 i rapporten. Beskrivningarna här är emellertid mer omfattande och innehåller också fler rubriker. Varje sammanfattning inleds med en tabell som innehåller uppgifter om författare, vilket årtal studien publicerades, i vilket land studien genomförts, vilken population eller målgrupp som undersöks, vilken typ av studiedesign som tillämpats, vilken typ av data som studien baseras på, en kort beskrivning av kontrollgruppen, antalet personer som ingår i studien, samt en notering om bortfall. I löptext följer sedan en beskrivning av vilken typ av utfallsmått som studeras, insatsens innehåll, vilka resultat studien visar på, samt en notering om studiens begränsningar. Noteringarna om studiens begränsningar baseras i huvudsak på de reflektioner som författarna av respektive studie lyfter fram, men i vissa fall lyfts även andra aspekter fram baserat på egna bedömningar av studiernas kvalitet.

Unga som varken arbetar eller studerar

1. The impact of training-intensive labour market policies on labour and educational prospects of NEETs: Evidence from Catalonia (Spain).

Författare	Alegre, M. À., Casado, D., Sanz, J. & Todeschini, F. A.
Årtal	Publicerad 2015. Insatser genomförda 2009–2013.
Land (population)	Spanien
Population	Unga (18–25 år) som varken arbetar eller studerar (UVAS), utan motsvarande gymnasieexamen
Studiedesign	Kvasi-experimentell, Propensity score matching (PSM)
Dataunderlag	Registerdata
Kontrollgrupp	Identifierades genom PSM och fick ingen insats. Storleken framgår ej, men utifrån användandet av PSM kan den antas vara jämnstor med insatsgruppen.
N	Insatsgrupp (n=3 621), delades in i två grupper som fick olika variationer av PQPI: 1) PQPI-FIAB (n=1 220) och 2) PQPI-SBS: (n=2 401)
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- arbete mätt som arbetskraftsdeltagande (arbetat ja eller nej) per månad.
- utbildning mätt som 1) påbörjad gymnasieutbildning eller yrkesutbildning, 2) avslutad gymnasieutbildning eller yrkesutbildning.

Insats

Initial Vocational Qualification Programmes (PQPI), ALMP-program (aktiveringsprogram), riktat till unga. Två olika varianter: 1) PQPI-FIAB: training and learning programmes, lett av utbildningsdepartementet och den katalanska arbetsförmedlingen, som ansvarade för implementeringen 2) PQPI-SBS: lokal implementering av offentliga, privata eller ideella aktörer.

Resultat

Författarna bedömer att båda varianterna av PQPI är ineffektiva för att öka arbetskraftsdeltagandet bland UVAS, med undantag för den yngsta gruppen, 16–18-åringar. Däremot har båda programmen signifikanta, positiva effekter på deltagandet i reguljär utbildning.

Vad gäller anställning hade 1) PQPI-FIAB till en början negativa inläsningseffekter (cirka 10–15 procent) som avtar. Programmet gav inga signifikanta effekter på anställning för de som påbörjade programmet. Bland de som fullföljde hela programmet syntes positiva effekter (cirka 2–5 procent), som dock inte övervägde de negativa inläsningseffekterna i början av programmet.

2) PQPI-SBS hade till en början negativa inläsningseffekter (cirka 10 procent) som avtar och efterhand syntes ingen signifikant effekt på anställning. För gruppen 16–18 åringar syntes en positiv effekt efter ett år.

Reguljär utbildning: 1) PQPI-FIAB hade positiva effekter på andelen som påbörjar och avslutar gymnasieutbildning och positiva effekter på andelen som påbörjar yrkesutbildning, som dock inte höll i sig för andelen som avslutar denna typ av utbildning.

2) PQPI-SBS: hade en positiv effekt (2–3 procent) på andelen som påbörjat och avslutat gymnasieutbildning, och en stor (20 procent) positiv effekt på andelen som påbörjat yrkesutbildning, främst för gruppen 16–18 år.

Studiens begränsningar

Risk för bias i och med att kontrollgruppen identifierades genom PSM. Graden av överförbarhet av resultaten till svensk kontext är relativt låg, utifrån den höga arbetslösheten (55 procent) bland unga under 25 år i Spanien.

2. Virker aktivering for udsatte unge? En vidensopsamling om effekten af beskæftigelsesindsatser rettet mod udsatte unge.

Författare	Andersen, T. P. J. H. L.
Årtal	Publicerad 2012. Inkluderade studier publicerade 1997–2011.
Land (population)	Storbritannien, Frankrike, Sverige, Italien, Tyskland, Portugal, Nederländerna, Belgien, Finland, Danmark, Norge, Australien
Population	Utsatta unga (16–25 år), som inte deltar i utbildning, befinner sig utanför socialförsäkringssystemet. och har annan typ av problematik än endast arbetslöshet. Mer specifikt: a) låg utbildning och begränsad arbetslivserfarenhet, b) psykiska problem, c) sociala problem som skadligt bruk eller kriminalitet.
Studiedesign	Systematisk översikt
Dataunderlag	Enkätdata, samt registerdata från Arbetsförmedlingens datasystem AIS
Kontrollgrupp	Kontrollgrupper identifierade genom randomisering eller matchning.
N	Framgår ej
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljär anställning
- utbildning (i vissa studier).

Självförsörjning operationaliserat som:

- oberoende av offentliga transfereringar
- bidragsmottagande
- arbetsinkomst
- timlön.

Insats

Olika insatser:

1. Lönetillägg: för att öka efterfrågan på arbetskraft inom privat eller offentlig sektor genom temporära, subventionerade anställningar eller praktik med lönebidrag.
2. Jobsökarkurser, vägledning, mentorsinsatser och jobsökaktivitet: med syfte att öka motivation och förmåga att söka jobb.
3. Arbetsmarknadsutbildningar: traditionella arbetsmarknadspolitiska program, inriktade på kompetensutveckling, uppkvalificering och utbildning. Korta utbildningar specifikt riktade till utsatta unga arbetslösa.
4. Arbetsträning inom offentlig eller ideell sektor: tillfälliga arbetstillfällen riktat till de mest utsatta arbetslösa ungdomarna.

Resultat

1. Lönetillägg: Tio studier, från fem länder. Författarna bedömer att det finns medelstark evidens för att lönetillägg under cirka sex månader kan ge positiva (+1–9 procent)

effekter på anställningsgraden bland unga arbetslösa, på relativ långsikt, cirka fyra år. Det är oftast inte de mest utsatta unga som får tillgång till lönetillägg, vilket kan påverka resultaten.

2. Jobbsökarstöd: Nio studier från fyra länder. Författarna bedömer att det finns medelstark evidens för att jobbsökarstöd leder till små positiva effekter på utsatta unga sysselsättning. Men effekterna är oftast kortsiktiga och avtar med tiden. Författarna skriver också att konjunkturläget verkar ha en tydlig påverkan på jobbsökarstödet effekt - under hög konjunktur finns fler arbeten att söka.
3. Arbetsmarknadsutbildningar: elva studier, från sex länder. Författarna bedömer att det finns medelstark evidens för att arbetsmarknadsutbildningar inte ger positiva långsiktiga effekter på sysselsättningen. Studierna från Sverige och Finland visade att programmen inledningsvis hade inlåsningseffekter, som inte heller vägdes upp av positiva, långsiktiga effekter på sysselsättningen. Kombinerat med andra insatser, som väglednings- och mentorsinsatser, praktik eller lönebidrag, verkar arbetsmarknadsutbildningar bli mer effektiva, skriver författarna.
4. Arbetsträning: fyra studier, vilket ger litet evidensunderlag. Resultaten från dessa studier pekar på att arbetsträning inom offentlig sektor har negativa effekter på sysselsättning. Författarna bedömer att det inte finns stöd för att arbetsträning leder till positiva sysselsättningsresultat.

Studiens begränsningar

Författarna påpekar att särskilt för gruppen unga kan mått för självförsörjning vara vilseledande. Unga kan klassas som självförsörjande trots att de får pengar från sin familj eller försörjer sig på kriminell aktivitet eller informellt arbete.

3. Adapting the individual placement and support model with homeless young adults.

Författare	Ferguson, M. K., Xie, B. & Glynn, S.
Årtal	Publicerad 2012. Insatser genomförda 2009.
Land (population)	USA
Population	Unga (18–24 år) hemlösa med psykisk ohälsa
Studiedesign	Kvasi-experimentell, pre-post, self-comparison design
Dataunderlag	Enkätdata
N	36 deltagare från två olika mottagningar, insatsgrupp (n=20) och kontrollgrupp (n=16)
Kontrollgrupp	Bestod av mottagare av standardinsatser från en annan agentur. Detta inkluderande basic needs services, case management och terapi, utbildningsinsatser, anställningsstöd och konstnärlig och kulturell verksamhet. Deltagarna rekryterades för att vara så lika insatsgruppen vad gäller ålder, kön och etnicitet.
Bortfall	Vid uppföljningstillfället var bortfallet (n=2) i insatsgruppen, (n=8) i kontrollgruppen

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som 1) arbetat överhuvudtaget, 2) arbetade vid uppföljningstillfället, 3) arbetade timmar per månad, 4) arbetade timmar per vecka, 5) inkomster per vecka.

Insats

Individual Placement and Support (IPS) anpassat till målgruppen unga hemlösa. Insatsen pågick längre än tio månader. Sju av åtta grundprinciper i IPS tillämpades, och personalen vid agenturen fick träning i metoden och kontinuerligt stöd från en expert i metoden. Anpassningarna som gjordes av IPS var bland annat att erbjuda både supported employment och supported education, samt sexualrådgivning, behandling för skadligt bruk, traumabehandling, kognitiv beteendeterapi.

Resultat

Signifikant bättre sysselsättningsutfall för deltagare i IPS, särskilt vad gäller andelen som arbetat någonsin (85 procent) och arbetad tid per månad jämfört med kontrollgruppen. Studien visar marginellt signifikanta effekter på sysselsättningsgraden vid uppföljningstillfället för de som fick IPS. Studien visar att IPS är överförbart till en yngre målgrupp och är associerad med positiva effekter på unga hemlösas sysselsättning.

Studiens begränsningar

Forskarna påpekar att IPS-programmet hade högre fullföljningsgrad än standardinsatserna. 90 procent av de unga vuxna från IPS-programmet fanns tillgängliga vid uppföljningstillfället, men bara 50 procent av deltagarna i kontrollgruppen. Det fanns även vissa skillnader mellan insats- och kontrollgruppen vid baslinje som delvis kan förklara resultatet. Deltagarna i kontrollgruppen var äldre och hade då större sannolikhet att leva i hemlöshet. Studiens begränsade bekvämlighetsurval, icke-randomiseringen och att insats- och kontrollgruppen var olika stora gör att resultaten är svåra att säkerhetsställa statistiskt.

4. Employment outcomes from a randomized controlled trial of two employment interventions with homeless youth.

Författare	Ferguson, K. M.
Årtal	Publicerad 2018. Insatser genomförda 2009–2011.
Land (population)	USA
Population	Unga (16–24 år) hemlösa med diagnosticerad psykisk ohälsa, som ville arbeta. Ungdomarna rekryterades från en och samma drop-in center för hemlösa ungdomar.
Studiedesign	Systematisk översikt, narrativ analys av RCT's och kohortstudier
Dataunderlag	Registerdata från Arbetsförmedlingen
N	(n=72) deltagare som slumpades till två olika insatser, IPS (n=36) och SEI (n=36)
Kontrollgrupp	Resultaten för deltagarna i respektive insats jämfördes med resultaten för deltagare i standardinsats.
Bortfall	3 av de 75 ungdomarna som tillfrågades avböjde deltagande. Ytterligare bortfall vid baseline var 24. Det slutgiltiga urvalet bestod av (n=48) som deltog i insatserna, varav (n=26) SEI och (n=22) IPS. Vid uppföljningstillfället saknades data för 5 deltagare i SEI (n=21), och 5 för IPS (n=17). Totalt (n=38) fullföljde studien

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som 1) betald anställning (ja eller nej) vid uppföljningstillfället, 2) anställningens längd, 3) antal arbetade timmar.

Självförsörjning operationaliserat som:

- inkomst mätt som 1) löneinkomst, 2) inkomst från överlevnadsstrategier (sälja egen-tillverkade produkter, sälja kläder eller personliga ägodelar, sälja burkar/flaskor, sälja blod/plasma, prostitution eller utbyte av sexuella tjänster, överlevnadsprostitution, inkomst från kriminella aktiviteter).

Övriga utfallsmått var arbetsnätverk, det vill säga sociala kontakter som kan vara till hjälp för att hitta arbete.

Insats

Deltagarna delades in i två grupper som fick olika insatser:

1. Individual Placement and Support (IPS). Alla åtta grundprinciper följdes. Insatsen genomfördes på två kliniker, och leddes av två handläggare och en arbetsförmedlings-specialist. Deltagarna hade möten med personalen minst en gång per vecka.
2. Social Enterprise Intervention (SEI): genom ett social enterprise (socialt företag) lett av agenturen fick unga både betald anställning, case management och behandling för psykisk ohälsa. Insatsen syftade till att tillvarata ungdomarnas entreprenöriella förmågor som de utvecklat genom sina överlevnadsstrategier, både legala exempelvis att sälja kläder eller ägodelar, och illegala exempelvis stöld eller drogförsäljning. Deltagarna fick också utbildning i småföretagande och yrkeskunskaper (exempelvis fotografi och grafiska tryck).

Resultat

Vid uppföljningstillfället uppgav 14 av 48, (35,4 procent) deltagare att de hade haft någon typ av anställning sedan baslinjemätningen, och sju deltagare var anställda vid själva uppföljningstillfället. 38,5 procent av deltagarna i SEI och 31,8 procent av deltagarna i IPS hade haft någon typ av anställning. Andelen som någonsin haft arbete var lägre i denna studier jämfört med andra RCT-studier som mäter effekter av IPS (exempelvis jämfört med 61 procent i Bond & Drake, 2008). Författarna menar att detta ger en indikation om att gruppen hemlösa kan behöva ytterligare stöd, integrering av boendestöd i aktiveringsprogram. Vidare hade 19,0 procent av SEI-gruppen och 17,6 procent av IPS-gruppen anställning vid uppföljningstillfället. Skillnaderna mellan dessa grupper är för små för att se några statistiska samband. Överlag var arbete på restaurang eller i butik vanligast. Sannolikheten var högre att ha anställning vid uppföljning för de deltagarna som hade anställning vid baslinjemätningen.

Författarnas slutsats är att studien inte visar på skillnader i effektivitet mellan de båda insatserna.

Studiens begränsningar

Eftersom studien inte hade en kontrollgrupp som inte fick någon insats alls går det inte att dra några slutsatser om huruvida något av programmen är mer effektivt än inget program alls. Det slutgiltiga urvalet var litet (n=48) och bortfallet vid uppföljning bidrar till låg statistisk kraft, skriver forskarna.

5. Improving outcomes for unemployed and homeless young people: Findings of the YP⁴ clinical controlled trial of joined.

Författare	Grace, M. & Gill, P. R.
Årtal	Publicerad 2014. Insatser genomförda 2005–2008.
Land (population)	Australien
Population	Unga (18–35 år) hemlösa i arbetslöshet. Deltagarna rekryterades från fyra olika socialkontor.
Studiedesign	Kvasi-experimentell, kontrollerad fallstudiedesign
Dataunderlag	Registerdata
N	(n=422) deltagare, (n=235), i insatsgruppen och (n=187) i kontrollgruppen
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen fick standardinsatser som genomfördes av olika statliga organisationer eller lokala ideella organisationer. Insatserna inkluderade stöd för boende, anställning, vägledning och vårdinsatser. Det fanns ingen koordinering av de olika insatserna.
Bortfall	26 från insatsgruppen, vilket gav (n=196), 13 från kontrollgruppen, vilket gav (n=174). Slutgiltigt antal deltagare (n=370)

Utfallsmått

Självförsörjning operationaliserat som:

- arbetsinkomst mätt som årsinkomst från arbete
- mottagande av försörjningsstöd mätt som årsinkomst från centrelink payments (centrelink payments omfattar alla former av offentliga ersättningsformer i australien)
- andel av inkomsten som gick till hyra.

Övriga utfallsmått rörde boendesituation mätt som antal dagar i hyresfribostad, antal dagar i privat bostad, antal flyttar mellan olika boenden.

Insats

Intensive case management (Intensiv samverkan på individnivå). Insatsen gav upp till 2,5 år. Inga begränsningar på behandlingstid eller intensitet i insatserna, inga krav på att nå mål under programmets tid.

Resultat

Både insats- och kontrollgruppen ökade sina arbetsinkomster avsevärt under studiens 24 månader. Den genomsnittliga årsinkomsten från arbete ökade från cirka 500 australiensiska dollar per år till över 2500 australiensiska dollar per år för insatsgruppen, en större ökning än för kontrollgruppen. Men interaktionsanalys av effekter över tid visade inga signifikanta skillnader mellan grupperna. Mottagandet av försörjningsstöd ökade under de första tolv månaderna för både insats- och kontrollgruppen, men sjönk sedan för insatsgruppen efter 24 månader till en nivå som ändå var avsevärt högre än vid baslinje. Inte heller här fanns signifikanta interaktionseffekter. Vad gäller boendesituationen ökade boendestabiliteten för båda grupper, något mer för insatsgruppen. Däremot ökade andelen av deltagarnas inkomster som gick till hyra från 51 procent i genomsnitt vid baslinje till 60 procent efter 24 månader. Författarna menar att detta visar på svårigheterna för unga hemlösa att hitta boenden med rimliga priser i relation till deras inkomster. Forskarna diskuterar hur höga hyror bidrar till försörjningsproblem och påverkar utsikterna för gruppens framtida boen-

destabilitet. Forskarna bedömer att deras resultat inte ger stöd för att intensiv samverkan på individnivå ger större effekter på deltagarnas försörjning eller boendesituation än standardinsatser.

Studiens begränsningar

Vad gäller studiens kvalitet skriver författarna att det finns viss risk för kontaminering mellan grupperna, eftersom deltagarna i insats- och kontrollgrupp kom från samma kontor. Metoden för att identifiera kontrollgruppen varierade mellan olika kontor. Det fanns viss bias till insatsgruppen. Handläggarna betraktade den som bättre och anvisade därför fler till insatsgruppen. Forskarna kontrollerade för skillnader mellan grupperna vid baslinje och hittade inga signifikanta skillnader mellan dem.

6. Client-centred Case Management: How Much Makes a Difference to Outcomes for Homeless Jobseekers?

Författare	Grace, M. & Gill, P. R.
Årtal	Publicerad 2016. Insatser genomförda 2006–2007, mätperiod på tre år.
Land (population)	Australien
Population	Unga (18–35 år) hemlösa med psykisk ohälsa
Studiedesign	Kvasi-experimentell
Dataunderlag	Registerdata
N	(n=224) deltagare, 146 män och 78 kvinnor
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen bestod av deltagare som hade behörighet för standardinsatser. Dessa insatser utfördes av olika aktörer, med begränsad koordinering dem emellan. Framgår ej hur stor kontrollgruppen var.
Bortfall	(n=9) deltagare som avböjde samtycke till forskningsstudien

Utfallsmått

Självförsörjning operationaliserat som:

- ökade inkomster från arbete
- minskade inkomster från income support (bostadsbidrag).

Insats

Case management (samverkan på individnivå) under en period på 24 månader. Programmet riktade in sig på sysselsättning, boende och personligt stöd. Insatsgruppen delades in i subgrupper med olika grader av intensitet i kontakten med handläggaren. a) Låg nivå av kontakter: 0–5, b) medel låg nivå av kontakter: 6–20, c) medelhög nivå av kontakter: 21–40, d) hög nivå av kontakter: >41. Inga betydande skillnader mellan dessa olika grupper vad gäller ålder, etnicitet, plats och kön.

Resultat

Mätningar gjordes vid baseline, tolv månader, 24 månader och 36 månader efter insatsens start. Insatsgruppen som helhet ökade sina inkomster från arbete betydligt. Efter 36 månader hade medianinkomsterna ökat med 35,9 procent för gruppen med 0–5 kontakter, 51,3 procent för gruppen med 6–21 kontakter, 57,25 procent för gruppen med 21–40 kontakter och minskade med 21,3 procent för gruppen med >41 kontakter. Gruppen med medelhög kontaktnivå (21–40) hade särskilt positiva resultat, deras inkomster ökade genomgående under hela mätperioden, 0–36 månader. För gruppen med hög kontaktnivå ökade inkomsterna från arbete under programmets tid, men dessa förbättringar avtog efter programmets slut (24 månader). Då ökade i stället deras inkomster från bidrag. Detta kan vara ett utslag av högre och mer långsiktigt behov av stödinsatser hos denna grupp. Även när det kommer till boendesituation verkar denna grupp behöva längre kontaktperiod. För gruppen med färre än 41 kontakter minskade i stället inkomsterna från bidrag. Utifrån studiens resultat menar forskarna att det är viktigt att insatser designas så att individuella och socio-ekonomiska faktorer tas i beaktning.

Studiens begränsningar

Det är oklart om studien har en tydligt definierad kontrollgrupp. Kontrollgruppens storlek framgår ej. Jämförelsen verkar främst gälla mellan subgrupperna med olika nivå av kontakter med case managers. Resultaten för kontrollgruppen framgår ej.

7. En komparativ analyse av effekter av insats för å inkludere utsatte unge i arbeid i Norden.

Författare	Hardoy, I., Røed, K., von Simson, K. & Zhang, T.
Årtal	Publicerad 2016. Insatser genomförda början av 1990-talet fram tills 2013.
Land (population)	Norge, Sverige, Danmark, Finland, Island, Tyskland, Storbritannien och Nederländerna
Population	Unga (under 30 år) som varken arbetar eller studerar (UVAS)
Studiedesign	Systematisk översikt. Metaanalys av 44 kvantitativa effektutvärderingar med av studiedesign: RCT, kvasi-experimentell.
Dataunderlag	Registerdata, enkätdata
N	(n=425) observationer sammanlagt. Framgår inte hur stor kontrollgruppen är.
Kontrollgrupp	De olika studierna har olika kontrollgrupper, vilket försvårar analys och sammanfattning av deras resultat.
Bortfall	Registerdata som var relativt fullständig med bara ett litet bortfall på 11 av 974 personer. För enkäten blev bortfallet 36, vilket gav (n=172)

Utfallsmått

Syssetsättning operationaliserat som:

- arbetsinkomst
- jobberbudanden
- övergång till utbildning
- minskat bidragmottagande
- minskad arbetslöshet.

Insats

Olika aktiveringsinsatser kategoriserade som följer: förstärkt aktivering (ökade disciplinåtgärder, men även ungdomsgarantier), syssetsättningsåtgärder, arbetspraktik, lönetillägg, arbetsmarknadsutbildningar, andra program (insatser i regi av privata aktörer eller starta företag-tillägg).

Resultat

Studiens resultat visar att arbetsmarknadsutbildningar och lönetillägg ger större positiva effekter än andra insatser. Arbetspraktik och placeringar i offentlig sektor ger sämre resultat. Olika mått för institutionella skillnader användes som kontrollvariabler: total ungdomsarbetslöshet, grad av anställningsskydd, grad av reglering av tidsbegränsade anställningar, totala offentliga utgifter för arbetsmarknadspolitik. Författarna skriver att inga signifikanta skillnader mellan länder kunde observeras, med undantag för Finland, där arbetsmarknadspolitiken verkar ha varit mer effektiv. Skillnader i arbetsmarknadens institutionella ramverk hade dock ingen synbar påverkan på de olika insatsernas effektivitet, vilket författarna pekar ut som intressant. De påpekar samtidigt att det är svårt att skilja mellan landeffekter och institutionella effekter, och att resultaten därför bör tolkas försiktigt. Slutligen visar de studier som mätte långsiktiga resultat större effekter, vilket tyder på att effekterna kommer efterhand.

Studiens begränsningar

Kvalitetsbrister är att studiernas kontrollgrupper var konstruerade på olika sätt. Det fanns också stor variation i vilka utfallsmått som användes. Låg grad av precision vad gäller insatser, vilket gör det svårt att bedöma vilka insatser som var mest effektiva.

8. Estimating the effects of independent living services on educational attainment and employment of foster care youth.

Författare	Kim, Y., Ju, E., Rosenberg, R. & Farmer, E. M. Z.
Årtal	Publicerad 2019. Insatser genomförda 2011.
Land (population)	USA
Population	Unga (17 och 18 år vid insatsstart) som lämnar familjehemssystem. Av alla deltagare hade 43 procent någon typ av funktionshinder och 18 procent hade varit hemlösa under någon period innan de fyllde 17.
Studiedesign	Kvasi-experimentell
Dataunderlag	Enkätdata och registerdata
N	Det första urvalet var (n=5 380). Efter exkludering av deltagare med inkomplett data, var det slutgiltiga urvalet (n=4206), varav (n=2 757) i insatsgrupp och (n=1 449) i kontrollgruppen.
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen identifierades genom Propensity score matching (PSM) och utgjordes av unga som lämnar fosterhemssystemet men inte använder ILS.
Bortfall	(n=1 174)

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som heltidsarbete i ett eller flera jobb
- utbildning mätt som 1) gymnasieexamen, 2) deltagande i högre utbildning.

Insats

Independent living services for foster youth (ILS), som är en typ av kombinerat arbets- och boendestöd. Ungdomarna erbjöds olika insatser som akademiskt stöd, karriärvägledning, anställnings- eller yrkesprogram, mentorskap eller finansiellt studiestöd.

Resultat

Resultaten vid uppföljningstillfället då deltagarna var 21 år visade: 1) signifikanta positiva resultat på anställning för gruppen med ILS. Insatsgruppen hade 0,24 högre sannolikhet att vara anställda än kontrollgruppen. 2) Signifikanta samband mellan deltagande i ILS och gymnasieexamen, 0,25 högre sannolikhet att deltagare i insatsgruppen hade gymnasieexamen jämfört med kontrollgruppen. 3) Signifikanta samband mellan ILS och deltagande i högre utbildning, 1,2 högre sannolikhet för insatsgruppen än kontrollgruppen. Även efter matchning mellan insats- och kontrollgrupp fanns det vissa bakgrundsvariabler som påverkade resultaten. För unga som tidigare varit placerade i grupphem, med större otrygghet i sina placeringar, med perioder av hemlöshet eller tid i fängelse, var effekterna av ILS mindre. Resultaten visar också att de deltagare i ILS som också deltog i utbildningsinsatser hade särskilt positiva resultat för deltagande i högre utbildning och heltidsarbete. Däremot gav inte yrkesinriktade insatser några signifikanta effekter på heltidsarbete. Forskarna menar att deras resultat indikerar vikten av både utbildnings- och yrkesinriktade insatser för unga i etableringsåldern. I synnerhet utbildningsinriktade insatser är effektiva och betydelsefulla, menar de.

Studiens begränsningar

Stort bortfall.

Författarna skriver att det inte går att utläsa effekterna av de olika programkomponenterna i ILS eller programtroheten till ILS utifrån deras data. Det är möjligt att ILS implementerats på olika sätt på de olika platserna som ingick i studien vilket kan ha påverkat resultatet. Kontrollvariabler som motivation och intelligens saknades.

9. Are we failing young people not in employment, education or training (NEETs)? A systematic review and meta-analysis of re-engagement interventions.

Författare	Mawn, L., Oliver, E.J., Akhter, N., Bamba, C.L., Torgerson, C., Bridle, C. & Stain, H.J.
Årtal	Publicerad 2017. Insatser genomförda framgår ej, studier publicerade mellan 1982 och 2014. Sökning genomförd: 2014, uppföljning 2016.
Land (population)	Australien, Argentina, Colombia, Dominikanska Republiken, USA, Storbritannien
Population	Unga (18–24 år) som varken arbetar eller studerar mellan 18 och 24 år
Studiedesign	Systematisk översikt, meta-analys. Inkluderade studier: 18 studier, nio experimentella och nio kvasi-experimentella studier
Dataunderlag	Framgår ej
N	131 337 deltagare
Kontrollgrupp	Kontrollgruppernas interventioner inkluderade standardinsatser, ingen insats, användning av andra stödsatser eller begränsad användning av programinsatser eller placering på väntelista.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som 1) anställningsstatus, 2) förändrad uvas-status (preciseras inte närmare).

Det primära utfallsmåttet var anställning. Det är det enda utfallet som analyserades i meta-analysen. Övriga utfallsmått inkluderade arbetsinkomst, welfare receipt (ekonomiskt bistånd) i form av income support (försörjningsstöd) och child support, samt utbildning (deltagande i utbildning eller förändrad utbildningsnivå).

Insats

Olika insatser specifikt riktade mot eller inkluderande målgruppen UVAS med mellan 32 och 54 923 deltagare. Dessa inkluderade social kompetenshöjande aktiviteter, yrkesträning, utbildning, rådgivning och personligt stöd, praktik, placering, arbetsträning, yrkesträning, ekonomiska incitament, handläggning och individanpassat stöd.

Resultat

Totalt tretton studier hade data om sysselsättning, de flesta visade inte på signifikanta effekter av insatserna. Av dessa var endast tre av tillräckligt hög kvalitet för att inkluderas i metaanalysen, som specifikt rörde anställning som utfallsmått. Meta-analysen visade på en liten men signifikant ökning på fyra procent för andelen som var anställda vid uppföljning efter insatsen (tidpunkten för uppföljning varierade mellan insatsens slut och efter 48 månader). De tre inkluderade studierna undersökte alla insatser med flertalet komponenter och en kombination av utbildnings- och arbetsfokuserade insatser.

På grund av kvalitetsbrister var det inte möjligt att göra någon meta-analys av de nio studier som redovisade inkomsteffekter. Av dessa nio studier visade tre på positiva inkomstef-

fekter, varav en med signifikanta effekter för hela urvalet och en annan studie signifikanta effekter endast för kvinnor.

Sex studier redovisade effekter på mottagande av welfare. Inte heller här var datakvaliteten tillräcklig för att genomföra en meta-analys. Två studier fann att insatserna hade signifikanta effekter som innebar en minskning av biståndsmottagande.

Författarnas slutsats är att högintensiva insatser med flera komponenter, både klassrums- och arbetsplatsförlagda moment, kan vara av värde för målgruppen och ge positiva effekter på sysselsättning. Studien indikerar också att de unga som var mest utsatta innan experimenten (sämre läskunnighet, högre andel med tidigare arrester, lägre socioekonomisk status, etniska minoriteter) oftare inte nåddes av eller fullföljde insatserna.

Studiens begränsningar

Varierande kvalitet på de inkluderade studierna. Författarna menar att studierna ofta hade viss risk för bias samt att det var svårt att veta hur implementeringen av insatserna hade gått till.

10. Individual placement and support for young adults at risk of early work disability (the SEED trial) A randomized controlled trial.

Författare	Sveinsdottir, V., Lie, S. A., Bond, G. R., Eriksen, H. R., Tveito, T. H., Grasdal, A. L. & Reme, S. E.
Årtal	Publicerad 2020. Insatser genomförda 2014–2016.
Land (population)	Norge
Population	Unga vuxna (18–29 år) som varken arbetade eller studerade med sociala- och eller hälsoproblem, med risk för arbetshindrande funktionshinder
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Enkätdata och registerdata
N	96 deltagare, insatsgrupp (n=50) och kontrollgrupp (n=46)
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen fick standardinsatser, traditionell yrkesrehabilitering. Först fick deltagarna behandling och yrkesrehabilitering, för att sedan gå över till traineeship in a sheltered business (skyddad anställning). Insatsen gavs under som längst två år, med förväntat deltagande på minst halvtid, helst heltid.
Bortfall	13 svarade inte vid uppföljningstillfället, vilket gav (n=83). Ingen skillnad i storlek på bortfallet mellan insats och kontrollgrupp.

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljär anställning mätt som 1) haft reguljär anställning, 2) andel deltagare som arbetat mer än 20 timmar per vecka, 3) totalt antal arbetade timmar, 4) antal veckor från insatsstart till första arbete, 5) antal veckor arbetade i den längsta anställningen.

Övriga utfallsmått rörde hälsa och livskvalitet.

Insats

Anpassad Individual Placement and Support (IPS). Programmet hade en tidsgräns på tre år, vilket innebar ett avsteg från IPS-principen om obegränsat stöd. Eftersom målgruppen bestod av unga med sociala eller hälsoproblem, inte nödvändigtvis psykisk ohälsa, ingick inte heller alltid behandling riktad mot den typen av problematik. Vårdpersonal kopplades in om det fanns individuella behov. Insatsen genomförs av yrkesrehabiliterande verksamheter inom ramen för de norska samlokaliserade kontoren för arbetsförmedling och socialtjänst, NAV.

Resultat

Efter tolv månader hade 48 procent av insatsgruppen haft reguljär anställning jämfört med åtta procent av kontrollgruppen, vilket innebär en stor och signifikant programeffekt. En signifikant större andel av IPS deltagarna hade också arbetat mer än 20 timmar per vecka, 33 procent jämfört med fem procent av kontrollgruppen. Författarna drar alltså slutsatsen att IPS var mer effektivt än standardinsatser för att öka sysselsättningen för målgruppen, och är en lovande insats för att förebygga arbetshindrande funktionsnedsättning. Resultaten är jämförbara med en svensk studie av IPS för traditionella målgrupper, där skillnaden i anställningsgrad var 48 procent jämfört med åtta procent.

Studiens begränsningar

Litet urval, vilket gjorde att subgruppsanalys (exempelvis att jämföra männens och kvinnornas resultat) inte var möjlig. Ett stort konfidensintervall applicerades. Större studier kan ge säkrare resultat.

Bortfallet vid sex månader var ojämnt fördelat mellan insats- och kontrollgrupp.

11. Effect of Supported Employment on Vocational Rehabilitation Outcomes of Transition-Age Youth With Intellectual and Developmental Disabilities: A Case Control Study.

Författare	Wehman, P., Chan, F., Ditchman, N. & Kang, H. J.
Årtal	Publicerad 2014. Insatser genomförda 2009.
Land (population)	USA
Population	Unga med intellektuella funktionshinder i åldrarna 16–25
Studiedesign	Kvasi-experimentell, kontrollerad fallstudiedesign
Dataunderlag	Registerdata
N	23 298 deltagare, insatsgrupp (n=8 387), kontrollgrupp (n=14 836)
Kontrollgrupp	Kontrollgrupper bestod av personer som fick standardinsatser (rehabilitering, job placement). Inom varje undergrupp finns en kontrollgrupp, konstruerad genom Propensity score matching (PSM).
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljär anställning.

Insats

Supported Employment (SE): fokus på integrerat stöd i reguljär anställning. Framgångsrik rehabilitering definieras av att individen har haft en konkurrenskraftig anställning i 90 dagar.

Resultat

I studien konstateras att SE är en effektiv insats för gruppen unga med intellektuella funktionshinder. Resultaten visade 12,5 procent högre sysselsättning för gruppen som fick SE jämfört med kontrollgruppen. Effekten på anställning är särskilt stor för gruppen som har gått ut gymnasiet eller särskola på gymnasienivå (20 procent), vilket är högre än för övriga. Även för gruppen med bidrag (supplemental security income, SSI, eller social security disability insurance, SSDI) var SE särskilt effektivt. Forskarna pekar på att gruppen som hade oavslutade gymnasiestudier i mindre utsträckning fick SE som insats och menar att SE har potential att vara effektiv även för denna grupp - positiva resultat syntes även för denna grupp. Detsamma gäller gruppen med funktionshinder till följd av cerebral palapsi eller traumarelaterade hjärnskador, som var den funktionshindergrupp som i lägst utsträckning fick SE. Även här tyder resultaten på att SE en potentiellt lovande väg att gå, menar forskarna.

Studiens begränsningar

Det är svårt att avgöra programtroheten till SE, det är möjligt att det fanns skillnader i implementeringen mellan olika kliniker och stater.

Studien mäter inte långsiktiga effekter av SE på anställning. Utfallsmått för arbetskvalitet saknas.

12. Helping foster youth find a job: A random assignment evaluation of an employment assistance programme for emancipating youth.

Författare	Zinn, A. & Courtney, M.
Årtal	Publicerad 2017. Insatser genomförda 2003–2006.
Land (population)	USA
Population	Unga över 16 som ingår i familjehemssystem vid studiens början
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Intervjuer
N	5 038 deltagare, som delades i tre subgrupper med olika behandling: 1) (n=3784) fick outpatient treatment, 2) (n=706) fick inpatient treatment/ intensiv patientbehandling, 3) (n=299) fick metadonbehandling. Inom respektive grupp slumpades deltagarna till antingen insats- eller kontrollgrupp. 1) insatsgrupp: (n=870), kontrollgrupp (n=1 131), 2) insatsgrupp (n=629), kontrollgrupp (n=260), 3) insatsgrupp (n=106), kontrollgrupp (n=177)
Kontrollgrupp	Delar av kontrollgruppen tog del av andra arbetsfrämjande insatser, inte specifikt riktade till målgruppen.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som 1) anställning vid uppföljningstillfället, 2) anställning överhuvudtaget det senaste året.
- utbildning mätt som 1) avslutad utbildning, 2) nuvarande utbildning.

Självförsörjning operationaliserat som:

- arbetsinkomst
- nettoförmögenhet
- upplevda ekonomiska svårigheter
- boendestabilitet.

Insats

Programmet Independent Living – Employment Service (IL-ES) innefattade arbetsfrämjande stödinsatser, individuellt jobbsökarstöd och förberedelser och workshops som syftade till att arbetsrelaterade kompetenser. Individuell bedömning av stödbehov och arbetsrelaterade mål.

Resultat

Ungefär 60 procent av deltagarna hade arbetat någon gång under det senaste året vid uppföljningstillfället, och cirka 40 procent var anställda vid själva uppföljningstillfället. Cirka 30 procent hade avslutat gymnasiet och cirka 60 procent gick i skolan för tillfället. Skillnaden mellan insatsgrupp och kontrollgrupp är bara runt en procent eller mindre. Lite större skillnad syns mellan insats- och kontrollgrupp vad gäller ekonomiska svårigheter - men då upplever fler i insatsgruppen ekonomiska svårigheter (31,4 procent) jämfört med kon-

trollgruppen (26,1 procent). 14,4 procent hade någon typ av ekonomiskt stöd från staten, jämfört med 11,2 procent av kontrollgruppen. Analysen visade inte på några statistiskt signifikanta skillnader på graden av sysselsättning eller självförsörjning mellan insats- och kontrollgruppen. Endast en låg andel av insatsgruppen (18,4 procent) deltog i de mer intensiva insatserna som erbjöds inom IL-ES, som jobbsökarstöd, workshops eller hjälp med inköp. Däremot var det många inom insatsgruppen som deltog i andra arbetsfrämjande insatser genomförda av andra aktörer, som skolor, andra omsorgsgivare eller lokala ideella organisationer. Författarna menar också att det kan ha varit för tidigt att börja arbetsfrämjande insatser när ungdomarna var 16 år. Motivation till arbete förväntas öka när ungdomarna närmar sig myndighetsåldern.

Studiens begränsningar

Uppföljning skedde två år efter baslinje, när ungdomarna var mellan 18 och 19 år gamla, vilket innebar att stora delar av urvalet fortfarande gick i gymnasiet. Anställningsgraden hade sannolikt varit högre om uppföljningen skett senare, men det gäller för både insats- och kontrollgruppen.

Nyanlända och utrikes födda

13. Kan introduktionsprogrammen förbättras? Utvärdering av ett randomiserat experiment – försöksverksamheten för vissa nyanlända invandrare.

Författare	Andersson Joona, P. & Nekby, L.
Årtal	Publicerad 2009. Insatser genomförda 2006–2008
Land (population)	Sverige
Population	Nyanlända i åldrarna 20–64 år
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Registerdata från Arbetsförmedlingens datasystem AIS
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen deltog i det ordinarie introduktionsprogrammet för nyanlända, där arbetsmarknadsinsatser gavs först efter SFI är avslutat.
N	{n=1 335}, insatsgrupp (n=995) och kontrollgrupp (n=340)
Bortfall	Inget bortfall efter 15 månader. Efter 30 månader bortfall på 47 personer, vilket gav (n=1 288)

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- erhållit reguljärt arbete
- erhållit subventionerat arbete
- påbörjat reguljär utbildning
- påbörjat yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning.

Insats

Programmet Försöksverksamheten för vissa nyanlända invandrare (FNI) som drevs av Arbetsförmedlingen. FNI syftade till att tillvarata tidigare arbetslivserfarenheter, yrkeskunande och utbildning, genom en kombination av språkundervisning och arbetsmarknadsinsatser som validering, praktik, utbildning och rehabilitering. Inom programmet reducerades även antal ärenden per handläggare från 150–250 till 35–40.

Resultat

Efter 15 månader hade 14 procent av insatsgruppen påbörjat ett reguljärt arbete, jämfört med 9,4 procent i kontrollgruppen, vilket ger en signifikant skillnad på 4,3 procent. Det var små skillnader mellan insats- och kontrollgrupp vad gäller subventionerat arbete och reguljär utbildning. 11,2 procent av insatsgruppen hade påbörjat en arbetsmarknadsutbildning efter 15 månader, jämfört med 2,4 procent av kontrollgruppen, vilket ger en skillnad på 8,8 procent. Detta är den starkaste programeffekten av FNI. Efter 30 månader uppmättes en positiv programeffekt på sju procent för andelen med reguljärt arbete. Författarna menar att en viktig anledning till programmets positiva effekter var att deltagarna fick mer intensiv handledning. Det fanns betydande könsskillnader. Programmet tycks inte ha haft någon effekt för kvinnor, men en positiv och signifikant effekt för män. Författarna ser det som

Ett förebyggande perspektiv på ekonomiskt bistånd.

oroande att FNI inte hade någon långsiktig effekt på nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden.

Studiens begränsningar

Ingen data om deltagande i SFI.

14. Arbetsmarknadsetablering av nyanlända lågutbildade flyktingar.

Författare	Dahlberg, M., Egebark, J., Vikman, U. & Özcan, G.
Årtal	Publicerad 2020. Insatser genomförda 2017.
Land (population)	Sverige
Population	Nyanlända med lågutbildningsnivå som var inskrivna i Arbetsförmedlingens etableringsprogram
Studiedesign	RCT. Effektutvärdering genom RCT samt processutvärdering genom kvalitativa intervjuer
Dataunderlag	Registerdata från Arbetsförmedlingen, kvalitativa intervjuer
N	(n=140), (n=70) i insatsgruppen, (n=70) i kontrollgruppen
Kontrollgrupp	Randomiserad kontrollgrupp som fortsatte i den ordinarie etableringsverksamheten på Arbetsförmedlingen. Blockrandomisering av kvinnor respektive män.
Bortfall	26 i insatsgruppen som avböjde insatsen och i stället fortsatte i ordinarie verksamhet, gav slutgiltigt (n=44)

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljär eller subventionerad anställning mätt som andel deltagare som hade lämnat arbetsförmedlingen antingen för reguljärt arbete eller ett nystartsjobb.

Insats

Insatsen Välkommen till framtiden utgjordes av 1) intensiv språkundervisning, månad 2–4, 2) arbetsträning med handledare, månad 5–10, 3) matchning till arbetsplats, månad 11. Praktiken avslutades efter månad 10 och därefter inleddes matchningen. Utmärkande för insatsen var intensiteten av aktiviteter och att arbetsgivarsidan var involverad i utformandet och genomförandet.

Resultat

Resultaten visar att sysselsättningen var betydligt högre i insatsgruppen än i kontrollgruppen till följd av insatsen. Tolv månader efter insatsstart är skillnaderna mellan insats- och kontrollgruppen vad gäller andelen sysselsatta statistiskt säkerställda på $p=0.08$ nivå. Vid insatsstart var sysselsättningsnivån mycket låg för både insats- och kontrollgrupp, under tio procent. Mellan månad 10–12, i samband med matchningen, ökade sysselsättningen med cirka 25 procent för insatsgruppen. Ökningen gick långsammare för kontrollgruppen. För dem var sysselsättningen cirka tio procent tolv månader efter baseline, och 21 procent efter 24 månader. Efter tolv månader var cirka 32 procent av insatsgruppen sysselsatta, och efter 24 månader hade siffran ökat till cirka 38 procent. Det var också vanligare med subventionerade anställningar inom kontrollgruppen. Både för män och kvinnor ledde insatsen till högre sysselsättning, även om nivåerna var högre för män än för kvinnor.

Studiens begränsningar

Studien saknar djupgående metoddiskussion.

15. Rinkeby Arbetscentrum - verksamhetsidéer, genomförande och sysselsättningseffekter av ett projekt för långtidsarbetslösa invandrare.

Författare	Hallsten, L., Isaksson, K. & Andersson, H.
Årtal	Publicerad 2002. Insatser genomförda 1998–2000.
Land (population)	Sverige
Population	Långtidsarbetslösa utrikes födda
Studiedesign	Kvasi-experimentell
Dataunderlag	Registerdata, enkätdata
N	(n=963) deltagare, (n=497) i insatsgruppen och (n=466) i kontrollgruppen. En enkät skickades till (n=208) i insatsgruppen som var inskrivna på Rinkeby Arbetscentrum 1999 för att utvärdera deltagarnas upplevelse av programmet.
Kontrollgrupp	Matchad kontrollgrupp baserad på öppet arbetslösa i norra Stockholmsområdet med liknande bakgrundsvariabler. Kontrollgruppen hade tillgång till Arbetsförmedlingens standardinsatser.
Bortfall	Registerdata var relativt fullständig med bara ett litet bortfall på 11 av 974 personer. För enkäten blev bortfallet 36, vilket gav (n=172).

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- ett kombinerat mått av reguljärt arbete (fast eller tidsbegränsat), reguljära studier och självförsörjning.

Självförsörjning operationaliserat som:

- arbete eller studier.

Insats

Rinkebyarbetscentrum (AC) var ett program som innefattade insatser inom arbets- och språkträning, vägledning, arbetssökning samt praktik. Centret satsade särskilt på nära arbetslivskontakter och tillgängligheten var hög. Deltagarna ägnade hälften av tiden åt studier i svenska, samhällskunskap och datakunskap och hälften åt jobbsökning. Ogiltig frånvaro riskerades leda till indraget försörjningsstöd.

Resultat

Vid uppföljningstillfället i april 2001 hade 31,8 procent av insatsgruppen arbete, jämfört med 43,6 procent av kontrollgruppen. 19,9 procent av insatsgruppen hade fast arbete, jämfört med 28,3 procent av kontrollgruppen. 36 procent av insatsgruppen räknades som självförsörjande, jämfört med 50,4 procent av kontrollgruppen. Detta innebar alltså att AC hade signifikanta, negativa effekter på deltagarnas sysselsättning och självförsörjning. Mönstret var liknande vid de tidigare uppföljningstillfällena under 2000 och 2001, med stora skillnader mellan insats- och kontrollgrupp. För deltagare utan svenskt medborgarskap och låg utbildningsnivå var skillnaderna mellan insats och kontrollgrupp ännu större. Vid baslinje hade insatsgruppen sämre svenskakunskaper än kontrollgruppen, vilket delvis kan förklara resultaten, menar författarna. Utifrån resultaten bedömer författarna att måluppfyllelsen och effektiviteten för AC var låg, jämfört med standardinsatserna som fanns tillgängliga för kontrollgruppen. Enkätdata visade att det fanns signifikanta positiva samband mellan

deltagarnas självskattade hälsa/självförtroende och sysselsättning. Däremot fanns inga positiva samband mellan deltagarnas subjektiva lärande/kompetensutveckling och sysselsättning. AC genomfördes under en period med oro för massarbetslöshet, vilket också kan ha haft en påverkan på resultaten, enligt forskarna

Studiens begränsningar

Författarna menar att det fanns brister i projektdesignen, även om projektet var väl genomfört.

16. Arbetsplatsintroduktion för vissa invandrare - teori, praktik och effekter.

Författare	Johansson, P. & Åslund, O.
Årtal	Publicerad 2006. Insatser genomförda 2003–2006.
Land (population)	Sverige
Population	Utrikesfödda/flyktinginvandrare över 20 år som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa.
Studiedesign	Kvasi-experimentell, difference-in-difference, kohortanalys
Dataunderlag	Registerdata
N	(n=7 282). Kontrollgruppens storlek framgår inte.
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen bestod av personer från kommuner som inte ingick i programmet. Deltagarna i kontrollgruppen har viktats mot insatsgruppen, så att de är jämförbara vad gäller födelseregion och invandringsperiod. Författarna skriver att det varit svårt att hitta jämförbara deltagare. Kontrollgruppen fick standardinsatser från Arbetsförmedlingen och/eller det kommunala introduktionsprogrammet i sina respektive kommuner.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljärt arbete mätt som anställning (ja eller nej)
- även mått för så kallat intermediära tillstånd, det vill säga arbetspraktik, anställningsstöd och en kategori övrigt som inte beskrivs närmare.

Insats

Arbetsplatsintroduktion för invandrare (SIN) var ett Supported Employment-liknande program. SIN var ett SE-liknande program, med en förmedlare som arbetar direkt på arbetsplatsen. I praktiken innebar programmet förstärkt jobbsökarstöd, matchning och coachning. SIN var upplagt som följande: 1) kartläggning av personens meriter och önskemål, 2) identifiering av en lämplig arbetsplats, 3) successiv etablering på arbetsplatsen, där slutmålet är reguljär anställning. Varje förmedlare hade ansvar för mellan 15–30 personer. I praktiken låg fokus på sökandeanalys och arbetsanskaffning, medan själva introduktionen på arbetsplatsen spelade mindre roll. Författarna menar att detta kan ha berott på att handläggarna inte uppfattat att det fanns ett tydligt behov av introduktion på arbetsplatsen hos målgruppen.

Resultat

Författarna skriver att det inte går att se några tydliga effekter av insatsen. Tvärtom är chansen till arbete lägre för målgruppen i insatskommunerna jämfört med kontrollgruppskommunerna. Denna skillnad är störst i början av observationsperioden 2000–2001 (innan insatsstart). Därefter minskar sannolikheten att vara i arbete i kontrollgruppskommunerna. Det finns inget tydligt trendbrott som tyder på en effekt av SIN. Under en 360 dagars period efter insatsstart är andelen i öppen arbetslöshet genomgående högre för insatskommunerna.

Författarna gjorde även en analys då de jämförde effekterna av SIN före, respektive efter september 2003, med effekterna av en påhittad reform före respektive efter 2002 (det vill säga se om det fanns effekter före respektive efter trots att ingen reform implementerades).

Resultatet visade att andelen med arbete i SIN-gruppen ökat med 12,4 procent, jämfört med 10,5 procent. Denna skillnad var dock inte signifikant och kan inte härledas som en direkt-effekt av SIN, eftersom deltagarna också var med i andra arbetsmarknadspolitiska insatser. Däremot fanns tydliga skillnader mellan grupperna avseende arbetspraktik, andelen hade ökat med 14 procent för SIN-gruppen, och minskat med en procent för jämförelsegruppen.

Studiens begränsningar

Vid baseline fanns det betydande skillnader mellan insats- och kontrollgrupp avseende antal dagar i arbetslöshet (högre för insatsgruppen) och tidigare deltagande i arbetsmarknadspolitiska program (högre för insatsgruppen). I praktiken hade många av deltagarna i programmet varit i Sverige en längre tid och författarna skriver att det inte fanns tydliga tecken på att de hade en särskilt utsatt position på arbetsmarknaden.

17. SFI och arbetsmarknaden.

Författare	Kennerberg, L. & Åslund, O.
Årtal	Publicerad 2010. Insatser genomförda – framgår inte exakt.
Land (population)	Sverige
Population	Utrikes födda (Norden exkluderat) som invandrade 1994–2003 samt personer med två utrikesfödda föräldrar, ålder 20–55 år
Studiedesign	Kvasi-experimentell, Propensity score matching (PSM)
Dataunderlag	Registerdata
N	169 831, (n=125 150) i insatsgrupp och (n=44 681) i kontrollgrupp
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen identifierades genom exakt matchning och bestod av personer som inte deltog i SFI.
Bortfall	Efter exakt matchning exkluderas 6,7 procent av insatsgruppen och 14,2 procent av kontrollgruppen, vilket gav totalt (n=116 765) i insatsgruppen och (n=38 336)

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- arbete mätt som förvärvsarbete (ja eller nej) under en vecka i november varje år, enligt scb:s officiella definition.

Självförsörjning operationaliserat som:

- inkomst mätt som total förvärvsinkomst (löneinkomst, inkomst från eget företag).

Insats

Svenska för invandrare (SFI).

Resultat

Under de första åren i Sverige hade gruppen som påbörjat SFI lägre sysselsättningsgrad och förvärvsinkomster än de som inte gjort det. Efter fem år i Sverige hade insatsgruppens sysselsättningsnivå kommit i kapp kontrollgruppens. Efter tio år hade SFI-gruppen gått om icke-deltagarna och hade fem procent högre sysselsättning. Författarna skriver att deras resultat indikerar att SFI var mer effektivt för att öka sysselsättningsgraden för kvinnor och lågutbildade. Effekterna gäller dock bara för de som fullföljde SFI. De som avbröt SFI hade på långsikt samma sysselsättningsnivåer som icke-deltagare. Förvärvsinkomsterna per år är däremot likartade för insats- och kontrollgrupp, vilket beror på att de som inte går på SFI i genomsnitt har högre lön eller jobbar mer (ibland under en längre tidsperiod) enligt forskarna. Författarna menar att effekterna av SFI var jämförbara med andra utbildningsinsatser, i och med att resultaten visar sig först på längre sikt.

Studiens begränsningar

Resultaten redovisas oftast i diagramform, vilket gör det svårt att utläsa exakta procentsatser.

18. Effektevaluering av Raskt i jobb för flyktingar.

Författare	Sveinsdottir, V., Fyhn, T., Frangakis, M. & Opsahl, J.
Årtal	Publicerad 2020. Insatser genomförda 2017–2018.
Land (population)	Norge
Population	Flyktingar från alla nationaliteter och över 18 år. Inklusionskriterier var motivation att komma snabbt i arbete, kunna konversera på norska eller engelska och max ett års deltagande i det norska introduktionsprogrammet.
Studiedesign	RCT. Effektvärdering genom RCT samt processutvärdering genom kvalitativa intervjuer.
Dataunderlag	Intervjuer och registerdata
N	66 personer deltog i studien, (n=37) i insatsgruppen och (n=29) i kontrollgruppen. Av de 66 deltagarna var 53 män, 13 kvinnor.
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen fick standardinsatser som är obligatoriska för alla flyktingar i Norge. Inkluderar språkundervisning, tematiska kurser, praktik och arbetsmarknadsinsatser.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljär anställning mätt som 1) arbete under hela uppföljningsperioden (ja eller nej), 2) arbete efter 12-månader (ja eller nej), 3) antal månader i anställning (1–12).

Övriga utfallsmått rörde psykisk hälsa, allmänt välbefinnande och ackulturation, det vill säga att en individ tar sig an en ny kulturs normer och beteendemönster.

Insats

Programmet Raskt i jobb som var en anpassad version av Individual Placement and Support (IPS). Processutvärderingen visade att vissa delar av IPS inte implementerades, vilket berodde båda på anpassningar till målgruppen och bristande dokumentering.

Resultat

Sammantaget visar resultaten från RCT-studien att över hälften (51,4 procent) av deltagarna i insatsgruppen hade kommit i reguljärt arbete inom loppet av tolv månader, jämfört med 44,8 procent av kontrollgruppen. Vanligast var arbete inom hotell och restaurang, följt av företagstjänster samt hälsa- och omsorgstjänster. Skillnaden mellan insats- och kontrollgruppen var inte statistiskt säkerställd. Deltagarna i insatsgruppen hade dock signifikant bättre siffror vad gäller allmänt välbefinnande. Trots att ett av inklusionskriterierna rörde språkkunskaper kom det med deltagare som hade svårt med norska eller engelska, vilket kan ha påverkat resultaten skriver författarna. Forskarna genomförde därför per protokollanalyser där bara deltagare som fullföljt programmet ingick (till skillnad från intent-to-treat analysen), vilket betydde att gruppen med bristande språkkunskaper exkluderades. Då visade resultaten att signifikant fler i insatsgruppen hade arbete vid uppföljningstillfället (vid tolv månader). Det fanns även statistiskt säkerställda skillnader i antal arbetade månader mellan insats- och kontrollgruppen. Författarna anser att studiens resultat visar på IPS som en mycket lovande insats för målgruppen. Processutvärderingen visade att IPS kan behöva vissa anpassningar för att fungera optimalt för målgruppen, men

forskarna menar att det bör övervägas noga och ske enligt de åtta grundprinciperna i IPS. I framtiden kan studier mer fler deltagare ge säkrare evidens.

Studiens begränsningar

Vissa brister vad gäller programtrohet till IPS, men detta är noga beskrivet av författarna, och handlar i första hand om anpassningar till målgruppen.

Många deltagare kunde inte fullfölja programmet till följd av bristande språkkunskaper. Detta ger en viss skevhet i intent-to-treat-analysen, vilket är anledningen till att författarna även genomförde per-protokoll analys.

19. En brancheorienteret tilgang til at få flygtninge og indvandrere i job : evaluering af et initiativ støttet af SIRI.

Författare	Thuesen, F., Rotger, G. P. & Jakobsen, V.
Årtal	Publicerad 2009. Insatser genomförda 2017–2018.
Land (population)	Danmark
Population	Flyktingar, familjeåterförenade och icke-västerländska invandrare med andra försörjningshinder än arbetslöshet. Medelåldern bland deltagarna var 35 år och de hade bott i genomsnitt i 4,5 år i Danmark.
Studiedesign	Kvasi-experimentell
Dataunderlag	Register- och enkätdata
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen identifierades en kombination genom kombination av Propensity score matching (PSM) och exakt matchning. Kontrollgruppen bestod av personer från samma kommuner som insatsgruppen, som var aktiva på arbetsmarknaden. De identifierades för att vara så lika insatsgruppen som möjligt. Därför begränsades urvalet till personer som fått försörjningsstöd veckan innan insatsstart. Andelen med sysselsättning var då 2 procent för insatsgruppen och 9 procent för kontrollgruppen.
N	Insatsgrupp (n=412) varav 195 män (47 procent) och 217 kvinnor (53 procent). Kontrollgruppen (n=2229)
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljär anställning
- subventionerad anställning
- deltagande i ordinär utbildning eller så kallad integrationsutbildning.
- deltagande i verksamhetspraktik.

Självförsörjning operationaliserat som:

- oberoende av offentliga transfereringsinkomster.

Insats

Branschriktade projekt inom ramen för arbetsmarknadsinriktade integrationssatser. Insatsen innebar också samarbete mellan arbetsförmedling och företag.

Resultat

Resultaten mättes under perioden januari-juli 2019. Projektet hade slutdatumet var mars 2019, och deltagarna hade påbörjat insatsen under olika tidpunkter 2017 eller 2018. Författarna identifierar stora effekter på sysselsättningsgraden som följd av insatsen. Jämfört med kontrollgruppen, hade insatsgruppen i genomsnitt 4,2–5,3 procent (beroende på matchningsmetod) högre sysselsättningsgrad. Medan sysselsättningsgraden för insatsgruppen ökat med 27 procent respektive 36 procent, jämfört med 15,3 procent och 14,6 procent för kontrollgruppen. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan insatsgrupp och kontrollgrupp är ännu större för kvinnor: sex procent. Kvinnorna hade ofta anställning inom kommunal vård och omsorg, medan det var relativt vanligt att männen arbetade inom hotell & restaurang. Vad gäller självförsörjning syntes statistiskt signifikanta resultat för kvinnor. Jämfört

med kontrollgruppen hade kvinnor i insatsgruppen 9,7 procent högre grad av självförsörjning, 57 procent kunde anses vara självförsörjande. Att särskilt stora effekter syns för kvinnor beror antagligen på att deras sysselsättningsgrad lägre än männens vid baseline, reflekterar författarna.

Studiens begränsningar

Ingen information om bortfall.

Långtidsarbetslösa

20. Effekter af mentorstøtte for udsatte ledige

Författare	Albæk, K., Bjerregaard Bach, H. & Jensen, S.
Årtal	Publicerad 2012. Studier genomförda 1972–2010.
Land (population)	USA, Storbritannien
Population	Arbetslösa i risk för behov av försörjningsstöd, personer som lämnat fängelse, långtidsarbetslösa, ensamstående föräldrar, försörjningsstödmottagare
Studiedesign	Systematisk översikt. Två delstudier: 1) Narrativ analys av RCT-studier, 2) Narrativ analys av översikter som bygger på metaanalyser. Inkluderar studier utan kontrollgrupp.
Dataunderlag	Register- och enkätdata
Kontrollgrupp	För RCT-studierna identifierade genom randomisering. Framgår ej vilken typ av insats de fick.
N	(n=23 369)
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning (huvudsakligen) operationaliserat som:

- reguljär anställning
- deltar i formell utbildning.

Självförsörjning operationaliserat som:

- inkomst
- minskat mottagande av försörjningsstöd.

Insats

De båda delstudierna innefattar studier som belyser tre program där mentorsinsatser ingår som en av flera komponenter. Delstudien bestående av RCT-studier undersöker alla tre program.

1. Transitional jobs (USA) – en form av övergångsjobb som erbjöds personer med det ekonomiska biståndet Temporary assistance for needy families (TANF). Insatsen innebar 25 timmars arbetsträning per vecka, med minimilön. Under arbetsträningen fick deltagarna mentorsstöd i form av rådgivning och stöd, jobbsökarstöd och förberedande insatser för att komma i reguljärt arbete eller studier (Bauldry, 2009; Jacobs & Bloom, 2011; Redcross, 2012).
2. Pre-employment service (USA). Programmet är inriktat mot deltagarnas anställningsbarriärer och erbjuder insatser innan arbetsträningen börjar. Insatserna består av vägledning, life skills classes och rådgivning med jobbutvecklare (Jacobs & Bloom, 2011).
3. Det brittiska programmet Employment retention and advancement, som riktade sig till personer med income support (försörjningsstöd), deltidsarbetande med working tax credit (jobbskatteavdrag för låginkomstagare), samt långtidsarbetslösa över 25 år. Deltagarna erbjöds jobbsökarstöd, därefter mentorsstöd och coachning under två år för att stötta deltagarna att behålla arbetet. Deltagare som fick ett heltidsjobb under programmets tid fick även en bonusbetalning. (Hendra et al, 2011).

Resultat

Bland RCT-studierna var evidensunderlaget blandat. Positiva programeffekter fanns för före detta fångar i en amerikansk studie, och för långtidsarbetslösa i en brittisk studie, i övrigt inga signifikanta sysselsättningseffekter. Bauldry's (2009) studie av transitional jobs för före detta fångar, med förstärkta mentorsinsatser. Resultatet visade att denna typ av mentorsstöd fördubblade deltagarnas chanser att få reguljär anställning. Jacobs & Bloom (2011) studie av transitional jobs för mottagare av TANF, visade inga signifikanta skillnader mellan insats- och kontrollgrupp för anställningens omfattning, inkomst eller mottagande av försörjningsstöd fyra år efter programmets start. Inte heller för insatsen pre-employment service syntes några signifikanta effekter på anställning, inkomst eller mottagande av försörjningsstöd. Inte heller Redcross et al. (2012) studie av transitional jobs för personer som lämnat fängelsesystemet visade några signifikanta skillnader för insats- och kontrollgrupp vad gäller reguljär anställning efter tre år. En brittisk studie (Hendra et al., 2011) av programmet Employment retention and advancement visade signifikanta och positiva resultat för anställning, inkomst (+12 procent), minskat försörjningsstödmottagande (-6 procent) för gruppen långtidsarbetslösa, efter fyra år. För de andra grupperna, som till stor del bestod av ensamstående föräldrar, syntes inga signifikanta förändringar för något av utfallsmåtten.

Enligt författarna visar det sammanvägda resultatunderlaget från de systematiska översiktsartiklarna positiva effekter av mentorsinsatser för unga och mentorsinsatser på arbetsplatser.

Studiens begränsningar

Författarna hittade inga studier om renodlade mentorsprogram. Deras slutsats är att det därmed inte går att säga något om effekterna av mentorsstöd.

Det framgår inte vilken typ av insats som kontrollgrupperna fick. Bortfall anges ej.

Begränsad överförbarhet till svenska förhållanden: betydande del av studierna genomförda i USA, vissa flera decennier tillbaka i tiden.

21. Ett alternativt program för äldre långtidsarbetslösa - utvärdering av Arbetstorget för erfarna.

Författare	Johansson, P. & Langensköld, S.
Årtal	Publicerad 2008. Insatser genomförda 2004–2007
Land (population)	Sverige
Population	Äldre långtidsarbetslösa, över 50 år
Studiedesign	Kvasi-experimentell
Dataunderlag	Registerdata, enkäter
N	Insatsgrupp: (n=456) Kontrollgruppen (n=2 508). 79 procent av studiens population hänvisades från Arbetsförmedlingen, övriga kom från Försäkringskassan. Studiens deltagare hade svag förankring till arbetsmarknaden och hade i genomsnitt varit arbetslösa i 20 månader.
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen identifierades genom Propensity score matching (PSM). Den bestod av långtidsarbetslösa som fick standardinsatser som erbjuds av Arbetsförmedlingen.
Bortfall	För insatsgruppen var bortfallet 24 procent vilket gav (n=171), för kontrollgruppen var bortfallet 46 procent, vilket gav (n=1 345).

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat dels som:

- anställning (ja eller nej)
- egenföretagande
- sjukskriven med anställning
- deltagande i yrkesinriktad utbildning.

Övriga utfallsmått var jobbsökaraktivitet, sjukfrånvaro, samt fysisk och psykisk hälsa. mättes.

Insats

Arbetstorget, ett arbetsmarknadspolitiskt program inriktat på intensifierad väglednings- och förmedlingsverksamhet, inspirerat av Trygghetsstiftelsen och Trygghetsrådets arbete.

Resultat

Resultaten visar inga effekter av deltagande i programmet på anställning eller sysselsättning. Deltagande i programmet minskade egenföretagandet och deltagandet i yrkesinriktade utbildningar. Vid uppföljningstillfället i januari 2007 angav 58 procent av insatsgruppen och 62 procent av kontrollgruppen att de var sysselsatta. Däremot ökade jobbsökaraktiviteten för insatsgruppen, 13 procent lade ner mer tid på att söka jobb och 105 personer sökte fler jobb än kontrollgruppen. De blev även kallade till fler intervjuer, 89 procent fler än kontrollgruppen. Författarna menar att detta tyder på att arbetsgivarnas förväntningar inte infriades vid intervjutillfället. Vidare påpekar de att deltagarna uppmanades att inte skriva ålder på sina ansökningar, vilket kan ha bidragit till att många intervjuer inte ledde till anställning. Programmet hade ingen påverkan på deltagarnas anställningsstatus. Programmet medförde inlåsningseffekter under tre månader, men dessa avtar efterhand och är inte signifikanta efter fem till tolv månader. Däremot är fler åter öppet arbetslösa efter 13–15 månader.

Studiens begränsningar

Data saknades för vissa kontrollvariabler. Författarna använde sig därför av prognostiserade värden för de deltagare som saknade vissa datauppgifter.

22. Effekten af indsatser for langtidsledige og ledige i risk for langtidsledighed: Litteraturreview.

Författare	Kleif, R. H. J. H. B.
Årtal	Publicerad 2017. Insatser genomförda 1990-framgår ej.
Land (population)	Storbritannien, Tyskland, Belgien, Sverige, Schweiz, Nya Zeeland, Danmark, Frankrike, USA, Australien
Population	Långtidsarbetslösa eller personer som riskerar att bli långtidsarbetslösa
Studiedesign	Systematisk översikt, narrativ analys. Kompletterad med mer traditionell litteraturoversikt. 28 studier mötte inklusionskriterierna. Dessa hade en studiedesign med lotteriförsök, kvasi-experimentella metoder eller kontroll av insats- och kontrollgruppernas sammansättning.
Dataunderlag	Enkätdata och registerdata, varierar mellan olika studier
N	Framgår ej
Kontrollgrupp	Kontrollgrupper konstruerade genom Propensity score matching (PSM), dynamisk matchning, on-to-one matchning, proportional hazard/mixed proportional hazard (MPH), skillnad-i-skilnader, instrumentvariabel (IV). Kontrollgrupperna fick antingen ingen insats eller standardinsatser.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- arbete mätt som 1) anställning, 2) reguljär anställning, 3) anknytning till arbetsmarknaden, 4) löneinkomst.

Självförsörjning på operationaliserat som:

- inkomst mätt som 1) inkomst från lön, 2) inkomst från bidrag.

Insats

Olika insatser, kategoriserade som följer: 1) lönebidrag, 2) verksamhetspraktik, 3) samtalsstöd, 4) kurser, projekt och kompetensutveckling, 5) vanlig utbildning.

Resultat

1) Resultaten visar att det finns medelstarka bevis för att lönestödssystem fungerar för att få långtidsarbetslösa i arbete. Detta gäller både på kort och lång sikt, även om det finns få studier som mäter långsiktiga effekter. 2) Resultaten ger en indikation om positiva effekter på kort och långsikt av verksamhetspraktik. 3) Översikten indikerar att samtalsstöd kan ha positiv effekt på kort sikt. 4) Starka bevis för både en kortsiktig och långsiktig effekt av kurser, projekt och kompetensutveckling, med reservation för att dessa program kan ha olika utformning. 5) Positiva effekter av vanlig utbildning för vissa grupper av långtidsarbetslösa.

Studiens begränsningar

Översikten består av relativt få studier vilket ger ett lågt till medelstarkt bevisunderlag.

23. Jobbnätet ger jobb: effekter av intensifierade arbetsförmedlingsinsatser för att bryta långtidsarbetslöshet

Författare	Liljeberg, L. & Lundin, M.
Årtal	Publicerad 2020. Insatser genomförda 2004–2007.
Land (population)	Sverige
Population	Långtidsarbetslösa
Studiedesign	Kvasi-experimentell, Propensity score matching (PSM)
Dataunderlag	Registerdata
N	(n=1 528) deltagare, (n=764) i insatsgrupp och (n=764) i kontrollgrupp
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen identifierades genom Propensity score matching (PSM) och bestod av arbets-sökande inskrivna vid andra förmedlingskontor som inte deltog i Jobbnätet. Kontrollgruppen fick aktivitetsgarantins ordinarie verksamhet, framgår inte närmare vad det innebär.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljär anställning (ja eller nej)
- subventionerad anställning (ja eller nej)
- förväntad tid till arbete (reguljär anställning eller subventionerad anställning)
- anställningens längd.

Insats

Jobbnätet är ett program som syftade till att förbättra och snabba på matchningsprocessen genom förstärkta förmedlingsinsatser. Utmärkande för programmet var att handläggarna ägnade stor del av sin arbetstid till kontakt med arbetsgivare. Efter en inledande kartläggning hade programmet tre faser: 1) jobbforum: strukturerad heltidsaktivitet som bestod av jobbsökande, coaching individuellt och i grupp, 2) förberedande anställning hos arbetsgivare med ett uttalat rekryteringsbehov, inleddes med fyra veckors introduktionspraktik, 3) fördjupande uppföljning: utvecklingssamtal med förmedlare, arbetsgivare och den arbets-sökande.

Resultat

Analysen visar att insatsgruppen hittade arbete snabbare än kontrollgruppen. Efter ett år visade mätningarna att deltagande i Jobbnätet förkortade den förväntade tiden att hitta reguljärt arbete med ungefär sex procent, vilket motsvarar cirka tre veckors kortare arbetslöshet. Utifrån ett mått för sysselsättning som inkluderade både reguljärt och subventionerat arbete, hade tiden i arbetslöshet förkortats med 15 procent för insatsgruppen, vilket motsvarar 55 dagar. Författarna bedömer det som en relativt stor effekt. Effekten av Jobbnätet var något lägre för varaktiga anställningar. Efter ett år, visade resultaten att programets effekt på sannolikheten att ha haft ett reguljärt arbete under minst 90 eller 120 dagar var fem procent. Eftersom det rör sig om en grupp som stod långt från arbetsmarknaden och att förstärkta förmedlingsinsatser likt denna i regel är billigare än andra arbetsmarknadspolitiska insatser, anser författarna att kostnadseffektiviteten för Jobbnätet var god.

Författarna menar att en viktig anledning till programmets effektivitet var att handläggarna ägnade mycket tid till kontakter med arbetsgivare. Efter en rad olika tester anser forskarna att deras resultat var robusta och tillförlitliga.

Studiens begränsningar

Studien genomfördes under en högkonjunktur med låg arbetslöshet, vilket kan ha påverkat resultaten. Det kvarstår att se om Jobbnätet är effektivt även i en lågkonjunktur, skriver författarna.

24. Leder nystartsjobben till högre sysselsättning?

Författare	Liljeberg, L., Sjögren, A. & Vikström, J.
Årtal	Publicerad 2012.
Land (population)	Sverige
Population	Personer (mellan 26–60 år) som stått utanför arbetsmarknaden i minst 12, max 36 månader. Långtidsarbetslösa, nyanlända, sjukskrivna, personer som lämnat kriminalvården. Arbetslösa med arbetshindrande funktionshinder ingår inte i analysen.
Studiedesign	Kvasi-experimentell, regression discontinuity design
Dataunderlag	Registerdata
N	Framgår ej, bara antal observationer
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen bestod av jämförbara individer under en tidigare period då insatsen (nystartsjobb) inte fanns. Mer exakt, utgjordes kontrollgruppen av personer som varit arbetslösa i elva månader och därmed ännu inte kvalificerade för nystartsjobb, men i övrigt lika insatsgruppen. Kontrollgruppen fick de ta del av de tidigare formerna av anställningssubventioner.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljär anställning (ja eller nej).

Insats

Nystartsjobb, det vill säga subventionerade anställningar för individer som stått utanför arbetsmarknaden minst ett år. Arbetsgivare fick anställningssubvention motsvarande arbetsgivaravgift (31 procent av lönen) under lika lång tid som personen stått utanför arbetsmarknaden, men som mest fem år. Efter 2009 fördubblades subventionsbeloppet, och blev 63 procent av lönen. Ingen behovsprövning görs av arbetsgivarna. Subventionstiden var dubbelt så lång, det vill säga tio år, för personer över 55 år.

Resultat

Nystartsjobben ökade anställningsgraden med 17 procent, jämfört med gruppen som fick andra typer av anställningsstöd. Den förväntade arbetslösheten förkortades från 20 till 18,4 månader. Författarna menar att det är viktigt att påpeka att 63 procent av nystartsjobben utgjordes av en undanträngning av jobb som skulle uppkommit även utan nystartssubvention. Efter subventionen att tog minskade sysselsättningsgraden med 1,7 procent jämfört med vad den skulle ha varit om subventionen fortsatte.

Författarna undersökte också effekten av dubbel subvention, och kom fram till att det ledde till att fler fick jobb, men påverkade inte sannolikheten att deltagarna fick behålla jobben efter att subventionen tog slut. För personer över 55 år gjorde inte dubbel subventionslängd att fler fick jobb, men hjälpte äldre individer att behålla jobb längre. Författarna bedömer att kostnadseffektiviteten för nystartsjobben var relativt god.

Studiens begränsningar

Otydlighet kring antal deltagare i insats och kontrollgrupp.

25. Effectiveness of a health promotion programme for long-term unemployed subjects with health problems: A randomised controlled trial.

Författare	Schuring, M., Burdorf, A., Voorham, A. J., der Weduwe, K. & Mackenbach, J. P.
Årtal	Publicerad 2009. Insatser genomförda 2008.
Land (population)	Nederländerna
Population	Långtidsarbetslösa med kroniska hälsobesvär (psykiska eller fysiska), som mottog social security (försörjningsstöd).
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Enkätdata
N	(n=921) deltagare som randomiserade till (n=465) insatsgrupp, (n=456) kontrollgrupp. 68 procent av deltagarna levde med kronisk smärta. Framgår inte hur stor andel av deltagarna som led av psykisk ohälsa och/eller fysisk ohälsa vid baseline. Ett villkor för deltagande var att ha kapacitet att jobba heltid.
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen fick standardinsatser: arbetsrehabilitering, jobbsökning, fokus på anställningsbarhet och anställning. Inga specifika insatser som rör hälsa.
Bortfall	Bortfall på 49 procent för insatsgruppen och 52 procent för kontrollgruppen vid uppföljningstillfället

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- återanställning mätt som anställning (ja eller nej).

Återanställning var ett sekundärt utfallsmått i studien. Övriga sekundära utfall var inställning till arbete, arbetssökande. Primära utfallsmått rörde hälsouppfattning, självförtroende, rädsla för rörelse.

Insats

Huvudsakliga syftet med insatsen var att förbättra fysisk och mental hälsa och välbefinnande.

Resultat

Insatsen visade inte positiva resultat, varken på den fysiska eller mentala hälsan bland deltagarna, utifrån jämförelse med kontrollgrupp. Inte heller ledde programmet till ökad jobbsökaraktivitet eller återanställning för de som deltog i insatsen jämfört med kontrollgruppen. 72 procent av insatsgruppen fullföljde programmet, dessa hade mer positiva resultat än de som avbröt programmet. De som avbröt var de som hade sämst hälsa vid baseline. Författarna menar att resultaten kan ha flera orsaker; metodologiska begränsningar, sättet som interventionen implementerades på eller att interventionen helt enkelt inte var effektiv. bedömer att även om studien hade vissa mindre metodologiska brister, ger resultaten ändå en indikation om att denna insats inte bör rekommenderas för målgruppen på grund av bristande effektivitet. En möjlig brist i insatsen är att den inte inkluderade någon arbetsrehabilitering, det vill säga att den inte var inriktad på att öka deltagarnas arbetsförmåga.

Studiens begränsningar

Högt bortfall vid den första mätningen efter randomiseringen, och var något större för kontrollgruppen än för insatsgruppen.

26. Työhön Job Search Program in Finland: Benefits for the Unemployed With Risk of Depression or Discouragement.

Författare	Vuori, J., Silvonen, J., Vinokur, A. D. & Price, R. H.
Årtal	Publicerad 2002. Insatser genomförda 1996–1997.
Land (population)	Finland
Population	Långtidsarbetslösa, personer som hade varit arbetslösa i genomsnitt 5 månader
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Enkätdata, telefonintervjuer
N	(n=1261), insatsgrupp (n=629) och kontrollgrupp (n=632)
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen fick ett litteraturpaket om temana som täcktes i enkäterna som skickades ut, oklart vad detta innebär.
Bortfall	(n=176) för insatsgruppen, vilket gav (n=432). Kontrollgruppens bortfall var (n=15) vilket gav (n=617)

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som 1) återanställd i reguljär anställning, 2) fast jobb, 3) lönenivå, 4) nöjdhet med arbetet.

Övriga utfallsmått var psykisk ohälsa mätt som 1) psykologiska besvär, 2) depressiva symptom.

Insats

Työhön job search program, vilket var ett program med förebyggande insatser för arbetslösa, här riktat till långtidsarbetslösa. Programmet var en anpassad version av det amerikanska programmet Michigan Prevention Research Center job program. Programmet syftade till att få deltagarna att gå från passiv arbetslöshet till aktivt jobbsökande. Programmet byggde på teorier om aktivt lärande, social modellering, gradvis inläring av kompetenser, träning genom rollspel och stöd vid motgångar. Innebar fem halvdagars gruppsessioner med fokus på jobbsökning.

Resultat

Efter sex månader var 34 procent av insatsgruppen och 31,9 procent av kontrollgruppen återanställda. Skillnaderna mellan grupperna var dock inte signifikant. Inte heller för lönenivåer, nöjdhet med arbetet eller depressiva symptom syns signifikanta, positiva program-effekter. Däremot syntes signifikanta positiva effekter av insatsen på andelen fast anställning och hur många som upplevde minskade psykologiska besvär. Dessa resultat skiljer sig från effektutvärderingar av den amerikanska förlagan till programmet. Där hade programmet signifikanta positiva effekter på anställning och minskade depressiva symptom. Författarna menar att detta kan bero på institutionella och kontextuella skillnader länderna emellan. I USA är ersättningsnivåerna lägre för arbetslösa, vilket gör människor mer angelägna att snabbt hitta anställning. Arbetslösheten kan också innebära en mer stressande situation som kan ha en djupare påverkan på det psykiska måendet. Att ersättningsnivåerna är högre och det tar längre innan arbetslösa riskerar att förlora ersättning i Finland, kan förklara

den positiva effekten på just fast anställning. Sett till hur resultaten skiljer sig mellan olika grupper i den finska studien, hade programmet synbara positiva effekter på lönenivåer och nöjdhet i arbetet för de som var mer passiva i sitt jobbsökande vid baseline-mätningen. För gruppen som varit arbetslösa mellan tre månader och ett år ökade anställningsgraden till följd av insatsen.

Studiens begränsningar

Viss selektionsbias fanns för studiens urval; jämfört med den arbetslösa befolkningen i stort hade studiens deltagare högre utbildningsnivå.

Försörjningsstöds­mottagare

27. Meta-evaluation: Discovering What Works Best in Welfare Provision.

Författare	Ashworth, K., Cebulla, A., Greenberg, D. & Walker, R.
Årtal	Publicerad 2004. Insatser genomförda 1982–1996.
Land (population)	USA
Population	Welfare recipients (försörjningsstöds­mottagare). 93 procent kvinnor
Studiedesign	Meta-analys. Inkluderade studier: 24 randomiserade studier av lika många program
Dataunderlag	Utvärderingsrapporter från databas
Kontrollgrupp	Framgår ej
N	Framgår ej
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljär anställning mätt som andel med anställning per kvartal.

Självförsörjning operationaliserat som:

- genomsnittlig arbetsinkomst per kvartal
- minskat mottagande av aid for families with dependent children (afdc) per kvartal
- andel med afdc per kvartal.

Insats

Obligatoriska welfare-to-work-insatser innehållande jobbsökaraktiviteter, yrkesutbildning, grundläggande utbildning, obetald praktik, betald praktik och/eller sanktioner.

Resultat

Meta-analysen visade på signifikanta, positiva effekter på inkomst såväl som biståndsmottagande de första tre åren, men med stor variation mellan programmen. Den genomsnittliga ökningen av arbetsinkomst var 89 USD (amerikanska dollar) per kvartal. Effekten var som störst 2,75 år efter programstart och minskade sedan gradvis för att försvinna efter 5,5 år. Effekten på biståndsmottagande var mycket liten, men signifikant. Över tid verkar welfare-to-work programmen ha blivit mer effektiva för att minska mottagande av AFDC. Däremot har programmen inte har lyckats bättre med att bidra till ökade inkomstnivåer för deltagarna, skriver författarna. Vidare menar författarna att resultatet pekar på att work-first insatser med fokus på jobbsökaraktiviteter och tillämpning av sanktioner och tidsbegränsat bistånd var mest effektiva, jämfört med insatser med fokus på kompetensutveckling och utbildning. Dock spelar socioekonomiska (lokala fattigdoms- och arbetslöshetsnivåer) och demografiska faktorer (kön, ras, ålder) stor roll för programmets resultat och därför behöver programmen vara anpassade efter målgrupperns olika behov, påpekar författarna.

Studiens begränsningar

Bortfall framgår ej.

28. What works for whom? An analysis of active labour market programmes in Norway.

Författare	Dahl, E. & Lorentzen, T.
Årtal	Publicerad 2005. Insatser genomförda 1995.
Land (population)	Norge
Population	Personer som mottog social assistance (försörjningsstöd) under 1995, totalt cirka 155 000 personer
Studiedesign	Kvasi-experimentell
Dataunderlag	Registerdata från Statistics Norway
N	(n=106 670) som delades in i två subgrupper, beroende på vilken insats som gavs: 1) Employment program: insatsgrupp (n=27 035), kontrollgrupp (n=26 300), 2) Training program: insatsgrupp (n=51 690) och kontrollgrupp (n=1 645)
Kontrollgrupp	Kontrollgrupperna identifierades genom Propensity score matching (PSM). Deltagarna i kontrollgrupperna deltog inte i något program.
Bortfall	Stort bortfall (framgår inte exakt n) efter att deltagare man inte hittade matchande propensity scores exkluderats.

Utfallsmått

Självförsörjning operationaliserat som:

- arbetsinkomst mätt som bruttoinkomst per månad.

Insats

Olika typer av ALMP-insatser (aktiveringsinsatser): 1) employment programmes: kortsiktiga, subventionerade anställningar, riktade till arbetssökande med låg kvalifikationsnivå som varit arbetslösa i minst tre månader. 2) training and qualification programmes: oftast klassrumsundervisning riktad framför allt till unga, utifrån ett humankapital- eller kompetensutvecklingsperspektiv.

Resultat

Studiens resultat visar att employment programmes inte ökade graden av självförsörjning bland deltagarna. Däremot har training programmes en positiv effekt på deltagarnas självförsörjning. Den maximala effekten, det vill säga, skillnaden i medelinkomster mellan insats och kontrollgrupp var 13 000 NRK/månad. Resultaten säger dock inget om något program är mer effektivt än det andra, eftersom jämförelsen gjordes mellan de två insatsgrupperna och kontrollgrupper som inte fick någon insats överhuvudtaget.

Studiens begränsningar

Stort bortfall vilket kan innebära bias.

Å ena sidan, utifrån den kvasi-experimentella studiedesignen och användandet av registerdata, är det omöjligt att veta om faktorer som deltagarnas motivation till arbete, sociala nätverk eller lokal efterfrågan på arbete påverkade resultaten. Å andra sidan, brukar studier som bygger på PSM bedömas ha en god tillförlitlighet.

29. Do German Welfare-to-Work Programmes Reduce Welfare Dependency and Increase Employment?

Författare	Huber, M., Lechner, M., Wunsch, C. & Walter, T.
Årtal	Publicerad 2011. Insatser genomförda 2006–2007.
Land (population)	Tyskland
Population	Welfare recipients (försörjningsstödmottagare)
Studiedesign	Kvasi-experimentell
Dataunderlag	Enkätdata och registerdata
N	21 000. För att kompensera för ett stort bortfall (9 724) gjordes ett tilläggsurval på 5 744 fall efter den första vågen för att komplettera data, dessa fick svara på retrospektiva frågor. Efter att ha exkluderat deltagare med ofullständiga data, deltagare som inte var arbetsföra och kontrollerat för skillnader mellan insats och kontrollgrupp var det slutgiltiga urvalet var insatsgruppen (n=1 373) och kontrollgruppen (n=5 210).
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen bestod av mottagare av welfare utan aktiveringsinsats.
Bortfall	Stort bortfall, framgår inte mer exakt

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- arbete mätt som 1) insured employment, det vill säga reguljär anställning som ger tillgång till socialförsäkringssystemet, 2) minor employment, det vill säga anställning som ger en månadslön på under 400 euro, 3) anställning eller eget företag.

Självförsörjning operationaliserat som:

- mottagande av welfare receipt (försörjningsstöd)
- self-sufficient employment, det vill säga att individen har en anställning och dessutom inte mottar försörjningsstöd.

Insats

Welfare-to-work, tre olika program:

1. Kort utbildning upp till 12v: jobbsökarstöd, arbetstest, viss kompetenshöjning av mindre kompetenser, (n=415)
2. Förlängd kortare utbildning: upp till tre månader med kompetensutveckling (n=347)
3. Offentligt workfare program: så kallade One-euro-jobs, subventionerade anställningar (n=611).

Resultat

Författarna menar att det inte går att säkerhetsställa några effekter av de tre welfare-to-work programmen. Endast kortare utbildning hade signifikanta positiva effekter på självförsörjande anställning. Förlängd kortare utbildning hade vissa positiva effekter på anställning. Forskarna bedömer även att det inte går att dra några definitiva slutsatser om programmets effekter på kort tid.

Studiens begränsningar

Författarna anser att studiens urval är för litet för att kunna dra definitiva slutsatser kring programmens effektivitet. Det fanns ett stort bortfall, vilket gjorde att data behövde kompletteras. Studien fångar inte effekter på medel- eller lång tid.

30. Active labour market programmes in Norway: are they helpful for social assistance recipients?

Författare	Lorentzon, T. & Dahl, E.
Årtal	Publicerad 2005. Insatser genomförda 1995–1996.
Land (population)	Norge
Population	Nästan alla som mottog social assistance (försörjningsstöd) i Norge år 1995, cirka 155 000 individer
Studiedesign	Kvasi-experimentell
Dataunderlag	Registerdata
N	Totalt urval (n= 87 229), varav insatsgrupp (n=29 362) och kontrollgrupp (n= 57 867). Detta urval delades in i två kohorter, sen som avslutade program vid slutet av 1995 och vid slutet av 1996. Detta reducerade urvalet till (n=69 606).
Kontrollgrupp	Mottagare av social assistance som inte hade någon insats som forskarna klassade som ALMP.
Bortfall	Stort bortfall (47 352) på grund av icke-överlappande Propensity score matching (PSM)-scores för insats- och kontrollgrupp. Det gav totalt (n=22 254).

Utfallsmått

Självförsörjning operationaliserat som:

- arbetsaktivitet mätt som 1) arbetade dagar per år, 2) årsinkomst under de tre till fyra åren efter deltagande i programmet.

Insats

ALMP (aktiveringsinsatser): nio olika programpaket särskilt riktade till personer med social assistance, Programmen bestod av olika kombinationer insatser som: 1) tillfälliga anställningar, 2) arbetsmarknadsutbildning riktade till unga, 3) arbetspraktik, 4) lönesubventioner.

Resultat

Resultaten pekar på en positiv och signifikant effekt av deltagande i ALMP-program på både arbetsaktivitet och inkomster, både på kort och långsikt (fem år efter insatsens start).

Sett till de olika ALMP programmen var för sig, hade program med kombinationen arbetsmarknadsutbildning + arbetsträning, eller arbetsmarknadsutbildning + lönetillägg positiva signifikanta effekter på inkomster och arbetsaktivitet. Författarna menar att detta tyder på att gruppen med social assistance behöver både grundläggande kompetensutveckling och arbetsinriktade insatser för att nå självförsörjning. Tillfälliga anställningar eller anställningar i kombination med arbetsmarknadsutbildningar hade svag eller ingen effekt på deltagarnas självförsörjning, efter jämförelse med kontrollgrupp. En betydande del av deltagarna hade inkomster under riksnivån för anständig inkomst, även efter fyra årsperioden. Författarna menar därför att trots att programmen når sina mål, ökade inkomster och anställning, kvarstår fattigdom som problem.

Studiens begränsningar

Eftersom studiens jämförelse sker mellan deltagare i olika ALMP-program och icke-deltagare, kan inga slutsatser dras om vilken typ av ALPM-insatser är mest effektiva. Icke-observerbara faktorer som exempelvis motivation fångas inte av PSM-studier men kan påverka resultaten. Däremot brukar PSM-studier av denna storlek ha en jämförbar tillförlitlighet med RCT-studier.

31. Effects of individualised follow-up on activation programme participants' self-sufficiency: A cluster-randomised study.

Författare	Malmberg-Heimonen, I. & Tøge, A. G
Årtal	Publicerad 2016. Insatser genomförda 2011.
Land (population)	Norge
Population	Welfare recipients (försörjningsstödmottagare) som alla deltog i programmet QP (qualification program) från 18 NAV- kontor (samlokaliserad arbetsförmedling och socialtjänst).
Studiedesign	Kvasi-experimentell studie med kluster-randomisering. Randomisering på kontornivå istället för individnivå. Anledningen till detta var att eftersom insatsen innebar utbildning av socialarbetare fanns det en stor risk för kontaminering mellan insats och kontrollgrupp, om vissa socialarbetare hade fått utbildningsinsats
Dataunderlag	Enkätdata och registerdata
N	(n=617)
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen fick standardinsatser inom QP av socialarbetare som inte fick någon kompetensutvecklingsinsats.
Bortfall	Initialt bjöds 50 kontor in att delta i programmet, varav 32 avböjde att delta. Efter 18 månader: 13,9 procent, 24 månader 13,6 procent och 30 månader 11,7 procent, vilket gav n=531 som minst.

Utfallsmått

Självförsörjning operationaliserat som:

- anställning och inget welfare (försörjningsstöd) mätt genom ett kombinerat mått av 1) anställning (ja eller nej), och 2) welfare support (ja eller nej).

Insats

Comprehensive, Methodological and Principle-based Approach (CMPA), en kompetensutvecklingsinsats för social arbetare som syftar till att förbättra tillämpningen av QP. CMPA fokuserar på relationen mellan deltagare och socialarbetare, koordinering mellan olika partners (deltagarens sociala nätverk, socialtjänst, arbetsförmedling), individuell kartläggning, planering och koordinering. Genom kompetensutveckling inom CMPA fick socialarbetare träning i att genomföra individuella uppföljningar med deltagare och planera och strukturera detta uppföljningsarbete.

Resultat

Efter 30 månader hade insatsen CMPA haft en signifikant positiv effekt på deltagarnas självförsörjning. Även vid de tidigare uppföljningstillfällena (18 respektive 24 månader) syntes starka positiva effekter för insatsgruppen. Efter 18 månader var 18,9 procent av insatsgruppen självförsörjande, jämfört med 12,1 procent av kontrollgruppen. Efter 24 månader hade 23,9 procent av insatsgruppen uppnått självförsörjning, jämfört med 16,2 procent av kontrollgruppen. Efter 30 månader hade 24,4 procent av insatsgruppen uppnått självförsörjning, jämfört med 15,0 procent av kontrollgruppen. Författarna menar att dessa resultat tyder på att kompetensutvecklingsprogrammet hjälpte socialarbetarnas i arbetet med att få fler att bli självförsörjande.

Studiens begränsningar

Litet urval. Viss risk för klustereffekter: det är möjligt att resultaten hade sett annorlunda ut på andra kontor. Vissa kontor rekryterade fler deltagare till studien än andra.

32. Experimental Evidence of a Work Support Strategy That Is Effective for At-Risk Families: The Building Nebraska Families Program.

Författare	Meckstroth, A., Moore, Q., Burwick, A., Heflin, C., Ponza, M. & McCay, J.
Årtal	Publicerad 2019. Insatser genomförda 2002–2004.
Land (population)	USA
Population	Personer med Temporary assistance for Needy Families, TANF (försörjningsstöd) som stod långt från arbetsmarknaden, boende på landsbygden.
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Registerdata
N	{n=602} deltagare, som randomiserades till insatsgrupp (n=358) och (n=244) i kontrollgrupp. Över 90 procent var kvinnor, och ca 60 procent hade ett barn under 3 år. En subgrupp från urvalet som författarna tittade särskilt på var very hard to employ (mycket svåranställda), de mest utsatta, 43 procent av urvalet.
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen identifierades genom randomisering och fick standardinsatser inom ramen för TANF, utifrån ett arbetsinriktat program designat utifrån en human capital investment model. Anställningsinriktade insatser (jobsökarstöd, arbetsträning) och övriga insatser (life skills, hälsoinsatser). TANF har en övretidsgräns på två år, och det finns vissa krav på arbete/deltagande, kan leda till sanktioner.
Bortfall	Efter 18 månader 13 procent, efter 30 månader: 17 procent. Slutgiltigt (n=499)

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som 1) anställd någonsin (ja eller nej), 2) anställningens längd, 3) arbete med chans till befördring
- arbets kvalitet mätt som 1) minimilön, 2) regelbundna scheman, 3) sjukförsäkring, betald sjukfrånvaro, 4) betald semester.

Självförsörjning operationaliserat som:

- inkomst mätt som 1) genomsnittlig månadsinkomst, 2) genomsnittlig månadsinkomst för hushållet, 3) inkomst under fattigdomsgränsen.

Insats

Programmet Building Nebraskan Families (BNF), vilket innebar en kombination av kompetensutvecklingsinsatser och hembesök. Kompetensutvecklingsinsatserna fokuserade på life skills såsom problemlösning, att sätta mål, planering, självförtroende, kommunikationsförmåga, ilska- och stresshantering. Mentorskap och coachning var viktiga komponenter. BNF utvecklades som komplement och förstärkning av redan existerande insatser. Krav på att antingen delta i insatser eller arbeta minst 30 timmar per vecka.

Resultat

För hela urvalet, fanns positiva effekter av BNF för vissa mått för anställning, men inte på deltagarnas inkomstnivåer. Däremot var fattigdomsgraden lägre och inkomsterna för hushåll högre för insatsgruppen än kontrollgruppen. Det var främst under de sex sista månaderna av 30 månaders perioden som statistiskt säkerhetsställda effekter för anställning syntes. När författarna jämförde de mest utsatta deltagarna med de mindre utsatta delta-

garna syntes starka effekter på anställning, arbetsinkomst och inkomst för de mest utsatta, men nästan inga effekter för de mindre utsatta. Under de sex sista månaderna av 30 månaders perioden fanns det signifikanta skillnader mellan de som fått insats eller inte inom gruppen särskilt utsatta. 46 procent av den mer utsatta insatsgruppen hade varit anställda i tolv månader sammanlagt, jämför med 29 procent i motsvarande kontrollgrupp. Under de sista sex månaderna hade även insatsgruppen 56 procent högre inkomster per månad än kontrollgruppen, och färre i insatsgruppen behövde TANF eller matkuponger. Andelen med TANF minskade från nio av tio till en av fem efter 30 månader för den särskilt utsatta insatsgruppen.

Studiens begränsningar

Begränsad överförbarhet till den nutida svenska kontexten.

33. Employment effects of investments in public employment services for disadvantaged social assistance recipients.

Författare	Ravn, R. & Nielsen, K.
Årtal	Publicerad 2019. Insatser genomförda 2014–2016.
Land (population)	Danmark
Population	Social assistance recipients (försörjningsstödmottagare) som är aktiveringsredo, vilket innebär personer som inte ingår i den officiella arbetskraften, eftersom de har något identifierat hinder för arbete, som hälsoproblem.
Studiedesign	Kvasi-experimentell
Dataunderlag	Registerdata
N	Insatsgrupp (n=493) och kontrollgrupp (n=3 434)
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen konstruerades genom skillnad-i-skillnader och Propensity score matching (PSM). Kontrollgruppen var alltså en matchad grupp från en annan kommun i samma del av Danmark, där ingen särskild aktiveringsåtgärds satsning genomförts. Kontrollgruppen fick standardinsatser.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som 1) anställning, 2) antal arbetade timmar per vecka och år.

Självförsörjning operationaliserat som:

- minskat mottagande av social assistance (försörjningsstöd).

Insats

Särskild satsning på aktiveringsinsatser för missgynnade grupper som genomfördes i en dansk kommun. Satsningen innebar: 1) färre klienter per handläggare (minskning från 70–80 fall till 35–40 fall i genomsnitt) genom att anställa fler socialarbetare, 2) extra resurser för intensifierade aktiveringsinsatser.

Resultat

Resultaten visar på signifikanta positiva effekter av satsningen, med viss variation mellan subgrupperna. Effekten uppmäts till mellan 1–1,7 fler veckor i heltidsarbete under loppet av ett år för insatsgruppen jämfört med kontrollgruppen. Satsningen gav positiva resultat både för deltagare som fått försörjningsstöd under både kortare (1,7 fler veckor heltidsarbete per år) och längre perioder (1,3 fler veckor heltidsarbete per år). Forskarna anser att i ljuset av att andra studier av danska aktiveringsåtgärder för målgruppen visar inga eller väldigt små effekter på anställning, bör denna studies resultat läsas som positiva. Däremot menar de att generaliserbarheten är relativt låg för andra delar av Danmark och andra länder. Den lokala kontexten kan påverka policy-implementeringen och därmed resultaten. Författarna påpekar även att studien genomfördes under en period av god ekonomisk konjunktur, det är möjligt att utfallet hade blivit ett annat under lågkonjunktur och höga arbetslöshetssiffror.

Studiens begränsningar

Individerna i kontrollgruppen hade en lite högre genomsnittlig löneinkomst år 2014. Något fler i kontrollgruppen hade en utomeuropeisk bakgrund, var ensamstående. I övrigt var grupperna lika varandra gällande kön, ålder, andel med dansk etnicitet och total skattepliktig inkomst.

34. Do welfare-to-work initiatives work? Evidence from an activation programme targeted at social assistance recipients in Norway.

Författare	Rønsen, M. & Skarðhamar, T.
Årtal	Publicerad 2009. Insatser genomförda 2003–2004.
Land (population)	Norge
Population	Social assistance recipients (försörjningsstödmottagare), totalt 539 408
Studiedesign	Kvasi-experimentell
Dataunderlag	Registerdata
N	(n=9 328) i insatsgrupp, (n= 9 328) i kontrollgrupp. Fyra kategorier av deltagare: 1) ensamstående föräldrar, 2) migranter, 3) unga, 4) långvariga biståndstagare
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen konstruerades genom Propensity score matching (PSM) och bestod av personer med standard-ALMP eller ingen insats.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljär heltidstidsanställning eller subventionerad anställning/deltidsarbete, deltagande i utbildning. mätt genom 1) utskriven från arbetsförmedlingen under den senaste månaden, 2) registrerad som både anställd och arbetslös under samma månad (inkluderar personer med deltidarbete, subventionerade anställningar, deltagande i utbildning eller etableringsprogram, som därför inte var utskrivna från arbetsförmedlingen).

Insats

Action plan to combat poverty, ett nationellt program lanserat 2003 som innebar en förstärkning av befintliga ALMP-program (aktiveringsprogram), med utökat stöd och samverkan mellan social welfare system (kommunalt) och arbetsförmedlingen. Fokus på rehabilitering och aktivering. Det långsiktiga målet för programmet var fattigdomsbekämpning/självförsörjning, men det kortsiktiga målet var anställning utan lönesubvention. Programmet hade fyra målgrupper: ensamstående föräldrar, migranter, unga under 25 år, och personer med långvarigt mottagande av social assistance.

Resultat

Överlag en positiv effekt när man talar om sysselsättning (arbete) i bred bemärkelse. För hela populationen hade programmet en positiv effekt på anställning. I genomsnitt var andelen med anställning 37 procent högre för insatsgruppen än för kontrollgruppen. Det gick också snabbare för insatsgruppen att komma i arbete. Efter elva månader hade 25 procent anställning, medan samma andel uppnåddes först efter 20 månader för kontrollgruppen. Men effekterna varierade stort mellan olika grupper. Programmet gav ingen signifikant effekt för migranter eller ensamstående mammor. För unga syns en liten kontraproduktiv eller negativ effekt, det vill säga att andelen med anställning är högre i kontrollgruppen, vilket antyder att det aktuella programmet inte gagnar den här gruppen. Deltagandet i programmet var ett villkor för att få ekonomisk ersättning/försörjningsstöd och i och med det fanns incitament för de i kontrollgruppen att leta arbete. Författarna bedömer att detta incitament var starkare för målgruppen unga. Den enda signifikant positiva effekten på

gruppnivå var för långvariga mottagare av social assistance, vilka gick vidare till arbete i högre utsträckning (37 procent) än personer som inte tog del av insatsen. I denna grupp minskades tiden till anställning: elva månader jämfört med 20 månader bland icke-deltagare.

Studiens begränsningar

Data om substanssyndrom och psykiatriska diagnoser saknades, vilket kan bidra till dolda bias i studien. Till exempel, om fler personer med psykiatriska diagnoser fanns med i kontrollgruppen än i insatsgruppen, kan detta ha påverkat resultaten.

35. Ny evaluering av Tiltakssatsingen for sosialhjelpsmottakere.

Författare	Schafft, A., Skardhamar, T. & Zhang, T.
Årtal	Publicerad 2012. Insatser genomförda 2003–2006.
Land (population)	Norge
Population	Långvariga socialhjelpsmottagare (försörjningsstöds-mottagare, mer än 6 månader), utrikesfödda, unga (20–24 år) år som har försörjningsstöd som huvudsakliga inkomstkälla, läkemedels-assisterad rehabilitering och från och med 2007 även personer som suttit i fängelse och ungdomar.
Studiedesign	Kvasi-experimentell
Dataunderlag	Registerdata
N	(n=12 938)
Kontrollgrupp	Matchad kontrollgrupp, som bestod av icke-deltagare, bosatta i en annan kommun i samma region. För att undvika smittoeffekter gjordes alltså ingen randomisering. Även jämförelse på kommunnivå för målgruppen som helhet (deltagare och icke-deltagare), mellan kommuner som implementerat Tiltaksatsningen och de som inte gjort det.
Bortfall	Framgår inte

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som övergång till arbete. inkluderar reguljärt och subventionerat arbete, samt både heltids- och deltidsarbete under minst tre månader i rad efter utskrivning från programmet
- utbildning mätt som övergång till reguljär utbildning.

Självförsörjning operationaliserat som:

- ökad inkomst (preciseras inte närmare).

Insats

Tiltaksatsningen, olika arbetsmarknadsåtgärder som syftade till att öka självförsörjning genom arbete bland personer som lever i fattigdom. Arbetsmarknadsåtgärderna inkluderade exempelvis lönetillägg, men det framgår inte mer exakt.

Resultat

För deltagande kommuner visar resultatet visar på signifikanta och positiva effekter av programmet: 3,9 procent fler gick över till reguljärt arbete och 6,9 procent fler påbörjade till reguljär utbildning i deltagande kommunerna, jämfört med kommuner som inte deltagit. Ett kombinerat utfallsmått för arbete och utbildning visade att sysselsättningen ökade med 6,4 procent i de deltagande kommunerna. Dessa effekter gäller för kommunen som helhet, både personer som deltog i insatsen och motsvarande grupp av icke-deltagare.

Sett till de direkta programeffekterna för endast de deltagande kommunerna är resultatet inte lika övertygande, skriver forskarna. Totalt 38 procent av deltagarna i insatsgruppen hade någon gång under uppföljningsperiod övergått till arbete, men författarna menar att detta inte med säkerhet kan härledas till deltagande i insatsen, utan kan bero på andra faktorer. Av dessa 38 procent som fick arbete stod 43 procent återigen utan arbete vid ett senare tillfälle.

Studiens begränsningar

Registerdata fanns endast tillgängligt för deltagarna som började i programmet 2003. Data för de som började senare år saknas. Kort uppföljningstid, vilket gör att långsiktiga effekter inte kommer med.

36. Work Programmes for Welfare Recipients.

Författare	Smedslund, G., Birger Hagen, K., Steiro, A., Johme, T., Dalsbø, T.K. & Rud, M.G.
Årtal	Publicerad 2006. Insatser genomförda 1965–1999 (varav två program före 1980). Sökning genomförd: 2003–2006.
Land (population)	USA
Population	Mottagare av welfare (försörjningsstöd)
Studiedesign	Systematisk översikt. Inkluderade studier: 102 RCT-studier av 46 olika program
Dataunderlag	Enkätdata och registerdata
N	(n=412 000) deltagare, (n=245 509) i insatsgruppen och (n=166 536) i kontrollgruppen. 90 procent av deltagarna var kvinnor
Kontrollgrupp	Randomiserade kontrollgrupper av deltagare utan insats eller i annan insats
Bortfall	Inga studier med högre bortfall än 20 procent inkluderades.

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- arbetsstatus mätt som 1) andel deltagare med reguljär anställning, 2) tid i anställning, 3) tid mellan insatsstart och anställning, 4) tid med welfare recipient (försörjningsstöd), 5) andel deltagare med welfare.

Självförsörjning operationaliserat som:

- inkomster mätt som 1) medel- eller medianinkomst, 2) total inkomst på individnivå, 3) total hushållsinkomst, 4) welfare payments (inkluderade aid to families with dependent children, food stamp program, earned income tax credit & medicaid).

Insats

Olika Welfare-to-work-insatser, både frivilliga och obligatoriska. Programmen innehöll en eller fler av följande komponenter: 1) time limited work experience (tidsbegränsat arbete eller praktik), 2) jobbsökarstöd, 3) grundläggande utbildningsinsatser, 4) job clubs, 4) ekonomiska incitament, 5) tidsbegränsningar av bistånd, 6) yrkesutbildning.

Resultat

Welfare-to-work-insatser i USA visar små men konsekventa positiva effekter på sysselsättning, inkomst och minskat behov av welfare. Författarna bedömde dock kvaliteten på tillgänglig evidens som låg för samtliga utfallsvariabler. 60,9 procent av deltagarna var anställda vid uppföljning efter ett till tre år, jämfört med 57,9 procent i kontrollgruppen. Inkomsten hos deltagare var i genomsnitt 11 021 USD (amerikanska dollar) jämfört med 8 843 hos kontrollgruppen. Det genomsnittliga utbetalda biståndet reducerades från 21 719 USD till 18 777 USD. Den positiva effekten på inkomst var 51,1 procent för insatsgruppen, jämfört med 48,9 procent för kontrollgruppen. Dock minskade behovet av welfare i nästan lika stor utsträckning hos kontrollgruppen. Författarnas slutsats är att det oklart om insatserna bidrar till att minska antalet biståndstagare. Författarna menar att det vid tidpunkten då översikten genomfördes fanns mycket lite kunskap om liknande program utanför USA.

Studiens begränsningar

De undersökta insatserna innehöll flertalet olika komponenter, där effekterna av respektive komponent inte var möjliga att studera var för sig. Det fanns också stor variation i uppföljningstiderna, från direkt efter avslutat insats, och upp till sex år. Detta medför svårigheter att jämföra och sammanväga studiernas resultat.

Personer med beroendesyndrom

37. Review of individual placement and support employment intervention for persons with substance use disorder.

Författare	Harrison, J., Krieger, M. J. & Johnson, H. A.
Årtal	Publicerad 2020. Framgår ej när insatserna genomfördes. Inkluderade studier publicerade mellan 2000–2019.
Land (population)	USA
Population	Personer med skadligt bruk av narkotika eller alkohol, med eller utan psykisk ohälsa
Studiedesign	Systematisk översikt, narrativ analys av RCT's och kohortstudier
Inkluderade studier	7 studier, 5 RCT's, 2 kohortstudier
Dataunderlag	Registerdata och enkätdata
N	För RCT studierna: totalt (n=1 318) deltagare, i insatsgrupp (n=658), kontrollgrupp (n=660). För kohortstudierna (n=708). Totalt för hela översikten (n=2 026).
Kontrollgrupp	Fem studier hade kontrollgrupper, för de två kohortstudierna fanns ingen kontrollgrupp. Kontrollgruppen fick olika insatser som väntelista, kompetensutveckling i grupp kombinerat med förstärkt yrkesrehabilitering, psykosocial rehabilitering, placeringar, standard aktiveringinsatser.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Studierna använde sig av olika utfallsmått för att mäta sysselsättningseffekter.

- andel med anställning
- reguljär anställning (ja eller nej)
- totalt antal arbetade timmar
- arbetsinkomst
- antal dagar från baseline tills första anställningen
- genomsnittligt antal dagar med anställning under en 24 månaders period.

Insats

Individual Placement and Support (IPS), snabbt jobbsökarstöd för reguljärt arbete, kompletterat med beteende- och hälsobehandling. De två kohortstudierna studerade supported employment (SE).

Resultat

Alla de fem RCT studierna visade signifikanta och positiva effekter av IPS på deltagarnas sysselsättning, jämfört med kontrollgruppen. Positiva resultat fanns för både hemlösa veteraner med skadligt bruk av narkotika eller alkohol, samt för före detta fängslade veteraner med skadligt bruk. De två kohortstudierna visade också på positiva resultat för SE, men visade också att det fanns barriärer för deltagande i SE för målgruppen personer med skadligt bruk.

Studiens begränsningar

Bortfall framgår ej. Eftersom sökningen gav få relevanta studier, inkluderades även observationsstudier som bedöms ha lägre kvalitet.

38. Individual Placement and Support (IPS) for methadone maintenance therapy patients: A pilot randomized controlled trial.

Författare	Lones, C. E., Bond, G. R., McGovern, M. P., Carr, K., Leckron-Myers, T., Hartnett, T. & Becker, D. R
Årtal	Publicerad 2017. Insatser genomförda 2014–2016.
Land (population)	USA
Population	Personer med opiodberoende och pågående metadonbehandling, arbetslösa men med en önskan om att arbeta.
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Enkäter, telefonintervjuer.
N	Totalt (n=45) deltagare randomiserades till insatsgrupp (n=22) och kontrollgrupp (n=23)
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen identifierades genom randomisering och blev satta på väntelista för IPS. Under tiden fick de standardinsatser inom behandlingsprogrammet mot skadligt bruk av opiater. Detta innebar metadonbehandling, veckovisa urinprov, en gruppssession per vecka och individuell rådgivning en gång per månad. Efter sex månader fick kontrollgruppen även IPS-insatser.
Bortfall	Tio personer som inte medverkade vid uppföljning, vilket gav (n=35). Två av deltagarna blev fängslade och en drog tillbaka sitt samtycke. För övriga är anledningen till avhopp okänt.

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som 1) anställningsstatus, 2) antal arbetade dagar, 3) timlön, 4) rätt till sjukförsäkring.

Insats

Individual placement and support (IPS) kombinerat med metadonbehandling.

Resultat

Efter sex månader hade 50 procent av insatsgruppen anställning, jämfört med fyra procent av kontrollgruppen. IPS gruppen hade elva gånger så hög chans att ha anställning som kontrollgruppen. Efter tolv månader hade 50 procent av insatsgruppen anställning, jämfört med 22 procent av kontrollgruppen. Detta tyder på att när kontrollgruppen också fick tillgång till IPS, ökade deras anställningsgrad snabbt, skriver författarna. De IPS-deltagare som fått arbete under de första sex månaderna behöll alltså anställningarna till och med det senare mättillfället. Både vid sex och tolv månader är skillnaderna statistiskt signifikanta. Efter tolv månader hade IPS-gruppen arbetade i genomsnitt 177 dagar, kontrollgruppen 156 dagar. Den genomsnittliga timlönen var något högre för kontrollgruppen, 13,25 amerikanska dollar (USD), jämför med 12,84 USD för insatsgruppen. Men spannet sträckte sig högre för insatsgruppen, till 25 USD som högst, jämfört med 16 USD för kontrollgruppen.

Studiens begränsningar

Det lilla urvalet ger begränsad statistisk kraft, skriver författarna.

39. Does Coordinated Care Management Improve Employment for Substance-Using Welfare Recipients?

Författare	Morgenstern, J., Hogue, R., Dauber, S., Dasaro, C.R. & McKay, J.R.
Årtal	Publicerad 2009. Framgår ej när insatserna genomfördes.
Land (population)	USA
Population	Personer med diagnostiserat skadligt narkotikabruk, som mottog welfare (försörjningsstöd)
Studiedesign	RCT, beskrivs som clinical trial
Dataunderlag	Intervjuer, registerdata
N	Totalt 421 deltagare, som randomiserades till insatsgrupp (n=232) och kontrollgrupp (n=189). Deltagarna delades in i två subgrupper: 1) deltagare med/utan metadonbehandling vid baseline, 2) kvinnor/män
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen bestod av personer med standardbehandling, vilket innebar behandling för skadligt bruk och welfare/försörjningsstöd.
Bortfall	(n=27) deltagare som inte lämnade data vid något av uppföljningstillfällena. Det slutgiltiga antalet deltagare var (n=394), varav (n=221) i insatsgruppen och (n=173) i kontrollgruppen. För anställningsdata var svarsfrekvensen alltid över 78 procent vid samtliga uppföljningstillfällen. Inga signifikanta skillnader mellan bortfallet och den slutgiltiga deltagargruppen.

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- arbete (deltid eller heltid) mätt genom fyra mått räknat per månad, 1) antal arbetade dagar, 2) andel som arbetat överhuvudtaget, 3) andel som arbetade deltid, 4) andel som arbetade heltid.

Övriga utfallsmått var deltagande i arbetsmarknadsutbildning, arbetsökande, avhållsamhet och deltagande behandling för skadligt bruk.

Insats

Coordinated Care Management (Intensiv samverkan på individnivå) fokuserad på behandling av skadligt bruk, hälsoinsatser och stöd i övergången till arbete. Case managers för samverkansinsatsen hade färre klienter (30–35) än socialsekreterare som arbetade med att hänvisa till standardinsatser (75–250 klienter). I samverkansinsatsen ingick även telefonsamtal med och besök hos klienten.

Resultat

Insatsen följdes upp efter en, tre, sex och tolv månader. Tolv månader efter programmets start hade ungefär hälften av populationen fått arbete. Inga signifikanta skillnader hittades mellan insats- och kontrollgruppen vad gäller anställning. Fler män än kvinnor hade arbete efter tolv månader. Samverkansinsatsen ökade kvinnors sysselsättning över tid till skillnad från standardinsatser. Intensiva samverkansinsatser under de första sex månaderna stod i samband med högre sysselsättningsgrad för kvinnor. För kvinnor gav även insatsen en högre sannolikhet till avhållsamhet. Samverkansinsatsen ökade dock inte mäns sysselsättningsgrad i högre grad än standardinsats. Män hade större sannolikhet att arbeta jämfört med kvinnor. Männen arbetade i genomsnitt fler dagar per månad oavsett insats, jämfört med kvinnorna. Författarna menar att detta är en intressant skillnad, vilket kan bero på

skillnader vid baseline. Männens generellt stod närmare arbetsmarknaden. De hade färre barriärer till anställning, var mer redo att arbeta och inte hade haft ett lika långvarigt behov av bistånd. Männens var mer benägna att leta arbete utanför programmets ramar. Detta kan indikera att kortare insatser är mer effektiva för män med skadligt bruk, medan samverkan på individnivå är effektivt för kvinnor. Deltagare med metadonbehandling hade avsevärt mindre sannolikhet att arbeta.

Studiens begränsningar

Insatsens utförande kan ha varierat mellan olika handläggare. Författarna lyfter problem med bristande kontroll av implementeringen. Studiens uppföljningstid var relativt kort, ett år.

40. Improving 24-Month Abstinence and Employment Outcomes for Substance-Dependent Women Receiving Temporary Assistance for Needy Families With Intensive Case Management.

Författare	Morgenstern, J., Neighbors, C. J., Kuerbis, A., Riordan, A. & Blanchard, K. A.
Årtal	Publicerad 2009. Framgår ej när insatserna genomfördes.
Land (population)	Kanada
Population	Kvinnor med narkotikaberoendesyndrom som mottog försörjningsstöd i form av Temporary assistance for needy families (TANF) och deltog i welfare to work program.
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Strukturerade intervjuer
N	{n=302} kvinnor med beroendesjukdom och {n=150} kvinnor utan beroendesjukdom randomiserades till varsin insats- och kontrollgrupp.
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen identifierades genom randomisering och fick standardinsatser. Detta innebar utredning och sedan hänvisning till klinisk beroendebehandling.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning, mätt genom 1) anställd överhuvudtaget den senaste månaden, 2) antal dagar anställd senaste månaden, 3) anställd minst 19 dagar senaste månaden (motsvarar heltid).

Övriga mått var avhållsamhet.

Insats

Intensive case management, ICM (Intensiv samverkan på individnivå). Handledarna träffade klienterna veckovis och samverkade med behandlingspersonalen

Resultat

Första året efter insatsstart hade kontrollgruppen högre anställningsgrad än insatsgruppen, men det skiftade efter år 24 månader. De positiva effekterna från ICM kommer alltså senare. Detta beror antagligen på att ICM-gruppen i högre grad deltog i behandling, vilket till en början ger vissa inlåsnings effekter men sedan får effekt. För insatsgruppen ökade andelen med anställning överhuvudtaget och för antalet arbetade dagar per månad mer över tid jämfört med kontrollgruppen. Sett till andelen som arbetade heltid fanns signifikanta skillnader mellan insats och kontrollgrupp när alla mätningar sammanvägts (3,9, 15, 24 månader), och andelen ökade mer över tid för insats- än kontrollgruppen. Det fanns även statistiskt signifikanta samband mellan antal dagar i avhållsamhet och antal dagar i anställning. För varje 30-dagarsperiod av avhållsamhet ökade antalet arbetade dagar med 9%. Det stärker argumenten för beroendebehandling före welfare to work insatser. Behandlar man beroende leder det till positiva sysselsättningseffekter, skriver författarna.

Studiens begränsningar

Författarna skriver att det fanns metodologiska brister i en majoritet av de inkluderade studierna i genomförandet av experiment eller kvasi-experiment.

41. Is employment-focused case management effective for patients with substance use disorders? Results from a controlled multi-site trial in Germany covering a 2-years-period after inpatient rehabilitation.

Författare	Saal, S., Forscher, L., Kemmann, D., Zlatosch, J. & Kallert, T. W.
Årtal	Publicerad 2015. Insatser genomförda 2011–2012.
Land (population)	Tyskland
Population	Arbetslösa personer (mellan 18 och 63 år) med skadligt bruk av alkohol. Mer specifikt med diagnosen ICD-10 F19-10, skadligt bruk av alkohol med ospecificerad alkoholinducerad störning, som nyligen skrivits ut från behandlingscentrum och som var arbetslösa.
Studiedesign	Quasi randomised control trial, QRCT
Dataunderlag	Registerdata
N	(n=320) deltagare, (n=160) i insatsgruppen och (n=160) i kontrollgruppen
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen fick ordinarie uppföljningsinsatser. Efter utskrivning från behandlingscentrum erbjuds deltagarna en rad olika insatser: medicinsk specialistvård, low threshold programmes, supervised drug consumption facilities, avgiftning och avvänjningsbehandling på akutsjukhus, medicinsk rehabilitering (inpatient/outpatient), social rehabilitering, självhjälpgrupper, nära vård av sjuksköterska. Systematisk koordinering av dessa insatser saknas, görs ev. av husläkare, patienten själv eller dennes familj.
Bortfall	Stort bortfall på (n=141) gav slutgiltigt antal deltagare (n=179), som inkluderades i analysen vid uppföljning vid 12 och 24 månader. (n=94) i insatsgruppen och (n=85) i kontrollgruppen

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som 1) reguljär anställning (ja eller nej), 2) anställningens längd, 3) subventionerad anställning (ja eller nej).

Övriga utfallsmått rörde boendesituation, ekonomisk situation, avhållsamhet, livskvalitet, användning av uppföljningsinsatser.

Insats

Case management to improve return to employment (CMRE). Programmet gavs som tillägg till standardvård. Efter att rehabilitering på ett behandlingshem, började programmet och pågick cirka ett år. Individanpassat stöd för arbetsrelaterade eller sociala behov. Deltagaren och handledaren tar fram en gemensam handlingsplan.

Resultat

Efter tolv månader hade 27,7 procent av insatsgruppen en reguljär anställning, jämfört med 30 procent i kontrollgruppen. Efter 24 månader hade 35,6 procent av insatsgruppen reguljär anställning, jämfört med 41,2 procent av kontrollgruppen. Det fanns inga signifikanta skillnader mellan insats- och kontrollgrupperna vad gäller anställningens längd, avhållsamhet, livskvalitet, boende situation eller osäker ekonomisk situation. CMRE-deltagarna fick snabbare kontakt med arbetsförmedlingen och jobbcenter, men det deltagandet i ordinarie uppföljningsinsatser efter utskrivning från beroendebehandling skiljde sig inte åt mellan grupperna. Forskarna skriver att deras resultat visar att CMRE inte var mer effektivt för att öka återgången till arbete för målgruppen jämfört med standardinsatserna. De resonerar

Ett förebyggande perspektiv på ekonomiskt bistånd.

att en lägre arbetsbörda för handledarna och mer frekventa möten inom ramen för CMRE skulle kunna göra programmet mer effektivt.

Studiens begränsningar

Högre bortfall i kontrollgruppen än i insatsgruppen, vilket kan ha gett bias.

42. Effectiveness of Case Management in Substance Abuse Treatment.

Författare	Saleh, S. S. P., Vaughn, T. P., Hall, J. P., Levey, S. P., Fuortes, L. P. & Uden-Holmen, T. P.
Årtal	Publicerad 2002. Framgår ej när insatserna genomfördes.
Land (population)	USA
Population	Personer med skadligt bruk av narkotika
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Framgår ej
N	(n=662) deltagare som randomiserades till fyra grupper (A, B, C, D), varav en kontrollgrupp (D)
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen, D, fick standardinsatser utan samverkan på individnivå. Framgår inte mer specifikt.
Bortfall	Efter tre månader: 68 procent (n=384), efter sex månader: 54 procent (n=356), och vid den sista mätningen, 12 månader senare var bortfallet 60 procent (n=399). Det framgår inte tydligt, men tyder på att forskarna samlat in data vid senare uppföljningstillfällen även för deltagare som inte lämnade data vid tre månader eller sex månader.

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning utgjorde ett av flera mått i ett addiction severity index (asi), som även inkluderade mått för alkoholkonsumtion och problematik, narkotikabruk och problematik, familj och social status, psykiatrisk funktion, medicinsk status och legal status.

Insats

Coordinated Care Management (Samverkan på individnivå) i en boendemiljö. Grupp A, B och C fick olika insatser med någon typ av samverkan på individnivå. Samverkan på individnivå leddes av en socialarbetare, men utfördes i olika miljöer för de olika insatsgrupperna: A) på behandlingscentrumet (treatment agency) drivet av privat aktör, B) socialkontor, (social service agency), C) genom telekommunikation.

Resultat

Två signifikanta resultat. Deltagare som fick samverkan på individnivå genom behandlingskliniken (treatment agency) fick bättre resultat vad gäller anställning. Gruppen som fick samverkan på individnivå utförd av socialkontoret (social service agency) uppvisade större förbättringar i psykiatriska hälsoindikatorer. Överlag hade samverkan på individnivå ingen effekt på deltagarnas skadliga bruk.

Studiens begränsningar

Författarna pekar ut två viktiga begränsningar för studien. Dels det höga bortfallet, dels samt att den inte mäter långsiktiga effekter: Det är möjligt att positiva effekter av samverkan på individnivå blir synliga efter längre period än ett år. Särskilt eftersom metodens fokuserar på att bygga upp relation mellan deltagare och case worker.

43. Employment Outcomes among AFDC Recipients Treated for Substance Abuse in Washington State.

Författare	Wickizer, T. M., Campbell, K., Krupski, A. & Stark, K.
Årtal	Publicerad 2000. Insatser genomförda 1994–1996.
Land (population)	USA
Population	Personer med skadligt bruk av narkotika, som också var mottagare av Aid to Families with Dependent Children (AFDC)
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Registerdata
N	5 038 deltagare, som delades i tre subgrupper med olika behandling: 1) (n=3784) fick outpatient treatment, 2) (n=706) fick inpatient treatment/ intensiv patientbehandling, 3) (n=299) fick metadonbehandling. Inom respektive grupp slumpades deltagarna till antingen insats- eller kontrollgrupp. 1) insatsgrupp: (n=870), kontrollgrupp (n=1 131, 2) insatsgrupp (n=629), kontrollgrupp (n=260), 3) insatsgrupp (n=106), kontrollgrupp (n=177)
Kontrollgrupp	Kontrollgrupper bestod av personer som fick standardinsatser (rehabilitering, job placement). Inom varje undergrupp finns en kontrollgrupp, konstruerad genom Propensity score matching (PSM).
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- Anställning mätt som inkomst från arbete per kvartal utifrån tre olika mått, 1) arbetsinkomst överhuvudtaget, 2) över 2500 dollar under uppföljningsperioden, 3) årsinkomst.

Självförsörjning operationaliserat som:

- Minskat behov av welfare (försörjningsstöd) mätt som nivå av bidrag per kvartal.

Insats

Tre alternativa behandlingar mot skadligt bruk:

1. Outpatient treatment (poliklinisk behandling): 90 dagars behandling. Kombination av individuell rådgivning, gruppterapi, familjeterapi och vocational services.
2. Inpatient treatment (sluten vård): 21–28 dagar. Intensivt och strukturerat program för personer med kemiskt beroende på ett boende. Fokus på utbildning om alkohol och narkotika, kombinerat med gruppterapi och individuell terapi.
3. Metadonbehandling under minst 120 dagar. Deltagarna fick opiatsubstitut som delas ut dagligen/nästan dagligen, kombinerat med rådgivning.

Resultat

Uppföljningsperioden var två år. Resultaten visar att alla insatserna hade en positiv effekt för sannolikheten att få anställning, mätt som inkomst från arbete. Insatsgrupperna hade 20–90 procent högre sannolikhet att vara anställda jämfört med kontrollgrupperna. Störst effekt hade metadonbehandling, minst inpatient behandling. Efter två år hade insatsgruppen med outpatient behandling högst årsinkomst, följt av de som fick metadonbehandling,

och sist inpatient care. Störst skillnader mellan insatsgrupp och kontrollgrupp fanns för metadonbehandlingen. Deltagarnas tidigare arbetslivserfarenhet vid baseline hade viss effekt på sannolikheten att vara anställd vid uppföljningstillfället, likaså gymnasieexamen associerat med högre sannolikhet för anställning. Deltagare som tillhör ursprungsbefolkningen hade signifikant lägre sannolikhet att få anställning. Även tidigare psykisk ohälsa minskade chanserna att få anställning. Deltagare som varit beroende av welfare under en längre period hade lägre inkomster efter två år. Även om insatserna ledde till ökade inkomster och fler i anställning, var 42 procent utan arbetsinkomster efter två år och ytterligare 14 procent hade inkomster under 1000 dollar under uppföljningsperioden.

Författarna menar att eftersom programmen inte främst syftade till att öka inkomster eller få fler i arbete, utan rehabilitering, kan resultaten ses som positiva. Men de påpekar också att bara en viss andel av personer med AFDC och skadligt bruk kan förväntas komma i arbete, utan riktade aktiveringsinsatser (vocational services) som komplement till rehabiliterande behandling.

Studiens begränsningar

I kvasi-experimentella studier finns risk för icke-observerbart bias mellan insats- och kontrollgrupperna.

Personer med psykisk ohälsa eller andra hälsoproblem

44. Expanding individual placement and support to populations with conditions and disorders other than serious mental illness.

Författare	Bond, G. R., Drake, R. E. & Pogue, J. A.
Årtal	Publicerad 2019. Inkluderar studier publicerade mellan 2012–2017.
Land (population)	Norge, Danmark, Sverige, USA
Population	Tre alternativa målgrupper för IPS: 1) personer med psykisk ohälsa förutom allvarliga psykiska sjukdomar, 2) personer med skadligt bruk, 3) muskuloskeletala eller neurologiska störningar. Gruppen unga 16–24 år exkluderades, liksom personer med en första episod av psykos.
Studiedesign	Systematisk översikt. Meta-analys av nio RCT studier, kompletterat med observationsstudier (narrativ analys)
Dataunderlag	Två studier använde sig av registerdata från nationella databaser. Framgår inte för övriga studier.
Kontrollgrupp	Kontrollgrupperna fick antingen stepwise job services, list of job resources, traditionell yrkesrehabilitering, kompenserad arbetsterapi, gruppinsatser, fick plats på väntelista eller blev hänvisade vidare till rehabiliteringsinsatser på statlig nivå (USA).
N	(n=2 902), insatsgrupperna (n=1 516) och kontrollgrupperna: (n=1 383)
Bortfall	En studie hade ett bortfall på tre personer, framgår inte för övriga

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljär anställning mätt som minst en dag i reguljär anställning mellan insatsstart och uppföljning.

Övriga utfallsmått rörde anställningen längd, livskvalitet, sjukdomssymptom. Dessa sammanfattades i den narrativa analysen.

Insats

Individual Placement and Support (IPS) eller IPS anpassad till målgruppen. Två studier rapporterade inte programtrohet, och för övriga fanns vissa variationer i programtrohet.

Resultat

Studiernas uppföljningstid varierade. Två studier hade en uppföljningsperiod på sex månader, för övriga var uppföljningsperioden längre än ett år. Överlag visade studierna på positiva resultat av IPS. Åtta av nio studier visade på signifikanta positiva effekter på anställning. Även meta-analysen visade på att IPS gav avsevärt bättre effekter på anställning än andra insatser. Inga negativa resultat hittades heller i de observationsstudier som lästes.

Resultaten för gruppen veteraner med posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) sticker ut med särskilt positiva effekter. I en studie hade 76 procent av insatsgruppen haft reguljär anställning, jämfört med 28 procent i kontrollgruppen efter tolv månader, och i en annan studie var motsvarande siffra 69 procent vs. 57 procent. Författarna menar att resultaten ska se

som mycket goda. För referens kan man jämföra med systematiska översikter av effekterna av IPS för personer med allvarlig psykisk sjukdom, där anställningsgraden vid uppföljning var cirka 50 procent, ungefär dubbelt så högt som för kontrollgrupperna. Författarna menar därför att IPS kan rekommenderas för veteraner med PTSD, men även gruppen med PTSD i stort.

Studiens begränsningar

Författarna diskuterar översiktens metodologiska brister: studier med små urval, svårigheter att säkerhetsställa programtroheten till IPS, korta uppföljningsperioder och brist på replikationer.

45. Impact of early intervention programs for working adults with potentially disabling conditions: Evidence from the national DMIE evaluation.

Författare	Gimm, G., Ireys, H., Gilman, B. & Croake, S.
Årtal	Publicerad 2011. Insatser genomförda 1999–2009.
Land (population)	USA
Population	Vuxna med risk för arbetshindrande funktionshinder. Nästan alla arbetade vid insatsstart, för att vara behörig till programmet behövde deltagarna ha arbetat minst 40 timmar per månad.
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Enkätdata, registerdata
N	(n=4 054) deltagare. Blockrandomisering inom fyra olika delstater: 1) Minnesota, insatsgrupp (n=888), kontrollgrupp (n=267), 2) Texas, insatsgrupp (n=888) kontrollgrupp (n=697), 3) Kansas, insatsgrupp (n=225), kontrollgrupp (n=275), 4) Hawaii, insatsgrupp (n=124), kontrollgrupp (n=124)
Kontrollgrupp	Identifierad genom blockrandomisering, en kontrollgrupp för varje stat. Kontrollgruppen bestod av personer som inte tog del av DMIE men som var behöriga.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som 1) bevis för att personen inte arbetat (på grund av avslutad anställning, men även semester eller sjukskrivning), 2) genomsnittligt arbetade timmar per månad.

Självförsörjning operationaliserat som:

- behov av statliga ersättningar för funktionsnedsatta (supplemental security income ssi, och social security disability insurance, ssdi).

Insats

Demonstration to maintain independence and employment (DMIE), tidiga interventioner för vuxna med risk för arbetshindrande funktionsnedsättning, som syftade till att förebygga behov av SSI eller SSDI. Deltagarna fick hälso- och arbetsstödande insatser med syfte att det ska kunna behålla sin anställning. DMIE är konstruerat som ett komplement till andra försäkringssystem. Det var möjligt att delta i programmet samtidigt som man mottar statliga ersättningar.

Resultat

Endast en liten andel av såväl insatsgrupperna som kontrollgrupperna arbetade inte. För Kansas fanns statistiskt signifikanta skillnader mellan insats- och kontrollgrupp, två procent av insatsgruppen arbetade inte, jämfört med 6,6 procent av kontrollgruppen. För de övriga staterna var skillnaderna inte statistiskt signifikanta (Minnesota 9,9 procent/11,6 procent, Texas 0,7 procent/0,6 procent, Hawaii 4,2 procent/0,0 procent). Vad gäller antal arbetade timmar per månad syntes signifikanta skillnader endast i Hawaii, som visade på en negativ programeffekt. I Hawaii arbetade insatsgruppen i genomsnitt 128 timmar per månad, jämfört med kontrollgruppen som arbetade 160 timmar per månad. För övriga stater var antalet arbetade timmar per månad för insatsgrupp respektive kontrollgrupp:

Minnesota 115 timmar/112 timmar, Texas 125 timmar/125 timmar, Kansas 148 timmar/137 timmar.

När det kommer till behov av SSI eller SSDI visade resultaten att 4,8 procent av insatsgruppen ansökt om stöd, jämfört med 6,9 procent av kontrollgruppen, ett år efter baslinjemätningen, statistiskt säkerhetsställd skillnad. På statlig nivå var skillnaderna mellan insats och kontrollgrupp inte signifikanta, och rörde sig mellan 0,5 procent (Kansas) till 2,6 procent (Minnesota).

Studiens begränsningar

Författarna skriver att det kan vara svårt att veta om DMIE ges för tidigt (innan deltagarna upplever att de har behov av denna typ av stöd) eller för sent (när deltagarna upplever att det är bättre att få statliga ersättningar för att klara sin försörjning).

46. Effect on return to work or education of Individual Placement and Support modified for people with mood and anxiety disorders: results of a randomised clinical trial.

Författare	Hellström, L., Bech, P., Hjorthøj, C., Nordentoft, M., Lindschou, J. & Eplov, L. F.
Årtal	Publicerad 2017. Insatser genomförda 2011–2013.
Land (population)	Danmark
Population	Personer med psykisk ohälsa (affektiva störningar, depression och ångestproblematik). Kriterierna för deltagande var följande: 1) 18–60 år, 2) diagnos för antingen affektiva störningar eller ångest. 3) hade varit i kontakt med vård för psykisk ohälsa under mindre än tre år, 4) anställning eller utbildning någon gång under de tre senaste åren, 5) motivation att återgå till arbete eller studier, 6) inte redo att återgå till arbete eller studier inom de tre närmaste månaderna.
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Enkätdata och registerdata
N	326 deltagare randomiserade in i insatsgrupp (n=162) och kontrollgrupp (n=164)
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen fick standardinsatser, exempelvis praktikkurser, subventionerade anställningar, kompetensutveckling, mentorskap och gradvis ökad anställningsgrad. Insatserna gavs under maximalt 52 veckor.
Bortfall	Bortfall efter 12 månader: insatsgrupp: 18 procent, kontrollgrupp 34 procent. Bortfall efter 24 månader: insatsgrupp: 23 procent (n=125), kontrollgrupp: 37 procent (n=104)

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- reguljärt arbete eller studier mätt som 1) reguljär anställning eller utbildning efter 24 månader, 2) antal veckor med reguljär anställning eller utbildning.

Övriga utfallsmått var sjukdomssymptom, allmän funktion och välmående.

Insats

Individual Placement and Support (IPS) anpassat för målgruppen med affektiva störningar och ångestproblematik, IPS-MA. Insatsen leddes av en mentor och en yrkesvägledare. Deltagarna erbjöds individbaserat mentorstöd baserat på psykiatrisk kunskap, yrkesvägledning, stöd med att hantera sin privatekonomi, kontakt med arbetsgivare med syfte att få och behålla jobb, koordinering av erbjudna tjänster. Fokus låg på reguljär anställning och insatsen hade ingen tidsbegränsning. Viktiga anpassningar av IPS innebar ökat fokus på koordinering, i och med att målgruppen får stöd från flera olika aktörer i Danmark, samt att deltagarna själva förväntades söka och hitta arbete, även om de fick stöd. Inte heller ingick bidragsrådgivning, om det inte framgick att det fanns en sådant behov under kartläggningen av deltagarens privatekonomi.

Resultat

Tre mätningar: baseline, efter tolv månader och efter 24 månader. Efter 24 månader hade 44,4 procent av deltagarna med IPS återgått till arbete eller studier. Motsvarande siffra för kontrollgruppen var 37,8 procent. Vid samma uppföljningstillfälle var 75 procent (IPS-MA)

och 81 procent (kontrollgrupp) redo att återgå till arbete. Författarna menar att detta visar på att det fanns ett glapp mellan de som var arbetsföra och de som faktiskt hade arbete efter 24 månader, men att detta glapp var större för kontrollgruppen, vilket ytterligare visar på insatsens effekt. Ingen skillnad kunde observeras mellan mediantalen för antal veckor i arbete/studier. Forskarna drar slutsatsen att IPS-MA inte var mer effektivt än standardinsatser för att stötta personer med ångestproblematik att återgå till arbetet, då de inte kan säkerhetsställa skillnaden på 6,6 procent mellan insats och kontrollgrupp. En begränsning med insatser var att vården för målgruppen är utspridd mellan många olika enheter, vilket gjorde koordinationen mellan vård och arbetsförmedling svårare. Dessutom genomfördes IPS-MA av ett privat företag. 23 procent av insatsgruppen hade fortfarande medelstarka-starka depressiva symptom efter 24 månader. Resultaten för funktion ser liknande ut: 20 procent i insatsgruppen och 28 procent i kontrollgruppen hade allvarliga funktionshinder även efter 24 månader. Forskarnas tolkning är att deltagarna behövde ett mer omfattande stöd för att kunna återgå till arbete eller studier. Forskarna menar att varken IPS-MA eller standardinsatser är tillräckligt bra som behandlingsmetoder för målgruppen.

Studiens begränsningar

Låg svarsfrekvens för enkäterna, som främst mätte självskattningar om hälsa. Risk för överlappande eller felaktiga data från registerna, exempelvis deltagare som registreras som studerande för att de mottar studiemedel, trots att de hoppat av sina studier.

47. Effectiveness of a return-to-work program for workers without an employment contract, sick-listed due to common mental disorders.

Författare	Lammerts, L., Schaafsma, F. G., Bonefaas-Groenewoud, K., van Mechelen, W. & Anema, J. R.
Årtal	Publicerad 2019. Insatser genomförda 2013–2014.
Land (population)	Nederländerna
Population	Sjukskrivna personer (18–64 år) med psykisk ohälsa som saknar ett anställningskontrakt, det vill säga anställda vid bemanningsföretag, arbetare med en tidsbegränsad anställning som gått ut och arbetslösa.
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Registerdata
N	Totalt 186 deltagare, (n=94) i insatsgrupp och (n=92) i kontrollgrupp. Endast (n=36) i insatsgruppen fullföljde programmet, men data fanns för alla deltagare i studien vid uppföljningstillfället. Insatsgruppen delades in i två grupper: de som fullföljt programmet och de som avbrutit.
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen identifierades genom blockrandomisering: temporary agency workers, arbetslösa och de med tidsbegränsade anställningar. Kontrollgruppen fick standardinsatser: sjukersättning och occupational health care/företagshälsövård. Insatsen utfördes av ett team bestående av en Return-to-work coordinator, en försäkringsläkare och en arbetsexpert.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- återgång till arbete mätt som 1) antal dagar mellan inskrivning i programmet och betald reguljär anställning under mer än 28 kalenderdagar, 2) genomsnittligt antal arbetade timmar per vecka.

Insats

Standardiserat participatory return to work program (RTW). Viktiga skillnader jämfört med standardinsatserna var ökad grad delaktighet och högre grad standardisering. Genom ett samarbete med en vocational rehabilitation agency fick deltagarna minst två jobberbjudanden med kontrakt för minst tre månader som stämde överens med deltagarens genomförandeplan och önskemål.

Resultat

Efter tolv månader hade 27 procent av insatsgruppen och 26 procent av kontrollgruppen återgått i arbete. För insatsgruppen tog det 327 dagar från insatsstart tills mer än 25 procent hade återgått till arbete. Inga signifikanta skillnader mellan insats- och kontrollgrupp kunde därmed identifieras. Inte heller när det kommer till arbetade timmar per vecka eller arbetat överhuvudtaget fanns några signifikanta skillnader mellan insats och kontrollgrupp. Dessutom skriver författarna att det är möjligt att deltagarna helt enkelt inte var redo att återgå till arbete, något som också lyftes av socialarbetarna. Författarna anser att RTW-programmet inte kan rekommenderas i sin nuvarande form. Innehållet kan behöva anpassas till målgruppen sjukskrivna med psykisk ohälsa och utan anställningskontrakt, som i många fall står långt från arbetsmarknaden. Författarna menar att SE skulle kunna vara en intressant modell att inspireras av.

Studiens begränsningar

Författarna bedömer att det finns en stor risk att implementeringen av insatsen var bristfälligt utifrån faktumet att så få fullföljde programmet.

48. Preventing unemployment and disability benefit receipt among people with mental illness: Evidence review and policy significance.

Författare	O'Day, B., Kleinman, R., Fischer, B., Morris, E. & Blyler, C
Årtal	Publicerad 2017. Framgår ej när insatserna är genomförda.
Land (population)	USA
Population	Tre olika grupper med psykisk ohälsa: 1) personer som haft en första psykosepisod. 2) anställda med risk att förlora arbetet till följd av psykisk ohälsa, 3) individer som är eller har risk att bli långvariga patienter inom psykiatrin, med behov av statliga ersättningar för funktionsnedsatta.
Studiedesign	Systematisk översikt, narrativ analys. Totalt gav sökningen ca 2000 träffar, varav 60 mötte inklusionskriterierna. För gruppen med tidig psykos inkluderas 9 artiklar, för anställda med risk att förlora arbete 13 studier, och för gruppen långvariga psykiatripatienter 10 studier.
Dataunderlag	Framgår ej
N	Framgår ej
Kontrollgrupp	Olika kontrollgrupper för de inkluderade studierna, beskrivs inte närmare
Bortfall	Framgår ej. Författarna skriver att även studier med relativt stort bortfall eller där bortfall inte angavs inkluderades.

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning (preciseras inte närmare).

Insats

Blandade insatser: Individual Placement and Support (IPS), Supported Employment (SE) samt andra arbetsfrämjande och yrkesinriktade insatser.

Resultat

Det finns mest övertygande evidens för effekten av IPS för gruppen med allvarlig psykisk ohälsa som redan mottar behandling och statliga ersättningar för funktionsnedsatta. Författarna påpekar att det finns en osäkerhet kring mer långsiktiga effekter på sysselsättning och inkomst. Det är svårt att veta om de positiva resultaten består över tid. Mer forskning behövs, menar författarna. Evidensen för SE för gruppen med tidiga psykosymptom är positiv men ganska begränsad. För gruppen med risk att förlora arbetet på grund av psykisk ohälsa finns hittills inte ett välgrundat evidensunderlag för olika yrkesinriktade insatser.

Studiens begränsningar

Otydliga utfallsmått. Studier med stora bortfall.

Övriga målgrupper

49. The effectiveness of case management interventions for the homeless, vulnerably housed and persons.

Författare	Ponka, D., Agbata, E., Kendall, C., Stergiopoulos, V., Mendonca, O., Magwood, O., Saad, A., Larson, B., Sun, A. H., Arya, N., Hannigan, T., Thavorn, K., Andermann, A., Tugwell, P. & Pottie, K.
Årtal	Publicerad 2020. Framgår ej när insatserna genomfördes.
Land (population)	Kanada
Population	Hemlösa eller personer med osäker boendesituation
Studiedesign	Systematisk översikt. Inkluderade studier: en första sökning gav 13 811 träffar. Av 268 studier lästes i fulltext, varav 36 primärstudier mötte inklusionskriterierna.
Dataunderlag	Framgår ej
N	Framgår ej
Kontrollgrupp	Kontrollgrupperna fick antingen standardinsatser eller alternativa insatser, exempelvis hyrescheckar, gruppsamtal, drop-in service.
Bortfall	Framgår ej

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning.

Självförsörjning operationaliserat som:

- inkomst.

Övriga utfallsmått var stabilt boende, mental hälsa, livskvalitet, bruk av narkotika, sjukhusvistelser.

Insats

Case management (samverkan på individnivå), där individens olika insatser från hälso- och sjukvård, socialtjänst och arbetsförmedling koordineras och individanpassas med hjälp av en case manager. Författarna identifierar fyra kategorier av samverkan på individnivå:

1) standard case management (SCM), det vill säga individanpassad samordning av insatser, lett av case manager. 2) intensiv individuell samverkan (ICM), det vill säga samordning av insatser lett av case manager som finns tillgänglig upp till tolv timmar per dag, sju dagar per vecka. 3) assertive community treatment (ACT), det vill säga vård och andra insatser leds av ett team av olika professioner som finns tillgängliga dygnet runt. 4) critical time intervention (CTI), det vill säga syftar till att uppnå kontinuitet i insatserna särskilt under övergångsperioder, exempelvis vid utskrivning från sjukhus erbjuds plats på härbärge,

Resultat

1. Standard case management (SCM): fem av elva studier inom detta tema berörde effekter på anställning. En studie visade på signifikanta positiva effekter efter 24 månader, men de fyra andra studierna visade inte på några signifikanta effekter.

2. Intensiv individuell samverkan (ICM): liten effekt på anställning och inkomst. En studie visade på samband mellan ICM och antal dagar i betald anställning, tre studier visade att ICM ledde till bättre tillgång till public income assistance (försörjningsstöd) och minskade fattigdom. Men bland unga och familjer hade ICM ingen effekt på inkomst varken från anställning eller public assistance.
3. Assertive community treatment (ACT): Tre studier visade inga signifikanta skillnader mellan insats och kontrollgrupp vad gäller inkomstutfall. Inga studier använde utfallsmått för sysselsättning.
4. Critical time intervention (CTI): En studie visade inga signifikanta effekter på inkomstnivåer jämfört med standardinsatser. Inga studier använde utfallsmått för anställning.

ICM var alltså den enda metoden som visade på konsekvent positiva resultat på inkomstutfall.

Studiens begränsningar

Författarna skriver att det fanns metodologiska brister i en majoritet av de inkluderade studierna i genomförandet av experiment eller kvasi-experiment.

50. Effects of Housing First on employment and income of homeless individuals: Results of a randomized trial.

Författare	Poremski, D., Stergiopoulos, V., Braithwaite, E., Distasio, J., Nisenbaum, R. & Latimer, E.
Årtal	Publicerad 2016. Insatser genomförda 2009–2013.
Land (population)	Kanada
Population	Hemlösa med psykisk ohälsa
Studiedesign	RCT
Dataunderlag	Strukturerade intervjuer
N	(n=2 148) deltagare randomiserade till insats (n=1 373) och kontrollgrupp (n=990)
Kontrollgrupp	Kontrollgruppen fick olika standardinsatser som erbjöds i deras lokalsamhällen.
Bortfall	189 deltagare som lämnade data för mindre än nio månader exkluderades, vilket gav (n=1 959). En större andel av de som hade anställning vid baseline droppade ur studien jämfört med gruppen som inte hade anställning, vilket ger viss bias.

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- arbete eller källa till försörjning mätt som 1) reguljär anställning, 2) inkomst från bidrag, 3) inkomst från reguljär anställning, 4) informellt arbete (street activities), exempelvis samla in återvinning, tigga, tvätta bilrutor, 5) kriminell aktivitet, exempelvis droghandel, stölder, prostitution (kriminaliserat i Kanada).

Insats

En housing-first insats där deltagarna erbjöds ett subventionerat boende. Insatsgruppen delades i två grupper. De med stora stödbehov fick housing first-insatsen från assertive community treatment-team (ACT-team) och de med medelstora stödbehov fick intensive case management-team (ICM-team). Inget av teamen jobbade specifikt med sysselsättning eller anställning som mål.

Resultat

Housing first hade ingen effekt på inkomster från reguljär anställning, statliga bidrag, street activities eller kriminell aktivitet. Deltagare i med ICM-insatsgruppen hade högre sannolikhet att vara anställda vid uppföljning, jämfört med motsvarande kontrollgrupp. Över tid hade även deltagare i ACT-insatsen hade högre sannolikhet att få anställning, men ökningen från baseline är inte statistiskt säkerställd. Författarna diskuterar huruvida detta kan ha berott på att specifika insatser inriktat på anställning saknades i programmet, samt att bostadssubventionen kan ha minskat deltagarnas incitament att leta efter arbete. Forskarna skriver att de kausala sambanden mellan housing first, stabil bostad och anställning behöver undersökas närmare.

Studiens begränsningar

Utifrån studien går det inte att veta om housing first-insatsen gav direkta anställningseffekter. Att få en stabil bostad kan ha varit en intermediär faktor. Därför behövs mer forskning på både supported housing och supported employment.

51. På vei til jobb? Evaluering av arbeidsmarkedssatsingen for sosialhjelpsmottakere.

Författare	Schafft, A & Spjelkavik, Ø.
Årtal	Publicerad 2006. Insatser genomförda 2003–2006.
Land (population)	Norge
Population	Olika grupper av försörjningsstöds-mottagare: unga (20–24 år), ensamstående föräldrar, långvariga mottagare av försörjningsstöd, invandrare och personer med läkemedelsassisterad rehabilitering.
Studiedesign	Kvasi-experimentell, Propensity score matching (PSM). Kohortanalys av deltagare som började april 2003, jan 2004 och juli 2004. Matchning med kontrollgrupp skedde vid dessa tillfällen.
Dataunderlag	Registerdata och enkätdata
N	(n=18 720), (n=9 360) i insatsgruppen och (n=9 360) i kontrollgruppen
Kontrollgrupp	Kontrollgrupp identifierad genom PSM, bestod av personer som inte deltog i någon insats.
Bortfall	Deltagare i insatsen som inte kunde matchas med en icke-deltagare exkluderades i ett tidigt stadium. Endast för en procent av deltagarna gick det inte att hitta en match, bortfallet var cirka 94 personer.

Utfallsmått

Sysselsättning operationaliserat som:

- anställning mätt som 1) reguljärt arbete, 2) deltagande i arbetskraften (inkluderar både de med reguljärt arbete och de subventionerat arbete).

Självförsörjning operationaliserat som:

- inkomst mätt som minskat mottagande av sosialhjälp (försörjningsstöd).

Insats

Olika arbetsmarknadsåtgärder riktade till mottagare av försörjningsstöd, med särskilt fokus på individuell uppföljning. Insatserna inkluderade placeringar med stöd, skyddade arbeten, lönetillägg, arbetsmarknadsutbildningar. Programmet implementerades i samband med reformen Tiltaksplan mot fattigdom, och genomfördes i samarbete mellan arbetsförmedling och socialtjänst.

Resultat

För det mer öppna måttet för sysselsättning syntes små positiva, men signifikanta effekter på anställning för insatsgruppen, efter jämförelse med kontrollgruppen. Tio månader efter programstart hade 25 procent av insatsgruppen kommit i arbete. Efter 21 månader var motsvarande siffra 36 procent. Totalt sett fick ca 27 procent av deltagarna i satsningen innan 2004 arbete.

När det kommer till det mer strikta måttet för sysselsättning syns inga signifikanta effekter av programmet för deltagarna som helhet. På subgruppsnivå finns signifikanta positiva effekter för gruppen med långvarigt mottagande av försörjningsstöd.

Mottagandet av försörjningsstöd minskade både för insatsgruppen (-9 752 NOK) och kontrollgruppen (-8 026 NOK) mellan 2002–2004, men skillnaden är inte statistiskt signifi-

kant. Författarna menar att det inte går att dra några slutsatser kring detta, eftersom jämförelsen bygger på den del av insatsgruppen som blev inskrivna 2003 och utskrivna 2004, det vill säga, antagligen de som var minst sårbara.

Studiens begränsningar

Registerdata fanns endast tillgängligt för deltagarna som började i programmet 2003. Data för de som började senare år saknas. Kort uppföljningstid vilket gör att långsiktiga effekter inte kommer med.

Bilaga 2 – Sökord

I den här kunskapsöversikten definieras det förebyggande perspektivet inom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd som ”tidigt stöd”. Där handlar det om insatser som syftar till att förkorta eller begränsa behovet av ekonomiskt bistånd. För att inkludera studier med ett mer uttalat förebyggande perspektiv omfattas också studier av insatser riktade till grupper med förhöjd risk för ekonomisk utsatthet. Listan med sökord är framtagen med dessa två perspektiv som utgångspunkt. Listan togs fram i dialog med vetenskapligt sakkunniga och sakkunniga med koppling till praktiken, och preciserades tillsammans med informationsexperterna från Socialstyrelsen.

Riskgrupper

Tema	Svenska benämningar på riskgrupper	Motsvarande engelska benämningar på riskgrupper
"Annan" bakgrund	Utrikes födda Nyanlända Flykting- och anhöriginvandrade Personer med migrationsbakgrund Personer i etableringsprogrammet	Foreign born Newly arrived) immigrants/refugees
Sjukskrivna	Nollplacerade (nollklassade används ev i äldre studier) Personer som saknar SGI	Without sickness benefit/compensation On sickness leave
Ohälsa	Personer med neuropsykiatriska svårigheter/ problematik Personer med socialpsykiatriska svårigheter/ problematik Personer med psykisk ohälsa	Mental health conditions/problems Mental illness Psychiatric/mental disorders
Sociala problem	Hemlösa Personer med missbruk/missbruksproblematik Personer med beroendeproblematik Personer som lämnar samhällsvård	Homelessness (Substance) addiction/addiction disorders Leaving insitutional care Socially vulnerable population
Funktionshinder-området	Personer inom LSS Personer som uppbär aktivitetsersättning	
Fokus unga	Unga som saknar fullgjord gymnasieutbildning UVAS Unga inom det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) Barn i hushåll med långvarigt bidragstagande	Youth without qualifications/upper secondary education Neets (eng benämning av UVAS) Children of parents with long term welfare dependency

Termer och begrepp

Sökord på svenska	Motsvarande sökord på engelska
Bidragstagare	Recipient, applicant, dependent, beneficial, entrant
Mottagare av ekonomiskt bistånd	Welfare recipient, financial aid applicants, benefit recipient, welfare dependency, needy family
Socialbidragstagare	Hard-to-serve, hard-to-employ
Försörjningsstödmottagare	
Bidragsmottagande	Dependency (welfare dependency) Benefits dependence Welfare utilisation
(Ekonomiskt) bistånd	Income, financial, payment, cash, direct payment, earning
Försörjningsstöd	Assistance, benefit, allowance, support, aid
Socialbidrag	Social assistance Public: aid/support/assistance/benefit/welfare Financial: aid/support/assistance/benefit Cash assistance General assistance Supplement income Domestic economic assistance Income support
Insats /program	Welfare service Service provision Supplemental security income program Income maintenance program Nonincome tested transfers { ? } Supplementary benefits Public assistance programs Unemployment benefits Poverty programs Welfare reform Food assistance Food stamps Food programs Family fund Housing subsidies Welfare to work intervention/program/activity/strategy
Arbete/arbetslöshet	Employment
Försörjningshinder	Unemployment Long term unemployed Hard to employ Employment barrier
Program/insats som syftar till egen försörjning genom arbete eller studier	Employment aid Workfare Welfare-to-work
Arbetslivsinriktade insatser	Return to work
Arbetsmarknadsinsatser	Activation Work first Active labour market policy/ALMP Human resource/capital development Case management Supported employment Individual placement support Supported education Labor market preparation Stimulating employment Welfare diversion program/policy Labor force attachment

Ett förebyggande perspektiv på ekonomiskt bistånd.

Sökord på svenska	Motsvarande sökord på engelska
Förebygga(nde)	Prevention/preventive
Preventiv/prevention	Proactive/promotion
Tidigt stöd	Early intervention
Tidig insats	Early support
Motverka	Counteract
Långvarigt	Long term
Utfall:	Employment
Förändrar försörjning	Income/earnings
Egen försörjning genom arbete eller studier	Skill development? Leaving welfare
Förkortade bidragstider	Return to labor market
Minskat bidragmottagande	Economic/financial self-sufficiency Independence Self-reliance Self-supporting Receipt of welfare/financial benefits/social assistance Shorter duration of welfare receipt/social assistance

Bilaga 3 – Inklusions- och exklusionskriterier

För att specificera inklusions- och exklusionskriterierna användes det strukturerade frågeformatet PICO (SBU 2017) som utgångspunkt. PICO är en förkortning för population, intervention, comparison och outcome, eller med svenska ord problem, insats, jämförelse, utfallsmått. I denna kunskapsöversikt användes emellertid inte jämförelse. Population, intervention och utfall är därmed de aspekter som använts som beskrivs nedan.

Population

Studier med populationer i risk för behov av ekonomiskt bistånd inkluderades, dock med vissa avvägningar utifrån relevans för den svenska socialtjänsten. Efter dialog med vetenskapligt sakkunniga och sakkunniga med koppling till praktiken definierades följande riskgrupper.

- Biståndsmottagare, dock inte om populationen enbart består av personer med långvarigt mottagande.
- Personer med socialpsykiatriska svårigheter, så som hemlöshet och problem med skadligt bruk av alkohol eller narkotika (så kallat beroende syndrom).
- Personer med psykisk ohälsa, dock inte allvarligare psykiatriska tillstånd så som schizofreni eller psykos, eftersom dessa tillstånd behandlas av sjukvården. Personer med neuropsykiatriska svårigheter som uppstår vid sjukersättning eller omfattas av andra trygghetssystem än ekonomiskt bistånd har exkluderats.
- Personer som lämnar samhällsvård, exempelvis familjehem, hem för vård och boende (HVB-hem), kriminalvården.
- Långtidsarbetslösa.
- Personer med anställning som återgår i arbete, men där risk finns för behov för bistånd eller där arbetsgivaren inte har tydligt ansvar för rehabiliteringen
- Personer med migrationsbakgrund. Det kan handla om nyanlända, flyktingar- och anhöriginvandrare samt deltagare i etableringsprogrammet, men även utrikes födda i vidare bemärkelse. Dock inte specifika grupper med utländsk bakgrund som inte är applicerbar på svensk kontext (exempelvis amerikanska studier med fokus på "latinos")
- Unga som varken arbetar eller studerar (så kallades UVAS eller NEET:s på engelska), unga som lämnar familjehemssystem, unga inom KAA, unga i socialt utsatt position.

Vissa studier som motsvarar inklusionskriterierna exkluderades om hela eller majoriteten av populationen utgörs av följande grupper:

- Krigsveteraner.
- Tonårsmödrar eller gravida kvinnor.
- Personer med omfattande funktionshinder.

- Personer med hjärnskador, stroke, ryggmärgsskada, cancer, HIV/AIDS, kronisk smärta eller andra fysiska sjukdomstillstånd/funktionshinder.
- Barn under 16 år.
- Arbetslösa, om inte studien specifikt berör relevanta riskgrupper.
- Personer som återgår i arbete, där arbetsgivaren har ett tydligt ansvar för rehabiliteringen.

Intervention

När det gäller interventioner, eller insatser som är det begrepp som vanligtvis används inom de verksamheter som arbetar med tillämpningen av interventionerna, inkluderades insatser som skulle kunna vara relevanta i det svenska sammanhanget och som kan utföras av aktörer med uppdrag som knyter an till ett förebyggande arbete eller tidiga insatser när det gäller människors försörjning och ekonomisk utsatthet. Följande typer av insatser inkluderades:

- Avgränsade insatser som socialtjänsten, Arbetsförmedlingen, kommunernas arbetsmarknadsenheter, samordningsförbund eller andra relevanta aktörer utför eller skulle kunna utföra.
- Generellt beskrivna insatser av typen Active labour market programmes (ALMP)
- Övergripande strategier som work first eller rustande humankapital-insatser
- Subventionerade anställningar av olika slag.
- Kompetensutveckling och utbildningar i de fall där utfallsmått kopplade till egen försörjning studeras.
- Individual placement and support och Supported employment i de fall insatsen riktar sig till någon av de definierade riskgrupperna.
- Sanktioner om de undersöks på individnivå eller som del av en specifik insats eller arbetsmetod.

Studier där beskrivningen av insatsen är otydlig exkluderades. Dessutom exkluderades studier som undersöker följande insatser:

- Övergripande reformer och policys.
- Finansieringssystem, köp-system/vouchers, income management.
- Privatisering jämfört med offentliga lösningar, decentralisering jämfört med centralisering.
- Aktiveringskrav, om det gäller kravens inverkan på behovet av ekonomiskt bistånd på befolkningsnivå.
- Handläggares arbetssätt och metoder, samverkan, samlokalisering av professioner och liknande exkluderas om de inte är tydligt avgränsade företeelser med koppling till relevant utfallsvariabel.
- Organisatoriska faktorer, personaltäthet och liknande.
- Regulerade utbildningar.
- Studier som undersöker insatsens intensitet.

- Studier som undersöker perspektiv/förhållningssätt, framgångsfaktorer.
- Studier som undersöker individfaktorer

Utfall

Studier inkluderades om det primära utfallsmåttet är någon form av egen försörjning eller minskat behov av ekonomiskt bistånd. Studier som inte primärt studerar något av dessa utfall inkluderades om dessa utfall trots allt lyfts fram som betydande resultat. Relevanta utfall är följande:

- Arbete/anställning (både subventionerad och reguljär).
- Varaktighet i anställning/förmåga att behålla arbete.
- Inkomst
- Egen försörjning
- Minskat bidragmottagande (i tid och pengar på individnivå)

Studier exkluderades om ingen tydlig utfallsvariabel finns beskriven. Dessutom exkluderades studier med fokus på följande utfall:

- Arbetsförmåga.
- Anställningsbarhet.
- Individens hälsa, livskvalitet, lärande, trivsel, prestationer eller tillfrisknande.
- Organisatoriska resultat så som samverkan eller implementering.
- Kostnadseffektivitet.
- Samhällsekonomiska resultat.
- Utfallsmått på befolkningsnivå.

Andra inklusions- och exklusionskriterier

Urvalet består av studier publicerade mellan år 2000 och 2021, skrivna på svenska, norska, danska eller engelska. Studier som är starkt avvikande från svensk kontext och inte applicerbara samt icke-västerländska studier exkluderades. Förutom vetenskapliga tidskriftsartiklar inkluderades ”grå litteratur” från relevanta myndigheter och organisationer samt böcker/monografier om det finns avgränsade kapitel som motsvarar inklusionskriterierna. Följande typer av studier exkluderades:

- Studier av äldre material som publicerats efter 2000 (vägt mot annan relevans).
- ”Prediktionsstudier” där individuella faktorer används som förklaringsmodell.
- Kommentarer till tidigare studier, introduktionskapitel till tidskrifter, konferensbidrag.
- Kunskapsstöd, guidelines, rekommendationer från myndigheter.
- Övergripande sammanställningar av tidigare forskning
- Studier som inte finns tillgängliga i fulltextformat.

Bilaga 4 – Sökdokumentation

Dokumentation av informationssökning

Databas: Campbell Library, Prospero, Social Care online Databasleverantör: Wiley, NIHR, Social Care Institute for excellence Datum: 2021-03-18, 2021-03-19 Ämne: Tidiga insatser/tidigt stöd för att motverka långvarigt ekonomiskt bistånd Sökning gjord av: Lisa Keskitalo, Cecilia Mård Sterne På uppdrag av: Gunilla Bergström, Malin Isaksson			
Söknr	Termtyp *)	Söktermer	Databas/ Antal ref. **)
Campbell Library			
1.		Applied filters: Systematic Reviews, Social Welfare, Keywords: Employment OR Unemployment	14 (8)
2.		Applied filters: Systematic Reviews, Social Welfare, Keywords: "Economic self-sufficiency"	3
3.		Applied filters: Systematic Reviews, Social Welfare, Keywords: "Shorter duration of welfare receipt"	19 (7)
4.		Applied filters: Systematic Reviews, Social Welfare, Keywords: prevention OR "public welfare"	2 (redan nedladdade)
5.		Applied filters: Systematic Reviews, Social Welfare, Keywords: "Social assistance"	6 (redan nedladdade)
PROSPERO - International prospective register of systematic reviews			
6.		"social assistance" AND (Systematic Review OR Meta-Analysis):RT AND (Social care):HA	1 Status ongoing (se SBU under svenska myndigheter)
7.		"NEETS" AND (Systematic Review OR Meta- Analysis):RT AND (Social care):HA	1 Status published - 1
8.		"active labour market*" OR "active labor market*" OR ALMP OR "social program*" OR "welfare to work" AND (Systematic Review OR Meta-Analysis):RT AND (Social care):HA	0
9.		"welfare recipient" OR Economic aid" OR NLFET OR "SUPPORTED employment" AND (Systematic Review OR Meta-Analysis):RT AND (Social care):HA	0
10.		"Welfare utilization" OR "benefits dependenc*" OR "welfare dependency" AND (Systematic Review OR Meta-Analysis):RT AND (Social care):HA	0
Social Care Online – Social Care Institute for excellence			
11.		[- PublicationTitle:"active labour market policy" - OR AbstractOmitNorms:"active labour market policy" - AND SubjectTerms:"benefits" including this term only - AND SubjectTerms:"employment" including this term only - AND PublicationYear:'2000 2021']	6
12.		[- SubjectTerms:"social programmes" including this term only - AND SubjectTerms:"employment" including this term only	25 (12)

	- AND PublicationYear:'2000 2021']	
13.	[- SubjectTerms:"employment" including this term only - AND PublicationTitle:"long-term dependency" - OR AbstractOmitNorms:"long-term dependency" - AND PublicationYear:'2000 2021']	5 (3)
14.	[- AllFields:"welfare to work" - AND PublicationYear:'2000 2021' - AND SubjectTerms:"outcomes" including this term only - OR SubjectTerms:"employment" including this term only - AND AllFields:"welfare dependency" - AND PublicationTitle:"leaving welfare" - OR AbstractOmitNorms:"leaving welfare"]	24 (13)
15.		

**) De felmarkerade referenserna finns nedsparade.

Dokumentation av informationssökning

Databas: Myndigheter och organisationer (FoU-rapporter och annan grå litteratur)

Databasleverantör: Myndigheters och organisationers webbsidor samt Libris

Datum: 2021-03-24 -2021-03-30

Ämne: Tidiga insatser/tidigt stöd för att motverka långvarigt ekonomiskt bistånd

Sökning gjord av: Cecilia Mård Sterne, Lisa Keskitalo

På uppdrag av: Gunilla Bergström, Malin Isaksson

Söknr	Termtyp *)	Söktermer	Databas/ Antal ref. **)
		Sökord: Ekonomiskt bistånd, försörjningsstöd, socialbidrag, Active labor market policy/programs, social programs, bidragstagare, motverka, prevention, långvarigt/long term	
		FoU-rapporter Sverige	
1.		FoU Välfärd	0
2.		FoU Helsingborg	1
3.		FoU Sörmland	0
4.		FoU Nordost	2
5.		FoU – Centrum för vård, omsorg och socialt arbete	2
6.		FoU Nordväst	6
7.		FoU Västernorrland	4
8.		FoU Region Gävleborg	3
		Myndigheter:	
9.		SKR – Sveriges kommuner och regioner	5
10.		SBU – Staens beredning för medicinsk och social utvärdering	2
11.		Socialstyrelsen	5
12.		IFAU - Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	16
13.		FORTE - Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd	2
14.		MUCF - Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor	11
15.			

**) De fetmarkerade referenserna finns nedspårade.

Dokumentation av informationssökning

Databas: Nordiska forskningsdatabaser, se nedan **Databasleverantör:** **Datum:** 2021-03-24

Ämne: Tidiga insatser/tidigt stöd för att motverka långvarigt ekonomiskt bistånd

Sökning gjord av: Lisa Keskitalo, Cecilia Mård Sterne

På uppdrag av: Gunilla Bergström, Malin Isaksson

Söknr	Termtyp *)	Söktermer	Databas/ Antal ref. **)
-------	------------	-----------	----------------------------

NAV (Arbeids- og velferdsforvaltninga, Norge)

<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav>

1.		Forskningsrapporter og evalueringer finansiert av NAV/ Rapporter arbeidsinkludering	16
2.		Forskningsrapporter og evalueringer finansiert av NAV/ Rapporter NAVs tiltak og virkemidler	2
3.		Forskningsrapporter og evalueringer finansiert av NAV/ Rapporter NAVs tiltak og virkemidler	2
4.		Forskningsrapporter og evalueringer finansiert av NAV/ Rapporter sosiale tjenester Vitenskaplige artiklar	3 rapporter 4 artiklar

Cristin/Current research information systems in Norway

<https://app.cristin.no/>

Engelska termer

5.	Fritext	"active labour market**" Från 2000 -	30 (14)
6.	Fritext	"supported employment" Från 2000 - Kategori: vitenskaplig artikkel, rapporter, avhandlingar	68 (12)
7.	Fritext	"long-term social assistance" AND (prevent* OR counteract* OR program* OR activation* OR support*) Från 2000 -	28 (2)
8.	Fritext	self-sufficiency AND (employment OR activation OR income) Från 2000 -	18 (1)

Norska termer

9.	Fritext	arbeidsmarked AND (program* OR politikk* OR innsats* OR måle OR satsing) Från 2000 -	47 (10)
10.	Fritext	"Økonomisk sosialhjelp" AND (forhindre* OR motvirke* OR redusere* OR program* OR politikk* OR innsats* OR måle) Från 2000 -	11 (3)
11.	Fritext	langtidsmottakere AND (forhindre* OR motvirke* OR redusere* OR program* OR politikk* OR innsats* OR måle)	22 (3)

VIVE (Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd, Danmark)

<https://www.vive.dk/da/>

Danske termer

12.		arbetsmarkedspolitik	5 (4)
13.		(arbetsmarked OR beskæftigelse) AND indsats Avgränsat till rapporter	53 (19)
14.		Selvforsørgelse Avgränsat till rapporter	11 (5)
Engelska termer			
15.		"active labour market"	5
16.		"supported education"	0
NORA – National Open Research Analytics, Denmark https://nora.adm.dtu.dk/ Obs! Startdatum 2014 -			
Engelska termer			
17.	Fritext	Fritext: "active labour market policy" Sökning på Publications/Main subject areas: social sciences;	20 (10)
18.	Fritext	"supported employment" Sökning på Publications /Countries: Denmark	31 (4)
19.	Fritext	self-sufficiency AND (employment OR activation OR income) Sökning på Publications/Main subject areas: social sciences;	9 (2)
Juuli publication information portal/Finland (http://www.juuli.fi/)			
Engelska termer			
20.	Fritext	"active labour market policy" Sökning i alla fält	2
21.	Fritext	"supported employment" Sökning i alla fält	3 (2)
22.	Fritext	"social assistance" Sökning i fältet för titel	20 (2)
23.	Fritext	return-to-work AND (program* OR activation*)	3 (1)
24.			
25.			
26.			

**) De fetmarkerade referenserna finns nedsparade.

Dokumentation av informationssökning

Databas: APA PsycInfo, APA PsycArticles, **Databasleverantör:** Ebsco **Datum:** 2021-03-22

Ämne: Tidiga insatser/tidigt stöd för att motverka långvarigt ekonomiskt bistånd

Sökning gjord av: Lisa Keskitalo, Cecilia Mård Sterne

På uppdrag av: Gunilla Bergström, Malin Isaksson

Söknr	Termtyp *)	Söktermer	Databas/ Antal ref. **)
1.	DE/ FT/TI, AB	DE "Immigration" OR DE "Refugees" OR TI (emigrant* OR immigrant* OR "foreign population" OR "foreign-born" OR foreigner* OR migrant* OR "migration background" OR refugee* OR "family immigra*" OR "family based immigration*" OR "newly arrived immigrant*") OR AB (emigrant* OR immigrant* OR "foreign population" OR "foreign-born" OR foreigner* OR migrant* OR "migration background" OR refugee* OR "family immigra*" OR "family based immigration*" OR "newly arrived immigrant*")	49,883
2.	DE/ FT/TI, AB	DE "Health Impairments" OR DE "Employee Leave Benefits" OR DE "Health Insurance" OR TI ("health problem" OR "sick people" OR "ill person*" OR "long term sick*" OR "long-term sick*" OR "sick leave*" OR "medical leave*" OR "sick benefit*" OR "sickness benefit*" OR "sick pay" OR "sick time" OR "health insurance" OR "medical insurance" OR "sickness insurance*") OR AB ("health problem" OR "sick people" OR "ill person*" OR "long term sick*" OR "long-term sick*" OR "sick leave*" OR "medical leave*" OR "sick benefit*" OR "sickness benefit*" OR "sick pay" OR "sick time" OR "health insurance" OR "medical insurance" OR "sickness insurance*")	25,690
3.	DE/ FT/TI, AB	MM "Mental Disorders" OR TI ("neurodevelopmental disorder*" OR "neuropsychiatric disorder*" OR "neuropsychiatric diagnosis" OR "affective disorder*" OR "mental illness*" OR "mental health*" OR "mental disease*" OR depression OR "psychiatric disease*" OR anxiety) OR AB ("neurodevelopmental disorder*" OR "neuropsychiatric disorder*" OR "neuropsychiatric diagnosis" OR "affective disorder*" OR "mental illness*" OR "mental health*" OR "mental disease*" OR depression OR "psychiatric disease*" OR anxiety)	628,679
4.	DE/ FT/TI, AB	DE "Marginalization" OR DE "Marginalized Groups" OR DE "Homeless" OR DE "Social Disadvantage" OR DE "Substance Abuse and Addiction Measures" OR DE "Institutional Release" OR TI ("homeless person*" OR "homeless people" OR homelessness OR "substance use disorder*" OR "substance-related disorder*" OR "substance abuse" OR "substance addiction*" OR "substance dependen*" OR chemical dependen* OR "drug addict*" OR addict* OR "drug abuse" OR "narcotic addiction*" OR alcoholics OR "medication abuse*" OR "residential care*" OR "foster care*" OR "institutional care leaver*" OR "leaving institutional care" OR "institutional care transition*" OR "leaving prison*" OR ex-prisoner* OR ex-convict* OR prison-to-community OR "disadvantaged people" OR	147,641

		<p>"marginal people" OR "socially disadvantaged" OR "socially vulnerab*" OR "welfare dependen*" OR "employment barrier*" OR "needy famil*") OR AB ("homeless person*" OR "homeless people" OR homelessness OR "substance use disorder*" OR "substance-related disorder*" OR "substance abuse" OR "substance addiction*" OR "substance dependen*" OR chemical dependen* OR "drug addict*" OR addict* OR "drug abuse" OR "narcotic addiction*" OR alcoholics OR "medication abuse*" OR "residential care*" OR "foster care*" OR "institutional care leaver*" OR "leaving institutional care" OR "institutional care transition*" OR "leaving prison*" OR ex-prisoner* OR ex-convict* OR prison-to-community OR "disadvantaged people" OR "marginal people" OR "socially disadvantaged" OR "socially vulnerab*" OR "welfare dependen*" OR "employment barrier*" OR "needy famil*")</p>	
5.	DE/ FT/TI, AB	<p>DE "Disabilities" OR DE "Cognitive Impairment" OR TI ("disabilit*" OR disable* OR handicap* OR "physical impairment*" OR "mental impairment*" OR "cognitive impairment*" OR "cognition impairment*" OR "cognitive disorder*" OR "cognition disorder*" OR "functional impairment*") OR AB ("disabilit*" OR disable* OR handicap* OR "physical impairment*" OR "mental impairment*" OR "cognitive impairment*" OR "cognition impairment*" OR "cognitive disorder*" OR "cognition disorder*" OR "functional impairment*")</p>	215,511
6.	DE/ FT/TI, AB	<p>DE "School Dropouts" OR TI ("JOBLESS youth" OR "OUT-of-work youth" OR NEET OR NEETS OR "Not in Education, Employment, or Training" OR NLFET OR "neither in the labour force nor in education or training" OR "SECONDARY school dropouts" OR "disadvantaged youth" OR "underprivileged youth*" OR "poor youth") OR AB ("JOBLESS youth" OR "OUT-of-work youth" OR NEET OR NEETS OR "Not in Education, Employment, or Training" OR NLFET OR "neither in the labour force nor in education or training" OR "SECONDARY school dropouts" OR "disadvantaged youth" OR "underprivileged youth*" OR "poor youth")</p>	3,063
7.		1-6 OR	968,267
8.	FT/TI,AB	<p>TI ("early intervention" OR "early support" OR "early prevention" OR counteract* OR proactive*) OR AB ("early intervention" OR "early support" OR "early prevention" OR counteract* OR proactive*)</p>	36,598
9.	DE/ FT/TI, AB	<p>DE "Supported Employment" OR DE "Affirmative Action" OR DE "Social Casework" OR TI ("welfare service*" OR "welfare program*" OR "public assistance program*" OR "poverty program*" OR "welfare reform*" OR "housing subsidies" OR "employment aid" OR workfare OR welfare-to-work OR "return to work" OR "activation polic*" OR "promote work" OR "work first" OR "active labour market polic*" OR ALMP OR "human resource development" OR "case manage*" OR "supported employment" OR "individual placement support" OR "supported education" OR "support program*" OR "independent living program*" OR "cash assistance program*" OR "job creation*" OR "preventive intervention*") OR AB ("welfare service*" OR "welfare program*" OR "public assistance program*" OR "poverty program*" OR "welfare reform*" OR "housing subsidies" OR</p>	45,390

		"employment aid" OR workfare OR welfare-to-work OR "return to work" OR "activation polic*" OR "work first" OR "promote work" OR "active labour market polic*" OR ALMP OR "human resource development" OR "case manage*" OR "supported employment" OR "individual placement support" OR "supported education" OR "support program*" OR "independent living program*" OR "cash assistance program*" OR "job creation*" OR "preventive intervention*")	
10.	DE/ FT/TI, AB	DE "Welfare Services (Government)" OR TI ("Social assistance" OR "economic aid" OR "economic support" OR "public aid" OR "public support" OR "public assistance" OR "public benefit*" OR "public welfare" OR "financial aid" OR "financial support" OR "financial assistance" OR "financial benefit" OR "cash assistance" OR "cash benefit*" OR "general assistance" OR "supplement income" OR "domestic economic assistance" OR "family allowance" OR "social security benefit*" OR "social welfare payment*" OR "social benefit*" OR "social handouts" OR "benefit recipient*" OR "welfare recipient*" OR "welfare dependenc*" OR "financial aid applicant*") OR AB ("Social assistance" OR "economic aid" OR "economic support" OR "public aid" OR "public support" OR "public assistance" OR "public benefit*" OR "public welfare" OR "financial aid" OR "financial support" OR "financial assistance" OR "financial benefit" OR "cash assistance" OR "cash benefit*" OR "general assistance" OR "supplement income" OR "domestic economic assistance" OR "family allowance" OR "social security benefit*" OR "social welfare payment*" OR "social benefit*" OR "social handouts" OR "benefit recipient*" OR "welfare recipient*" OR "welfare dependenc*" OR "financial aid applicant*")	12,639
11.		8-10 OR	91,851
12.	DE/ FT/TI,AB	DE "Income (Economic)" OR DE "Employment Status" OR TI ("family income" OR "household income" OR "personal income" OR "disposable income" OR "discretionary income" OR "earned income" OR "fixed income*" OR "regular income" OR "personal earning*" OR employment OR unemploy* OR "self-relian*" OR "self-support*" OR "Economic self-sufficiency" OR "financial self-sufficiency" OR "leaving welfare" OR "return to labor*" OR "return to labour*" OR "re-entry in the labor market" OR "re-entry in the labour market" OR "Shorter duration of welfare receipt" OR "Shorter duration of social assistance" OR "financial independency" OR "economic independency" OR "income source") OR AB ("family income" OR "household income" OR "personal income" OR "disposable income" OR "discretionary income" OR "earned income" OR "fixed income*" OR "regular income" OR "personal earning*" OR employment OR unemploy* OR "self-relian*" OR "self-support*" OR "Economic self-sufficiency" OR "financial self-sufficiency" OR "leaving welfare" OR "return to labor*" OR "return to labour*" OR "re-entry in the labor market" OR "re-entry in the labour market" OR "Shorter duration of welfare receipt" OR "Shorter duration of social assistance" OR "financial independency" OR "economic independency" OR "income source")	80,914

13.	7 AND 11 AND 12	3,940
14.	13 AND Limiters - Scholarly (Peer Reviewed) Journals; Date of Publication: 20000101-20201231, Narrow by Language: - english, norwegian	2,360
15.	14 AND TI ("systematic review" OR "comprehensive review" OR "integrative review" OR "systematic literature review" OR "comprehensive literature review" OR "integrative literature review" OR "systematic literature search" OR "meta-analysis" OR "meta-analyses" OR "meta-analytic review" OR systematic AND review) OR AB ("systematic review" OR "comprehensive review" OR "integrative review" OR "systematic literature review" OR "comprehensive literature review" OR "integrative literature review" OR "systematic literature search" OR "meta-analysis" OR "meta-analyses" OR "meta-analytic review")	56
16.	14 AND TI (Random* OR "control group*" OR "control trial" OR "controlled trial" OR "control study" OR "controlled study" OR "clinical trial" OR "clinical study" OR "cross-over study" OR "crossover study" OR "cross-over design" OR "crossover design") OR AB (Random* OR "control group*" OR "control trial" OR "controlled trial" OR "control study" OR "controlled study" OR "clinical trial" OR "clinical study" OR "cross-over study" OR "crossover study" OR "cross-over design" OR "crossover design")	317
17.	14 AND TI ("case control" OR cohort OR compare* OR comparative OR comparison OR "follow up" OR prospective* OR retrospective* OR observational* OR baseline OR "case study" OR "evaluation study" OR "non random*" OR nonrandom* OR "longitudinal study" OR cross-sectional) OR AB ("case control" OR cohort OR compare* OR comparative OR comparison OR "follow up" OR prospective* OR retrospective* OR observational* OR baseline OR "case study" OR "evaluation study" OR "non random*" OR nonrandom* OR "longitudinal study" OR cross-sectional)	895
18. Övrigt	14 NOT 15 NOT 16 NOT 17	1,332
19.	11 AND 12 AND TI ("systematic review" OR "comprehensive review" OR "integrative review" OR "systematic literature review" OR "comprehensive literature review" OR "integrative literature review" OR "systematic literature search" OR "meta-analysis" OR "meta-analyses" OR "meta-analytic review" OR systematic AND review) OR AB ("systematic review" OR "comprehensive review" OR "integrative review" OR "systematic literature review" OR "comprehensive literature review" OR "integrative literature review" OR "systematic literature search" OR "meta-analysis" OR "meta-analyses" OR "meta-analytic review") AND Limiters - Scholarly (Peer Reviewed) Journals; Date of Publication: 20000101-20201231	102

Ebsco databaser:

*) DE = Descriptor (fastställt ämnesord i databasen). FT/default fält = fritextsökning i fälten för "all authors, all subjects, all keywords, all title info (including source title) and all abstracts".

FT/TI, AB = fritextsökning i fälten för titel och abstract. ZX = Methodology. + = Termen söks inklusive de mer specifika termerna som finns underordnade.

**) De fetmarkerade referenserna finns nedspårade.

Dokumentation av informationssökning

Databas: Social Science Premium Collection (inkl. Sociology Collection, Social Science Database, International Bibliography of the Social Sciences) **Databasleverantör: ProQuest**

Datum: 2021-03-28

Ämne: Tidiga insatser/tidigt stöd för att motverka långvarigt ekonomiskt bistånd

Sökning gjord av: Lisa Keskitalo, Cecilia Mård Sterne

På uppdrag av: Gunilla Bergström, Malin Isaksson

Söknr	Termtyp *)	Söktermer	Databas/ Antal ref. **)
1.	FT/TL,AB	ti(emigrant* OR immigrant* OR "foreign population" OR "foreign-born" OR foreigner* OR migrant* OR "migration background" OR refugee* OR "family immigra*" OR "family based immigration*" OR "newly arrived immigrant*") OR ab(emigrant* OR immigrant* OR "foreign population" OR "foreign-born" OR foreigner* OR migrant* OR "migration background" OR refugee* OR "family immigra*" OR "family based immigration*" OR "newly arrived immigrant*")	177,391
2.	FT/TL,AB	ti("health problem" OR "sick people" OR "ill person*" OR "long term sick*" OR "long-term sick*" OR "sick leave*" OR "medical leave*" OR "sick benefit*" OR "sickness benefit*" OR "sick pay" OR "sick time" OR "health insurance" OR "medical insurance" OR "sickness insurance*") OR ab("health problem" OR "sick people" OR "ill person*" OR "long term sick*" OR "long-term sick*" OR "sick leave*" OR "medical leave*" OR "sick benefit*" OR "sickness benefit*" OR "sick pay" OR "sick time" OR "health insurance" OR "medical insurance" OR "sickness insurance*")	30,243
3.	FT/TL,AB	ti(neurodevelopmental disorder* OR neuropsychiatric disorder* OR "neuropsychiatric diagnosis" OR affective disorder* OR mental illness* OR mental health* OR "mental disease*" OR depression OR "psychiatric disease*" OR anxiety) OR ab(neurodevelopmental disorder* OR neuropsychiatric disorder* OR "neuropsychiatric diagnosis" OR affective disorder* OR mental illness* OR mental health* OR "mental disease*" OR depression OR "psychiatric disease*" OR anxiety)	281,416
4.	FT/TL,AB	ti("homeless person*" OR "homeless people" OR homelessness OR "substance use disorder*" OR "substance-related disorder*" OR "substance abuse" OR "substance addiction*" OR "substance dependen*" OR chemical dependen* OR "drug addict*" OR addict* OR "drug abuse" OR "narcotic addiction*" OR alcoholics OR "medication abuse*" OR "residential care*" OR "foster care*" OR "institutional care leaver*" OR "leaving institutional care" OR "institutional care transition*" OR "leaving prison*" OR ex-prisoner* OR ex-convict* OR prison-to-community OR "disadvantaged people" OR "marginal people" OR "socially disadvantaged" OR "socially vulnerab*" OR "welfare dependen*" OR "employment barrier*" OR "needy famil*") OR ab("homeless person*" OR "homeless people" OR	101,884

		homelessness OR "substance use disorder*" OR "substance-related disorder*" OR "substance abuse" OR "substance addiction*" OR "substance dependen*" OR chemical dependen* OR "drug addict*" OR addict* OR "drug abuse" OR "narcotic addiction*" OR alcoholics OR "medication abuse*" OR "residential care*" OR "foster care*" OR "institutional care leaver*" OR "leaving institutional care" OR "institutional care transition*" OR "leaving prison*" OR ex-prisoner* OR ex-convict* OR prison-to-community OR "disadvantaged people" OR "marginal people" OR "socially disadvantaged" OR "socially vulnerab*" OR "welfare dependen*" OR "employment barrier*" OR "needy famil*")	
5.	FT/TL,AB	ti(disabilit* OR disable* OR handicap* OR "physical impairment*" OR "mental impairment*" OR "cognitive impairment*" OR "cognition impairment*" OR "cognitive disorder*" OR "cognition disorder*" OR "functional impairment*") OR ab(disabilit* OR disable* OR handicap* OR "physical impairment*" OR "mental impairment*" OR "cognitive impairment*" OR "cognition impairment*" OR "cognitive disorder*" OR "cognition disorder*" OR "functional impairment*")	111,379
6.	FT/TL,AB	ti("JOBLESS youth" OR "unemployed youth" OR "OUT-of-work youth" OR NEET OR NEETS OR "Not in Education, Employment, or Training" OR NLFET OR "neither in the labour force nor in education or training" OR "SECONDARY school dropouts" OR "disadvantaged youth" OR "underprivileged youth*" OR "poor youth") OR ab("JOBLESS youth" OR "unemployed youth" OR "OUT-of-work youth" OR NEET OR NEETS OR "Not in Education, Employment, or Training" OR NLFET OR "neither in the labour force nor in education or training" OR "SECONDARY school dropouts" OR "disadvantaged youth" OR "underprivileged youth*" OR "poor youth")	1,131
7.		1-6 OR	651,632
8.	FT/TL,AB	ti("early intervention" OR "early support" OR "early prevention" OR counteract* OR proactive*) OR ab("early intervention" OR "early support" OR "early prevention" OR counteract* OR proactive*)	27,641
9.	FT/TL,AB	ti("SUPPORTED employment" OR "welfare service*" OR "welfare program*" OR "public assistance program*" OR "poverty program*" OR "welfare reform*" OR "housing subsidies" OR "employment aid" OR workfare OR welfare-to-work OR "return to work" OR "activation polic*" OR "promote work" OR "work first" OR "active labour market polic*" OR ALMP OR "human resource development" OR "case manage*" OR "supported employment" OR "individual placement support" OR "supported education" OR "support program*" OR "independent living program*" OR "cash assistance program*" OR "job creation*" OR "preventive intervention*") OR ab("SUPPORTED employment" OR "welfare service*" OR "welfare program*" OR "public assistance program*" OR "poverty program*" OR "welfare reform*" OR "housing subsidies" OR "employment aid" OR workfare OR welfare-to-work OR "return to work" OR "activation polic*" OR "promote work" OR "work first" OR "active labour market polic*" OR ALMP OR "human resource development" OR "case manage*" OR "supported employment" OR "individual placement	42,578

		support" OR "supported education" OR "support program*" OR "independent living program*" OR "cash assistance program*" OR "job creation*" OR "preventive intervention*")	
10.	FT/TL,AB	ti("INCOME maintenance programs" OR "Social assistance" OR "economic aid" OR "economic support" OR "public aid" OR "public support" OR "public assistance" OR "public benefit*" OR "public welfare" OR "financial aid" OR "financial support" OR "financial assistance" OR "financial benefit" OR "cash assistance" OR "cash benefit*" OR "general assistance" OR "supplement income" OR "domestic economic assistance" OR "family allowance" OR "social security benefit*" OR "social welfare payment*" OR "social benefit*" OR "social handouts" OR "benefit recipient*" OR "welfare recipient*" OR "welfare dependenc*" OR "financial aid applicant*") OR ab("INCOME maintenance programs" OR "Social assistance" OR "economic aid" OR "economic support" OR "public aid" OR "public support" OR "public assistance" OR "public benefit*" OR "public welfare" OR "financial aid" OR "financial support" OR "financial assistance" OR "financial benefit" OR "cash assistance" OR "cash benefit*" OR "general assistance" OR "supplement income" OR "domestic economic assistance" OR "family allowance" OR "social security benefit*" OR "social welfare payment*" OR "social benefit*" OR "social handouts" OR "benefit recipient*" OR "welfare recipient*" OR "welfare dependenc*" OR "financial aid applicant*")	36,677
11.		8-10 OR	102,419
12.	FT/TL,AB	ti(Autarchy OR "family income" OR "household income" OR "personal income" OR "disposable income" OR "discretionary income" OR "earned income" OR "fixed income*" OR "regular income" OR "personal earning*" OR employment OR unemploy* OR "self-relian*" OR "self-support*" OR "Economic self-sufficiency" OR "financial self-sufficiency" OR "leaving welfare" OR "return to labor*" OR "return to labour*" OR "re-entry in the labor market" OR "re-entry in the labour market" OR "Shorter duration of welfare receipt" OR "Shorter duration of social assistance" OR "financial independency" OR "economic independency" OR "income source") OR ab(Autarchy OR "family income" OR "household income" OR "personal income" OR "disposable income" OR "discretionary income" OR "earned income" OR "fixed income*" OR "regular income" OR "personal earning*" OR employment OR unemploy* OR "self-relian*" OR "self-support*" OR "Economic self-sufficiency" OR "financial self-sufficiency" OR "leaving welfare" OR "return to labor*" OR "return to labour*" OR "re-entry in the labor market" OR "re-entry in the labour market" OR "Shorter duration of welfare receipt" OR "Shorter duration of social assistance" OR "financial independency" OR "economic independency" OR "income source")	234,605
13.		11 AND 12	13,391
14.		1 AND 13 AND 2000-01-01 - 2021-03-31 English OR Swedish, Peer Reviewed	248
15.		2 AND 13 AND 2000-01-01 - 2021-03-31 English OR Swedish OR Danish Peer Reviewed	133

16.	3 AND 13 AND 2000-01-01 - 2021-03-31 English OR Swedish, Peer Reviewed	526
17.	4 AND 13 AND 2000-01-01 - 2021-03-31 English, Peer Reviewed Extra Applied filters: Scholarly Journals, Main subject: employment OR welfare reform OR welfare recipients OR unemployment OR workfare OR labor market OR income OR welfare dependency OR public assistance programs OR program evaluation OR employment opportunities OR labour market	326
18.	5 AND 13 AND 2000-01-01 - 2021-03-31 English OR Swedish, Peer Reviewed	481
19.	6 AND 13 AND 2000-01-01 - 2021-03-31 English OR Swedish, Peer Reviewed	22
20.		

ProQuest databaser:

*] DE= Kontrollerade ämnesord från ASSIA:s thesaurus. KW=Fritexttermer som söks samtidigt i Title (TI), Abstract (AB), Descriptor (DE), och Identifier (ID) fälten. FT = Fritextterm/er.

**] De felmarkerade referenserna finns nedspårade.

Dokumentation av informationssökning

Databas: SocIndex Databasleverantör: Ebsco Datum: 2021-03-18

Ämne: Tidiga insatser/tidigt stöd för att motverka långvarigt ekonomiskt bistånd

Sökning gjord av: Lisa Keskitalo, Cecilia Mård Sterne

På uppdrag av: Gunilla Bergström, Malin Isaksson

Söknr	Termtyp *)	Söktermer	Databas/ Antal ref. **)
1.	DE/ FT/TI, AB	DE "IMMIGRANTS" OR DE "REFUGEES" OR TI (emigrant* OR immigrant* OR "foreign population" OR "foreign-born" OR foreigner* OR migrant* OR "migration background" OR refugee* OR "family immigra*" OR "family based immigration*" OR "newly arrived immigrant*") OR AB (emigrant* OR immigrant* OR "foreign population" OR "foreign-born" OR foreigner* OR migrant* OR "migration background" OR refugee* OR "family immigra*" OR "family based immigration*" OR "newly arrived immigrant*")	65,383
2.	DE/ FT/TI, AB	DE "SICK people" OR DE "SICK leave" OR DE "HEALTH insurance" OR DE "HEALTH insurance -- Social aspects" OR TI ("health problem" OR "sick people" OR "ill person*" OR "long term sick*" OR "long-term sick*" OR "sick leave*" OR "medical leave*" OR "sick benefit*" OR "sickness benefit*" OR "sick pay" OR "sick time" OR "health insurance" OR "medical insurance" OR "sickness insurance*") OR AB ("health problem" OR "sick people" OR "ill person*" OR "long term sick*" OR "long-term sick*" OR "sick leave*" OR "medical leave*" OR "sick benefit*" OR "sickness benefit*" OR "sick pay" OR "sick time" OR "health insurance" OR "medical insurance" OR "sickness insurance*")	12,394
3.	DE/ FT/TI, AB	DE "MENTAL illness" OR DE "AFFECTIVE disorders" OR TI (neurodevelopmental disorder* OR neuropsychiatric disorder* OR "neuropsychiatric diagnosis" OR affective disorder* OR mental illness* OR mental health* OR "mental disease*" OR depression OR "psychiatric disease*" OR anxiety) OR AB (neurodevelopmental disorder* OR neuropsychiatric disorder* OR "neuropsychiatric diagnosis" OR affective disorder* OR mental illness* OR mental health* OR "mental disease*" OR depression OR "psychiatric disease*" OR anxiety)	94,461
4.	DE/ FT/TI, AB	DE "SOCIAL marginality" OR DE "HOMELESS persons" OR DE "HOMELESSNESS" OR "SUBSTANCE-induced disorders" OR DE "SUBSTANCE abuse" OR DE "ADDICTS" OR DE "INSTITUTIONAL care" OR DE "WELFARE dependency" OR TI ("homeless person*" OR "homeless people" OR homelessness OR "substance use disorder*" OR "substance-related disorder*" OR "substance abuse" OR "substance addiction*" OR "substance dependen*" OR chemical dependen* OR "drug addict*" OR addict* OR "drug abuse" OR "narcotic addiction*" OR alcoholics OR "medication abuse*" OR "residential care*" OR "foster care*" OR "institutional care	74,307

		<p>leaver*" OR "leaving institutional care" OR "institutional care transition*" OR "leaving prison*" OR ex-prisoner* OR ex-convict* OR prison-to-community OR "disadvantaged people" OR "marginal people" OR "socially disadvantaged" OR "socially vulnerab*" OR "welfare dependen*" OR "employment barrier*" OR "needy famil*") OR AB ("homeless person*" OR "homeless people" OR homelessness OR "substance use disorder*" OR "substance-related disorder*" OR "substance abuse" OR "substance addiction*" OR "substance dependen*" OR chemical dependen* OR "drug addict*" OR addict* OR "drug abuse" OR "narcotic addiction*" OR alcoholics OR "medication abuse*" OR "residential care*" OR "foster care*" OR "institutional care leaver*" OR "leaving institutional care" OR "institutional care transition*" OR "leaving prison*" OR ex-prisoner* OR ex-convict* OR prison-to-community OR "disadvantaged people" OR "marginal people" OR "socially disadvantaged" OR "socially vulnerab*" OR "welfare dependen*" OR "employment barrier*" OR "needy famil*")</p>	
5.	DE/ FT/ TI, AB	<p>(DE "PEOPLE with disabilities" OR DE "DISABILITIES" OR TI (disabilit* OR disable* OR handicap* OR "physical impairment*" OR "mental impairment*" OR "cognitive impairment*" OR "cognition impairment*" OR "cognitive disorder*" OR "cognition disorder*" OR "functional impairment*") OR AB (disabilit* OR disable* OR handicap* OR "physical impairment*" OR "mental impairment*" OR "cognitive impairment*" OR "cognition impairment*" OR "cognitive disorder*" OR "cognition disorder*" OR "functional impairment*")</p>	40,334
6.	DE/ FT/ TI, AB	<p>DE "YOUNG people not in education, employment, or training" OR DE "UNEMPLOYED youth" OR DE "HIGH school dropouts" OR DE "POOR youth" OR TI ("JOBLESS youth" OR "OUT-of-work youth" OR NEET OR NEETS OR "Not in Education, Employment, or Training" OR NLFET OR "neither in the labour force nor in education or training" OR "SECONDARY school dropouts" OR "disadvantaged youth" OR "underprivileged youth*" OR "poor youth") OR AB ("JOBLESS youth" OR "OUT-of-work youth" OR NEET OR NEETS OR "Not in Education, Employment, or Training" OR NLFET OR "neither in the labour force nor in education or training" OR "SECONDARY school dropouts" OR "disadvantaged youth" OR "underprivileged youth*" OR "poor youth")</p>	976
7.		1-6 OR	264,357
8.	FT/ TI, AB	<p>TI ("early intervention" OR "early support" OR "early prevention" OR counteract* OR proactive*) OR AB ("early intervention" OR "early support" OR "early prevention" OR counteract* OR proactive*)</p>	8,613
9.	DE/ FT/ TI, AB	<p>DE "SUPPORTED employment" OR DE "AFFIRMATIVE action programs" OR DE "SOCIAL services case management" OR TI ("welfare service*" OR "welfare program*" OR "public assistance program*" OR "poverty program*" OR "welfare reform*" OR "housing subsidies" OR "employment aid" OR workfare OR welfare-to-work OR "return to work" OR "activation polic*" OR "promote work" OR "work first" OR "active labour market polic*" OR ALMP OR "human resource development" OR "case manage*" OR "supported employment" OR "individual placement support" OR "supported</p>	20,202

		education" OR "support program*" OR "independent living program*" OR "cash assistance program*" OR "job creation*" OR "preventive intervention*") OR AB ("welfare service*" OR "welfare program*" OR "public assistance program*" OR "poverty program*" OR "welfare reform*" OR "housing subsidies" OR "employment aid" OR workfare OR welfare-to-work OR "return to work" OR "activation polic*" OR "work first" OR "promote work" OR "active labour market polic*" OR ALMP OR "human resource development" OR "case manage*" OR "supported employment" OR "individual placement support" OR "supported education" OR "support program*" OR "independent living program*" OR "cash assistance program*" OR "job creation*" OR "preventive intervention*")	
10.	DE/ FT/TI, AB	(DE "INCOME maintenance programs" OR DE "DOMESTIC economic assistance" OR DE "FAMILY allowances" OR TI ("Social assistance" OR "economic aid" OR "economic support" OR "public aid" OR "public support" OR "public assistance" OR "public benefit*" OR "public welfare" OR "financial aid" OR "financial support" OR "financial assistance" OR "financial benefit" OR "cash assistance" OR "cash benefit*" OR "general assistance" OR "supplement income" OR "domestic economic assistance" OR "family allowance" OR "social security benefit*" OR "social welfare payment*" OR "social benefit*" OR "social handouts" OR "benefit recipient*" OR "welfare recipient*" OR "welfare dependenc*" OR "financial aid applicant*") OR AB ("Social assistance" OR "economic aid" OR "economic support" OR "public aid" OR "public support" OR "public assistance" OR "public benefit*" OR "public welfare" OR "financial aid" OR "financial support" OR "financial assistance" OR "financial benefit" OR "cash assistance" OR "cash benefit*" OR "general assistance" OR "supplement income" OR "domestic economic assistance" OR "family allowance" OR "social security benefit*" OR "social welfare payment*" OR "social benefit*" OR "social handouts" OR "benefit recipient*" OR "welfare recipient*" OR "welfare dependenc*" OR "financial aid applicant*")	17,797
11.		8-10 OR	44,393
12.	DE/ FT/TI,AB	DE "INCOME" OR DE "EMPLOYMENT" OR DE "AUTARCHY" OR TI ("family income" OR "household income" OR "personal income" OR "disposable income" OR "discretionary income" OR "earned income" OR "fixed income*" OR "regular income" OR "personal earning*" OR employment OR unemploy* OR "self-relian*" OR "self-support*" OR "Economic self-sufficiency" OR "financial self-sufficiency" OR "leaving welfare" OR "return to labor*" OR "return to labour*" OR "re-entry in the labor market" OR "re-entry in the labour market" OR "Shorter duration of welfare receipt" OR "Shorter duration of social assistance" OR "financial independency" OR "economic independency" OR "income source") OR AB ("family income" OR "household income" OR "personal income" OR "disposable income" OR "discretionary income" OR "earned income" OR "fixed income*" OR "regular income" OR "personal earning*" OR employment	105,591

	OR unemploy* OR "self-relian*" OR "self-support*" OR "Economic self-sufficiency" OR "financial self-sufficiency" OR "leaving welfare" OR "return to labor*" OR "return to labour*" OR "re-entry in the labor market" OR "re-entry in the labour market" OR "Shorter duration of welfare receipt" OR "Shorter duration of social assistance" OR "financial independency" OR "economic independency" OR "income source")	
13.	7 AND 11 AND 12	1,895
14.	13 AND Limiters - Scholarly (Peer Reviewed) Journals; Date of Publication: 20000101-20201231, Narrow by Language: - english, swedish, danish	922
15.	14 AND TI ("systematic review" OR "comprehensive review" OR "integrative review" OR "systematic literature review" OR "comprehensive literature review" OR "integrative literature review" OR "systematic literature search" OR "meta-analysis" OR "meta-analyses" OR "meta-analytic review" OR systematic AND review) OR AB ("systematic review" OR "comprehensive review" OR "integrative review" OR "systematic literature review" OR "comprehensive literature review" OR "integrative literature review" OR "systematic literature search" OR "meta-analysis" OR "meta-analyses" OR "meta-analytic review")	8
16.	14 AND TI (Random* OR "control group*" OR "control trial" OR "controlled trial" OR "control study" OR "controlled study" OR "clinical trial" OR "clinical study" OR "cross-over study" OR "crossover study" OR "cross-over design" OR "crossover design") OR AB (Random* OR "control group*" OR "control trial" OR "controlled trial" OR "control study" OR "controlled study" OR "clinical trial" OR "clinical study" OR "cross-over study" OR "crossover study" OR "cross-over design" OR "crossover design")	69
17.	14 AND TI ("case control" OR cohort OR compare* OR comparative OR comparison OR "follow up" OR prospective* OR retrospective* OR observational* OR baseline OR "case study" OR "evaluation study" OR "non random*" OR nonrandom* OR "longitudinal study" OR cross-sectional) OR AB ("case control" OR cohort OR compare* OR comparative OR comparison OR "follow up" OR prospective* OR retrospective* OR observational* OR baseline OR "case study" OR "evaluation study" OR "non random*" OR nonrandom* OR "longitudinal study" OR cross-sectional)	228
18. Övrigt	14 NOT 15 NOT 16 NOT 17	656
19.	11 AND 12 AND TI ("systematic review" OR "comprehensive review" OR "integrative review" OR "systematic literature review" OR "comprehensive literature review" OR "integrative literature review" OR "systematic literature search" OR "meta-analysis" OR "meta-analyses" OR "meta-analytic review" OR systematic AND review) OR AB ("systematic review" OR "comprehensive review" OR "integrative review" OR "systematic literature review" OR "comprehensive literature review" OR "integrative literature review" OR "systematic literature search" OR "meta-analysis" OR "meta-analyses" OR "meta-analytic review") AND Limiters - Scholarly (Peer Reviewed) Journals; Date of Publication: 20000101-20201231	19

Ebsco databaser:

*] DE = Descriptor (fastställt ämnesord i databasen). FT/default fält = fritextsökning i fälten för "all authors, all subjects, all keywords, all title info (including source title) and all abstracts". FT/TL AB = fritextsökning i fälten för titel och abstract. ZX = Methodology. + = Termen söks inklusive de mer specifika termerna som finns underordnade.

**] De felmarkerade referenserna finns nedspårade.

Dokumentation av informationssökning

Databas: SwePub, DiVa **Databasleverantör:** KB **Datum:** 2021-03-23
Ämne: Tidiga insatser/tidigt stöd för att motverka långvarigt ekonomiskt bistånd
Sökning gjord av: Lisa Keskitalo, Cecilia Mård Sterne
På uppdrag av:

Söknr	Termtyp *)	Söktermer	Databas/ Antal ref. **)
-------	------------	-----------	----------------------------

SwePub

Svenska termer

1.	("ekonomiskt bistånd" OR försörjningsstöd* OR socialbidrag* OR bidragstagare* OR bidragsberoende* OR biståndsberoende* OR bidragsmottagare* OR arbetslöshet*) SAME (förebygga* OR förhindra* OR motverka* OR begränsa* OR förkorta* OR minska* OR preventiv*) (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014) OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021)) Avgränsat på forskningsämne: samhällsvetenskap,	44 (31)
2.	(försörjning* OR självförsörj* OR egenförsörj* OR förvärvsarb* OR sysselsättning*) SAME (insats* OR åtgärd* OR program* OR aktivering*) AND (arbetsmarknad* OR arbetsliv*) (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014) OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021)) Avgränsat på forskningsämne: samhällsvetenskap	38 (24)
3.	arbetsmarknadspolitik* SAME (insats* OR åtgärd* OR aktiv* OR program* OR individanpassa*) (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014) OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021))	27 (17)
4.	(utrikesfödd* OR utlandsfödd* OR nyanländ* OR invandrar* OR anhöriginvandr* OR migrationsbakgrund* OR flykting*) SAME (arbetsmarknadsåtgärd* OR arbetsmarknadspolitik* OR arbetsmarknadsprogram* OR arbetslinje* OR anställning* OR försörjning* OR självförsörj* OR egenförsörj* OR förvärvsarb*) AND (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014) OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021))	45 (33)

Avgränsat på forskningsämne: samhällsvetenskap

5.	(sjukskriv* OR nollplacerad* OR nollklassad* OR sjukförsäkr* OR sjukpenning* OR utförsäkr* OR långtidssjuk* OR arbetsförmåga*) SAME (arbetsmarknadsåtgärd* OR arbetsmarknadspolitik* OR arbetsmarknadsprogram* OR arbetslinje* OR anställning* OR försörjning* OR självförsörj* OR egenförsörj* OR förvärvsarb*) AND (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014) OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021))	42 (29)
6.	("psykisk* OR neuropsyk* OR socialpsyk* OR mental* OR ångest* OR depressi*) SAME (arbetsmarknadsåtgärd* OR arbetsmarknadspolitik* OR arbetsmarknadsprogram* OR arbetslinje* OR anställning* OR försörjning* OR självförsörj* OR egenförsörj* OR förvärvsarb*) AND (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014) OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021)) Avgränsat på forskningsämne: samhällsvetenskap	23 (15)
7.	(hemlös* OR missbruk* OR drog* OR alkohol* OR samhällsvård* OR fosterhem* OR familjehem* OR "socialt utsatt*" OR "utsatt grupp*" OR sårbar* OR marginaliserad* OR kriminell* OR "social miljö" OR socioek* OR "utanför samhället") SAME (arbetsmarknadsåtgärd* OR arbetsmarknadspolitik* OR arbetsmarknadsprogram* OR arbetslinje* OR anställning* OR försörjning* OR självförsörj* OR egenförsörj* OR förvärvsarb*) AND (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014) OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021)) Avgränsat på forskningsämne: samhällsvetenskap	64 (26)
8.	(LSS OR "lagen om stöd och service" OR funktionsneds* OR funktionshind* OR aktivitetsers* OR handikapp*) SAME (arbetsmarknadsåtgärd* OR arbetsmarknadspolitik* OR arbetsmarknadsprogram* OR arbetslinje* OR anställning* OR försörjning* OR självförsörj* OR egenförsörj* OR förvärvsarb*) AND (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014) OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021)) Avgränsat på forskningsämne: samhällsvetenskap	34 (21)
9.	(UVAS OR ung OR unga OR ungdom* OR KAA OR aktivitetsansvar*) SAME (arbetsmarknadsåtgärd* OR arbetsmarknadspolitik* OR arbetsmarknadsprogram* OR arbetslinje* OR anställning* OR försörjning* OR självförsörj* OR egenförsörj* OR förvärvsarb*) AND (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR	53 (29)

ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014)
OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR
ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021))
Avgränsat på forskningsämne: samhällsvetenskap

Engelska termer

10.	(TIT:(“active labour market*”) OR TIT:(“supported employment*”) OR TIT:(“individual placement”) OR TIT:(“return-to-work program*”) OR TIT:(welfare-to-work)) AND (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) OR ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014) OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021)) Avgränsat på forskningsämne: samhällsvetenskap	26 (24)
11.	((TIT:(“social assistance”) OR TIT:(“public welfare”) OR “long-term social assistance” OR “duration of welfare receipt”)) AND (“early intervention*” OR “early support*” OR prevent* OR counteract* OR program* OR activation* OR support* OR “return to work” OR “entrance to work”) AND (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) OR ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014) OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021)) Avgränsat på forskningsämne: samhällsvetenskap	47 (20)
12.	(TIT:(“supported education”) OR TIT:(workfare) OR TIT:(“welfare program*”) OR TIT:(“welfare service*”) OR TIT:(“independent living*”) OR TIT:(“support program*”) OR TIT:(“employment aid*”)) AND (employment* OR income* OR self-sufficiency) AND (ÅR:(2000) OR ÅR:(2001) OR ÅR:(2002) OR ÅR:(2003) OR ÅR:(2004) OR ÅR:(2005) OR ÅR:(2006) OR ÅR:(2007) OR ÅR:(2008) OR ÅR:(2009) OR ÅR:(2010) OR ÅR:(2011) OR ÅR:(2012) OR ÅR:(2013) OR ÅR:(2014) OR ÅR:(2015) OR ÅR:(2016) OR ÅR:(2017) OR ÅR:(2018) OR ÅR:(2019) OR ÅR:(2020) OR ÅR:(2021))	16 (9)

DIVA (Digitala vetenskapliga arkivet)

Sökning i databasen för forskningspublikationer

Svenska termer

13.	Titel: arbetsmarknadsinsats* OR arbetsmarknadsåtgärd* OR arbetsmarknadsprogram* OR arbetsmarknadspolitik* Från år 2000 - Avgränsning på refereegranskat eller övrigt vetenskapligt	51 (48)
14.	Titel: (försörjningsstöd* OR socialbidrag* OR “ekonomiskt bistånd” OR arbetslös*) OCH Fritext: (insats* OR program* OR åtgärd* OR aktivering* OR minska* OR motverka* OR tidig* OR förebygga* OR begränsa* OR preventiv*) Från år 2000 - Avgränsning på refereegranskat eller övrigt vetenskapligt	42 (16)
15.	Titel: ungdomsarbetslös* OCH Fritext: (insats* OR program* OR åtgärd* OR aktivering* OR minska* OR	4 (3)

motverka* OR tidig* OR förebygga* OR begränsa*
OR preventiv*)
Avgränsning på refereegranskat eller övrigt
vetenskapligt

16.	Titel: försörjning* OR självförsörj* OR egenförsörj* OR förvärvsarb* OR sysselsättning* OCH Fritext: insats* OR åtgärd* OR program* OR aktivering* Från år 2000 - Avgränsning på refereegranskat eller övrigt vetenskapligt	26 (18)
-----	---	----------------

Engelska termer

17.	Nyckelord: "active labour market**" Från år 2000 - Avgränsning på refereegranskat eller övrigt vetenskapligt	12 (10)
-----	--	----------------

18.	Titel: "supported employment**" Från år 2000 - Avgränsning på refereegranskat eller övrigt vetenskapligt	10 (9)
-----	--	---------------

19.	Titel: "return-to-work program*" OR welfare-to-work OR "individual placement**" Från år 2000 - Avgränsning på refereegranskat eller övrigt vetenskapligt	22 (16)
-----	--	----------------

20.	Titel: "social assistance" OR "public welfare" OR "welfare receipt" Från år 2000 - Avgränsning på refereegranskat eller övrigt vetenskapligt	10 (5)
-----	--	---------------

**.) De fetmarkerade referenserna finns nedsparade.

Dokumentation av kompletterande informationssökning.

Databas: Myndigheter och organisationer (FoU-rapporter och annan grå litteratur) **Databasleverantör:** Myndigheters och organisationers webbsidor

Datum: 2021-05-18-2021-05-26

Ämne: Tidiga insatser/tidigt stöd för att motverka långvarigt ekonomiskt bistånd

Sökning gjord av: Gunilla Bergström och Malin Isaksson

Söknr	Organisation	Sökstrategi	Antal ref.
1.	Arbetsforskningsinstitutet (AFI), https://www.oslomet.no/om/afi/publikasjoner .	Samtliga publikationer från år 2000	2
2.	Fafo - institutet för arbetsmarknad- och social forskning, www.fafo.no .	Samtliga publikationer från år 2000	2
3.	Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), www.ifau.se .	Publikationer från år 2000 inom följande områden: <ul style="list-style-type: none"> – Arbetsförmedling och arbetsmarknadspolitiska åtgärder – Arbetskraftsdeltagande, sysselsättning och arbetslöshet – Invandring, skola och arbetsmarknad 	19
4.	NAV - Arbeids- og velferdsetaten, www.nav.no .	Samtliga publikationer från år 2000	6
5.	VIVE. Det nationale forsknings-og analysecenter for vaelfaerd, https://www.vive.dk/da	Publikationer från år 2000 med sökord: Labor Market, Unemployed, Social assistance (recipient), Social welfare (recipient), Activation, Self-sufficiency, Income, Immigrants, NEET, Homeless.	2

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Rapporten har tagits fram av Göteborgsregionen (GR)/FoU i Väst på initiativ från Partnerskapet för kunskapsstyrning inom Socialtjänsten, och med finansiering av Stockholms stad.

GÖTEBORGS
REGIONEN

Stockholms
stad